

Riitta
Niemi

Kirkkokahvit on ollu aina

50 vuotta suomalaista
seurakuntatyötä Sydneyssä

Riitta Niemi

Kirkkokahvit on ollu aina

50 vuotta suomalaista seurakuntatyötä Sydneyssä

Kirkkokahvit on ollu aina -kirja vie lukijan Australiaan. Se kertoo Sydneyn suomalaisen seurakuntatyön 50-vuotisesta taipaleesta. Kirja on kuin mosaiikki. Tässä muisteluskirjassa seurakuntalaiset, työntekijät ja heidän perheensä kertovat muistojaan ja juttujaan seurakunnan toiminnasta, tapahtumista ja mukana olleista ihmisistä.

Kirkkokahvit on ollu aina -kirja esittelee huumorintajuisen seurakunnan, jonka hengellisyyteen on kuulunut yhdessäoloa ja jakamista, hiljentymistä ja nauramista, toisten luona kyläilyä ja oman kodin avaamista toisille. Omaperäisellä kekseliäisyydellä, luovuudella ja ennakkoluulottomuudella on löytynyt ratkaisut seurakunnan ongelmiin. Kirjassa kerrotaan myös papeista, jotka ovat tarttuneet lapioon, esiintyneet keijuna tai mannekiinina, ja papinrouvista, jotka ovat tehneet hiljaista työtä miestensä rinnalla.

Kirkkokahvit on ollu aina on kertomus siirtolaisseurakunnasta, jossa on pidetty hauskaa hengellisyydestä tinkimättä, ja jonka esimerkistä kelpaa ottaa mallia niin Suomessa kuin muuallakin.

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Institute of Migration
www.siirtolaisuusinstituutti.fi

ISBN 978-952-5889-78-9 (nid.)
ISBN 978-952-5889-79-6 (PDF)

ISSN 0356-9659

Kirkkokahvit on ollu aina

**50 vuotta suomalaista
seurakuntatyötä Sydneyssä**

Riitta Niemi

Siirtolaisuusinstituutti
Turku 2014

Siirtolaisuusinstituutin Tutkimuksia A 51

Kirjan julkaisemista ovat tukeneet:

Siirtolaisuusinstituutti
Olavi Koivukankaan rahasto (Siirtolaisuusinstituutti)
Sydneyyn Suomalainen seurakunta
Australian Suomi-konferenssi
West Sydney Finnish Club

Copyright © Riitta Niemi & Siirtolaisuusinstituutti

Siirtolaisuusinstituutti
Eerikinkatu 34, 20100 Turku
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi>

Kirjan taitto ja kuvankäsittely: Jouni Korkiasaari

ISBN 978-952-5889-78-9 (painettu)
ISBN 978-952-5889-79-6 (verkkoversio)
ISSN 0356-9659

Kirjapaino: Painosama Oy, Turku 2014

Sisällys

Lukijalle	5
1. Seurakunnan tarina vuosina 1964–2014	7
1.1 Lyhyt katsaus seurakunnan historiaan	7
1.2 Erinäisiä virstanpylväitä	14
2. Jumalanpalvelukset	25
3. Pappilan väki	46
3.1 Enok Reimaa (seurakunnan pappi 1964–1965)	53
3.2 Seppo ja Pirkko Heikkilä (1967–1970)	55
3.3 Veikko ja Elvi Pallas	68
3.4 Sakari ja Maija Vuorinen (1971–1977)	72
3.5 Risto ja Riitta Topi (1974–1978)	84
3.6 Markku ja Sirpa Jaakkola (1977–1980)	87
3.7 Hannu ja Maire Kilpeläinen (1978–1982)	90
3.8 Olli ja Ingrid Kaukonen (1982–1986)	94
3.9 Voitto ja Helvi Pokela (1982–1985)	102
3.10 Tuomo ja Raila Mantere (1986–1991)	106
3.11 Erkki ja Helena Juutinen (1991–1997)	116
3.12 Jorma ja Marjatta Jormakka (1993–2001)	124
3.13 Seppo Heikkilä (1997–1998, 2001–2002)	126
3.14 Heikki ja Marja Mattila (1999)	128
3.15 Teuvo ja Hele-Anneli Vähäkylä (2000, 2004)	132
3.16 Pekka ja Anna-Mari Kaskinen (2001–2002)	134
3.17 Pauli ja Marja-Terttu Huhtinen (2004–2010)	135
3.18 Martti Paananen ja Riitta Niemi (2011–)	141
4. Rippikoulut ja nuorten toiminta	144
5. Musiikkitoiminta	153
6. Killat	161
6.1 Illawarran kilta	162
6.2 Henrikin kilta	174
6.3 Nepean kilta	183
6.4 Muut killat: Liverpoolin kilta	196
6.5 Muut killat: Pictonin kotipiiri	200

7. Palvelupiste	202
8. Seurakunnan muu toiminta	208
8.1 Raamattupiirit	208
8.2 Piknikit	214
8.3 Suvipäivät	219
9. Seurakunnan merkitys	222
9.1 Tältä näytti tulevaisuus vuonna 1978	227
10. Yhteenveto	229
Lähteet	233

Lukijalle

Sydneyssä on ollut suomalainen seurakunta 50 vuotta ja kädessäsi on seurakunnan juhlakirja. Juhlavuoden valmistelu alkoi jo vuonna 2013. Tuolloin Etelän Ristin seurakunnan kirkkoneuvosto päätti kirjan tekemisestä ja tähän kirjaan taltioitujen muistelusten kerääminen alkoi.

Ritva Rahkola kirjoitti muistojaan seurakunnasta ja mukana oli lyhyt ja ytimellä lause ”Kirkkokahvit on ollu aina”, josta tämä kirja sai nimensä. Minusta lauseesta tiivistyy paljon sitä, mikä on seurakunnassa tärkeää ja oleellista. Sydneyn suomalaisessa seurakunnassa tärkeää ei ole ollut vain hengellinen puoli vaan myös yhteys toisiin ihmisiin, yhdessä tekeminen ja välittäminen.

Sydneyn suomalainen seurakunta perustettiin vuonna 1964. Myöhemmin se jakaantui kahdeksi seurakunnaksi eli Etelän Ristin ja Pyhän Henrikin seurakunniksi, seurakunnat yhdistyivät jälleen vuonna 2007, ja yhteisen seurakunnan nimeksi jäi Etelän Ristin seurakunta.

Tämä julkaisu ei ole näiden seurakuntien historia eikä historiikki vaan muisteluskirja, johon on kerätty seurakuntalaisten ja seurakunnan työntekijöiden muistoja ja tarinoita seurakunnan vaiheista. Käytän kirjassa seurakunnista yleisnimeä *Sydneyn suomalainen seurakunta*, paitsi silloin, kun on selvyuden vuoksi välttämätöntä kertoa, kummasta seurakunnasta on kyse.

Suomalaisen seurakunnan toiminta Sydneyssä on ollut vilkasta ja monipuolista. Niinpä on vain luonnollista, että kaikki muistot, tapahtumat, ihmiset tai tarinat eivät ole mahtuneet tähän kirjaan. *Kirkkokahvit on ollu aina* -kirja on kuin tilkkutäkki, jossa vilahtaa niitä ihmisiä ja asioita, jotka ovat tehneet Sydneyn seurakunnasta tärkeän ja merkittävän kaikille Sydneyn suomalaisille.

Kirja koostuu seurakuntalaisten ja seurakunnan työntekijöiden muisteluista ja tarinoista, joita he ovat kertoneet ja kirjoittaneet kirjaa varten. Ne ovat samoja

juttuja, joita ihmiset kertovat toisilleen muistellessaan seurakunnan toimintaa ja ihmisiä, jotka ovat olleet toiminnassa mukana.

Muistot eivät putkahda kertojan tai kirjoittajan mieleen historiallisessa tai tärkeysjärjestyksessä. Se, että jostain asiasta tai ihmisestä on enemmän tarinoita kuin toisesta, kertoo vain siitä, että juuri nämä tarinat tulivat sillä hetkellä kertojille mieleen.

Eri ihmisillä on samasta asiasta joskus hyvinkin erilaisia muistoja ja muistikuvia. Olen lähtenyt siitä ajatuksesta, että kaikki ja kaikkien muistot ovat oikeita, myös keskenään ristiriidassa olevat. Historiankirjoittajien tehtäväksi jää selvittää, mikä on virallinen totuus.

Monet muistavat asioiden ja tapahtumien ajankohdan sen mukaan, kuka silloin oli pappina. Siksi kirjassa on laaja luku, jossa aikaa mitataan pappien kautta. Myös kiltojen toimintaa koskevat muistot saavat runsaasti tilaa, koska kiltojen rooli on ollut seurakunnan toiminnassa koko ajan erittäin merkittävä.

Muistoja ja valokuvia kerättiin kirjaan noin kolmen kuukauden ajan vuosien 2013 ja 2014 vaihteessa. Osa kirjoittajista ja kertojista sai tiedon hankkeesta Suomi-lehdessä olleista jutuista ja otti yhteyttä. Kerroin hankkeesta seurakunnan tilaisuuksissa, joissa kyselin tarinoita ja kirjoitin minulle kerrotut asiat muistiin. Seurakunnan entisiltä papeilta pyysin muisteluita sähköpostitse.

Kirkkokahvit on ollu aina on yhteistyön tulos. Tätä ovat tehneet kaikki, jotka ovat kirjoittaneet ja kertoneet muistojaan sekä antaneet käyttööni valokuvia. Olen ollut etuoikeutettu saadessani kuunnella ja lukea tarinoita, olla näin mukana matkassa koko 50 vuoden ajan. Suuret kiitokset teille, jotka olette mahdollistaneet tämän kirjan tekemisen.

Lämmin kiitos saamastani palautteesta VTT Karoliina Malmelinille ja yliopistonopettaja Anne Mari Rautiaiselle, toimittaja Heikki Syrjälälle sekä Siirtolaisuusinstituutin johtaja Ismo Söderlingille.

Suuret kiitokset Siirtolaisuusinstituutille Olavi Koivukankaan -rahastosta saamastani apurahasta. Kiitokset Suomi-konferenssille ja West Sydney Finnish Clubille eli Westin Suomi-seuralle kirjan painatukseen annetusta avustuksesta. Kaunis kiitos myös kotikriitikolleni eli miehelleni Martti Paanaselle.

Sydneyssä 26.9.2014

Riitta Niemi

1

Seurakunnan tarina vuosina 1964–2014

Seurakunnan vaiheiden tunteminen auttaa sijoittamaan muistoja ja ihmisiä oikeisiin yhteyksiin. Siksi lyhyt yhteenveto suomalaisten seurakuntien toiminnasta lienee paikallaan.

Olen käyttänyt tässä luvussa lähteinä Erkki Kangasahon kirjaa *Etelän Ristin alla* (1975), Raila Mantereen kirjoittamaa lukua *Australia* Kimmo Kääriäisen toimittamassa kirjassa *Matkassa maailmalla, Kirkon ulkosuomalaistyö 1900-luvulla* sekä Sydneyn seurakuntien ja seurakunnan kiltojen pöytäkirjoja ja Suomi-lehdessä julkaistuja artikkeleita.

1.1 Lyhyt katsaus seurakunnan historiaan

Suomalainen kirkollinen toiminta Australiassa alkoi, kun Suomen Merimieslähetyssseura lähetti vuonna 1916 Sydneyyn Johan Boijer -nimisen maallikon. Merimieslähetyssseuran toiminta Australiassa päättyi vuonna 1966. Viimeinen suomalainen merimiespappi Urpo Kokkonen palasi Suomeen vuonna 1967.

Urpo Kokkonen työskenteli Australiassa kahdeksan vuoden ajan. Monet 1950-luvun lopussa ja 1960-luvun alussa Sydneyyn tulleet suomalaiset ehtivät tutustua Kokkoseen, sillä hän kävi pitämässä jumalanpalveluksia ja toimituksia myös Sydneyssä.

Gosfordissa asuva Ritva Rahkola kirjoittaa, että hänen miehensä Veikko Rahkola muistelee Kulnuran Suomi-talolla vuonna 1961 pidettyjä kirkonmenoja, jossa olivat paikalla pastori Urpo Kokkonen ja piispa Eelis Gulin. Siellä otettiin valokuva, jossa on muutamia vielä vuonna 2014 seurakunnan toiminnassa mukana olevia

Jumalanpalvelusväki Kulnurassa 1961. Kuvassa takana vasemmalla Arvi Pirkola, Taisto Lammi, Oiva Viitasalo, Veikko Rahkola, Viljo Klemola. Keskellä Maria Salminen Suomesta, Elvi Viitasalo, Impi Pirkola, Anna Rae, Elmi Lammi, Ella Tanner. Eturivissä Kalle Hoipo, pastori Urpo Kokkonen, piispa Eelis Gulin ja Reimo Rae.

henkilöitä. Rahkolat kertovat, että tämän jälkeen tuli pastori Enok Reimaa, joka kävi jonkun kerran Gosfordissa ja piti jumalanpalveluksen aina kirkossa.

1950-luvun lopussa ja 1960-luvun alussa Australiaan tuli paljon suomalaisia siirtolaisia. Koska Merimieslähetykseura ei voinut perustaa omia paikallisseurakuntia Australiaan, asia piti ratkaista toisin. Vuonna 1960 Luterilainen Maailmanliitto, Australian yhtynyt evankelis-luterilainen kirkko UELCA ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko tekivät sopimuksen, joka mahdollisti suomalaisten pappien palkkaamisen ja seurakuntien perustamisen.

Piispa Gulin oli vuonna 1961 Australiassa kuukauden kestäneellä tervehdyskäynnillä, jolloin hän kävi myös Gosfordissa. Piispa Erkki Kansanahon mukaan ”Sydney näytti olleen hänen sydämellään, koska hän useasti puhui tämän miljoonakaupungin suomalaisten hengellisen hoidon tarpeesta.”

Tällä matkalla piispa Gulin osallistui kokoukseen, jossa pohdittiin Sydneyn pappistilannetta. Hän kirjoitti kokouksesta Suomeen merimieslähetykseuran johtaja Paavo Hytöselle, että ”Sydneyn työn johtoon olisi ehdottomasti saatava suomalainen mies, mieluummin Brisbanen pappi tai sitten Pokela, jota olisi ensin koulutettava”. Voitto Pokela oli Australiassa asuva saarnamies, joka opiskeli

myöhemmin papiksi Adelaiden pappisseminaarissa. Hän tuli Sydneyyn Pyhän Henrikin seurakunnan papiksi, mutta vasta vuonna 1982.

Neuvottelut Sydneyn tilanteesta jatkuivat vuonna 1963 Helsingissä pidetyn Luterilaisen Maailmanliiton yleiskokouksen aikana. Silloin oli jo selvää, että Suomesta lähetettäisiin Sydneyyn pappi mahdollisimman pian.

Seurakunnan perustaminen

Sydneyn seurakunnalle oli valittu pappi jo ennen seurakunnan perustamista. Suomen kirkon diasporatoimikunta oli vuonna 1963 ilmoittanut, että Sydneyyn lähtee pastori Enok Reimaa.

Sydneyn suomalaisen seurakunnan perustava kokous pidettiin 8. marraskuuta 1964. Kokouksen puheenjohtajana toimi Veikko Pallas, joka myöhemmin toimi muun muassa seurakunnan maallikkosaarnaajana. Seurakunnan nimeksi tuli The Finnish evangelical Lutheran church of N. S. W., eli Suomalainen evankelisluterilainen seurakunta. Pastori Enok Reimaa oli aloittanut työnsä Sydneyssä jo syyskuussa 1964, ja hän oli virallisesti Australian yhtyneen luterilaisen kirkon pappi. Alkuvaiheessa myös Canberra kuului Sydneyn seurakuntaan.

Seurakuntaa perustettaessa Wollongongin alueella toimi jo Wollongongin luterilainen kilta¹ (nykyään Illawarran kilta), joka oli perustettu vuonna 1963. Marja-Leena Koskinen kirjoittaa killan 30-vuotishistoriikissa, että Wollongong liitettiin Sydneyn seurakuntaan sivuseurakuntana.

Enok Reimaa jätti tehtävänsä Sydneyn suomalaisten pappina vuonna 1965. Kului lähes kaksi vuotta ennen kuin Sydneyyn saatiin uusi pappi. Tänä aikana seurakunnan jumalanpalvelukset hoidettiin maallikkovoimin, käytännössä niistä vastasi Veikko Pallas. Pastori Urpo Kokkonen kävi tänä aikana Sydneyssä suorittamassa kirkollisia toimituksia, kuten avioliittoon vihkimisiä ja kasteita.

Vuonna 1966 Australiassa vieraili Suomen kirkon diasporatoimikunnan puheenjohtaja Ahti Auranen. Hän piti tärkeänä saada Sydneyyn uusi pappi. Piispa Erkki Kansanaho kirjoittaa, että Aurasen mukaan ”sinne tulisi lähettää Suomesta nuori pappi sekä hankkia kirkkorakennusta varten tontti, jolle aikanaan syntyisi suomalainen kirkko ja työkeskus.” Vuonna 1967 Suomesta löytyi sopiva ja suostuva nuorimies, ja Sydneyn toiseksi suomalaispapiksi valittiin opiskelijapappi Seppo Heikkilä Tampereelta.

Sydneyn seurakunnan alue ja samalla myös papin työalue ulottui pohjoisessa Newcastleen ja Gosfordiin, etelässä Wollongongiin ja lännessä Pictoniin sekä Canberraan. Seppo Heikkilän vuosiraportin mukaan seurakunnalla oli toimintaa kaikkiaan yhdeksässä toimipisteessä, joista yksi oli pappila. Seppo Heikkilän

¹ Kilta on seurakunnan piiri, jonka yhtenä tehtävänä on varainkeruu.

Seurakuntatietoja

SYDNEYN SUOMALAINEN LUTERILAINEN SEURAKUNTA ALOITTANUT TOIMINTANSÄ

Nuoren seurakunnan huomattavimpana saavutuksena on pidettävä sen hallinnollista järjestäytymistä, joka aloitettiin seurakunnan perustavan kokouksen jälkeen marraskunn 8. päivänä 1964. Senjälkeen hallinnolliset elimet, hoitokunta, työvaliokunta sekä hoitokunnan valitsema talousjaosto ovat pitäneet useita kokouksia, hoitokunnan kokoukset ovat olleet mielenkiintoisia keskustelutilaisuuksia, koska niissä ei ole ratkottu ainoastaan juokseviin asioihin liittyviä kysymyksiä, vaan keskusteltu laajasti seurakuntatyön merkityksestä, mahdollisuuksista ja tavoitteista yleensä. Näihin kokouksiin ovat ottaneet osaa myöskin naistoimikunnan jäsenet, joiden käytännöllinen apu monissa kutsutilaisuuksissa on ollut korvaamaton.

Hoitokunnan ja työvaliokunnan puheenjohtajana on toiminut Mr. Viktor Pallas, naistoimikunnan puheenjohtajana Mrs. Margaret Lillquist sekä taloudenhoitajana Mr. Birger Lundberg. Hoitokunnan varapuheenjohtajina ovat nykyisin Mr. Teijo Wallenius ja Mr. Yrjö Mannonen.

Mr. Viktor Pallas Hoitokunnan ja työvaliokunnan puheenjohtaja.

Mrs. Margaret Lillquist, Naistoimikunnan puheenjohtaja.

MOUNT ISAN SUOMALAINEN LUTERILAINEN SEURAKUNTA

Artikkelit Suomi - Lehdessä No: 5 - 1965 Osa-1

Kolehdit	810.18.3	Pastorin palkkio	1050. 0. 0
Lahjoitukset tileis- tällä MIM:n kautta	572.10. 7	Auto ja matkaraaha	290. 0. 0
Muut lahjoitukset	430.16. 0	Vuokrat	256. 1. 0
"Isan Uutisista"	99. 4. 9	Monistuskone	110. 0. 0
Avustus yht. lut. kirkon kautta	700. 0. 0	Pyhäkoulu menot	90.18. 5
Sekalaisia tuloja	25.19. 2	Kirjoituskone ja toi- mistorarpeita	116.18. 3
		Sekalaisia menoja	258. 7.11

Tulot yht:	£2639. 8. 9	Menot yht:	£2172. 5. 7
		Säästö pankissa	467. 8. 9
			£2639. 8. 9

Olemme tänään tarkastaneet Mt. Isan suomalaisen luterilaisen seurakunnan tilit vuodelta 1964 ja todanneet kirjoihin viennit oikein tehdyiksi. Olemme myös kiittäneet kaikkia lahjoittajia ja tukijajäseniä. Tuloimme mielenkiintoisella tavalla ja olemme kiittäneet kaikkia lahjoittajia ja tukijajäseniä.

Suomi-lehti uutisoi seurakunnan perustamisen.

lähdettyä vuonna 1970 Sydneyn suomalainen seurakunta toimi jälleen maallikkovoimin ja Veikko Pallas hoiti jumalanpalveluksia. Canberraan papiksi tuleva Esko Oikarinen määrättiin hoitamaan papin tehtäviä vuodenvaihteessa 1970-71 muutamaksi kuukaudeksi, kunnes Sydney sai oman papin.

Vuonna 1971 perustettiin Canberran suomalainen seurakunta, johon Canberran lisäksi kuuluivat aiemmin Sydneyn seurakuntaan kuuluneet Picton ja Wollongong.

Sydneyyn toisen seurakunnan perustaminen

Maantieteellisesti laaja alue ja hajallaan asuvien suomalaisten lisääntynyt määrä johtivat siihen, että seurakunnassa ja Suomi-konferenssissa¹ ryhdyttiin pohtimaan helpotusta tilanteeseen. Vuonna 1971 tuli Sydneyyn papiksi Sakari Vuorinen. Samana vuonna Suomi-konferenssin yleiskokouksessa tehtiin päätös toisen seurakunnan perustamisesta Sydneyyn pohjoispuolelle.

Vuonna 1974 Sydneyyn saatiin Vuorisen lisäksi toinen pappi, kun Risto Topi aloitti työt seurakunnan eteläisten ja läntisten alueiden pappina. Sakari Vuorinen jatkoi pohjoispuolen pappina. Vuoden 1977 alussa seurakunta jakaantui Etelän Ristin seurakunnaksi, jonka alue oli Etelä- ja Länsi-Sydney, sekä Pyhän Henrikin seurakunnaksi, joka alue oli Pohjois-Sydney ja Gosford.

Pappeja ja pappiloita

Henrikin seurakunnalle hankittiin uusi pappila Pymblestä, ja talon autotallista tehtiin kappeli. Itsenäisen Pyhän Henrikin seurakunnan ensimmäiseksi papiksi valittiin Markku Jaakkola, joka aloitti työt uudessa pappilassa vuonna 1977.

Kun nyt Sydneyyn oli saatu kaksi pappia, liitettiin Wollongong ja Pictonin alue takaisin Sydneyn seurakuntaan.

Sydneyn eteläisten ja läntisten osien papille oli ostettu pappilaksi talo Bass Hillistä. Siitä tuli Etelän Ristin seurakunnan pappila. Vuonna 1976 seurakunta rakensi talkootyönä pappilan alakertaan kappelin, seurakunnalle toimiston ja muuta toimitilaa. Tilat ovat edelleen jumalanpalveluskäytössä.

Kun Risto Topin tuli aika lähteä Suomeen vuonna 1978, uudeksi papiksi valittiin Hannu Kilpeläinen. Markku Jaakkola jätti Henrikin seurakunnan viran vuonna 1980, ja Hannu Kilpeläinen jäi yksin hoitamaan molempia seurakuntia.

Kilpeläinen palasi Suomeen vuonna 1982 ja samana vuonna molempiin seurakuntiin saatiin uudet papit. Etelän Ristin seurakunnan pappina aloitti elokuussa Olli Kaukonen ja lokakuussa Voitto Pokela Pyhän Henrikin seurakunnan puoliaikaisena pappina.

Palvelupiste

1970-luvun lopussa ja 1980-luvun alussa kävi yhä ilmeisemmäksi, että Sydneyssä oli tarvetta suomenkieliseen sosiaalityöhön. Satu Beverleyn mukaan Australian

¹ Suomi-konferenssi on vuonna 1971 perustettu elin, joka koordinoi Australian luterilaisen kirkon suomenkielisten seurakuntien toimintaa sekä hoitaa yhteistyötä Suomen ja Australian kirkkojen välillä.

valtiota yritettiin saada palkkaamaan suomenkielinen sosiaalityöntekijä, mutta hanke ei onnistunut.

Suomalaiset ottivat asian omiin käsiinsä ja vuonna 1983 aloitti Henrikin seurakunnan alaisuudessa Palvelupiste. Sitä olivat perustamassa Henrikin seurakunnan pastori Voitto Pokelan lisäksi Suomen kunniakonsuli Veikko Nykänen ja psykologi Satu Beverley.

Erytisesti yksinäisten ja alkoholiongelmien kanssa kamppailevien, usein asunnottomien suomalaismiesten tukiyhteisönä toimiva Palvelupiste kokoontui alussa kolme kertaa viikossa ja tavoitti toistasataa henkilöä. Australian luterilaisen kirkon (LCA) New South Walesin alue tuki taloudellisesti sen työtä ja korvasi vapaaehtoisille työntekijöille osan näiden kuluista.

Palvelupisteen toiminta on perustunut ja perustuu edelleen vapaaehtoistyöhön yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Vuodesta 1986 vuoteen 1992 Sinikka Multanen työskenteli Palvelupisteessä palkattuna seurakuntasisarena. Tähän tehtävään hänet kutsui Australian luterilaisen kirkon NSW:n alue. Taloudelliset syyt johtivat myöhemmin viran lakkauttamiseen.

Etelän Ristin seurakunnan 30-vuotisjuhlassa esiintyvät Musa-Masa eli Matti Niemelä ja seurakunnan kuoro. Kuva: Helena Juutinen.

Seurakuntayhtymän aika

Vuonna 1985 Etelän Ristin ja Pyhän Henrikin seurakunta muodostivat yhteisen seurakuntayhtymän, jolla oli yhteinen pappi ja kirkkoneuvosto. Molemmat seurakunnat säilyivät itsenäisinä ja niillä oli myös omat luottamuselimensä. Yhteisen papin työajasta ja palkkakuluista 64 prosenttia kuului Etelän Ristin seurakunnalle ja 36 prosenttia Henrikin seurakunnalle. Henrikin seurakunnan pappi Voitto Pokela jäi pois seurakunnan työstä vuonna 1985 ja Etelän Ristin seurakunnan pappi Olli Kaukonen hoiti tämän jälkeen molempien seurakuntien papintehtäviä, kunnes hän vuonna 1986 palasi Suomeen. Sama järjestely oli voimassa myös Tuomo Mantereen aikana vuosina 1986–1991 ja Erkki Juutisen aikana vuosina 1991–1992.

Vuonna 1988 Australian luterilaisen kirkon NSW:n alueen presidentti Keith Nagel asetti Adelaidessa opiskelleen Timo Ortan Sydneyn suomalaisten seurakuntien pastoraalivikaarin virkaan. Orta toimi kuuden kuukauden ajan molempien seurakuntien apulaispastorina, kunnes hänet nimitettiin Yagoonassa toimivan Concordia Lutheran Churchin englanninkielisen seurakunnan papiksi.

Vuonna 1993 Henrikin seurakunta palkkasi pastori Jorma Jormakan puolikaikaiseen papin virkaan. Voitto Pokelan tapaan hän oli myös puolikaikainen Suomikonferenssin pääsihteerinä. Erkki Juutinen jatkoi Etelän Ristin seurakunnan pappina vuoden 1997 loppupuolelle saakka.

Eläkepappien aika 1997–2002

Erkki Juutisen lähdettyä Sydneystä Melbournen seurakunnan papiksi ei Etelän Ristin seurakunnalla ollut varaa kutsua pappia Suomesta. Ratkaisuksi keksittiin eläkkeellä olevien suomalaispappien kutsuminen Sydneyyn.

Sydneyn seurakunnan pappina vuosina 1967–1970 työskennellyt Seppo Heikkilä oli jäänyt eläkkeelle, ja seurakunta kutsui hänet ensimmäiseksi eläkepappiksi. Seuraavina vuosina seurakunnassa työskentelivät eläkepappeina ensin Heikki Mattila ja sitten Teuvo Vähäkylä vuoden kerrallaan. Tämän jälkeen Seppo Heikkilä palasi takaisin kahdeksi vuodeksi ja hänen jälkeensä Teuvo Vähäkylä vuodeksi.

Jorma Jormakka toimi Henrikin seurakunnan pappina vuoteen 2001, jonka jälkeen hän siirtyi Melbournen seurakunnan papiksi. Hänen tilalleen seurakunta kutsui Suomesta vuorotteluvapaalla olevan Pekka Kaskisen, joka oli aikaisemmin työskennellyt pappina Melbournessa. Hän hoiti tehtävää vajaan vuoden ajan.

Kaskisen lähdettyä eläkepappit hoitivat myös Henrikin seurakunnan papin tehtäviä ja seurakunta joutui luopumaan Pymblen pappilasta.

Vuonna 2003 asetettiin maallikkosaarnaajan virkaan Henrikin seurakunnan jäsenet Jarmo Rönneberg ja Jüri Perendi, jotka samalla saivat saarnaluvan. Mo-

lemmat toimivat edelleen tässä palkattomassa tehtävässä. He toimittavat jumalanpalveluksia ja hautajaisia papin ollessa lomalla, tai kun seurakunnalla ei ole omaa pappia.

Takaisin yhteen

2004 Etelän Ristin seurakunta kutsui Pauli Huhtisen hoitamaan papin tehtäviä ja hän työskenteli molempien seurakuntien alueella. Vuonna 2007 Henrikin seurakunta yhdistyi Etelän Ristin seurakuntaan ja sen taival itsenäisenä seurakuntana päättyi.

Vuonna 2010 eläkkeelle jääneen Pauli Huhtisen seuraajaksi Etelän Ristin seurakunnan papiksi valittiin Martti Paananen, joka aloitti tehtävässä marraskuussa 2011.

1.2 Erinäisiä virstanpylväitä

Sydneyn seurakuntaelämässä on muutamia historiallisesti merkittäviä tapahtumia, joita voi pitää eräänlaisina virstanpylväinä. Ensin oli seurakunnan perustaminen ja vahdinvaihto Merimieslähetykseltä Sydneyn suomalaiselle seurakunnalle. Isoja asioita olivat seurakunnan jakautuminen kahtia ja uudelleen yhdistyminen. Seurakunnan elämään ja toimintaan ovat jättäneet leimansa myös pappiloiden hankkimiset ja niihin liittynyt talkootyö.

Gosfordilaisten yksimielinen päätös

Sydneyn suomalaisen seurakunnan perustamista edelsi joukko tavallisten seurakuntalaisten ulottumattomissa tehtyjä päätöksiä. Australiaan saapui suomalaisia luterilaisia siirtolaisia, joille Australian yhtynyt evankelis-luterilainen kirkko (UELCA) halusi antaa mahdollisuuden käyttää kirkossa ja seurakuntaelämässä omaa kieltään. Australian ja Suomen kirkkojen sekä Luterilaisen maailmanliiton neuvotteluissa päästiin siihen tulokseen, että Sydneyyn tuli Suomesta ensimmäinen oma pappi vuonna 1964, ja Sydneyn suomalainen evankelisluterilainen seurakunta perustettiin 1964.

Merimieslähetyksen aika ei kuitenkaan päättynyt Sydneyssä kertaheitolla, vaikka seurakunta oli perustettu. Gosfordin Suomi-seuran sihteeri Leena Jokinen on löytänyt seuran pöytäkirjasta tiedon, että syyskuussa 1965 pidettiin Kulnuran

Suomi-talolla Gosfordin seudun Suomi-seuran kokous, jonka neljäntenä asiana oli seurakunta. Kokouksen sihteeri O. Viitasalo kirjoittaa näin:

- ▶ Suomen Merimieslähetyksen Pastori U. Kokkonen oli myös läsnä ja hän halusi selostaa merimies lähetyksen asemaa tällä hetkellä ja saata ilmi paikkakunnan suomalaisten mielipiteen kolmeen eri kysymykseen, nimittäin 1. lakkautetaanko kokonaan se työ mitä merimies lähetys on täällä Austraaliasa tehnyt 50 vuotta. 2. Yhtytääkö toisiini Skantinaavisiin merimies lähetyksiin ja jatketaanko heitin kans yhtessä työtä Bisbanesa. 3. Muutetaanko merimieslähetyksen toiminta Sydneyyn ja yhtytään Sydneyssa toimivaan Suomalais lutherilaiseen seurakuntaan.

Koska tämä asia koskee kaikkia paikkakunnan suomalaisia, niin puheen johtaja ilmoitti että kaikilla on puheen vuoro ja äänioikeus. Kaksi ensimmäistä ajatusta ei saanut kannatusta. Kolmanteen kyselyyn kokous oli yksimielisesti Sydneyyn muuton kannalla. Saapuvilla oli 23 paikkakunnan Suomalaista.

Henrikin seurakunnan perustaminen

Sylvi Blomqvist kertoo, että toisen seurakunnan perustamisesta keskusteltiin paljon. Hänen mukaansa ennen Henrikin seurakunnan perustamista Sydneyn pohjoispuolella oli aika vähän seurakunnan toimintaa. Hän toteaa myös, että monet pohjoisessa asuneet suomalaiset eivät olleet halukkaita osallistumaan seurakunnan toimintaan Länsi-Sydneyn alueella.

Sylvi Blomqvist, Esko Vahteristo ja Saara Arnoldy muistelevat:

- ▶ Sylvi: Henrikin seurakunnan perustamisesta alettiin keskustella 1970-luvun keskivaiheilla, Sakari Vuorisen ollessa seurakunnan pappina. Seurakunnan alue oli vähän liian iso yhden papin kuljettavaksi ja pappi joutui matkustamaan paljon. Vuonna 1975 ensimmäinen pappi aloitti työnsä.

Esko: Sakari Vuorinen perusti Henrikin seurakunnan ja sen ensimmäiseksi papiksi kutsuttiin Markku Jaakkola, joka oli täysiaikaisesti Henrikin seurakunnan pappi. Silloin täällä oli paljon suomalaisia ja oli rahaa maksaa papin palkka. Meitä oli täällä siihen aikaa melkein 20 000 suomalaista. Jaakkolan jälkeen tehtävään kutsuttiin Voitto Pokela.

Saara: Tämähän oli aluksi yksi seurakunta, Sydneyn suomalainen seurakunta ja sitten tuli erotus – aika mutkaista polkua on kuljettu.

Vuonna 1971 Sydney sai uuden papin, kun Sakari ja Maija Vuorinen saapuivat pitkän laivamatkan päätteeksi Sydneyyn. Sakari Vuorinen kirjoittaa, että ajatus seurakunnan jakamisesta oli hänen tiedossaan jo ennen kuin hän tuli Australiaan:

- ▶ Kun tulimme helmikuussa 1971 Sydneyyn, oli Helsingissä jo tehty alustava suunnitelma laajan seurakunnan jakamiseksi. Aika ajoin koko suunnitelma hirtvitti: kuinka oikein pärjäisimme, kun vastuut kasvavat huomattavasti. Suunniteltiin ja levitettiin tietoa mahdollisimman laajasti suomalaisten keskuuteen.

Edettiin vuoteen 1974. Risto ja Riitta Topi perheineen tulivat Suomesta ja asettuivat hiljan hankittuun Bass Hillin pappilaan Sevenoaks Crescentille. Riston vastuualueena olivat Läntiset esikaupungit ja seurakunta sai nimen Etelän Ristin suomalainen seurakunta.

Pohjoinen ja itäinen Sydneyn alue muodostivat uuden seurakunnan, joka sai nimekseen Pyhän Henrikin seurakunta, ja se jäi minun vastuulleni. Jäimme asumaan Strathfieldin pappilaan, vaikka se sijaitsikin vähän syrjässä itäisiä ja pohjoisia alueita ajatellen.

Vuoden 1977 alussa ryhdyimme sitten toimenpiteisiin uuden pappilan hankkimiseksi. Iso haaste oli löytää omakotitalo, joka voisi palvella pappilan lisäksi seurakunnan kokoontumistilana. Muutamaa vuotta aiemmin olimme törmänneet tähän etsiessämme uutta pappilaa Etelän Ristin seurakunnalle. Vaikeus oli kahtalainen, riittävän tilava seurakuntalaisten kokoontumisiin ja kohtuulliset autojen parkkitilat. Omakotialueella tällaisen löytäminen oli tosi vaikeaa. Bass Hillin pappilaa Sevenoaks Crescentillä laajennettiin niin, että kellarikerros saatiin kokonaisuudessaan seurakunnan käyttöön ja sinne tulivat kirkko, kahvilita ja papin toimisto.

Henrikin alueen pappila löytyi Pymblestä, pohjoiselta alueelta. Tontilla oli omakotitalon lisäksi vaatimaton ulkorakennus. Edellinen omistaja oli käyttänyt sitä työtilana. Se kunnostettiin seurakuntalaisten kokoontumistilaksi. Molempien pappiloiden muutostyöt tehtiin talkootyöllä. Tehtävä oli haastava ja vaati useiden viikkojen ponnistuksen.

Henrikin seurakunnan jumalanpalvelukset pidettiin Narraweenan ja Centralin kirkoissa ja kerran kuukaudessa Gosfordin luterilaisessa kirkossa.

Etelän Ristin kappeli Bass Hillin pappilan alakertaan

Kun Sydneyn suomalainen seurakunta oli vuonna 1977 jakaantunut kahdeksi seurakunnaksi, tarvittiin myös kaksi pappilaa. Bass Hillin pappilan ensimmäisiä asukkaita olivat Risto ja Riitta Topi perheineen. Topien tultua pappilan alakertaan ryhdyttiin kaivamaan kokoontumistiloja. Risto Topi kirjoittaa, että hän aloitti pappisuransa Sydneyssä lapiota heiluttamalla:

- ▶ Etelän Ristin seurakunta käynnistyi 70-luvun puolessa välissä. Tämä tuli mahdolliseksi, kun Sydneyyn saatiin toinen suomalainen pappi. Ensimmäinen suuri tehtävä oli hankkia seurakunnalle kokoontumistila. Se päätettiin rakentaa Bass Hillin pappilan alakertaan. Työ tehtiin lähes kokonaan talkoovoimin.

Siinäpä sitä olikin haastetta kun alakerta oli suurelta osin kovaa savea, jonka päältä lähti pari-kolmekymmentä pilaria, jotka kannattelivat yläkerran lattiaa. No, talkooporukka otti lapion käteen ja kävi savea kimppuun. Ensin oli tietysti palkeilla varmistettava, ettei lattia putoa niskaan. Hikeä valui ja nestettä kului. Kaivettavaa maata oli useita kuutioita. Minulle itselleni hieno alku papin työlle oli se, kun sai muiden mukana heilua lapion ja rautakangen kanssa. Tässä on oikeastaan koko kuva siirtolaispapin työstä. Siinä eletään ja hikoillaan seurakuntalaisten kanssa rinta rinnan.

Seurakuntalaiset ottivat myös taloudellista vastuuta uusista tiloista. Perustettiin rakennustukisäätiö, joka ryhtyi lyhentämään velkoja. Monet myyjäiset, naistenkillat, kolehdit ja piknikit tarvittiin rahan keruuseen. Ehkä juuri tuo yhdessä tekeminen muokkasi suomalaisista tiiviin yhteisön, joka antoi jäsenilleen paikan ikiomassa seurakunnassa.

Bass Hillin pappilan alakertaan tuli kappeli, toimisto, kirjasto ja keittiö. Entisestä autotallista tuli kahvi- ja kokoontumistila. Sydneyn suomalaisista miehistä monet olivat käyneet niin sanotun *Quantaksen*¹ korkeakoulun, eli he olivat alkuperäisestä ammatista tai koulutuksesta riippumatta matkalla Australiaan päteväytyneet rakennusmiehiksi ja olivat töissä rakennuksilla. Näiltä miehiltä löytyi monipuolista rakentamisen osaamista.

Raimo Kostiainen tuli mukaan seurakunnan toimintaan Risto Topin aikana (1974–78) ja hän oli mukana kappelin rakennustöissä. Raimo kertoo, että miehet kaivoivat ja rakensivat, ja naiset pitivät huolen ruokapuolesta:

► En ole ihan varma, missä käänteessä jouduin mukaan, joka tapauksessa Risto Topi oli silloin pastorina. Nykyisen kappelin paikalla oli maata. Viikonloppuisin talkootyönä sitten kaivettiin ja kottikärryillä vietiin maat tontin takaosaan. Käsivoimin kaivettiin, eihän sinne mitään koneita saanut, ne oli ihan lapio ja kottikärryt. Risto oli siinä kottikärrärinä niin kuin muutkin.

Kappeliin oli välttämätöntä tehdä uusi seinä, kun se meni syvemmälle kuin talon perustukset ovat. Perustukset on vaan puoleenväliin alakerran seinää, joka paikassa ei edes siihen saakka, ja niitähän ei voinut ottaa pois. Sen takia kappelissa on niin syvät ikkuna-aukot, koska vanhat talon perustukset ovat osittain kappelin seinien ulkopuolella ja osittain seinien välissä.

En muista kuka teki ja milloin lattian valun ja seinien muurauksen. Mutta sisustusta, ikkuna-aukkojen karmit tein minä ja sitten olen tehnyt kappelin seinällä olevan ison ristin. En muista, että kukaan olisi mitään ohjeita antanut, itse piti hakea siihen mittasuhteet, ettei olisi paljon pieleen mennyt. Salmisen

¹ Qantas on australialainen lentoyhtiö, jonka koneilla monet suomalaiset lensivät Australiaan tullessaan.

Pertti, jota kutsuttiin Kikoksi, laittoi sähköt siihen ristiin ja teki muitakin sähkötöitä täällä, silloin kun minä tein näitä sisustushommia.

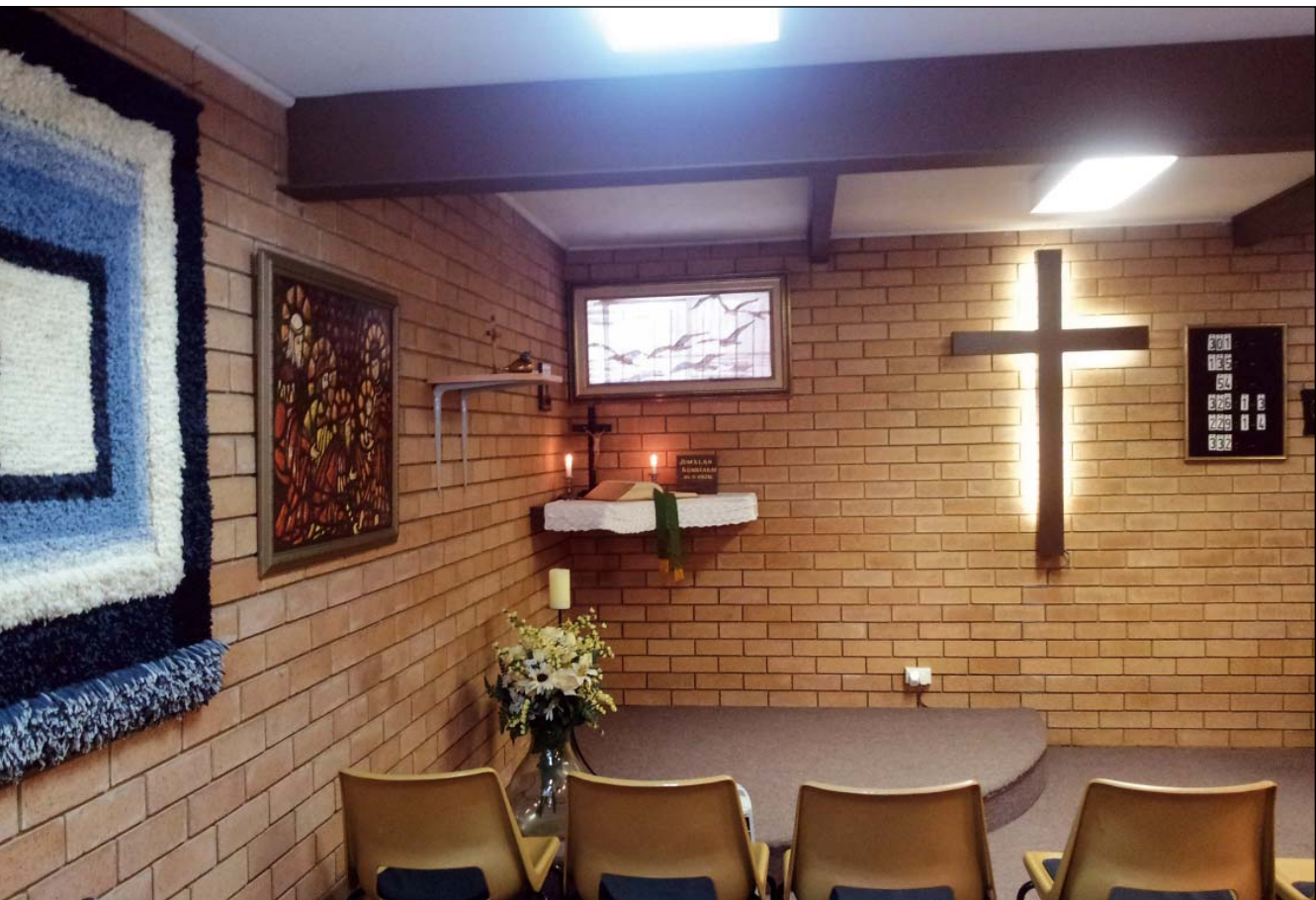
Kerralla töissä oli puolisen tusinaa miestä. Enhän minäkään ollut joka viikonloppu mukana, kun tein töitä ympäri Australiaa, lähinnä New South Walesissa. Silloin tultiin, kun oli aikaa. Naisten kilta oli täällä laittamassa ruokaa, hernesoppa tuli talon puolesta. Sillai se sit valmistui.

Veli Niemi oli myös mukana kappelin talkoissa. Hänen mielensä on jäänyt ajotien valu:

- ▶ Vähän ennen Bass Hillin kappelin avajaisia valettiin pappilan ajoramppi. Meitä oli siihen aikaan 20–30 suomalaista töissä Puron Mikon kanssa. Työmaalla sovittiin, että kuka haluaa tulla, niin tullaan talkoilla tekemään se valutyö. Porukka lähti innolla mukaan, meitä oli siellä monta miestä.

Se oli lauantaiaamu ja muistan kun taivas oli niin mustassa pilvessä kuin ikänä, se oli mahdottoman synkkä päivä. Siinä mietittiin, että voidaanko me tilata *concriittia* vai ei. Betoni tilattiin ja valu tehtiin. Se oli kumma juttu, pisarakkaan ei satanut, vaikka taivas oli aivan musta koko päivän.

Bass Hillin kappeli 2014. Kuva: Riitta Niemi.

Bass Hillin pappilan alakertaan rakennettiin talkoilla sauna vuonna 1993, kuvassa talkooporukka Aatos Raatikainen, Emil Närhi, Kalevi Sillanpää ja Kauko Mikkonen. Kuva: Erkki Juutinen.

Kun Bass Hillin kappeli valmistui, se vihittiin käyttöön ja samalla saatiin ensimmäiset lahjoitukset kirkkotilan kaunistamiseksi. Riitta Topi kirjoittaa:

- Kappelin vihkimis- ja käyttöönottojuhllaisuudet olivat 16. toukokuuta 1976. Vihkimisen suoritti N.S.W:n districtin varapresidentti Ståltz¹. Alttarilla on suomalainen graniittikivi, jossa on teksti ”Jumalan kunniaksi 16.5.1976”. Alttariliina ja ikkunan kuultokudos on lahja Riston vanhemmilta ja Tyrvään seurakunnalta. Kansaa oli - lapsia, nuoria ja aikuisia sisätiloista pihalle asti!

Vuosien varrella Bass Hillin kappelista on tullut länsisydneyläisille oma rakas kirkko, joka on säilynyt ja pysynyt vaikka papit ovat vaihtuneet ja muutoksen tuulet puhaltaneet. Kirkon seinillä on muistoja seurakunnan ja Sydneyn suomalaisten eri vaiheista. Kun Suomen konsulaatti lakkautettiin Sydneyssä vuonna 2013, seurakunta sai sieltä kirkkoon uusia hyviä tuoleja. Tuolit ovat niin hyvä ja mukavia, että pari miestä antoi, toisistaan tietämättä, Martti-papille luvan pitää entistä pidempiä saarnoja.

Kaikkien Bass Hillin kirkossa olevien esineiden alkuperä ei enää ole tiedossa, mutta onneksi osan alkuperä tiedetään. Kappelin seinällä oleva sininen ryijy on nimeltään *Savupirtti*, ja sen ovat Etelän Ristin seurakunnalle lahjoittaneet Suomesta ”Topilan serkut ja Ollin äiti” vuonna 1986. Ollin äiti lienee pastori Olli Kaukosen äiti.

¹ Australian luterilaisen kirkon piispaa vastaavan papin arvonimi oli presidentti vuoteen 2013 saakka.

Pappilan yläkerrassa on Irja Keski-Nummen suunnittelema ja kutoma ryijy *Metsäpuro* ja tekstiilitaiteilija Pirkko Heikkilän lahjoittama raanu. Maire Matikainen ja Lahja Rahkonen kertovat, että alakerrassa on Heikkilän toinen työ:

- Maire: Kirkon seinällä oleva kuultokudos on Pirkko Heikkilän suunnittelema ja tekemä. Siellä on myös Raamatun lause ”Sinä Jumala näet minut”, mutta sitä ei tiedä kukaan kenen tekemä se on.

Lahja: Se oli pienelle rullalle käärittynä, kun se löydettiin kirjastoa purettaessa. Se oli niin kuin se olisi jostakin tullut ja heitetty vaan sinne sivuun, että tuolla ei tee mitään. Kenelläkään ei ole mitään tietoa, että mistä se on tullut ja kenenkä tekemä se on. Minä oikaisin sen ja yritin silittää sitä ja Tiilikan Reino pani sen paikalleen.

Maire: Joskus on joku arvellut, että olisiko se Pirkko Heikkilän tekemä.

Irja Keski-Nummen suunnittelema ja kutoma ryijy *Metsäpuro*.

Henrikin seurakunta sai oman kappelin

Pyhän Henrikin seurakunta perustettiin 21. marraskuuta 1976, ja sen ensimmäinen oma pappi oli Markku Jaakkola. Hän aloitti työnsä toukokuussa vuonna 1977. Pappila sijaitsi West Pymblessä, 11 Kendall Streetillä. Tarvittiin paljon talkootunteja ennen kuin sinne saatiin kappeli.

Hellin Rönkkö kirjoittaa pappilan hankkimisesta näin:

- ▶ Sakari Vuorinen halusi, että ostetaan Pymblestä autotalli. Siellä autotallissa pidettiin sitten jumalanpalveluksia. Se siunattiin oikein käyttöön ja se yksi mies, joka oli taitava käsistään ja vähän taiteellinen, teki sinne hienon alttarin ja kaikkea.

Markku Jaakkola oli silloin pappina, kun se vihittiin käyttöön. Minä tein oikein monikerroksisen täytekakun. Kun Erkki kantoi sitä pöytään, Jaakkolan vaimo varoitteli, että älä vaan kaada sitä. Silloin oli paljon sellaista *faniakin*¹.

Markku Jaakkola kirjoittaa Henrikin seurakunnan kappelin rakentamisesta:

- ▶ Pappilaksi ostetun talon pihamaalla oli ulkorakennus; autotalli, jonka kyljessä oli ”stadi”, siis isohko runsasikkunainen huone. Molemmat osat olivat suhteellisen matalia, mutta niistä alettiin tehdä kappelia. Väliseinä poistettiin, lattiat valettiin samaan tasoon, ja rakennettiin uusia väliseiniä, nyt poikkipäin. Tuli pieni toimistohuone ja vielä pienempi keittiö, jonka seinässä oli ”kirkkosaliin” päin ”elämänluukku” eli tarjoiluaukko kirkkokahveja varten.

Yrjö Inkinen oli varsinainen rakentaja, hän tuli aamulla ja lähti illalla. Oli jättänyt leipätyönsä sikseen ja keskittyi kappelin rakentamiseen. Rakennusurakoitsijoita oli kosolti Henrikin alueella. Miehet toivat materiaalia, ja varmaan ostivatkin omilla varoillaan, ellei omalta *jaardilta*² sattunut löytymään. Seurakunnan taloudenhoitaja Raimo Neuvonen, niin ikään urakoitsija, kuskasi tavaraa usein. Hän muun muassa lahjoitti kappeliin tuolit, muistaakseni niitä oli 35 kappaletta. Erkki Rönkkö, urakoitsija, kävi muutamia kertoja Yrjön apuna. Lisäksi oli putkitöitä taitava mies keittiötä varten ja niin edelleen.

Kenellekään en tiedä maksetun seurakunnan varoista mitään. Siis ihan oikeita uhrauksia.

Oiva Karvanen, jo iäkkäämpi puuseppä, teki piirustusteni mukaan alttari-pöydän ja saarnatuolin. Itse väsäsin virsitaulun ja polvistumispaalit ehtoollista varten.

¹ hauskaa

² piha

Saimme lahjana litalan lasia olevat karahvin ja ehtoollisleipäastiaksi sopivan kulhon sekä kynttilänjalat. Itse ostin omillani krusifiksin ja kiinnitin sen pappilan pihamaalälöytyneeseen kivenlohkareeseen. Piispa sanoi vihkiäispuheessa, että Kristus seisoo australialaisella kalliolla suomalaiset ympärillä. Kappeli vihittiin käyttöön seurakunnan yksivuotisjuhlien yhteydessä 19.11.1977.

Kun alttaripöytä oli runsaitten ikkunoiden edessä ja katto matalalla, oli alttarilla joskus kuuma, niinpä joulukirkossa koimme elämyksen, kun kynttilät kaartuivat hevosenkengälle, ja liekit tavoittelivat pöydän pintaa.

Pymblen kappeli haluttiin saada käyttöön niin pian kuin mahdollista. Sanni Karvanen kertoo, että "Pastori Markku Jaakkola tuli hakemaan alttaripöytää ja lukupulpettia kolmen aikaa aamuyöllä, kun seuraavana päivänä oli jumalanpalvelus."

Pymblen kirkon vihkiäisissä tarjottiin Hellin Rönkön tekemää mansikkakakkua. Tarjoilemassa Erkki Rönkkö ja Sirpa Jaakkola. Kuva: Hellin Rönkkö.

Henrikin vaikeat vuodet

Pyhän Henrikin seurakunnan taloudellinen tilanne oli pitkään heikko. Pastori Jorma Jormakan aikana käytiin lukuisia keskusteluja seurakunnan tulevaisuudesta. Yhtenä vaihtoehtona oli esillä, että seurakuntaan kutsuttaisiin kaksikielinen pappi, joka toimisi sekä Henrikin että paikallisen englanninkielisen seurakunnan pappina. Tämä vaihtoehto ei kuitenkaan toteutunut.

Saara Arnoldy muistelee, että aika ennen pastori Jorma Jormakan lähtöä oli varsin myrskyisää. Henrikin seurakunnassa kokoustiin moneen otteeseen 1990-luvun lopussa. Eri ihmiset ovat kertoneet, että tunnelma kokouksissa saattoi olla välillä varsin kiivas. Kesäkuussa vuonna 1997 pidettiin seurakunnan ylimääräinen yleiskokous, ja sitä varten Saara Arnoldy kirjoitti seuraavan rukouksen:

► Rakkauden Jumala, kuule meitä Poikasi Jeesuksen Kristuksen nimessä.

Suo meille rakkautesi mieli peittämään kaikki ihmisyiden vajavuudet. Anna meille sanat; anna yhteyden pyhä odotus. Kylvä meihin luottamuksen hiljaisuus, kasvurauha, jossa mykkäkin ajallaan puhkeaa puhumaan.

Kiitos vapaudesta päättää itse omista asioistamme. Auta meitä näkemään vapautteen sisältyvä vastuu. Suo meidän käyttää vapauttamme oikein myös seurakuntayhteydessä. Kiitos, että olemme vapaita tekemään hyvää lähimmäisillemme.

Pymblen kirkon vihkiäiset. Presidentti R. Peach, pastorit Risto Topi ja Markku Jaakkola.

Siunaa koteja, kouluja, työpaikkoja, seurakuntaamme ja sen työntekijöitä. Siunaa matkoilla olevia, surevia ja sairaita. Tue niitä, jotka kulkevat taakkojen alla; joiden sydämet ovat raskaat ja surulliset. Siunaa niitä, jotka iloitsevat sinun rakkaudestasi; joiden sydämet ovat täynnä sinun anteeksiantoasi.

Rakkautesi auringolla, siunauksesi rikkaudella ympäröi luoksesi saapuva. Toivossa jäämme sinun turvalliseen käteesi.

Nimeen Isä, Poika ja Pyhä Henki. Aamen.

Jorma Jormakan lähdettyä vuoden 2000 lopussa Melbournen suomalaisen seurakunnan papiksi oli Henrikin seurakunta vähän aikaa ilman omaa pappia. Etelän Ristin seurakunnassa papin tehtäviä hoitivat Suomesta tulleet eläkepapit. Vuoden 2001 syyskuussa Henrikin papiksi tuli vuorotteluvapaalla oleva Pekka Kaskinen Suomesta. Hän hoiti tehtävää seuraavan vuoden heinäkuuhun saakka. Hän oli seurakunnan viimeinen ”oma” pappi.

2

Jumalanpalvelukset

Viidenkymmenen vuoden ajan jumalanpalvelukset ovat olleet Sydneyn suomalaisen seurakuntatoiminnan sydän. Kun omaa kirkkorakennusta ei ole ollut, on lainattu Australian luterilaisen kirkon tiloja, samoin on lainattu saksalaisten, latvialaisten ja virolaisten kirkkoja. Jumalanpalveluksia on pidetty kodeissa, autotalleissa, maatiloilla, puistoissa, uima-altaalla ja Suomi-seuran tiloissa. Joskus osanottajia on ollut kirkon täydeltä, joskus vain kourallinen.

Sydneyn suomalaisilla on ollut parhaimmillaan käytössä kaksi omaa kirkkoa, jotka oikeastaan ovat enemmänkin kappeleita kuin suomalaismallisia kirkkoja. Tätä kirjoitettaessa jäljellä on yksi oma kirkkotila, Bass Hillin pappilan yhteydessä oleva kappeli.

Myös silloin, kun seurakunnalla ei ole ollut omaa pappia, jumalanpalvelukset on hoidettu joko maallikkovoimin tai on järjestetty messu, kun on saatu pappi kylään tai lainaan.

Vuonna 2014 Etelän Ristin seurakunnan säännölliset jumalanpalvelukset pidetään Bass Hillin kappelissa, St. Paulsin luterilaisessa kirkossa Sydneyn keskustassa, St. Matthews'n luterilaisessa kirkossa Woy Woyssa ja Holy Crossin luterilaisessa kirkossa Oak Flatsissa.

Oman kirkon puute ei ole estänyt – tuskin edes hidastanut – jumalanpalvelusten pitämistä.

Kerran kuukaudessa Bilpinillä

Merimieslähetyksen papit olivat pitäneet jumalanpalveluksia Sydneyn alueella, niin kuin muuallakin Australiassa. Kun Sydneyn saatiin papiksi Enok Reimaa ja perustettiin seurakunta, sai hän viimeiseltä merimiespapilta Urpo Kokkoselta

neuvoja ja ohjeita muun muassa siihen, mistä etsiä suomalaisia ja missä voisi pitää hartauksia ja jumalanpalveluksia.

1960-luvun puolivälissä Bilbinillä asui useita suomalaisperheitä, joten Enok Reimaa halusi pitää siellä hartauksia. Lahja Rahkonen kertoo miten heidän paikallaan alettiin pitää seurakunnan tilaisuuksia:

- ▶ Meillä ei ollut puhelimia eikä mitään, mutta yhden kerran se Enok Reimaa ilmestyi meille Bilpinille. Minä ajattelin, että mikähän tuokin mies mahtaa olla. Hän ajoi keskellä päivää sinne meidän pihaan, kun olin lasten kanssa kotona. Hän esitteli itsensä, että hän on Sydneyn uusi pappi, ja hänelle on Urpo Kokkonen kertonut meistä ja hän tuli nyt tapaamaan.

Minä pyysin sisälle ja tein kahvit siinä ja kohta sitten tuli Niilokin kotiin. Reimaa rupesi sitten kyselemään, että olisiko mahdollista, että pidettäisiin suomalaisille aina silloin tällöin hartaus. Siitä se sitten alkoi. Kerran kuukaudessa tuli Eenokki ja piti hartauden ja se pidettiin meillä, sen jälkeenkin kun papit vaihtuivat.

Nepean killan pikkujoulu Saaristen paikalla Bilbinillä. Irja Keski-Nummi katselee tonttujen eli Kale Sillanpään, Niilo Rahkosen (takana), Emil Närhen (selin), Reino Tiilikan, Topi Matikaisen ja Erkki Puumalaisen tanssahtelua.

Enok Reimaan lähdettyä Sydneystä seurakunnan jumalanpalveluksia hoidettiin maallikkovoimin. Käytännössä jumalanpalveluksia toimitti rospuuttorovastina tunnettu Veikko Pallas.

Heikkilän aika ja ehdottomasti aikakirjoihin merkittävä asia

Seppo Heikkilä kertoo, että hänen aikanaan (1967–70) Sydneyn suomalaisen seurakunnan pääkirkko oli Sydneyn keskustassa oleva Goulburn Streetillä sijaitseva saksalainen Martin Luther Kirche. Siellä oli pidetty jumalanpalveluksia ja rippikouluja jo Reimaan aikana.

Jumalanpalveluksia pidettiin Heikkilän aikana myös Chester Hillin luterilaisessa kirkossa, Liverpoolin luterilaisessa kirkossa, Thirlmeren virolaisessa kirkossa, Oak Flatsissa olevassa Holy Cross Lutheran Churchissa sekä Kulnuran Suomi-talolla Gosfordissa. Seppo Heikkilä kirjoittaa, että Canberra kuului silloin samaan seurakuntaan, ja siellä pidettiin jumalanpalveluksia kuten myös Newcastlella ja Bilpinillä:

- ▶ Canberrassa minun ensimmäinen suomenkielinen jumalanpalvelus oli 1967 loppupuolella. Matkasta näkyy merkintä rahastonhoitajan tilikirjoissa: ”matkakuluja Canberraan 7 puntaa.” Käytäntöä jatkettiin pari kolme kertaa vuodessa. Varsinaista seurakuntaa ei minun aikana vielä Canberraan perustettu, mutta seurakuntaneuvosto perustettiin 1969 loppupuolella, ja sen puheenjohtajaksi valittiin Paavo Vennonen.

Newcastlella kävin pari kertaa paikallisen Suomi-kerhon puheenjohtajan Huttusen kutsumana.

Bilpinillä pidettiin jumalanpalveluksia yksityiskotien tiloissa. Muistan sellaisen tapahtuneen esimerkiksi Rahkosen tilalla. Oliskohan ollut myös Marjosen tilalla ehtoollisjumalanpalvelus, heidän autotallissaan? Talon poika oli suurlähetystön autonkuljettaja ja myöhemmin lentäjä.

Seppo Heikkilä kirjoittaa, että Bilpinin ja Niilo Rahkosen nimen mainitseminen toi hänen mieleensä ikimuistettavan välähdyksen, jonka on ehdottomasti tultava aikakirjoihin:

- ▶ Meillä oli ehtoollisjumalanpalvelus Bilpinillä Aarne ja Hilka Arffmannin aaltopeltisessä autotallissa. Emäntä oli ujosti yrittänyt peitellä räsymatoilla tuoreimpia öljyläikkiä keskilattialla. Tuuli humisi eukalyptuspuissa ja lintuja istui tallin kattotuoleilla. Franciscus Assisilainen olisi kadehtinut tunnelmaa.

Koko Bilpinin suomalainen siirtokunta oli paikalla, siis 16 henkeä, yksi puuttui! Marjosen poika, suurlähettilään autonkuljettajana, oli ajossa.

Ehtoollisliturgiaa noudattelin sopivin kohdin, asetin ehtoollisen, nostin maljan ja lautasen rinnalleni ja lausuin: ”Jeesus sanoo: Tulkaa, sillä kaikki on valmistettu.”

Seurasi tietenkin tavanomainen hiljaisuus ja epätietoisuus, jonka rikkoi Niilo Rahkonen, menetetyn Karjalan mies, joka nousi ryminällä peltiseltä linkutuilta ja kysyi: Saako sitä ortodoksikin!

Kyllä sai. Kaikki saivat nauttia sakramentin.

Kirkossa pitää olla pyhähampaat

Gosfordin alueen jumalanpalveluksia on pidetty niin kirkoissa, kodeissa kuin Suomi-talolla. Viime vuosina on tammikuun jumalanpalvelus ollut usein Ritva ja Veikko Rahkolan tilalla. Sieltä ei kukaan ole lähtenyt tyhjin käsin, vaan kaikki halukkaat ovat saaneet mukaan ison pussillisen Veikon appelsiineja, joista tulee maailman parasta appelsiinimehua.

Ritva Rahkola kirjoittaa, että hänen ja miehensä Veikon kirkkotie alkoi heti Gosfordin vuorille muuttamisen jälkeen.

► Me muutettiin Somersbyhyn 1.2.1971 ja heti pian alettiin käydä kirkossa. Sakari Vuorinen oli silloin pappina ja hänen vaimo oli kanttori. Markku Jaakkola tuli Vuoristen jälkeen, sitten tuli Pokela, Tuomo Mantere, Jorma Jormakka, joka sitten muutti Melbourneen. Hänen jälkeen tuli Pauli Huhtinen. Kävi täällä Veikko Pallas jonkun kerran, samoin Heikkilä.

Hugo Nupponen oli suntiona, sitten Seppo Teva ja nyt on Veikko Rahkola.

Alussa meillä oli kerran kuussa Jumalanpalvelus kirkossa ja kerran kuussa raamattupiiri aina jonkun kotona ja ne oli illoin, kun farmarit olivat töissä päivällä. Kirkkokin oli alussa aina lauantai-illoin kello 6.

Kerran Nupposten Lahja soitti ja sano, eikö sitä jumalanpalvelusta vois mitenkään järjestää päivän aikaan. Kun he oli illalla menny kotiin, niin ennen Kulnuran Suomi-taloa oli niin kova sumu, että Hugo ei nähnyt ajaa. Niin Lahja oli kävelly sitten taskulampun kanssa edellä ja näytti valoa missä tie on.

Nupposten paikalla oli usein Huhtisen aikaan jumalanpalvelus, kun Hugo ei enää ajanut autoa. Ei täällä koskaan ole ollut montaa vakituista kirkossa kävijää, mutta kirkkokahvit on ollu aina.

Margareta Lillqvist oli meille kuin äiti. Oli koti-ikävä emmekä osanneet kieltä, joten turvattiin häneen ja hän oli meille tukena. Lillqvistit olivat vanhempia kuin me, ja kävivät englanninkielisessä kirkossa kans.

Kyllä niitä on monenlaista sattumaa kun vain muistaisi. Veikko antoi kyytiä usein, kun tahtoo nuo miehet mennä pois ensin, ja me naiset ei olla opeteltu autoa ajaan. Kerran me mentiin hakeen yhtä rouvaa kirkkoon. Minä soitin,

että ole valmis me haetaan sinut kirkkoon. No, me odotetaan autossa, että hän panee oven lukkoon ja tulee autolle. Sitten hän muisti, että ”voi minulle jäi arkihampaat suuhun”. Me sanottiin, ettei se haittaa, ne näyttää hyvältä, me ollaa jo myöhässä. Mutta ei auttanut, pyhähampaat haettiin.

Vuonna 2014 suomalaisten jumalanpalvelukset pidetään yhtä paikkaa lukuun ottamatta englanninkielisten seurakuntien kirkkoissa. Vain kuukauden ensimmäisen sunnuntaina messu on omassa tilassa eli Bass Hillin pappilan alakerrassa. Joskus käy niin, että suomalaiset vuokralaiset joutuvat vaihtamaan kokoontumispaikkaansa tai heidät jopa unohdetaan, kun kirkon omistavan seurakunnan toiminnassa tapahtuu muutoksia.

Martti Paananen muistelee, kuinka Gosfordissa pidettiin jumalanpalvelus kirkossa, joka ei enää ollutkaan kirkko:

- ▶ Sunnuntaina 17. kesäkuuta 2012 meillä oli Gosfordin luterilaisessa kirkossa suomalainen jumalanpalvelus, niin kuin siellä joka kuun kolmas sunnuntai on tapana pitää. Gosfordin seurakunta oli myynyt kirkon paikallisille viranomaisille, councilille, joka suurin piirtein pakkolunasti sen ja naapuritalot voidakseen laajentaa lähellä ollutta risteysaluetta.

Pastori Jorma Jormakka jakaa ehtoollista Eppingin kirkossa. Kuva Saara Arnoldy.

No aamulla oli seurakunnan viimeinen englanninkielinen jumalanpalvelus, johon myös osallistuin. Jumalanpalvelukseen kuului kirkon poistaminen kirkollisesta käytöstä. Jumalanpalveluksen lopuksi kaikki irtain alttarilta kannettiin kulkuessa pois ja kirkon ovet suljettiin.

Kirkkokahveilla totesin New South Walesin alueen presidentille Mark Lieschkelle, että *by the way*¹, meillä alkaa tunnin päästä suomenkielinen jumalanpalvelus. Mutta mitenkä se on, voimmeko me pitää sitä tuossa tilassa, joka ei enää ole kirkko?

Yhteisymmärryksessä ja hymyssä suin totesimme, että eiköhän Jumala kuule rukouksemme ja veisuumme, vaikka jumalanpalvelustila ei enää kirkko ollutkaan.

Gosfordin kirkkoa oli ollut urakoimassa suomalainen Pentti Aksila, joka oli paikalla viimeisessä jumalanpalveluksessa. Hän harmitteli silminnähdessä, kuinka vuonna 1982 rakennettu kirkko joudutaan purkamaan tien laajennuksen takia.

– Kirkko on monumentti ja se rakennetaan kestävämpään pidempään kuin tavalliset talot, Aksila totesi.

Gosfordin seurakunta osti Woy Woysta uuden kirkkotilan, jossa nyt myös suomalaiset kokoontuvat.

Kirkkokahvit

Sydneyssä on jumalanpalvelusten jälkeen tapana juoda kirkkokahvit, tosin ainakin kaksi poikkeusta siihen löytyy.

Wollongongin naistenkillan toimintakertomuksessa vuodelta 1974 todetaan, että ”Kirkkokahvit järjestettiin vain muutaman jumalanpalveluksen yhteyteen, ei siis enää joka kerta niin kuin edellisenä vuotena.” Syynä tähän oli toimintakertomuksen mukaan se, että kirkkokahveista aiheutuvat kulut tulivat vain muutaman harvan maksettaviksi. Tämä oli ilmeisesti lyhyt ja poikkeuksellinen jakso, sillä myöhemmin myös Wollongongissa on juotu kirkkokahveja yhtä ahkerasti kuin muuallakin.

Toinen poikkeus kirkkokahvitteluista on jouluaamun jumalanpalvelus. Silloin ei kahvitella, koska kaikilla on kiire kotiin juhlimaan joulua oman perheensä ja läheistensä kanssa.

Seurakunnan naiset ovat hoitaneet kirkkokahvit joko nyyttikestiperiaatteella tai tuoden tarjottavaa vuorotellen. Ja aina kun on mahdollista, pannusta löytyy suomalaista kahvia. Irja Keski-Nummi kirjoittaa, että hän toi kahvipöytään itse tekemäänsä juustoa:

¹ muuten

- Kirkkokahvitus oli aivan selvä asia. Jokainen vuorollaan toi kahvipöytään pul-
laa, piirakoita, voileipiä, kakkuja ja leipäjuustoa. Minulla oli lehmä ja maitoa
riitti. Meillä oli vähän niin kuin tehdastyötä se leipäjuuston teko. Minulla kun
oli lehmä, niin hapannutin ja juoksin maidon, Hilma vei osan Lahjalle, joka
paistoi sitten leipäjuustot, myös itse paistoin niitä. Se oli hyvä ”bisnes”, kiltta
sai jokaisesta juustosta muistaakseni noin neljä dollaria ja menekki oli hyvä.

Kirkkokahvien järjestäminen on seurakuntalaisten, käytännössä eri kilttojen
vastuulla. Tällä hetkellä tästä on yksi poikkeus eli St. Paulsin kirkossa pidettävän
jumalanpalveluksen kirkkokahveja eivät killat keitä, mutta eipä ole sieltäkään
kirkkokansan tarvinnut lähteä ilman kahveja.

Maire Matikainen ja Lahja Rahkonen vakuuttavat, että kirkkokahvit ovat erit-
tään tärkeä osa jumalanpalvelusta:

- Kirkkokahvit on tärkeät. Ihmiset saavat haastaa siitä mitä on tapahtunut ja
puhua jumalanpalveluksesta. Se on henkireikä. Osa ihmisistä tulee jumalan-
palvelukseen, jotta he saavat kertoa omia huoliaan tai jotain tämmöistä. Saa
sanoa, että se on jumalanpalveluksen *second part*¹.

Kirkkokahveissa on yritetty käyttää erilaisia vaihtoehtoja. Talous on aina
ollut heikko ja sitä on pitänyt aina ajatella. Erkki Juutinen ehotti, että kun tytöt
leipoo ja tuo ne sinne kirkkokahville, ei tarjota niitä vaan ostetaan *bisketit*² ja
leivonnaiset myydään. Että se tuottaa niin kuin paremman tuloksen. Sitä jon-
kun kerran kokeiltiin, mutta ei se meillä onnistunut. Sanottiin, että jos jääpi
niin sitten myydään, mutta tarjoomiset on aina tarjoomiset.

Tänä vuonnakin me koitettiin sitä, että meillä olisi kaksi lajia, suolainen ja
makea, että olisi joko kakku ja voileivät, taikka pulla ja voileivät. Ei se onnistu.
Kun ihmiset haluaa tuoda, niin annetaan tuoda ja nyt minä olen nähnyt sen
tämän vuoden puolella, että melkein turha on panna kahvivuoroja.

Jokaisella on vähäsen kotona ja ne tuo siihen pöytään, mutta nähdään taas
vuosikokouksessa, että mitä tehdään, että laitetaanko kahvivuorot ja tarjoami-
set kaksi ja kaksi. Nytkin se meni vähän aikaa alkuvuodesta, mutta kun sitten
jollakin oli meno, se vähän särky ja näin se on mennyt.

Siellä on muutamia niin hyviä tyyppejä, esimerkiksi Mirja Roti, joka lähettää
mulle aina viestin ennen jumalanpalvelusta ”Lahja, kelpaako sillivoileivät?” Ja
on muitakin, jotka kysyvät. Meidän oma porukka, Nepean killan väki tietää,
niiden ei tarte kysyä eikä sanoa mittään, ne vaan tuo. Sanotaan vaan, että minä
tuon tätä, ettei satu sama. Se on kyllä pelannut mainiosti.

¹ toinen osa

² keksit

Metsätöitä ja jumalanpalveluksia Oberonissa

Australiassa suomalaisten seurakuntien välimatkat ovat pitkiä. Sydneyn seurakunnan maantieteellisestä laajuudesta kertoo se, että 1970-luvulla yhdensuuntainen matka pappilasta jumalanpalveluspaikkaan saattoi olla yli 160 kilometriä. Näin oli esimerkiksi silloin, kun Sakari Vuorinen kävi sanaa julistamassa Blue Mountaisin toisella puolella. Ben Gerlander, aikaisemmalta nimeltään Pentti Pantsari, kertoo miten yksi asia johti toiseen:

- ▶ 1970-luvun alussa olin Sydneyssä töissä Teuvo Valleniuksella, tehtiin uima-altaita. Silloin opin tuntemaan pastori Sakari Vuorisen, ja kävin muutaman kerran Sakarin luona pappilassa.

Sitten meille tuli muutto, muutimme Sydneystä Oberoniin metsätöihin. Meitä suomalaisia oli siellä jonkin verran, oikeastaan paljon kaupungin kokoon verrattuna. Olimme siellä metsätöissä, siellä oli mäntymetsää. Metsätyöt tehtiin kanadalaiseen tyyliin. Martti Niemi toi sitten suomalaisen ja skandinaavisen tyylin tehdä metsätöitä ja kohta koko Australiassa metsätyöt tehtiin sillä tavalla.

Oberonista käsin kävin usein Sydneyssä asioilla ja samalla kylässä pappilassa. Erään kerran sitten Sakari kysyi minulta, että olisiko siellä Oberonissa jotain *haalia*¹ tai huonetta, jossa voitaisiin kokoontua, ja mitä toiset suomalaiset siitä tykkäis. Siis, kun hän kuuli kuinka monta *finniä*² siellä on. Ehdotelin, että järjestettäisiin piknikki tai jotain muuta siellä. Sakarin idea oli, että pidetään jumalanpalvelus.

Niin siinä lopulta kävi, että meidän paikalla alettiin pitämään kotijumalanpalveluksia 1973 heti joululoman jälkeen. En muista oliko se kerran kuukaudessa vai kahdessa. Suomalaiset olivat innokkaasti mukana.

Meille hankittiin lisää tuoleja, ja meidän ruokapöytä sai olla virkaatekevänä alttarina. Väkeä oli siinä 15 – 20 henkeä. Ei siellä kaikki suomalaiset tietenkään mukana olleet, mutta iso joukko kuitenkin.

Jumalanpalveluksia pidettiin meillä varmaan puolentoista vuoden ajan. Sitten Sakari sairastui, eikä päässyt tulemaan. Samaan aikaan metsätyöt hidastuivat ja me muutimme pois. Melkein koko suomalaisporukka muutti Oberonista Tumultin ja Batlown alueelle metsätöihin. Se on yksi Australian suurimmista mäntymetsäalueista.

Enää ei moottorisahamiehiä metsätöissä tarvita. Nyt metsätöitä tehdään suomalaisilla harvesterikoneilla, jotka kaatavat, karsivat, katkovat ja pinoavat puut. Suomalaisia on ollut paljon harvesterikuskeina.

¹ sali, juhlasali

² suomalaista

Me asumme edelleen Batlowissa, täällä on maailman parhaat lohivedet ja hyvät mustikka-, sieni- ja karhunvatukkamaastot.

Täydellä vauhdilla seinään

Kolehti on suomalaiselle tuttu ja tärkeä osa jumalanpalvelusta. Uudessa maassa papit saivat vaikutteita paikallisten seurakuntien tavasta toimia. Ainakin kahteen otteeseen on käyty keskusteluja siitä, että perinteisestä suomalaisesta kolehdista luovuttaisiin ja siirryttäisiin *kielisissä*¹ kirkoissa käytettyyn kirjekuorilahjoitukseen. Kahteen otteeseen seurakuntalaiset ohjasivat papin harhapolulta oikealle tielle. Seppo Heikkilä kirjoittaa saamastaan opetuksesta:

- ▶ Kerran törmäsin varojen keruussa täydellä vauhdilla seinään. Olin aussipapin kokouksissa kuunnellut virkaveljien ylistystä niin sanotusta uhrikuori-järjestelystä.

Se toimii siten, että vuoden alussa lähetetään jokaiseen kotiin niin monta kirjekuorta kuin on tulevassa vuodessa kirkkopyhiä. Jokaisessa kirjekuoressa on kunkin perheen tunnusnumero, jonka vain pappi ja rahastonhoitaja tietävät. Kun perhe tulee kirkkoon, perheen isä ei pudota kolehtihaaviin riihikuivaa rahaa vaan numeroidun uhrikuoren!

Olimme Pallaksen Elvin kanssa postittaneet kuoret ja jo muutaman viikon seuranneet miten tämä uusi uljas systeemi toimi. Ja toimiiko? Eräänä päivänä palattuani kaupungilta kotiin, Pirkko sanoi, että toimistossa sinua odottavat Yrjö Tiainen ja Hugo Nupponen.

Terve! Mitä pojat! Täällä keskellä työpäivää???

Hilpeyteni hiipui lähtökuoppiin. Montaa lausetta ei tarvittu. Tajusin, että vakava arviointivirhe oli tapahtunut. Suomalainen mies ei kaihda tukea kirkkoa ja sen työtä. Hän antaa vakaasti ja karheasti, mutta hänen niskansa ei taivu tällaisen salaisen kontrollin alle.

Seppo Heikkilän seuraaja Sakari Vuorinen halusi myös jakaa seurakuntalaisille kirjekuoret rahalahjoitusta varten. Lahja Rahkonen kävi asiasta pastorin kanssa tiukan keskustelun:

- ▶ Sakari Vuorisen kanssa meillä oli kova kiista kerran. Sakari ehdotti, että pitäisi kirjekuoret jakaa kaikille, että ne panevat siihen rahaa, nimensä, kuka on antanut ja kuinka paljon.

¹ Kielinen on australiansuomalaisten käyttämä lyhenne sanasta englanninkielinen.

Meillä Bilpinillä, vaikka oli pieni porukka ja ihmiset köyhiä, sieltä tuli aina hyvä kolehti. Kun Sakari sitä ehdotti, niin minä sanoin, että ”Kuule! Kyllä minä luulen, että sinun pitää yrittää toista tietä. Ihmiset eivät tykkää nimellään antaa kirjekuoria, että se pitää tulla niin kuin kolehdissa”. Sakari sanoi, että ”Joo, mutta minä tunnen seurakuntalaiseni.” Minä vastasin, että ”Sinä tunnet seurakuntalaiset, mutta minä tunnen suomalaiset.” Eikä siitä sen enempää.

Kun Sakari tuli käymään Suomesta mahdollottoman pitkän ajan jälestä, niin hän sanoi minulle, että ”Minä annan kyllä nyt periksi, sinä kyllä varmaan tunnet seurakuntalaisetkin paremmin eikä vaan suomalaiset.”

Ensimmäinen kerta

Kirkkoon ja jumalanpalvelukseen ensimmäistä kertaa tulevaa saattaa jännittää ja ehkä jopa hieman pelottaa. Kirkon kynnyks on ahkeralle kävijälle jopa huomaamattoman matala, mutta sama kynnyks voi ensikertalaisesta tuntua korkealta. Saara Arnoldy kirjoittaa omasta tiestään kirkkopolulle:

- ▶ Oli kuuma sunnuntai, 10.1.1984, kun lopulta päätin lähteä kirkkoon. Olin jonkun aikaa kuunnellut suomalaista radio-ohjelmaa ja siinä lähetettyjä hartaushetkiä. Poikani oli isänsä luona, ja minulla oli tarve mennä suomalaisten joukkoon.

Huristin autollani kaupunkiin. Löysin parkkipaikan Stanley Streetiltä. Kii vetessäni mäkeä ylös näin papin seisovan kirkon ovella. Rupesin jänistämään ja kuljin ohi. Sitten jo hävettikin, kun se pappi oli ojentanut kätensä tervehtäköseen ja hymyili niin ystävällisesti. Käännyin ja pastori Voitto Pokela käveli minua vastaan. Näin alkoi taivallukseni kirkkopolulla.

Helga Lemme muistaa aina ensimmäisen kirkossa käyntinsä ja ennen kaikkea pappilassa juodut kirkkokahvit. Vuosi oli 1969:

- ▶ Olimme vasta tulleet Australiaan ja asuimme vielä hostellsissa, kun lähdin ensimmäistä kertaa täällä kirkkoon. Lapset olivat vielä pieniä, mutta kun auto tuli meitä hakemaan, joku sanoi, että lapsetkin voi ottaa mukaan.

Ajoimme johonkin kirkkoon, en tiedä mihinkä, sillä vasta maahan tullessa en tuntenut kaupunkia lainkaan. Lapset olivat jumalanpalveluksen ajan pyhäkoulussa ja se oli oikein mukava jumalanpalvelus. Sen päätyttyä joku sitten sanoi, että nyt mennään pappilaan kahville. Minä jo ihan pelästyin. En ollut ikipäivänä käynyt pappilassa kahvilla. Toiset neuvoivat, että kyllä sinne voi tulla.

Pappilassa oli hieno olohuone, kaunis pöytäliina pöydällä ja hienot kahvikupit, oli katettu kuin juhliissa. Istuin hiljaa enkä uskaltanut sanoa mitään.

Lapset olivat saaneet luvan mennä takapihalle leikkimään kahvittelun ajaksi. Kohta he tulivat sisälle, käsissään joitain vihreitä hedelmiä ja kysymään mitä ne ovat.

Se oli ihan kauhea paikka. Lapset olivat riisuneet pihassa olleen sitruunapuun alaoksat raaosta hedelmistä. Arvaat varmaan, että minua hävetti.

Lapset olivat silloin kolme- ja neljävuotiaita, kaupungissa kasvaneita eivätkä he tunteneet sitruunapuuta.

Kirkossa, omalla paikalla

Seurakuntalaiset ovat ahkeria ja uskollisia kirkossa ja jumalanpalveluksissa kävijöitä. Jumalanpalvelusten merkitys näkyy myös siinä, että ne kerrat tai kerta, kun kirkkoon ei päästy, ovat jääneet mieleen, kuten Irja Keski-Nummi kirjoittaa:

- ▶ Adventtina ollaan oltu veisaamassa *Hoosiannaa*. Yhtenä jouluna 60–70-lukujen vaihteessa kun meillä oli broilerikanala, emme menneet Joulukirkkoon, kun oli niin kuumaa. Meidän kanat olivat 9 viikkoa vanhoja ja valmiita teurastukseen.

Pauli Rantanen tuli katsomaan, miksi ei tultu Joulukirkkoon. Kyllä hän sitten ymmärsi, että meidän oli oltava kotona ja tehtävä kaikki minkä voimme, ettei suurempaa vahinkoa olisi tullut.

Kun kirkkoon tullaan, ensin halataan kaikkia, vaihdetaan pikaiset kuulumiset ja vasta sen jälkeen etsitään oma paikka kirkosta. Tämä on tapana koko seurakunnan alueella. Aune Kontiaisen oma paikka löytyi St. Paulsin kirkonpenkistä.

- ▶ Jormakan aikaan kävin uskollisesti Henrikin kirkossa St. Paulsissa ja joskus kävin myös Bass Hillissä.

Huhtisen aikaan kävin enemmän ja enemmän. Ei varmaan kellään minun tuttavillani ollut niin vakituista paikkaa, kuin minulla. Minä olin aina siellä, jos vain suinkin pääsin. Muistan sen, kun Huhtinen sanoi, kerran kun oottelivat siellä, jotta aletaan jumalanpalvelus, ”Ei aleta vielä, Aune ei ole vielä tullut, kyllä Aune tulee”.

Suomalainen seurakunta on merkinnyt minulle paljon, hyvinkin paljon. Olen joskus käynyt tutustumiskäynnillä näissä paikkakunnan kirkoissa, mutta eiväthän ne ole antaneet miulle mitään.

Mie saan kirkosta hyvin paljon itselleni, sitä voimaa ellee eteenpäin. Sinne minä aina vaan menen ja kaipaen sitä. Saarnat ovat olleet yleensä kaikki tärkeitä, niistä minä olen ammentanut itelleni evästä mukaan, tukea ja turvaa.

Suomessa ei kirkkoon mennessä halattu. Me suomalaiset ollaan vähän jäykkiä ja jotkut ovat sanoneet, että vähempikin halaaminen riittäisi.

Lahja Rahkonen kertoo, että jumalanpalveluksesta lähdettyä papin saarnaa puidaan ja kerrataan kotimatalla:

- ▶ Jumalanpalvelukset ovat olleet hyviä. Olen keskustellut monen kanssa siitä, että kun matkat on pitkät, niin kotimatalla käydään saarna uudemman kerran läpitte. Irja Keski-Nummi oli paljon meidän kyydissä, ja aina me kerrattiin niitä asioita ja olen puhunut monen muun kanssa, jotka on sanonut samaa. Se kelataan kotimatalla sitten vielä toisen kerran, että ”näinköhän se oli” ja ”tämmöistähän se oli”, ”pappi sanoi tällä tavalla ja se sanoi noin”.

Ihmisen elämässä on erilaisia vaiheita, niin myös hänen uskonnollisessa elämässään. Helga Lemme kertoo, että ajan myötä kirkossa käynti ja Jumala ovat tulleet hänelle tärkeämmiksi kuin nuorena:

- ▶ Sen jälkeen, kun muutimme Central Coastille, olen koko ajan osallistunut jumalalpalveluksiin, oman muistini mukaan en ole ollut poissa koskaan. Haluan käydä jumalanpalveluksissa, koska minä uskon Jumalaan.

Minusta tuntuu, että kun ihminen on nuori, ei aina ajattele. Lapsena opin hyvin tuntemaan Raamattua, koska sitä opetettiin koulussa, olin niin innokas uskontotunnin tyttö, että minulla oli aina kymmenen uskonnosta.

Sitten oli aika, etten käynyt niin paljon kirkossa, mutta kun tulin Sydneyyn aloin käydä jumalanpalveluksissa. Ehkä se on niin, että Jumala kutsuu, jos ihmisille tulee sairauksia ja kaikkia vastoinkäymisiä elämässä.

Minusta tuntuu, että kun sinä olet nuori ja tulee sairauksia, niin sinä ajattele, että lääkärihän se parantaa. Mutta ei se aina ole niin, ja jos jotain muuta tapahtuu, kuka sinut parantaa? Sinun täytyy turvata Jumalaan ja rukoukseen.

Sulaneet suklaamunat ja suomalainen seurakuntaelämä

Hanna Likitalo-Goesh oli vastavalmistunut opettaja, kun hän vuonna 1989 tuli Sydneyyn tutustumaan poikaystävänsä kotimaahan. Kahden viikon matka venähti kahdeksi vuodeksi. Nuoren opettajan ensimmäinen pääsiäinen oli sellainen, että Hannalle tuli tarve lähteä kirkkoon. Sulaneet pääsiäismunat laittoivat hänet liikkeelle, ja matka on jatkunut eri kirkkojen kautta Sydneyssä ja Suomessa johdattaen hänet uuteen ammattiin. Hanna Likitalo-Goesh:

► Sain opettajanpaperini täällä hyväksytyksi ja pääsin töihin. Ensin tein yhden äitiyslomansijaisuuden Villawoodissa, missä on *refugee center*¹, ja sitten tein toisen äitiysloman sijaisuuden Belmore North public schoolissa, jossa olin erityisopettajana. Se oli tärkeä minun hengelliselle elämälle.

Siellä oli paljon muslimeja ja sitten kun tuli joulun aika sanottiin, että älä sitten puhu mistään *baby Jeesuksesta* yhtään mitään ja *Silent nightia* ei sitten lauleta. Okei, ei lauleta *Silent night*, *Holy night* tai muutakaan semmoista mikä viittaa baby Jeesukseen.

Sitten tuli pääsiäinen, oli kauhean kuuma ja oli hattuparaati ja suklaamunat sulii sinne hattuihin ja se oli sulaa suklaata koko pääsiäinen. Olin jotenkin kauhean ahdistunut. Muistan sen pääsiäisen 1990 kun menin kirkkoon ja halusin käydä ehtoollisella. Tuntui, että en jaksa katsoa niitä sulaneita suklaamunia enää yhtään. Menin silloin ehtoolliselle ja se oli varmaan yksi alku. Kävin ihan meidän *local churchissä*².

Sitten me menimme 1991 Suomeen, jossa kerroin pääsiäisestä kollegalleni, joka oli ollut perustamassa Helsinkiin kristillistä koulua. Miten ahdistunut olin ollut, kun minua oli kielletty laulamaan *Silent nightia*, joka on minun lempparibiisini, eikä pääsiäisenä saanut edes ristiä taululle piirtää.

Me menimme poikaystäväni Peterin kanssa naimisiin ja kun perhe alkoi kasvaa, meidän piti muuttaa isompaan asuntoon. Päätimme, että muutetaan saman tien vähän kauemmaksi ja niin me muutimme Sydneyn Willoughbyn elokuussa 1997. Tulin aika heti mukaan seurakunnan kuvioihin ja olin Pymblen kirkolla adventtimyyjäisissä jo samana vuonna. Jorma Jormakka oli silloin pappina. Se seurakuntaelämä oli sellaista, että kirkkoon oli hankala päästä, mutta kyllä sitä silti aina halusi tulla. Tämä suomalainen seurakuntaelämä on ollut kauhean mukavaa.

Kun lapset kasvoivat, olin enemmän mukana, ja olin neljä vuotta Henrikin seurakunnan seurakuntaneuvostossa. Rahasta oli aina pulaa, pastorit tuli ja meni ja välillä oltiin ilman pastoria. Hautajaisia sain soitella ja joskus häitäkin.

Yhdet hautajaiset ovat jääneet mieleen, kyseessä oli meidän lasten Suomikoulun opettaja Annika Toivanen. Kävin tapaamassa häntä kotona juuri ennen kun hän kuoli. Hän oli hyvin järjestelmällinen opettaja. Hän oli hyvin järjestelmällinen myös hautajaisten suunnittelussa, ja hän saneli hyvin tarkkaan, mitkä laulut hän haluaa ja muut. Silloinkaan meillä ei ollut pappia, joten Jüri Perendi siunasi hänet ja minä, toinen maallikko hoidin sitten musiikkipuolen.

Seurakunnassa tarvitaan kaikkia, jokainen jäsen on tärkeä. Ihminen voi kekeä, että hänellä ei ole mitään taitoja, ettei hän voi tehdä mitään, mutta jokaista

¹ pakolaiskeskus

² paikallisessa kirkossa

tarvitaan, jokainen voi tehdä jotakin. Sen oppi täällä. Täällä sain soittaa ja täällä sai osallistua toisin kuin Suomessa, jossa ammatti-ihmiset hoitavat kaiken.

Olen tavattoman kiitollinen niistä kahdeksasta vuodesta, jonka olin täällä, sillä sain siitä uuden ammatin. Minusta ei olisi varmaan tullut kanttoria ilman tätä aikaa. Me lähdimme Sydneystä Suomeen 2006 tammikuussa ja muutimme Kustaviin, jossa olin kolme vuotta kanttorina. En olisi ikänä uskaltanut ryhtyä siihen hommaan, jollei minulla olisi ollut tätä kokemusta Sydneystä. Näin kiitollinen saan olla Sydneyn suomalaisten seurakunnasta.

Meidän messu suomalaisen näkökulmasta katsottuna

Jumalanpalvelukset ovat myös papille kohtaamisen paikka. Joskus niiden tunnelma ja läheisyys voivat yllättää Suomen menoon tottuneen papin. Heikki Mattila kirjoittaa omasta kokemuksestaan:

- ▶ Jumalanpalveluksien hämmentävin kokemus aluksi oli se aito läheisyys, jonka Etelän Ristin kirkossa tunsin toisin kuin Suomessa. Kirkko oli minikokoa. Seurakuntalaiset olivat tuossa, papin käden koskettaman päässä. Näin kuulijoiden ilmeet sanan ja saarnan aikana paremmin kuin koskaan aikaisemmin kirkoissani. Olin aluksi hämmentynyt. Myöhemmin opin kasvojen ilmeistä – iloitsemaan. Myöhästymisenkin näin paremmin. Mutta juuri hänestä iloitsin: tulit silti mukaan!

Kuurojen työtä tekevä diakonissa Terttu Riihimaa vieraili Australiassa vuonna 1989 ja silloin hän osallistui myös Wollongongissa pidettyyn jumalanpalvelukseen. Terttu Riihimaa löysi yhtäläisyyksiä omien seurakuntalaistensa ja australiansuomalaisten seurakuntaelämän väliltä:

- ▶ 26.11.1989 tuomiosunnuntaina klo 14 olimme Daptossa jumalanpalveluksessa. Luin siellä evankeliumitekstin ja opettelimme viittomakielellä *Maa on niin kaunis* -laulun. Päiväkirjaani olen merkinnyt saarnasta jotain: ”Seurakuntaan kuuluu kaikenlaisia ihmisiä. Nuotta ei voi erotella kaloja. Me emme voi erotella ihmisiä – se on Jumalan ja Jeesuksen tehtävä, erotella ja tuomita.”

Jumalanpalveluksen jälkeen Mai ja Kauko Mikkonen veivät meidät kotiinsa. Liha-makaronilaatikko maistui niin mahdollottoman hyvältä, että söimme monta lautasellista! Siitä vierailusta alkoi meidän ystävyysemme.

Tutustuessani noina muutamina hetkinä siirtolaistyöhön huomasin paljon yhtäläisyyksiä viittomakielisen työn kanssa. Molemmat ovat suhteellisen pieniä kielivähemmistöjä. Sillä on sekä hyvät että huonot puolensa.

Älkää viekö meidän virsiä!

Suomen kirkossa tehdyt muutokset ovat rantautuneet Australiaan joskus nopeammin, joskus hitaammin. Nykyisen Etelän Ristin seurakunnan jumalanpalvelukset toimitetaan Suomen kirkon vuonna 2000 käyttöön ottaman jumalanpalveluskaavan mukaisesti, mutta messusävelmät ovat vanhasta kaavasta. Sydneyssä on siis käytössä australiansuomalainen sovellus, jossa on vähän uutta ja vähän vanhaa.

Jumalanpalvelusuudistuksen myötä Suomessa käyttöön otettua messusävelmistöä on varovaisesti kokeiltu myös Sydneyssä. Maire Matikainen ja Lahja Rahkonen kertovat:

- ▶ Heikki Mattilan (1999) tai Pauli Huhtisen (2004–2010) aikana yritettiin ottaa jumalanpalveluksen uusia lauluosuuksia, mutta ei se onnistunut. Jumalanpalveluksen kanssa on käynyt sama juttu kuin uusien virsien kanssa. Kun niitä kokeiltiin tuli heti *complain*¹, ei haluttu oppia sitä. Ajatellaan, että tämä me on opittu ja laulettu, ja sen kanssa me haluamme mennä hautaan.

Huhtinen toi hirveästi uusia lauluja, mutta se herätti melkein katkeruutta. Jotkut sanoivat, että menis kirkkoonkin, mutta kun ihan outoja lauluja lauletaan.

Vaikka jumalanpalveluksen uudistamista on hieman vastustettu, on Mai Mikkonen huomannut, että jokainen pappi on tuonut mukanaan aina jotain uutta:

- ▶ Aina kun uusi pappi tulee, niin jumalanpalvelus muuttuu pikkuisen uudempaan, mutta eivät ne ole muuttuneet täysin siihen uuteen, koska me olemme tottuneet siihen vanhaan jumalanpalvelukseen. Kumminkin on opittu uusittuja virsiä.

Ensin oltiin hirveästi niitä uusia virsiä vastaan, mutta minä olen ollut koko ajan niiden uusien virsien puolella. Kaikista eniten niitä on meille opettanut Pauli Huhtinen. Koetettiin aina valita uusia virsiä, sillä hän pystyi laulamaan, vaikka ei ollut säestystäkään. Hän pystyi opettamaan ja me opittiinkin monta uutta virttä.

Sydneyssä ei ole kokonaan uusi jumalanpalveluskaava. On aina oltu vastaa, että ei ihan mennä siihen uuteen, mutta käyttäähän ne pikkuisen uudempaa, että ei me ihan vanhasti mennä.

Meillä oli eräs seurakuntalainen, joka ei ollenkaan tykännyt, että virsiä lauletaan liian nopeasti. Hän oli aina jäljessä ja hänen äänensä kuului, kun hän veisasi hitaalla nuotilla. Hän aina sanoi, että ”Mitä te meette niin nopeasti, ei hän virsiä laulata, ne veisataan.”

¹ valitettiin

Jumalanpalvelus ja virret ovat olleet monelle Sydneyn suomalaiselle tärkeätä perinnettä. Ne ovat tuoneet lapsuuden ja Suomen lähelle, samalla kun ne ovat yhdistäneet Sydneyn muuttaneita suomalaisia. Monelle oli kipeä paikka, kun seurakunnissa ryhdyttiin laulamaan virsiä vuoden 1986 virsikirjasta. Sari Kilpinen kertoo, että se oli kuin olisi matto vedetty alta:

- ▶ Minulle kirkko on osa kulttuuria, sitä mistä minä tulen, ja se on siltä kannalta hyvin tärkeä. Se oli yksi lisätarkoitus elämässä, kun oli joku määrätietoinen homma, mitä piti tehdä.

Minä nautin kirkonmenoista, minä nautin laulamisesta ja urkumusiikista, silloin kun sitä oli. Mutta sitten ne muutti sen kaiken. Sitten me ei enää osattu edes virsiäkään. Minun äitikään ei osannut virsiä, vaikka ennen hän ei edes tarvinnut virsikirjaa laulaessa, kun hän osasi kaikki ne ulkoa.

Meille sanottiin, että ne olivat ottaneet vanhat sävelmät takaisin. Siitä alkoi minun sota seurakunnan ja pastorien kanssa: ”Älkää viekö sitä vähää meiltä pois, mikä me osattiin ja mihin me luotettiin!” Tai ainakin luultiin, että me tiedetään ja tunnetaan. Siirtolainen on muutenkin juureton ihminen ja kirkko yhdisti paljon ihmisiä, kun sinne mentiin, tiedettiin mitä siellä tapahtuu. Sitten kun tuli se uudistuksen aika, niin se kaikki otettiin pois, oli kuin joku olisi vetänyt maton jalkojen alta pois. Pitkän aikaa oli, etten halunnut edes mennä kirkkoon.

Teemamessuja ja juhlia

Jumalanpalveluselämä ei suinkaan ole jämähtänyt paikoilleen Sydneyssä, vaan vuosien saatossa kaupungissa on pidetty erilaisia teemamessuja ja kokeiltu uusia muotoja jumalanpalveluksissa. Esimerkiksi Wollongongissa ja Gosfordissa on pidetty *Wähäväkisten juhlaveisuu*. Vuosien varrella on pidetty useita *Mukulames-suja*, ja vuoden 2014 Suvipäivillä sydneyläiset toimittivat *Kasteenmuistamisen jumalpalvelukseen* pohjautuvan aamuhartauden. Seurakunnan kuorossa laulanut Maire Matikainen muistaa lisää:

- ▶ Tuomon Mantereen aikana (1986–91) vietiin monta kertaa läpi Anna-Mari Kaskisen *Siirtolaismessu*. Juutisen aikana (1991–97) meillä oli *Tuomasmessu*, jossa Musa Masa oli soittamassa.

Hanna Likitalo-Goesh toimi vapaaehtoisena kanttorina. Hän veti myös äitilapsitoimintaa Henrikin seurakunnassa 1990-luvun lopussa:

- ▶ Halusin tavoittaa muita nuoria äitejä, monet olivat yksinäisiäkin, kun olivat yksin lasten kanssa kotona, ja järjestin lounastoimintaa. Kerran kuussa me söimme lounasta yhdessä ja lauloimme *Tuomasmessu*-lauluja. Sitten meillä

oli Alfa-kursseja ihmisten kotona. Ne kodeissa pidetyt kokoukset ovat jääneet mieleen, ne ovat olleet tosi ihania.

Eppingissä oli siihen aikaa jumalanpalvelus kerran kuussa. Kun Kaskiset olivat täällä, meillä oli siellä muutaman kerran *Mukulamessukin*. Eppingin kirkosta on mukavat muistot.

50 vuotta on niin pitkä aika, että mukaan on mahtunut monet juhlat ja juhlanjumalanpalvelukset. Niitä on ollut niin seurakunnan kuin kiltojenkin täyttäässä vuosia, sekä pappien tullessa ja lähtiessä.

Yhtä vakaasti kuin vuosi vaihtuu ja aika kulkee, on toukokuussa pidetty äitienpäiväjuhlat ja joulukuussa itsenäisyyspäiväjuhlat. Molemmat juhlat alkavat jumalanpalveluksella ja perinteeksi on nyt muodostunut, että juhlat järjestetään Etelän Ristin seurakunnan ja West Sydney Finnish Clubin eli Westin Suomi-seuran yhteistyönä.

Australian ensimmäinen Tuomasmessu pidettiin Cambeltownin kirkossa 22.8.1993. Musa-Masa eli Matti Niemelä, oli tehnyt melkoisen räväkät sovitukset yhdistettyyn konfirmaatio- ja Tuomasmessuun. Kuva: Helena Juutinen.

Äitienpäivänä pitää äitien saada kakkua ja Raimo Kostiainen paljastaa Parviaisen Pentin äitienpäiväkakun salaisuuden:

- Seurakunta järjesti Westin Finnish clubin kanssa yhdessä vähintään itsenäisyyspäiväjuhlat ja äitienpäiväjuhlat.

Bass Hillin pappilan ensimmäinen omistaja Parviaisen Pentti tarjoutui aina tekemään äitienpäiväkakkua. Siihen tarvittiin kaksi pulloa brandyä, yksi meni kakkuun ja toinen meni leipurille. Se oli oikein kunnan kakku, vähintään 60 senttiä pituudeltaan ja 40 senttiä leveydeltään ja paksuus oli semmoinen kunnollinen kanssa. Sellainen suomalainen täytekakku, joka oli siivutettu ja kostutettu. Emännät sen söivät ja olivat hyvinkin vilkkaat keskustelemaan, kun kakku oli nautittu. He eivät tienneet millä kakku oli kostutettu.

Äidit ovat saaneet kukat ja kahvit äitienpäivän kunniaksi, vuosi oli 1992. Kuva: Erkki Juutinen.

Helena Juutinen muistaa miten äidit kukitettiin:

- ▶ Äitienpäiväjuhlia varmaan vietetään samaan tapaan edelleenkin, ainakin meidän aikanamme vietettiin. Emil Närhi, Niilo Rahkonen, Martti Jukkola, Kauko Mikkonen tai joku muu kunnioitettava herrasmies sai tehtäväkseen kiinnittää ruusun äitien juhla-asun rintaan. Joku heistä piti puheen, ja Raimo Laajunen lauloi äideille komealla äänellään. Miehet hätistelivät naiset pois keittiöstä. Ne olivat hyviä päiviä.

Alfa-kurssit¹ ja kogodus-leirit²

Henrikin seurakunta järjesti Alfa-kursseja Jorma Jormakan ollessa seurakunnan pappina. Alfa-kurssi on kansainväliseen konseptiin perustuva kurssi, jossa tutustutaan kristinuskon perusteisiin. Kukin Alfa-kurssi sisältää yleensä kymmenen kokoontumiskertaa, joissa alustusten ja keskustelujen avulla selvitetään kristinuskon tärkeimpiä ajatuksia.

Saara Arnoldy kirjoitti Alfa-kurssin jälkeen Henrikin seurakunnan lehteen kurssista ja kurssipalautteesta yhteenvedon:

- ▶ Mainittakoon, että Alfa-kurssia on pidetty monessa maassa, monen kristillisen uskontokunnan ”lipun alla”. Suomessa se on myös suosiossa. On muitakin kursseja, joita Henrikin seurakunnan yhteydessä olisi voitu pitää. Ollaan nyt kuitenkin tutustuttu ”Alfaan” ja yhteenvedosta seuraavaa:

Kokoontuminen: lauantaisin 12 kertaa

Tilaisuuksien keskimääräarvo: 17,4 ihmistä

Palaute: 21 täytettyä kaavaketta

1) Alfa-kurssia suosittelee mielellään 76 % kyselyyn vastanneista

2) jatkoa halutaan 100 %

3) käsitys Jumalasta selkiytyi 47 %

4) –”– Kristuksesta selkiytyi 32 %

5) –”– Pyhästä Hengestä selkiytyi 44 %

6) luentojen pituus sopiva 62 %

7) luentojen aiheet mielenkiintoisia 79 %

8) opetusmateriaali hyvä 81 %

¹ Kristinuskosta kiinnostuneille tarkoitettu kurssi, jossa tutustutaan kristinuskon perusteisiin.

² Kogodus sana tulee eestistä ja tarkoittaa kokoontumista. Kogodus-leirit ovat hengellisiä leirejä tai retriittejä vironkielestä.

Saara Arnoldy kertoo, että hänelle tapahtui yhdessä Alfa-tapaamisessa ihmeellinen asia:

- ▶ Olimme Alfa-kurssilla, jossain Newcastlen alapuolella, siellä oli Pokelat ja Jormakka. Pokela puhui Jeesusta ja yhtäkkiä minulle tuli kummallinen olo, ja rupesin huutamaan ja juoksin keittiöön. Ihmiset katsoivat kummissaan, että mikä minulle tuli, että sainko sydänhalvauksen vai mitä. Seija Rönneberg tuli perässä ja laittoi minut sänkyyn makaamaan.

Minulla oli outo olo, kun makasin siinä, oli kuin minulla ei olisi ollut ruumista ollenkaan, en tuntenut mitään. Se oli ihmeellinen kokemus. Minulla oli ollut aika vaikeata sitä ennen, mutta kun sen jälkeen tulin kotiin, olin kuin uusi ihminen vähän aikaa. Sitä ei osaa selittää.

Se tuli tietenkin julki, että minulla oli ollut ihmeellinen kokemus. Jotenkin minä sitten tajusin Jeesuksen konseptin, se jotenkin tuli henkilökohtaisesti, että mitä se tarkoittaa minulle. Se oli ihana, se oli ihmeellinen tunne ja minä kävelin taas maan pinnan yläpuolella.

Jos minä kerron tämän ihmisille, jotka ei tunne minua, niin ne ajattelisivat, että tuo nainen on tullut hulluksi. Ihmiset, jotka tunsivat minut, ei he osanneet tietysti suhtautua siihen mitä minulle tapahtui, mutta he tiesivät, että minua ei voinut pitää hömppänä, vaan yleensä puhuin aika *reasonable*¹.

Jälkeenpäin Pokela kertoi, että hän oli kokenut jotain ja myös Jormakka myös mainitsi jotakin. Se oli ihmeellinen, ihmeellinen Alfa-viikonloppu, siellä oli ihmeellinen henki.

Henrikin seurakunnan kogodus-leirit olivat Saara Arnoldyn mukaan hartaita leirejä, joiden ohjelmassa oli erilaisia luentoja ja rukouksia:

- ▶ Meillä oli aika monta kogodusta. Se nimi tulee viron kielestä ja tarkoittaa kokoontumista tai sellaista. Niitä pidettiin muun muassa Thirlmeressä päin olevassa paikassa. Silloin oli vielä Voitto Pokela pastori. Ne olivat ihan mukavia kokoontumisia, mutta ne olivat jotenkin erilaisia. Siellä kuunneltiin luentoja ja ihmiset saivat todistaa. Jos vertaa, niin Alfa-kurssit olivat modernimpia kuin kogodukset. Muistan, että kirjoitin siitä ja sanoin, etten kerro paljon, että se täytyy tulla itse kokemaan.

Henrikin seurakunnan lehteen Saara Arnoldy kirjoitti Terrigalissa pidetystä kogoduksesta muun muassa näin:

¹ järkevä

► KOGUDUS – ei ainoastaan historiaa vaan myös rakkautta

Merkittävä historiallinen tapahtuma alkoi illan suussa perjantaina. Ensimmäinen suomenkielinen Kogodus-retriitti tapahtui sinä viikonloppuna 19.6.–21.6.92. Pieni joukko koki rakkauden ilmapiirin, jossa jokainen hyväksyttiin sellaisena kuin hän jo oli.

”...ette elä ainoastaan leivästä, vaan...”. Retriitin johtaja Matti Ronkainen ja hänen apulaisinaan toimineet Seija ja Jarmo Rönneberg, Anneli ja Jarmo Suominen sekä Heikki Kilpi antoivat osaltaan meille hengen ruokaa ja aivan uudella tavalla. Tässä vaiheessa on sopivaa huomauttaa, että Kogodus-retriitti hoidetaan maallikkovoimin. Paikalla on tavallisesti vain ehkä yksi pappi. Meidän pappimme oli Voitto Pokela ja Helvi hänen apulaisenaan. He edustivat ”kotimme isää ja äitiä”.

Musiikkimestarina toimi Eija Saastamoinen. Laulu kuului tärkeänä osana leirimme ohjelmaan. Me lauloimme, totta kai me lauloimme – ja sydänkin lauloi... Me nauroimme, totta kai me nauroimme – ja sydänkin nauroi. Laulu ja nauru kuuluu ihmisen hyvinvointiin.

Stressin poistamiseksi suosittelen ”Kogodus-pakettia”. Siihen kuuluu vielä ilo, rauha, hyvyys ja ennen kaikkea rakkaus. Kuitenkin yksi varoitus: jokapäiväiseen elämään palautuminen retriitin jälkeen voi olla vaikeaa.

3

Pappilan väki

Papit ovat seurakunnassa tärkeitä, mutta eivät välttämättömiä. Seurakunta tulee toimeen ilman pappeja, tarvitessa pitkiäkin aikoja, se on Sydneyssä vuosien saatossa opittu. Silja Lunkka kertoo, että tarvittaessa toimintaa on pyöritetty maallikkovoimin:

- ▶ Silloin kun ei ole ollut pappia, me olemme yrittäneet itse toimia ja onhan Sydneystä Jarmo Rönneberg ja Jüri Perendi käyneet. Kun pappi on tullut, olemme olleet *happy*¹.

Kysellessäni ihmisten muistoja tätä kirjaa varten olen kuullut monet kerrat saman sisältöisen lauseen eri ihmisiltä: Kaikki papit ovat olleet hyviä, erilaisia, mutta hyviä. Muistoja kuunneltujani uskallan myös sanoa, että toisten pappien kanssa seurakuntalaisilla on ollut helpompaa kuin toisten.

Suomen Merimieslähetys oli yli neljänkymmenen vuoden ajan vastannut Australian suomalaisten seurakuntatoiminnasta, kun 1960-luvulla oli tultu vaiheeseen, jossa toiminta siirtyi eri puolille maata perustetuille suomalaisille luterilaisille seurakunnille. Tämä merkitsi sitä, että myös vastuu papin palkkaamisesta ja toiminnan pyörittämisestä siirtyi seurakunnille.

Sydneyn suomalaisen seurakunnan historiassa on ollut monia vaikeita vaiheita ja yksi asia, joka on puhuttanut koko sen olemassaolon ajan, on seurakunnan talous. Markku Ikonen on ollut seurakunnan toiminnassa mukana erityisesti Reimaan, Heikkilän ja Juutisen aikana. Hän kirjoittaa pappien työstä näin:

¹ onnellisia, iloisia

Moni pappi ehkä luulee tulleensa opettamaan seurakuntalaisia eikä heti huomaa, että seurakuntalaisethan ne häntä opettavat ja neuvovat. Osa huomaa sen vasta Suomeen palatessaan. Saara Arnoldy kuvaa asiaa näin:

- ▶ Kyllä pappeja on vähä *house trained*¹, kyllä he lähtevät täältä erilaisina kuin ovat tänne tulleet. Jotkut ovat kommentoineet Suomessakin, että Australia teki minusta papin.

Parhaimmillaan papin kotouttaminen maan tavoille sujuu lähes huomaamattomasti ja niin, että kaikki osapuolet oppivat toisiltaan. Eila Risku:

- ▶ Muistan hyvin sen, kun uusi pappi tuli ja minä esimerkiksi selitin papille, mikä oli täällä tapana ja mikä ei. Saatoimme kertoa papille, että olisi parempi jos jätettäisiin mainitsematta määrättyjä asioita. Neuvoimme esimerkiksi sitä, mihin pappi kiinnittää huomiota, jopa saarnassakin. Emme tietenkään neuvooneet, millaisen saarnan papin olisi pitänyt tehdä, neuvoimme myös kolehdin keräämisestä.

Neuvoimme myös sitä, että kaikkien seurakuntalaisten tulisi saada tietää, mikä seurakunnan rahatilanne on. Seurakunnan kannatusmaksu oli ja on edelleen tällainen asia. Osa on ollut sitä mieltä, että kaikkien olisi pakko se maksaa, mutta enemmistö on ollut sitä mieltä, että sen tulee olla periaatteessa vapaaehtoinen eikä mikään vero. Näin me neuvottiin – ja joskus varmaan väärinkin.

Ei ole ollut yhtään sellaista pappia, jonka kanssa meillä olisi mennyt pinnat ristiin. Yksi pappi oli alkuun hyvin jyrkkä omissa mielipiteissään, puhutaan sitten hallinnollisista asioista tai puhutaan sitten uskonasioista, mutta me ajattelimme, että antaa kattoa ja ajan kuluu. Me olemme sitä mieltä, että tämä pappi hioutui.

Tämä on ollut hyvä koulu papeille, mutta se on ollut sitä toisinkin päin. Tämä on ollut tavattoman hyvää aikaa suomalaisen luterilaisen elää suomalaisen kirkon mukana. Tavattoman hyvää, koska pappeja on ollut niin monta ja me nähtiin, että pappi on pappi ja taas vaan pappi. Lopputulos on aina ollut se, että jokainen on ollut tyytyväinen puolin ja toisin, me pappeihin ja papit meihin.

Täällä ei pappia kätellä

Uusi maa on tuonut uusia tapoja, niin myös australiansuomalaisille. Anja Kortelainen toteaa, että ”tietysti me ollaan aika paljon muututtu täällä ja tietysti

¹ koulittu

sopeuduttu Australian elämään. Se on se iloisuus ja semmoinen, se on paljon muuttanut meitä.”

Sydneyssä seurakuntalaiset ja pappi ovat olleet monella tavoin hyvin lähellä toisiaan, niinpä kanssakäyminen on kaikkea muuta kuin jäykkää tai virallista. Marita Carroll kirjoittaa, että tässä seurakunnassa pappi voi rentoutua:

► Papeista olen pannut merkille asian, jota kutsun uuden pastorin käytökseksi. Kun uusi pappi tulee, hän käyttäytyy hyvin muodollisesti, puhuu ytimekkäästi ja vetää jumalanpalvelukset niin kuin hän on tehnyt aikaisemmin. Ei kestä kaukaa ennen kuin muodollisuus alkaa karista, ja sitten, kun hän tajuaa, miten epämuodollinen hänen uusi seurakuntansa on, hän uskaltaa käyttää huumoria. Hän tietää voivansa rentoutua meidän kanssamme.

Kun papin kausi sitten päättyy ja hän muuttaa pois, hän ei jätä jäähyväisiä 'seurakuntalaisille' vaan ystäville. Vuosien varrella meillä on ollut monia herkkiä jäähyväisiä. Me olemme kiintyneet pappeihimme ja on ollut aina vaikeaa sanoa näkemiin.

Epämuodollisuus ilmenee myös siinä, että suomalaiset ovat Australiassa oppineet halaamaan, kuten Mai Mikkonen kertoo:

► Kyllä moni pastori on täällä varmaan vapautunut. Hyvin paljon sen huomasi Teuvo Vähäkylässä, joka oli tullessaan aika jäykkä, mutta kyllä hän vapautui. Kun hän tuli, hän oli että sanotaan käsipäivää, mutta me sanottiin, että ei täällä silleen tehdä, täällä tervehditään tälleen, täällä halataan.

Ei ole yhtään pappia, jotka ei olisi siihen suostuneet. Pauli Huhtinen oli myös vähän jäykkä, mutta loppuaikana hän halasi minua aina. Minä menin aina silleen, että ei tässä vaan käsipäivää sanota, ja sitten se jo sujui ihan luonnostaan.

Me suomalaiset olemme oppineet halaamaan täällä ja se on niin lämmin tunne. Me halataan kaikki toinen toisiamme, niin minkä tähden ei sitten pastoria halattaisi? Täällä sanotaan aina myös nimi, sekin me on opittu täällä, eiväthän suomalaiset käytä sitä, että sanotaan hyvää päivää ja nimi perään. Suomalaiset ovat vapautuneet ja on varmaan joka ainoa ottanut sen semmoisena, että sellainen tervehtiminen on paljon lämpöisempää.

Suomesta Australiaan tulevien pappien työsopimus on tehty rajoitetuksi ajaksi, viime vuosina neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kun pappiin on totuttu ja hän on oppinut paikallisille tavoille, on lähdön aika ja tilalle tulee uusi innokas ihminen uusine ideoineen. Se ei aina ole helppoa. Sylvi Blomqvist lähettikin asian johdosta Suomeen terveisistä:

- ▶ Eri pappien aikakaudet ovat aina tuoneet omat vaikeudet seurakuntiin, kuka ei tykännyt yhdestä tai toisesta, mutta minun mielestä kaikki ovat parhaansa antaneet omana aikanansa. Siirtolaispapin työ ei ole helppoa ja jatkuvana huolenaiheena on seurakunnan rahatilanne, jonka ei pitäisi olla papin harteilla, mutta näin on joka puolella Australiaa.

Pappia ei kuitenkaan Sydneyssä ole jätetty yksin vaikeuksien kanssa vaan seurakuntalaiset ovat auttaneet monella tavoin. Eila Risku kertoo:

- ▶ Me olemme pitäneet papeista huolta. Joskus, varsinkin alkuaikoina ovat seurakuntalaiset antaneet papin perheelle ruokaa ja vaatteita. On autettu heitä alkuun ja opetettu maan tapoja.

Tuki ja turva

Papin merkitys vaihtelee muun muassa papista, seurakuntalaisesta ja tämän elämäntilanteestaan riippuen. Seurakuntalaiset voivat myös määritellä papin roolin ja tehtävän hyvin eri lailla. Eräessä Etelän Ristin seurakunnan tilaisuudessa Vivi Sirola pohti hyvän paimenen käsitettä. Hän totesi tulleen siihen tulokseen, että on vain yksi hyvä paimen, ja papit ovat tämän paimenen paimenkoiria.

Aune Kontinen puolestaan määrittelee papin tehtävän näin:

- ▶ Minä tykkään, että papin pitää olla meille seurakuntalaisille tuki ja turva. Papin kanssa kun keskustele, saat niille asioille uutta voimaa ja semmoista tukea. Nykyään voin mennä puhumaan ja kysymään vaikka kelle papille.

Minulle on suuri merkitys sillä, että pappi käy kotona tervehtimässä. Kun Huhtisen Pauli kävi joskus, niin joku kysyi, että mitä se pappi aina siellä sinun luonasi kylässä juoksee. Minä sanoin, ettei pappi kylässä käy, henkisiä asioita me vaan keskusteltiin. Eikä se ole mikään sellainen kylässäkäynti.

Kulttuuri ja maan tavat tutuksi papille

Uudessa työpaikassa aloittaminen on aina mukavaa ja jännittävää, mutta myös haastavaa. Kun siihen lisätään vielä muutto uuteen maahan, niin opeteltavaa riittää. Niinpä Sydneyyn tulevalle papilla on aina ollut paljon uusia asioita ja tapoja opeteltavana, jotta hän pääsee työhön käsiksi.

- Kun Sakari Vuorinen oli lähdössä pois, niin evästin häntä: ”Nyt kun menet sinne Suomeen, niin voitko sanoa heille, että papin täytyy muuttua meidän mukaan ja olla meidän toiminnassa mukana eikä hän saa tulla määräämään. Täytyykö meidän joka neljäs vuosi muuttaa meidän omaa elämäämme ja elää sen papin mukaan?”

Minun mielestäni papin täytyisi sopeutua ja ymmärtää meitä siirtolaisia täällä. Se on meille hirveän vaikeata joka neljäs vuosi muuttua. Nyt meillä on uusi pappi ja nyt meidän pitää elää niin ja näin. Sitä vähän puoli leikillään puoli totta puhuttiin näin.

Jotkut papit kun tulivat ja alkoivat määrätä, niin tuntui vähän niin kuin me olisimme olleet jotain vankeja.

Ei aina niin helppo juttu

Kahta pappia lukuun ottamatta kaikki Sydneyn seurakuntien papit ovat tulleet tehtävään Suomesta. Henrikin seurakunnan papit Voitto Pokela ja Jorma Jormakka ovat sekä opiskelleet että tehneet pappisuransa Australiassa. Sopivan papin löytyminen ei aina ole ollut helppoa tai itsestään selvää. Välillä taas ei ole ollut rahaa palkata pappia. Lahja Rahkonen ja Maire Matikainen muistelevat:

- Ensimmäinen oli Reimaa, Heikkilä, Vuorinen ja sitten tuli pitkä väli, jonka aikana muun muassa Canberran pappi kävi pitämässä messuja ja rospuuttorovasti Pallas piti jumalanpalveluksia. Sitten tuli Topi.

1977 seurakunta jakaantui, tuli Etelän Ristin seurakunta ja Pyhän Henrikin seurakunta, se oli Vuorisen aikaan. Pymblen pappila oli hankittu jo ennen kuin Jaakkola tuli. Jaakkola oli Henrikin pappi.

Bass Hillin lähellä sijaitsevan Yagoonan kielisen seurakunnan pappina oli vuosina 1989–1990 suomalainen Timo Orta, jolle oli annettu lupa osallistua Etelän Ristin seurakunnan neuvoston kokouksiin. Hän oli tosi viisas mies.

Orta olisi tullut meille papiksi, jos me, ruotsalaiset ja Yagoona olisi hyväksynyt se. Yagoona ei suostunut siihen, ruotsalaiset sanoivat yes ja olisivat tulleet mukaan aika isolla panoksella vielä. Erkki Juutinen oli toinen hakija. Kun meillä oli se valintakokous, jota Pokela oli vetämässä ja kun tuli puhetta, että Orta tulisi, niin Pokela sanoi nopeasti, että Juutinen on hakenut, Juutinen hyväksytään, ja löi nuijalla pöytään. Ei annettu mitään vaihtoehtoja.

Eihän me Juutista tunnettu, mutta Ortaan me oli tutustuttu ja tunnettiin, ja hän osasi olla seurakuntalaisten kanssa. Täällä pappi ei ole erillään vaan se on seurakuntalaisten kanssa yhdessä. Hän osasi sen taidon kanssa.

Erkki Juutisen jälkeen kummallakaan seurakunnalla ei ollut omaa pappia. Vuonna 1993 Henrikin seurakuntaan tuli Jorma Jormakka, mutta Etelän Ristin seurakuntaa hoitivat Suomesta tulleet eläkepapit.

Taloudellisten vaikeuksien myötä teimme tällöisen päätöksen, että jos me saamme eläkepapin, niin me otetaan. Tietysti Seppo Heikkilä oli etualalla. Elvi Pallas, joka oli rahastonhoitajana silloin, otti Seppo Heikkilään yhteyttä ja Seppo oli sanonut, että minä lähden ja Pirkko oli sanonut ”Ja minä en lähde”. Niin siinä sitten kävi, Seppo tuli ja Pirkko jäi Suomeen. Seuraavalla kertaa he tulivat sitten molemmat.

Syynä oli se, että me ei saatu *fauntia*¹ Suomi-konferenssilta, ei ollut kerta kaikkiaan varaa. Niin me laskettiin, että eläkepappi me pystytään ottamaan, että päästiin pienemmällä kustannuksilla. Myöhemmin meidän taloudenhoitaja Kaija Fitz-Gibbon oli laskenut, että jos me olisi saatu se avustus Suomesta, niin me oltaisiin helpommalla koko aika pidetty pappi kuin se, että oli eläkepappeja.

Sitten me valitsimme sen egyptiläisen papin, koko Sydneyn seurakunta, ihan yksimielisesti. Mutta eihän hää tullut.

Myös Saara Arnoldy muistaa tämän saman, hieman surullisen kuuluisan tapauksen vuodelta 2002:

- ▶ Mehän valittiin tänne se egyptiläinen pappi sieltä Oulun lähistöltä. Sehän oli ihan *disaster*². Hänet valittiin, mutta eihän hän ollut kertonut vaimollensaakaan mitään. Muistan kun olimme Rönnebergillä sen jälkeen, kun seurakunta oli hänet valinnut ja Jarmo Rönneberg yritti soittaa uudelle papille, mutta ei saanut vastausta. Hän arveli sen johtuvan siitä, että tämä oli ehkä lomalla, kun oli uuden vuoden aika.

Mutta tilanne oli niin, että vaimo ei ollenkaan tiennyt, että mies oli hakenut tänne papiksi. Kun mies *realised*³, että hänet on valittu, niin sittenhän hän oli ihan pulassa ja peruutti tulemisensa. Sitten oli toinen hakija, jonka olisimme ottaneet, mutta hän ei enää halunnut tulla, sillä hän ei halunnut olla *second best*⁴ tai jotain sellaista.

1 rahoitusta

2 onnettomuus

3 tajusi

4 toiseksi paras

Entäs se pastorska?

Papeista on paljon muistoja ja juttuja, joista vain pieni osa on mukana tässä kirjassa. Sydneyn seurakuntien palveluksessa on ollut virallisesti vain pappeja, mutta käytännössä myös heidän puolisonsa ovat osallistuneet aktiivisesti seurakunnan työhön ja toimintaan. Erityisen hyvin tämä käy ilmi kiltojen pöytäkirjoista, joista voi lukea, että pappien rouvat eli pastorskat ovat pitäneet hartauksia, toimineet kanttorina, olleet killan sihteerinä ja puheenjohtajana sekä toimineet seurakuntaneuvoston sihteerinä. He ovat kutoneet, leiponeet ja keittäneet,ideoineet, neuvoneet ja neuvotelleet – siis auttaneet kaikessa mahdollisessa seurakunnan toiminnassa.

Papin puolisoilla on ollut seurakunnassa tärkeä rooli, ja Saara Arnoldyn mukaan joskus hän on toiminut eräänlaisena tasapainottajana:

- ▶ Minusta papin vaimoilla on hyvin suuri merkitys, kun he tulevat tähän maahan. Ne ottaa ihmisiin yhteyttä ja ne pystyy puhumaan tavallisten kirkkoihmisten kanssa paremmin ja kommunikoimaan ja saamaan sillä tavalla paremmin yhteyden kuin pappi pystyy. Ensinnäkin sen vuoksi, että vaikka pappi osaisi puhua ja keskustella, tosin kaikilla papeilla ei sitä taitoa ole, niin vaimoilla ei ole sitä kaulusta kaulassa kannettavana. Ihmiset käyttäytyy silloin eri tavalla. Vaikka ne tietää, että olet papin rouva, niin silti siinä ei ole sitä samaa stigmaa. Varsinkin kun on uusi pappi ja vaimo. Se on hyvää ja positiivista, hirveän tärkeä asia. Se on todistettu, että jos pappilassa menee huonosti, niin menee seurakunnassa huonosti.

Negatiivisena puolena on se, että ihmiset arvostelee pappia ja vaimoa. Se on usein hyvin raskasta papin vaimoille, kun täällä on niin intiimiä. Suomessa on niin erilaista, siellä kaikki on niin järjestettyä ja on *tradition*¹. Onhan täälläkin tavallaan tradition, mutta tää on paljon intiiminpää ja täällä tarvitaan seurakunnan ihmisiä rahallisesti niin paljon, että pappi pystyy olemaan täällä. Täällä semmoinen balanssi ei aina ole mahdollista.

Ilman vaimon tukea ja ilman sitä, että kaikki on ok ja kaikki on niin normaalisti kuin voi olla, ei seurakunta toimi hyvin. Se vaikuttaa seurakuntaan paljon. Papin vaimolla on hyvin, hyvin suuri panos siihen, mitä tapahtuu. Joskus, jos pappi on ollut hyvin vaikea ja jos on saatu vaimoon hyvä suhde, niin vaimo on tasoittanut tilannetta.

Maire Matikainen ja Lahja Rahkonen ovat samaa mieltä siitä, että Sydneyn seurakunnissa pappien puolisoilla on ollut merkittävä rooli:

¹ perinne

- ▶ Maire: Pastorin vaimon on tärkeä olla mukana, vaikka ymmärrämme, että ei hän voi joka paikassa olla mukana.

Lahja: Esimerkiksi Hele-Anneli Vähäkylä, joka oli ollut opettaja, toi meille paljon sellaista tietopuolista virikettä. Meillä oli paljon tietokilpailuja ja Napakymppikin oli Hele-Annelin järjestämä ja monia muita tällaisia leikkimielisiä ja hauskoja juttuja.

Eila Risku kertoo, että papin vaimon toivotaan ja odotetaan osallistuvan seurakunnan tilaisuuksiin ja kiltojen kokouksiin:

- ▶ Me ollaan odotettu melkein aina, että papin vaimo on mukana myös. Tottahan me tiedämme nykyisenä aikana, että naiset on koulutettu ja myös papin vaimolla on oikeus olla omassa työssään. He ovat olleet voimiensa mukaan mukana.

Seurakunnan papit ja heidän puolisonsa

3.1 Enok Reimaa (seurakunnan pappi 1964–1965)

Sydneyn suomalaisen seurakunnan ensimmäinen pappi Enok Reimaa aloitti työssään jo hieman ennen seurakunnan perustamista. Reimaa oli Suomessa työskennellyt muun muassa Joutsenon kansanopiston rehtorina ja hänellä oli pappiskoulutuksen lisäksi musiikinopettajan pätevyys. Hän lähti Sydneystä so-tilaspapiksi Kyprokselle.

Lahja Rahkonen aloittaa pappikronikkansa Reimaasta:

- ▶ Seurakunnan ensimmäinen pappi Enok Reimaa oli syntynyt johtajaksi, Papina hän ohjaili lapsia ja nuoria. ”Äiti! Pappi tulee ja minäkin saan tanssia!” huusi 3-vuotias tyttärenme Ansa, kun hän näki Enokin tulevan Bilpinille kottihartautta pitämään. Leikin ja laulun taidon Enok oli saanut syntymälahjaksi.

Jorma Tähkä osallistui Enok Reimaan vetämään rippukouluun ja kirjoittaa, että tämä oli tykätty pappi:

- ▶ Enok Reimaa oli tosi inspiroiva iloinen ja toimielias pappi. Meidän nuorien kanssa hän oli aina rehti ja hyvin tykätty mies. Enok otti osaa yhteiskunta

Enok Reimaa Sydneyn rippikoululaisten kanssa konfirmaatiokuvassa vuonna 1965.

rientoihin, oli mukana Itsenäisyyspäivillä ja monesti Buffalo *Haalilla*¹ Suomi Seuran tansseissa, jopa vetämässä letkajenkkäkin aivan huomattavalla innolla.

Enok Reimaan rippikoulua kävi myös Markku Ikonen:

- ▶ Pastori Eenokki tahtoi puhua huonolla englannin kielellä aina siihen asti, kun tuli minun kohdalle. Sanoin pastorille, että eiköhän tämä juttelu käy paremmin, kun puhutaan kielellä, jota molemmat osataan ja siitä rippikoulussa alkoi suomen kielellä kommunikaatio.

Yksi Enok Reimaan ensimmäisessä rippikoulussa mukana olleista on Pentti Timonen. Hänelle jäi rippikoulusta mieleen erityisesti eräs ohje:

- ▶ Rippikoulu-aika, sehän oli ihme aika, kun me kaikki olimme nuoria emmekä tienneet mitä on edessä. Tälle ujolle pojalle ei tullut romanssia, vaikka haaveili. Opin siinä koulussa kuitenkin Lutherin uskon ja Enok Reimaan sanat, että kättele toisia silmät yhdessä.

¹ talo, rakennus

Enokin jouluyllätys

Enok Reimaa oli tottunut olemaan lasten ja nuorten kanssa, mutta osasi hän käsitellä aikuisiakin. Tästä osoituksena se, miten hän järjesti majoituksensa Lahja ja Niilo Rahkosen kotiin. Lahja Rahkonen kertoo, että se oli heille täysi yllätys:

- ▶ Vuonna 1984 meillä oli joulun alla joululaulut ja 20-vuotisjuhlat, se oli tavaltaan niin kuin jumalanpalvelus ja kauneimmat joululaulut yhdessä, niin kuin nytkin on paljon pidetty. Eenokki Reimaa soitti siellä ja sitten, kun soitto loppui, hän nousi hyvin arvokkaasti, niin kuin hänen tyyhinsä oli, ja käveli eteen ja sanoi, että ”Rakkaat ystävät, seurakuntalaiset, minä ilmoitan teille kaikille, että olen kutsunut itseni Rahkosille jouluksi.” Tämä oli ensimmäinen kerta, kun näimme häntä sen jälkeen kun hän oli tullut Suomesta ja kuulimme asiasta.

Koska Eenokilla oli paha sokeritauti, minun piti tehdä erikseen hänelle kaikki jouluruuat. Sitten hänellä oli lista, että tällainen pala leipää päivässä. Eenokki kysyi minulta vähän väliä, että ”Joko minä olen saanut päivän leipäni?” tai ”Joko minun leipäannokseni on syöty?”

Minun syntymäpäivää vietetään jouluaattona ja niin myös silloin. Tulin aamulla kotiin töistä ja Eenokki oli uima-altaassa. Siellä kun se nousi ylös, käet levällään ja lauloi Sylvian joululaulun komialla äänellä, minua melkein itketti. Sieltä uima-altaasta hän lauloi ja sitten onnitteli.

Meillä on vielä tänä päivänäkin Enokin joulusaarna, jonka se on täällä tehnyt, ja joka joulu me kuunnellaan se.

3.2 Seppo ja Pirkko Heikkilä (1967–1970)

Reimaan lähdettyä Suomessa oltiin sitä mieltä, että Sydneyyn pitäisi lähettää nuori pappi. Näin kävikin, sillä seuraava pappi oli tamperelainen opiskelijapastori.

Seppo Heikkilä kirjoittaa, että tarvittiin vain yksi puhelinsoitto, kun päätös Australiaan lähtemisestä syntyi:

- ▶ Vuonna 1967 toimin Tampereen opiskelijapappina. Kirkkaana tammikuisena aamuna tuli puhelinsoitto Kauppakadun toiselta puolen, jossa oli Kirkon tutkimuslaitos. Paavo Kortekangas, silloinen laitoksen johtaja, myöhemmin Tampereen piispa, soitti.
 - Hei, täällä Paavo. Onko sinulla mitään suunnitelmia? Mitä aiot tehdä lähiaikoina?
 - Taidan käydä postissa, pankissa ja parturissa.
 - Ei, kun tarkoitin elämässä?
 - ???

– Lähtisittekö Australiaan? Urpo Kokkonen on jo usean kerran kirjoitellut sieltä. Haluaisi jo palata kotiin, mutta kun ei ole lähtijöitä. Lähtisittekö te? Kysymys oli tahallisen pelkistetty. Kuin kaupungin avaimet tarjottimella. Yritin pysytellä samassa tyyllilajissa.

– Hei Pirkko, Kortekankaan Paavo soittaa ja kysyy lähdemmekö Australiaan! Vaimoni pesi viereisessä keittiössä aamutiskiä. Oviaukosta näin hänen varistelevan pari kertaa vettä valuvaa lautasta ja taakseen katsomatta hän huikkasi: – Lähdetään.

– Joo, me lähdetään, vastaan puhelimeen. Muuta ei siinä sitten puhuttu.

Kun Kortekankaat poikkisivat illalla Kauppakadun asuntoomme, olin Pirkon kanssa kontillamme olohuoneen keskilattialla avoimen maailmankartan äärellä. Matka Sydneyyn ja Sydneyn jakamattomaan suomalaiseen seurakuntaan oli alkanut.

Seppo ja Pirkko Heikkilä pappilan pihalla 1969.
Kuva Helena Juutinen.

Vieraalta sohvalta omaan pappilaan

Seppo ja Pirkko Heikkilä olivat nuoria, ja Australiaan lähtöpäätös syntyi helposti. Alkuaika Sydneyssä ei kuitenkaan ollut yhtä helppoa, sillä pappisperheen asuntoasiat olivat retuperällä. Heikkilän pappisperhe tuskin on ainoa siirtolaistyöhön lähtenyt, joka on joutunut huomaamaan, että käsite 'täysin kalustettu pappila' voi todellisuudessa olla lähes mitä vain. Tai niin kuin Seppo Heikkilä kirjoittaa, ei ollut mitään pappilaa:

- ▶ Asumisemme Sydneyssä oli ihan oma historiansa. Kaikessa näkyi, että LCA:n ja Suomen kirkon työyhteys kulki ensiaskelissaan. Koneistot nykivät ja katkoivat. Arkkipiispa Max Lohen ja kirkkoneuvos Ahti Aurasen välillä oli tehty kassakaappisopimus, että pastori Heikkilän perhettä odottaa "täysin kalustettu pappila".

Ensimmäisen kaksi viikkoa asuimme erään australialaisen rouvan olohuoneessa Vaclusessa. Seuraavaksi meidät ja toistakymmentä matkapakaasia kiidätettiin Liverpooliin, jossa 82 Flowerdale Roadilla vapautui tilapäisesti paikallisen luterilaisen seurakunnan pappila. Kalustuksen täydellisyydestä vastasivat maantienpuoleisen ikkunan sälekaihtimet. Oma seurakuntamme hankki taloon komian parivuoteen. Viivyimme ja omituista kyllä, viihdyimme erinomaisesti Liverpoolissa. Se oli terveellinen kokemus siirtolaisuuden alkuvaiheissamme. On tärkeitä todeta, että siirtolaispappikin on itse siirtolainen.

Liverpoolin seurakunnan oma pappi tuli yli puolen vuoden jälkeen pappilaansa, ja me muutimme Atte Kålan autotalliin Rydessä.

Tämä muutto oli jo kirkkojen johtajille liikaa. Kulissien takaisten tuohtumusten osajaosta ja yksityiskohdista en ole tullut koskaan tietämään, mutta eräänä päivänä autotallimme eteen tuli Lutheran Layman`s Leaguen edustaja ja meitä vietiin katsomaan Strathfieldiin, 29 Merley rd, suomalaisten omaa "täysin kalustettua pappilaa".

Muistan, että pappila oli lähes kalustamaton. Seurakuntahan osti jo Liverpoolin aikana parisängyn, jonka nyt toimme Strathfieldiin. Koska LCA ei kalustanut, lähdimme Pirkon kanssa lähiseudun second hand -liikkeisiin, joissa oli runsaat valikoimat käytettyjä huonekaluja. Kunnostimme niitä ja ostimme jotakin uuttakin jopa omilla rahoilla. Tulos oli tyylikäs, olihan mukana vaimoni Pirkko, luova tekstiilitaiteilija ja suunnittelija.

Tästä ratkaisusta koitui kolme vuotta myöhemmin Suomen kirkolle aika mojova lasku: vaadimme, että saamme viedä kunnostamamme ja ostamamme kalusteet mukaan kirkon kustannuksella Englantiin. Ja niin tehtiin. Vieläkin meidän teneriffalaisen lintupönttömme olohuoneen keskeisimmät rottinkiset nojatuolit ovat elävänä muistona Strathfieldin pappilasta.

Maaliskuun 17. 1968 piispa Robert Peach vihki pappilan käyttöön. Suomen konsuli Thorwaldsen ja puolisen sataa maanmiestämme oli viettämässä

ikimuistettavaa juhlaa. Itse henkilökohtaisesti muistan päivämäärän erittäin hyvin, sillä sattumalta juuri samana päivänä täytin 30 vuotta! Pappilan sijainti ja Strathfieldin keskeinen rautatieasema palvelivat nimenomaan niin sanotun Sydneyn jakamattoman seurakunnan tarpeita.

Pappilassa pidettiin rippikoulua, vihkimisiä, raamattupiiriä ja tietenkin kirkkoneuvoston kokouksia.

Vihkipappi

Anja Maller on yksi niistä, jotka Seppo Heikkilän vihki Stardfieldin pappilan olohuoneessa avioliittoon. Anja Maller kirjoittaa, että he muistavat edelleen mukavan vihkipappinsa:

- ▶ Olin tavannut nykyisen mieheni Sachan opiskellessamme samassa yliopistossa USA:ssa. Hän tuli Intiasta, minä Suomesta. Meidän täytyi molempien ensin palata omiin maihimme takaisin, mutta olimme päättäneet, että menisimme naimisiin jossain englantia puhuvassa maassa, ei siis kummankaan kotimaassa, ja valitsimme Australian.

Niinpä olimme Sydneyssä uusina siirtolaisina marraskuussa 1969, hankimme paperit avioliittoa varten ja oletimme, että siviilivihkiminen voi olla ainoa tapa meille. Minä olen luterilainen, Sacha ei kuulu virallisesti mihinkään uskontoryhmään.

Soitin silloiselle suomalaiselle papille Seppo Heikkilälle ja tuli ihanan hyväksyvä, nopea vastaus, että hän voi vihkiä meidät, siinä ei ollut mitään pulmaa! Olimme kovin hyvillämme, että luterilaisen kirkon edustaja oli näin ennakkoluulottomasti suhtautuva.

Meidät vihittiin pappilan olohuoneessa, takan reunalla oli kynttilöitä, se oli kuin alttari. Seppo piti lämpöisen puheen, osan siitä myös englanniksi. Kaksi todistajaamme ja me vastavihityt saimme sitten Sepon vaimon tarjoamat pullo- ja kakkukahvit liittoamme juhlistamaan!

Tätä liittoa on nyt kestänyt 44 vuotta, ja yhä muistamme molemmat kivan suomalaisen papin, jonka mukaan Jumalan rakkaus kuuluu kaikille ihmisille, ilman rajoja!

Varsinaisen papinpestinsä lisäksi Seppo Heikkilä on vierailut Sydneyssä. Hän on myös ollut kahteen otteeseen seurakunnassa eläkepappina. Tämä on mahdollistanut sen, että hän on tavannut seurakuntalaisia näiden eri elämänvaiheissa. Jorma Tähhä kirjoittaa, että heidän perheessään Seppo Heikkilä on tehnyt palveluksia neljälle eri sukupolvelle:

- Reimaan seuraajaksi tuli Pastori Seppo Heikkilä vuonna 1967, nuori, perheelinen ja tosi tykätty pappi. Seurakuntanuoret oli jo meidän kohdalta jääneet, oltiinhan tulossa aikuisiksi. Heikkilän ensimmäisiä töitä oli Reetan Isän Ville Jyrkisen siunaaminen hautaan, ja kohta sen jäljestä meidän vihkiminen. Seppo Heikkilästä tuli meille läheinen näistä toimituksista.

Näimme Heikkilöitä vuosien mittaa monesti, Seppo oli jopa vihkimässä tyttäremme Katriinan ollessaan täällä väliaikaisena pappina 1998. Hän oli myös ristimässä Katriinan poikaa Aleksaderia 2003, silloin Seppo oli eläkepappina täällä, vain lyhyellä kierroksella Kanarian saarilta.

Onko papilla oikea usko?

Australian luterilainen kirkko eroaa monin tavoin Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta. Erot näkyvät muun muassa jumalanpalveluksen muodoissa ja erityisesti siinä, kuinka seurakuntien talous on järjestetty, sillä Australiassa kirkkoilla ei ole ollut verotusoikeutta. Vuonna 2014 yksi merkittävä ero on, ettei Australian luterilainen kirkko hyväksy naispappeutta.

Seppo Heikkilän mukaan australialaisilla oli 1960-luvulla ennakkoluuloja suomalaisia pappeja kohtaan:

- Oltuani vajaa pari viikkoa Sydneyssä NSW:n piispa Robert Peach kutsui minut oikeaoppisuuden kuulusteluun, jolla oli virallinen nimi latinaksi ”colloquium orthodoxiae”. Ilman tätä tarkastusta ja siinä hyväksytyksi tulemistä en virallisesti voisi aloittaa työtäni suomalaisten pappina.

Kuulustelu tapahtui keskustan St. Paulsin luterilaisessa kirkossa. Siis samassa paikassa, jossa nykyään toimii Palvelupiste, mutta yhtä kerrosta ylempänä.

Astuin hämärään kirkkoon suomalaisen papin mustassa kaftaanissa ja lipe-rit sojottivat leuan alla. Alttarin eteen oli asetettu puoliympyrän muotoon pöytiä ja tuoleja raatia varten. Raatiin kuului piispan lisäksi Baltian ja Puolan paikolaiskirkkojen pappeja ja jokunen australialainen.

Pelin henkeen kuului, että minä seison keskikäytävällä ja kuulustelijat esittävät minulle vuoron perään kysymyksiä opista ja uskonelämästä. En voinut olla tuntematta miten puolen vuosituhannen historian hämärästä nousi mieleen sopimaton rinnastus Lutherista ja Wormsin valtiopäivistä: ”tässä seison enkä muuta voi”.

Kuulustelun kielenä käytettiin englantia ja saksaa. Huonokuuloisin veli oli myös suuriäänisin. Luulen, että varsinaisen teologisen läpimurtoni tein juuri

kuulovirheen takia. Englannin kielen ”Christ”¹ ja saksakielen ”Geist”² menivät sekaisin eikä kukaan kehdannut oikaista iäkstä veljeä, joka sattui olemaan vielä piispan appiukko, ja joka oli juuri ehtinyt hyväksyä vastaukseni.

Kun istuntoa katsottiin kestäneen riittävästi, minut hyväksyttiin veljelliseen työyhteyteen karhumaisen kömpelöiden halausten kera.

Suomesta saapuneita pappeja kohtaan koetun epäluulon ydin ei ollut ainoastaan teologinen, vaan myös poliittinen. 1960-luvulla oli Baltian ja muiden Itä-Euroopan pappien vaikea hyväksyä sitä tosiasiaa, että Suomi oli niin vapaa maa, että tavalliset kansalaiset saivat lähteä sieltä eikä vain jonkun poliittisen järjestelmän luotettavat valistusupseerit. Tähän epäluuloon törmäsin myös Uuden Seelannin puolella.

Kuulustelusta luovuttiin myöhemmin vähin äänin. Olen Suomen kirkon papeista varmuudella viimeinen, jonka usko ja oppi on Australiassa tutkittu ja oikeaksi havaittu.

On tärkeätä muistaa, että Australian luterilainen kirkko itse oli juuri toipumassa sitä vuosikymmeniä raastaneesta hajaannuksesta. Veljien uskon ja opin epäilemisen kulttuuri istui vielä sitkeänä.

Tapparan ykkösketju ja avaruuskävely

Suomen merimieslähetyksen viimeinen Australiassa toiminut pappi oli Urpo Kokkonen. Hänen työkenttänään oli koko Australia ja Uusi Seelanti. Tosin hänen kautensa lähestyessä loppuaan Australiassa oli suomalaisia seurakuntia ja näissä pappeja. Niin oli ollut Sydneyssäkin, mutta Reimaan lähdettyä seurakunta oli toista vuotta ilman omaa pappia.

Seppo Heikkilä kirjoittaa, että Urpo Kokkonen halusi palata Suomeen, mutta ensin oli saatava Suomesta pappi Sydneyyn, eikä se ollut helppoa:

- ▶ 1960-luvun Suomen henkisessä ilmapiirissä nuorten pappien keskuudessa ei ollut halukkuutta lähteä ulkomaille. Ei ainakaan niin kauas kuin Australia. Ei ollut siis ihme että Kokkonen otti minut vastaan ylitsevuotavan kiitollisena.

Varakonsuli Harry ja rouva Blässar olivat kutsuneet Urpon ja meidät kotiinsa illalliselle. Illan jossakin vaiheessa Urpo tarttui minua käsikynkkään ja saatteli minut residenssin pihanurmikolle. Ilta tummeni ja tähdet syttyivät eteläiselle taivaalle, Urpo pysähtyi ja otti minut karhumaiseen syleilyynsä ja sanoi liikuttuneena: ”nyt minä lähden ja annan sinun käsiisi tämän työn”.

1 Kristus

2 henki

Koin tämän ikimuistettavan hetken jonkinlaisena veljellisenä virkaanasettamisena, eräänlainen *successio apostolica*, mallia 1967 St Ives, Sydney.

Urpon työn jakajia ja jatkajia oli loppujen lopuksi kolme pappia. Antero Honkkila Tampereen diakoniapappi, tuli Brisbaneen ja Markus Saari, Viinikan pappi, Melbourneen ja minä.

Leikkimielisesti, mutta kuitenkin salakavalan omahyväisenä käytimme itsestämme nimitystä ”Tapparan Ykkösketju”. Se on kova sana tamperelaisilta. Olimme alusta asti vihkiytyneet siihen päätökseen, että julkisesti emme mistään asiasta riitele. Jos erimielisyyksiä tulee, ne selvitetään ”*back yardilla*”. Harvoin tai oikeastaan ei koskaan tarvinnut mennä takapihalle.

Vaikka pappien ei Seppo Heikkilän muistin mukaan koskaan tarvinnut mennä takapihalle välejään selviämään, niin kyllä erimielisyyksiäkin oli, ja yksi on jäänyt erityisesti mieleen:

- ▶ Oli 21.7.1969. Pidimme kokousta Markus ja Seija Saaren pappilassa Melbournen Heidelbergissä. Keskustelun varsinaista teemaa en muista, mutta oletan, että se sivusi aihetta kuka tätä siirtolaistyötä varsinaisesti johtaa. Onko tämä Suomen kirkon vai Australian luterilaisen kirkon työtä? Jossakin vaiheessa revittiin White Australia¹-politiikka auki. Keskustelun tuiskeessa ei myöskään unohdettu muistuttaa, ketkä ovat tulleet yliopistosta ja kuka seminaarista. Kokous oli sekasortoinen, se keskeytyi ja miehet vetäytyivät eri nurkkiin murjottamaan.

Mutta Suuri Kohtalo puuttui peliin. Pappilan mustavalkoinen TV oli ollut nurkassa koko ajan auki. Nyt kuvaruudussa alkoi tapahtua kummia – Armstrong, Collins ja Aldrin olivat juuri astumassa kuun pinnalle. Ryntäsimme kaikki TV:n ääreen.

Riitamme unohtui. Tuijotimme suuressa veljeydessä yhtä ihmiskunnan suurinta hetkeä. Meistä alkoi tuntua siltä, että ehkä meidän on sittenkin syytä mahtua saman pöydän ääreen. Kokous jatkui, muikeasti hymyillen, loppuun. Myhäillen vakuuttelimme toinen toisillemme, että ei meidän jokaisen epäsovun selvittäjäksi sentään aina tarvita koko ulkoavaruuden mittaisia mullistuksia!

Seppo selvännäkijä

Huoletta voi todeta, että varsinkin seurakunnan alkuaikoina papin työ oli varsin monipuolista ja tehtäväkenttä laaja ja lavea. Seppo Heikkilä esimerkiksi vieraili hostelleissa ja haki sieltä ihmisiä jumalanpalveluksiin.

¹ Australiassa vuosina 1901-1973 käytössä ollut politiikka, jolla pyrittiin rajoittamaan muiden kuin valkoisten maahanmuutto.

Arja Paananen kirjoittaa, miten sanat ja merkitykset menivät sekaisin, mutta lopputulos oli hyvä:

- ▶ Minä kerron tässä yhden alkuaikojen “kielellisen” kömmähdyksen, silloin ei osattu englantia eikä vielä finnienglantiakaan.

Tulimme marraskuulla 1969 Villawoodin hostelliin. Silloinen suomalainen pastori Seppo Heikkilä tuli tervehtimään heti piakkoin uusia tulokkaita. Minulla ei ole aavistuskaan, miten pastori tiesi hostelliin tulla, ehkä sai tietoa esimerkiksi suurlähetystöstä. Noihin aikoihinhan meitä tuli tänne satoja perheitä sekä paljon poikamiehiä ja yksinäisiä naisiakin. Puskapuhelin toimi hyvin, tiedot kulki oikeastaan paljon nopeammin kuin nykyään. Hänellä oli ilmeisesti tapana käydä uudet tulokkaat toivottamassa tervetulleeksi.

Ilman muuta miehillä meni puheet sitten työnhakuun ja Seppo kysyikin sitten silloiselta apeltani, Jouko Sevanderilta, että *leipuriksiko* meinaat?

Pieni hiljaisuus. Appeni vastasi, että niin kai sitä vissiin täytyy yrittää. Seppo jatkoi, että kyllä siellä yleensä hommia löytyy.

Minä itsekseni ihmettelin, että mikäs selvännäkijä se tämä pastori oikein on, kuinka hän voi tietää, että Jouko oli todellakin nuorena ollut vuosia leipomossa töissä, osasi leipoa mitä vaan. Sepolta ei kyllä asiaa kysytty sen kummemmin eli se jäi siihen.

Ei siinä varmaan kauan mennyt, kun meillekin selvisi, että rakennuksellaan niitä leipureita on apumiehinä, ja sieltähän niitä hommia tosiaan löytyi.

Hostellissa oli oma työnvälitystoimisto, mistä löytyi se ensimmäinen työpaikka. Sen jälkeen oppi kyllä etsimään itse, silloin ei ollut paikoista pulaa. Tulkkiapua ei ollut, oli pärjättävä omin neuvoin. Kyllä pastori ehkä jonkin verran auttoi, varsinkin poikamiehiä, jotka eivät aina niin päässeet elämään kiinni.

Itse olimme nuori lapseton pariskunta silloin, tanssitilaisuudet saattoi kiinnostaa enemmän. Minä en ole koskaan ollut mikään aktivisti missään, muuten kuin käymällä killassa sekä picnikeillä, mahdollisuuksien mukaan. Luterilaiset perinteet ovat kuitenkin sen verran säilyneet, että suomalainen pastori on kastanut kaikki kolme lastani, ja meidät Jakun kanssa vihittiin vuonna 2003 Bass Hillin kappelissa. Sydneyssä ei ollut pappia silloin, Tuomo Mantere tuli Canberrasta.

Myös Seppo Heikkilä muistaa hostellikäynnit:

- ▶ Villawoodin hostelli oli lähellä sekä Liverpoolia että Strathfieldiä. Easthill oli kaukana lentokentän suunnalla. Maahanmuuttoviranomaisten filosofia oli, että hostellin pitää olla tarpeeksi tuhrainen, ettei sinne terve mies turhaan jämähdä. Ja sen ominaisuuden Villawood totisesti täytti. Toisin sanoen ne, joita siellä tervehdyskäynneilläni tapasin, olivat joko juuri tulleet tai juuri lähtemässä ja

siirtymässä hostellsista todellisen siirtolaiselämän syrjään. Mutta kyllä se oli pikaisen ensikosketuksen väärä.

Seuraavan kerran tapasin joko kirkon portilla tai oman uuden kotinsa ovelle. Oli varmasti siirtolaiselle merkittävä asia huomata, että kotikirkon pitkä saatto ulottui näillekin lakeuksille saakka.

Takaisin kotiin

Papin työ on teoriassa samanlaista joka paikassa, mutta käytännössä näin ei ole. Jumalanpalvelusten, hautajaisten sekä vihki- ja kastetoimitusten lisäksi pappi joutuu Sydneyssä monien sellaisten kysymysten ja ratkaisujen eteen, joihin hänen ei kotimaassa työskennellessä tarvitsisi itse ottaa kantaa tai tehdä niihin liittyviä päätöksiä.

Seppo Heikkilä muistelee, että joskus oli huudettava maanmiehille apua, joskus unohdettava lait ja määräykset:

- ▶ Kaikki eivät kestäneet siirtolaisuuden henkisiä rasituksia. Eräskin perhe oli juuri päässyt eroon lohduuttomasta Villawoodin mairinnousparakista ja asettunut asumaan viihtyisään kerrostaloon, kun yhtäkkiä ilman varoitusta perheen isän kestävyys petti. Henkinen liikkumattomuus ja raskasmielisyys valtasivat hänet tyystin. Hän ei päässyt eteen eikä taakse, ei lähtenyt kylille, ei töihin. Ei maksanut vuokraa, ei ostanut perheelleen ruokaa. Ei mitään. Tuijotti vain punakylkistä emaloitua kahvipannua, jonka hyvää tarkoittavat lähisuomalaiset olivat ostaneet ja jättäneet keskelle pöytää.

Paikallisen sosiaalihoitajan ratkaisu tilanteeseen oli joko lähettää mies mielisairaalaan tai häätää perhe asunnostaan. En hyväksynyt kumpaakaan vaihtoehtoa. Mitä uloshäätämiseen tuli, lupasin olla todistamassa sitä lehtimiesten ja valokuvaajien kanssa. Vaadin suoralta kädeltä perheelle ilmaista paluunmuuttoa Suomeen, mutta siirtolaisteollisuus oli turruttanut viranomaiset. Rallia ajettiin suurilla koneilla ja korkeilla kierroksilla, neljännesmiljoona maahanmuuttajaa vuodessa.

Väittely sosiaalitoimistossa alkoi nousta falsettiin. Virkailija muistutti kylmännäppärästi, että eikö seurakunta ole olemassa sitä varten että hoitaa omiansa? Haukoin henkeäni. Ensin kehtaavat riistää meiltä kalliisti koulutettua työvoimaa ja sitten yrittävät vyöryttää eteen tulevia ongelmia pienen ja taloudellisesti heiveröisen seurakunnan harteille.

Lopuksi kuitenkin hälyäänikynnys oli ylitetty ja perhe sai paikan Eurooppaan palaavasta ja uusia siirtolaisia hakevasta Qantaksen koneesta.

Muistan myös erään Strathfieldin pappilan toimistossa käydyn keskustelun, jonka kävin kaivuutöihin joutuneen suomalaismiehen kanssa.

– En minä nyt kerta kaikkiaan jaksa enää kaivaa. En voi jatkaa tällä tavalla. Mitenkä pääsen täältä pois?

– Matkatoimistot myyvät matkalippuja, vastasin ehkä liiankin nenäkkäästi.

– Niin mutta kun minulla on koko perheen nimissä kahden vuoden sopimus?

– Matkatoimistot myyvät matkalippuja myös isoille perheille, ja myyvätkin ripeästi. Osta Cityssä aamulla liput, sitten kentälle ja illalla koneeseen.

Luotin siihen että Australia, joka on nuoren historiansa aikana rientänyt ihmiskunnan jonkinlaisena vapauden enkelinä sotimaan mitä merkillisimmille rintamille pienten sorrettujen ihmisten puolesta, ei voi samalla sulkea omia rajojansa niin tiukasti, että täältä ei pääse mitenkään ulos! Ja niinhän siinä kävikin.

Siirtolaisseurakunnan diakoniaan kuului myös joskus tämäkin piirre: auttaa maanmiehiä pois maasta laillisesti tai vaikkapa laittomasti. Mitä nopeammin, sitä parempi.

Tupakansavuinen miestenpiiri ja koiranhoitoa

Erkki ja Helena Juutinen tulivat ensimmäistä kertaa Sydneyn seurakuntaan mukaan vuonna 1968, siis paljon ennen kuin Erkistä tuli seurakunnan pastori. Erkki Juutinen muistelee Seppo Heikkilän aikana pappilassa pidettyä sängen savuista miestenpiiriä:

► Me perustimme Seppo Heikkilän kanssa miestenpiirin. Miestenpiirissä poltettiin tupakkaa, juotiin kahvia, luettiin Raamattua, veisattiin virsiä ja tietysti siellä rukoiltiin, se kokoontui kerran kuukaudessa. Se jännin kokemus oli, että meitä saattoi olla 15–20 ukkoa koola ja me ihan tosissaan laulettiin virsiä, me oltiin siinä kolme-nelikymppisiä, minä olin silloin vain vähän yli kaksikymppinen.

Seppo piti puhetta ja kaikki poltti tupakkaa, paitsi silloin kun laulettiin, ja pappilan olohuone oli ihan harmaana savusta. Pirkko hoiteli koko ajan kahvia meille.

Hyvin äkkiä se muuttui sellaiseksi, että vuorotellen jokainen meistä sai tehdä jonkinlaisen alustuksen jostain hengellisestä aiheesta. Se olikin kova paikka monelle, minullekin.

Se oli aivan outoa minulle, pidin alustuksen rukouksesta ja kirjoista tutkin aihetta, että käsittelisin varmasti kristillistä rukousta. Oltiin ihan tosissamme.

Helena Juutinen kirjoittaa, että hän aloitti seurakuntauransa Sydneyssä Seppo ja Pirkko Heikkilän perheen lastenhoitajana. Yksi perheen jäsen oli persoonallinen mäyräkoira:

Ottilia Heikkilä ja mäyräkoira Otto kävelyllä. Kuva: Helena Juutinen.

- Työmme Sydneyn seurakunnassa alkoi Heikkilän perheen lastenhoitajina vuonna 1969 Strathfieldin pappilassa. Emme toki olleet vakituisia lastenhoitajia, vaan saimme pestin, kun Seppo ja Pirkko halusivat lähteä viikonloppumatkalle. Joonas oli silloin vasta kolmen kuukauden ikäinen ja Ottilia viisivuotias. Talossa asui myös karkeakarvainen mäyräkoira Otto.

Pirkko oli tehnyt ruuat valmiiksi ja meille jäi vain lapsista huolehtiminen. Otto-koira oli kuitenkin eri mieltä. Vaikka hän oli nähnyt meidät aikaisemmin, niin tilanne oli ihan uusi, kun lasten vanhemmat eivät olleet paikalla.

Pikkuruinen Joonas nukkui omassa sängyssään vanhempien makuuhuoneen perällä ja Otto-koira päätti illalla, että hänen tehtävänsä on vahtia Joonasta isolla sängyllä. ”Teillä kahdella hoitajalla ei ole mitään asiaa hänen luokseen!” Murina ja hampaiden näyttely oli melkoisen pelottavaa, kun yritin lähestyä vauvaa. Lopulta ei ollut muuta vaihtoehtoa, kuin mennä koiran luo, tarttua kaulapannasta ja raahata hänet eteiseen yöksi. Vähän sääliitti siinä matkalla kaulan puristaminen, joten löysäsin sillä seurauksella, että sain Oton hampaat ranteeseeni. Kovin pahaa jälkeä ei kuitenkaan tullut.

Otto-parka haukkui koko yön ja piti varmaan naapuritkin hereillä. Aamulla päästimme hänet sisään. Koira teki kierroksen ensin Ottilian huoneeseen, sitten Joonaksen luo ja totesi kaiken olevan kunnossa. Meidät oli hyväksytty.

Lasi viiniä ja punaiset saappaat

Kuten aina uuteen ihmiseen tutustuessa niin myös uuden papin tullessa ensin vähän kuulostellaan ja katsellaan puolin ja toisin. Joskus tutustuminen saa vauhtia yhdestä kysymyksestä. Pirjo Räikkö kirjoittaa:

- ▶ Pastori Seppo Heikkilä tuli ensimmäisen kerran Illawarran *kiltaan*¹ silloin kun kiltta pidettiin meillä. Tämä tapahtui, kun pastori oli täällä toista kertaa pappina. Olin tehnyt kanasalaattia meille ruuaksi ja tarjolla oli myös lasi viiniä, kuka halusi. Kysyin pastorilta haluaako hän viiniä, johon hän vastasi ”pelkäsin, ettes kysykkä”.

Pirkko Heikkilä oli ammatiltaan tekstiilitaitelija ja suunnittelija. Hänen suunnittelemansa raanu on edelleen Bass Hillin pappilan seinällä, ja kappelissa on hänen suunnittelemansa kuvakudos. Pirkko ohjasi kilttojen kokouksissa muun muassa onnittelu- ja joulukorttien tekemistä. Lahja Rahkonen muistelee, että taitelija kun oli, Pirkko saattoi pukeutua eri tavoin kuin papin rouvalta odotettiin:

- ▶ Ensi alkuun Sydneyssä pidettiin jumalanpalveluksia Cityssä, Goulburn stree-tillä. Me tulimme Bilbiniltä, jos me saatiin kyyti, joskus kun oli isompia tapahtumia.

Muistan, että kerran Pirkko Heikkilällä oli päällään pitkät ja oikein korkeakorkoiset punaiset saappaat ja oikein lyhyt hame. Minun vieressä istui joku, en tänä päivänäkään tiedä kuka, hyvin tärkeän näköinen lady. Jumalanpalvelus oli alkamassa ja Pirkko kävelee sieltä eteen Ottilian kanssa. Vieressä istuva rouva kysyy minulta, etteikös se Heikkilän rouva ole tänne kirkkoon tullukaan tänä päivänä. Minä sanoin, että joo joo, tuossahan hän menee. ”Tuoko papin rouva!?”

Kerroin Pirkollekin tämän viime kerralla, kun he olivat täällä. Pirkko kertoi, että äiti oli lähettänyt ne punaiset saappaat hänelle Suomesta.

Seurakunta tunnetuksi, vaikka juosten

Alkuaikoina oli tärkeää tehdä seurakunta tunnetuksi ja näkyväksi. Usein se tarkoitti sitä, että papin oli ehdittävä muuallekin kuin kiltaan ja kirkkoon seurakunnan asiaa edistäessään, kirjoittaa Seppo Heikkilä:

¹ Kiltta on seurakunnan piiri, jonka yhtenä tehtävänä on varainkeruu.

- Olimme olleet Sydneyssä jo jonkun kuukauden. Siirtolaiset kilkuttelivat ja kalkuttelivat kotimökkiensä kulmalautoja ja kattotuolejansa. 60-luvun lopulla ilmassa oli ennennäkemättömän muuttoaallon mukanaan tuoma uudisraivauksen ja pytinkien pystyttämisen vimma ellei aivan hurmio.

Minäkin yritin pysytellä jotenkin juonessa mukana ja kaartelin upouudella Holden Toranalla kylästä kylään. Liikuin paikoissa ja tilaisuuksissa, jossa oli suomalaisia koolla. Halusin nähdä ja tulla nähdyksi. Seurakunnan rakentumisen mahdollisuus oli saatettava kaikkien tiedoksi ja ulottuville.

Kerran sitten oli Pohjois-Sydneyyn leirintäalueelle kokoon kuulutettu kaikkien suomalaisten yhteinen barbecue-iltapäivä. Väkeä oli liikkeellä, iloinen meno ja meininki. Tilaisuuden hommamiehet kuuluttivat, että seuraavana on ohjelmassa miesten ”hieman alle 100 m juoksu”. Osanottajia pyydetään ilmoittautumaan.

Hetkeäkään en aikaillut. Kangasalan Kisassa olin kilpaillut pikkunöösistä lähtien. Eräänä kesänä roikuin jopa SVUL:n Hämeen piirin poikien 400 m tulostilastossa. Meitä oli 6-7 miestä, jotka ilmaantuivat paikalle.

Miehet riviin lähtöviivalle ja pam! Voitin juoksun ja hilpeästi sukeltauduin onnittelijoiden sankkaan parveen. Hulina laantui ja varauduin liittymään sopivaan pöytäseurueeseen kun huomasin, että takana seisojia kolme miestä:

– Mansikka haluaa, että sinä ja hän juoksette matkan uudestaan, miehet ilmoittivat.

– Kuka Mansikka? Tarkoitatteko monien maaotteluiden pikamatkojen juoksijaa? Onko hän täällä?

– On. Hän haluaa että sinä juokset matkan uudestaan hänen kanssaan.

Vai niin. Tilanne muuttui vakavammaksi. On typerää mennä tietien tahtoen häviäjäksi, mutta yhtä typerää vetäytyä selvästi haasteesta eroon.

– Ok. Minä suostun.

Aistin selkeästi, että juoksun uusiminen kahden kärkimiehen osalta oli koettu lankkupöytien ja grillivartaiden äärellä odottamattomaksi ja huomiota herättäväksi käänteeksi. Väki alkoi liikehtiä juoksuradan molemmille puolille. Joku kävi viime hetkellä toivottamassa onnea. Maaliviiva näkyi kaukana, hakuaukion rinteiden yläpäässä.

En nyt mene vakuuttamaan, että lähetin lähtöviivalla palavia rukouksia sydämessäni kuin joku Isä Camillo, mutta kieltämättä ajattelin: ei se pahaa tekis, mulle ja mun työlleni, jos vaikka voittaisinkin!!

Ja voitin.

Vuonna 1970 Seppo ja Pirkko Heikkilä lähtivät Sydneystä ja Seppo aloitti Luterilaisen maailmanliiton työt Lontoossa. Lähtöjuhlia oli varmasti useampia, mutta Leena Jokinen löysi seuraavan merkinnän Gosfordin Suomi-seuran pöytäkirjasta:

- ▶ Puheenjohtajan alustus. Seurakunnan pastori (Seppo Heikkilä) siirtyy seurakunnasta Lontooseen ja pitää jäähyväisjumalanpalveluksen haalilamme 7.3.1970 ja ehdotti jäähyväisjuhlan järjestämistä samassa tilaisuudessa. Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

3.3 Veikko ja Elvi Pallas

Kun Sydneyssä ei ole ollut omaa pappia, ovat maallikot hoitaneet sekä jumalanpalvelukset että pitäneet yllä muuta toimintaa. Seurakunnan eri vaiheissa Veikko Pallaksen ja hänen vaimonsa Elvin panos on ollut erittäin tärkeä. Veikko Pallas vastasi jumalanpalveluksista useaan otteeseen papittomina aikoina.

Seppo Heikkilä kertoo, että sen jälkeen kun hän lähti Sydneystä tammikuussa 1970 Veikko Pallas toimi rospuuttorovastina lähes vuoden ajan, ennen kuin Sakari ja Maija Vuorinen saapuivat Sydneyyn.

Veikko ja Elvi Pallaksen työllä ja toiminnalla on ollut myös suuri merkitys monen yksittäisen ihmisen elämässä. Helena Juutinen kirjoittaa Pallaksista näin:

- ▶ On helppo unohtaa ihmiset jotka ovat jo kuolleet. Muitakin tärkeitä ihmisiä on ollut, mutta meille Veikko ja Elvi Pallas olivat elintärkeitä. He tukivat, kanttoivat suurta vastuuta ja heillä riitti sekä huumoria että tervettä järkeä. He ovat olleet iso osa seurakunnan selkärankaa ja he kantoivat suuren vastuun sen toiminnasta.

Elvi ja Veikko Pallaksen pojan Markun rippikoulukaveri Markku Ikonen tunsi Pallaksen pariskunnan ja erityisesti Elvi Pallaksen merkityksen seurakunnalle:

- ▶ Elvi Pallas oli Etelän Ristin seurakunnan kulmakivi kymmeniä vuosia. Elvin usko Jumalaan oli huojumaton kaiken sairauden keskellä, jota hänkin sai kokea. Muistan Elvin esimerkillisenä uskon siskona niin Etelän Ristissä kuin aitona ihmisenä.

Myös Lahja Rahkonen kertoo, miten hyvää työtä Pallakset tekivät:

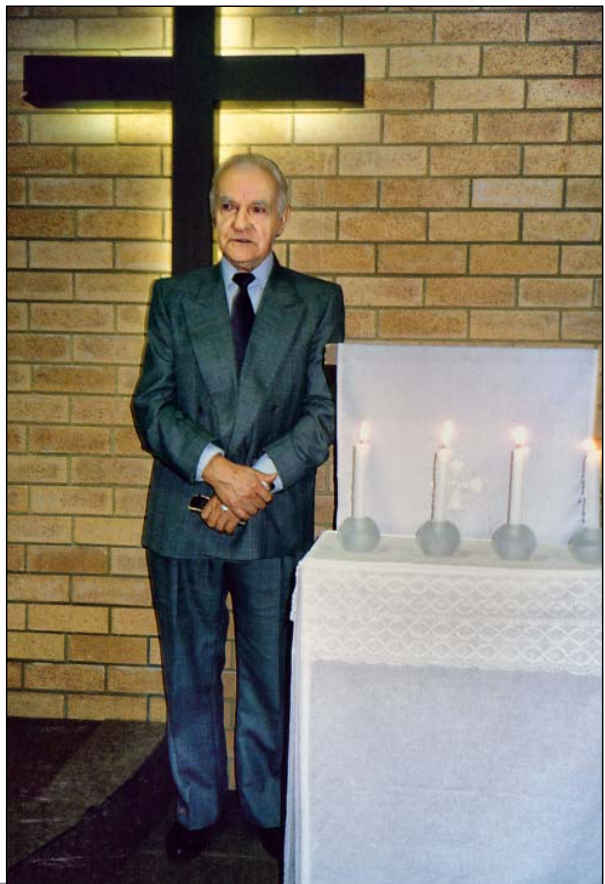
- ▶ Veikko Pallas teki hirveästi suomalaistyötä ilman palkkaa. Elvi oli Church of Englandin kirkon *secretary*¹ koko Australiassa oloaikansa. Sieltä hän hankki leipänsä ja teki meidän kirkon työtä siinä sivussa. Veikko Pallas piti jumalan-

¹ sihteeri

palveluksia, kotikirkkoja ja hänellä oli myös lupa haudata ja kastaa. Ehtoollista ei ollut koskaan Pallaksen aikaa, hänellä ei ollut siihen lupaa.

Veikko Pallas oli paljon muutakin kuin aktiivinen seurakuntalainen ja vapaaehtoinen, monelle suomalaiselle Elvi Pallas oli kuin äiti. Helena ja Erkki Juutinen kuvasivat kirjoittamissaan muistokirjoituksissa Veikko ja Elvi Pallasta muun muassa näin:

- ▶ Veikko Pallaksen palkaton työ Australian suomalaisten siirtolaisten keskuudessa kesti lähes 34 vuotta. Hän oli henkinen, hengellinen ja sosiaalinen tuki siirtolaisille, suomalaisen luterilaisen seurakunnan perustajajäsen, pyhäkoulunopettaja, alkoholistityön alkuunpanija, Suomalaisen kulttuuriseuran perustaja ja organisoiija sekä 'lepokotiaktivisti' rakennusrahaston hankkimiseksi Suomalaista Lepokotia varten. Veikko toimi "pappina" ennen kuin suomalaiset seurakunnat perustettiin ja pappien lomittajana ja viransijaisena aina sairastumiseensa saakka. Hän antoi itse itselleen nimen rospuuttorovasti, mikä hyvin kuvaa sitä kelirikkoista taivalta, jonka hän on vapaaehtoistyössään kulkenut.

Veikko Pallas puhuu äideille äitienpäiväjuhlassa 10.5.1992 Bass Hillin kappelissa. Kuva: Helena Juutinen.

Hentoinen Elvi oli Etelän Ristin seurakunnassa henkisesti suuri ja turvallinen emo-lintu. Hänen siipiensä suojassa seurakunnan talous pyöri uskomattoman kauan ja hyvin.

Muistan ne monet vuodet, jolloin istuimme Elvin työhuoneessa, minä pappina ja Elvi rahastonhoitajana, laskemassa seteli- ja kolikkopinoja. Joskus teimme sitä tuntikaupalla, jotta saimme tilit täsmäämään viimeisenkin centin tarkkuudella. Ja tämän jälkeen Elvi lähti uskollisesti viemään painavia kolikkopusseja Cabramattan pankkiin. Vasta Elvin kunnan heikennyttyä 90-luvun puolivälin jälkeen hän luovutti ja uskoi rahankuljetuksen minulle.

Usein istuimme Elvin luona ystävinä kahvipöydässä tai aterialla. Karjalainen vieraanvaraisuus, iloisuus ja vahva huumori kuuluivat hänen ominaisuuksiinsa. Elvi toimi tarmokkaasti niin seurakunnan kuin monen muunkin hyvän asian puolesta, mutta ei koskaan halunnut tehdä itsestään numeroa.

Elvin pullaa ja joulukirkko ruohonleikkurin säästyksellä

Uudet suomalaiset tulokkaat eivät tunteneet Sydneyä eivätkä sen suomalaispaikkoja. Niinpä Veikko Pallas varmistui, ettei matkasta hostellista kirkkoon tule kenellekään ylivoimaista. Monen seurakuntataival alkoi sillä, että Veikko haki heidät kirkkoon eikä se siihen jäänyt.

Elma Sarén muistaa menneensä Veikon kyydissä kirkkoon:

- ▶ Kun Seppo Heikkilä oli lähtenyt niin Pallaksen Veikko, se kuule haki hostellista meitä suomalaisia kirkkoon ja piti kirkonmenoja. Ja sen jälkeen he vei meidät kottiinsa ja siellä Elvi tarjosi kahvit ja kaikki. Siellä oli kaikennäköistä, suomalaista pullaa ja kakkua ja mitä silloin oli. Sitten kun me ostettiin auto, niin isäntä kuskas kans kirkkoon.

Ossi Kärki kertoo, ettei Pallas vain hakenut väkeä kirkkoon, hän etsi aktiivisesti suomalaisia:

- ▶ Veikko Pallas tuli meidät hakemaan hostellista. Veikko kierti siellä kaikki pömpelit ja löytyi meidät sieltä. Siitä lähtien olen melkein koko ajan ollut seurakunnan toiminnassa mukana.

Terttu Inkinen muistaa erityisesti joulun vuonna 1979:

- ▶ Minä olen ollut kaikennäköisissä killoissa mukana. Silloin, kun me tulimme, pastori Seppo Heikkilä oli pois lähdössä enkä minä nähnyt häntä koskaan.

Lentokentällä oli vain hänen edustajansa, joka antoi lapun, jossa oli hänen nimensä ja puhelinnumeronsa.

Mutta Veikko Pallas haki meitä aina hostellista. Chester Hillin kirkko oli se johon me mentiin, ja Pallas piti siellä kirkkoa. Minä muistan, olikohan se ensimmäinen joulukuun joulukuun, varmaan, hostellista mentiin sinne ja tuntui, että kirkko on ainoa paikka, jossa tuntui, että nyt joulukuun tulee, kun kesäkuun ei ollu totuttu.

Sinä joulukuun siellä kirkossa, kun kirkko oli joulukuunaton, niin kaikki naapurit ajo ruuhoo. Ja koko kirkonmenon ajan oli ruuhonleikkurin säästys.

Yksi Veikko Pallaksen tehtäviä seurakunnassa oli toimia pappien sijaisena myös silloin, kun pappi ei jostain syytä ehtinyt yhtä aikaa kaikkiin niihin paikkoihin missä häntä tarvittiin.

Maire Matikainen muistelee, kuinka hän tapasi Veikon ensimmäisen kerran:

- ▶ Me lähdettiin Toini Sopenlehdon kanssa Risto Topia katsomaan vuonna 1975. Silloin vietettiin yhteisiä koti-iltoja ja Laurelassa oli koti-ilta. Mutta Risto olikin joutunut lähtemään hautajaisiin, niin Pallas oli siellä sitten mukana. Siitä se lähti minun ja Toinin seurakuntaelämä. Veikko piti pienen hartauden ja sitten Eila laittoi kahvitukset. Kaikki oli outoja ihmisiä, joita me ei oltu ennen tavattu, mutta me vaan uhkarohkeasti Toinin kanssa lähettiin sinne.

Scandinavian University

Markku Jaakkola muistaa Veikko Pallaksen huumorintajuisena ja auttavaisena miehenä. Pallas asui Etelän Ristin seurakunnan alueella ja Jaakkola oli Henrikin pappi, mutta se ei estänyt yhteistyötä.

- ▶ Sydneyn Hyde Parkin tiettyä osaa kutsuttiin Skandinavian yliopistoksi, koska suomalaiset, päätyönään ryypiskelevät miehet, jaarittelivat siellä penkeillä. Kokoilin heitä muutamia cityn kirkkoon kerran viikossa pullakahveilla. Homman oli varmaan aloittanut Etelän Ristin puolella asuva Veikko Pallas. Miehet tulivat, ehkä parikymmentä kerrallaan. Juttelimme, lauloimme, joimme kahvia ja tietysti sitä pullaa oli. Veikko Pallas oli ystävällisesti tehnyt meille kasetin, jossa hän soitti pianoa ja lauloi hengellisiä lauluja. Minulla oli laulukirjat mukana ja lauloimme yhdessä Veikon kanssa. Kaikkein eniten pojat halusivat laulaa laulua, "niin alhaalla kukaan ei kulje". Joukossa oli joku virolainenkin, kuten "Eestin Elmeri".

Veikko Pallaksesta sisäpiirihuumorillamme sanoimme, että kun Australiassa on *reverend*¹, ja *most reverend*², niin Veikko on *almost reverend*³.

Veikko Pallaksella oli aito huoli suomalaisten alkoholinkäytöstä. Tommi Seppälä muistelee, että yhteen aikaan Veikolla oli yhden miehen juopottelun vastainen protesti:

- ▶ Pallaksen Veikko oli periaatteen mies eikä hyväksynyt sitä, että suomalaiset juopottelivat. Sitten hän teki protestin sitä vastaan ja päätti, ettei juo työaika-
na mitään. Veikko oli rakennuksilla töissä eikä hän juonut koko päivän aikana mitään, ei vettäkään, vaikka olisi ollut kuinka kuuma päivä. Hän joi aamulla niin paljon vettä, että kuului loiske mahasta kun hän tuli työmaalle. Sillä lailla hän protestoi sitä miesten juopottelua vastaan.

3.4 Sakari ja Maija Vuorinen (1971–1977)

Sakari ja Maija Vuorisen työvuoro Sydneyssä osui aikaan, jolloin seurakunnassa oli suuri tarve papin palveluille. Tämä johti siihen, että suomalainen seurakunta jakaantui kahtia ja perustettiin länsistä ja eteläistä Sydneyä palveleva Etelän Ristin seurakunta ja Cityä ja pohjoista Sydneyä palveleva Pyhän Henrikin seurakunta.

Lähtö kohti tuntematonta

Sakari ja Maija Vuorinen matkustivat Sydneyyn niin kuin monet siirtolaiset ennen heitä, mutta vain harva heidän jälkeensä – laivalla. Myös Vuoristen matka Australiaan alkoi puhelinoitosta, Sakari Vuorinen kirjoittaa:

- ▶ Loppukesällä 1970 soi puhelin Rantasalmen pappilassa. Suomen Kirkon Seurakuntatyön Keskuksen pääsihteeri Kauko Vänttinen kertoi minulle, ettei Kanadassa sillä hetkellä ollut avoimia papin paikkoja. Keskustelun edetessä hän pontevasti ehdotti Australian Sydneyä. Tarvittiin muutaman minuutin neuvottelu Maijan kanssa ja saatoin ilmoittaa Kaukolle: hyvä, lähdetään Australiaan.

1 pastori

2 rovasti

3 melkein pastori

Pastori Voitto Pokela, Maija Vuorinen ja pastori Sakari Vuorinen. Kuva Sylvi Blomqvist.

Myöhemmin olen usein ajatellut tuota rekrytointitapahtumaa. Ei pitkiä hakemuksia, ei psykologin testausta eikä uuvuttavia haastatteluja. Vain puhelinsoitto, muutama ohikiitävä minuutti, ja kaikki oli valmista.

Olin tuolloin Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnassa nuorisopappina ja Maija hoiteli kotona Markusta, joka oli syntynyt edellisenä vuonna. Markus, esikoisemme, oli vajaan kahden vuoden ikäinen, kun seuraavan vuoden tammikuun puolivälissä pitkä matkamme alkoi Rantasalmen pappilan pihalta. Isäni oli sairauslomalla saatuaan vakavan sydänkohtauksen edellisen joulun alla. Sinne vanhempani jäivät vilkuttamaan epävarmoina siitä, milloin tulisimme tapamaan uudestaan.

Lensimme ensin Lontooseen. Meillä oli suuri ilo viettää pari päivää Seppo ja Pirkko Heikkilän kanssa. Seppohan oli ollut perheineen pappina Sydneyssä, ja sain jonkinlaisen tuntuman siirtolaispapin työhön noina päivinä.

Matka jatkui sitten Victoria-asemalta junalla Southamptoniin. Satamassa oli hirmuisen iso laiva "Canberra", ja sen vierellä oli iso vuori matkatavaroita. Löysimme omat kapsäkkimme ja hyttimme, joka oli alakannella. Alkoi kuu-kauden kestänyt laivamatka.

Pari päivää matkattuamme jouduimme todelliseen talvimyrskyyn Biskajan lahdella. Kokemattomina tulimme tietysti merisairaiksi. Kesti kolme päivää ennen kuin tajusimme hakea apua. Markus nautti merenkäynnistä ja häntä yritimme viedä syömään. Ravintolassa lautaset ja kulhot lentelivät; mutta ei ollut ruokailijoitakaan kovin monta. Myrskyä kesti lähes viikon ja ajattelin kauhulla, että vielä kuukausi ennen kuin olisimme Sydneyssä.

Meri tyyntyi ja pysähdyimme päiväksi Kanarian saarille. Koska "Canberra" oli niin iso laiva, emme voineet purjehtia Suezin kanavan läpi, vaan matka jatkui kohti etelää. Oli kulunut jo yli kuukausi siitä, kun Rantasalmen maisemat jäivät taaksemme. Vajaan viikon kuluttua tulimme Kapkaupunkiin. Toinen pysähdys Etelä-Afrikassa oli Durbanissa. Siellä tapasimme ystävämme Anna-Kaisa ja Martti Penttisen ja vietimme päivän heidän kanssaan.

Seilasimme yli Intian valtameren ja kun saavuimme vihdoin Australiaan, Fremantleen, oli jo helmikuun puoliväli. Istuimme hiestä läpimärkinä eräässä puistossa ja yritimme jotenkin hahmottaa pitkää matkaamme. Kesti vielä lähes viikon purjehtia Australian lahden yli Victoriaan, Melbourneen. Vietimme ihanan päivän Markus ja Seija Saaren pappilassa Heidelbergissä. Pitkä matkamme päättyi lopulta Sydneyn Harbour Bridgen äärellä olevaan satamaan. Esko ja Marja-Leena Oikarinen olivat vastassa ja lopen uupuneina ajelimme sitten Parramatta Roadia kohti Strathfieldin pappilaa.

Kaiken kaikkiaan emme katuneet hetkeäkään, että olimme valinneet laivan. Olimme nähneet paljon ja tajunneet aivan käytännössä, kuinka kauas olimme muuttaneet.

Pappila, vilpoinen tiilitalo

Toisin kuin Seppo ja Pirkko Heikkilän tullessa Sydneyyn, Vuorisia oli odottamassa pappila kaikkine tavaroineen. Maija Vuorinen kirjoittaa, että pappila oli niin iso, että hän alkuaikoina eksyi siellä:

- ▶ Saavuimme hikisinä ja väsyneinä pitkästä matkasta Strathfieldiin Merley Roadin pappilaan. Pappila sijaitsi hiljaisella kadulla, jonka varrella oli suurehkoja omakotitaloja ja hyvin hoidettuja puutarhoja. Lapsia ei näkynyt. Myöhemmin tulimme huomaamaan, että asukkaat olivat enemmänkin keski-ikäisiä ja eläkeläisiä. Numero 29 oli tumma tiilitalo, jossa oli etuveranta ja betonipäällysteinen pihatie autotallille.

Ensimmäisenä kiinnitin huomion kukkiviin puihin ja pensasiin. Kadun reunassa oli magnolia ja ikkunoiden alla erivärisiä atsaleapensaita. Autotallin vieressä kasvoi suuri jakaranda-puu. Takapihalla oli vielä iso fiikus ja löytyipä sieltä banaanipuukin. Banaanit olivat tosin pieniä ja maistuivat vähän suolaisilta.

Kun astui taloon etuovesta, oli edessä läpi talon kulkeva käytävä. Käytävän molemmilla puolilla oli huoneita. Heti ulko-ovesta tultua vasemmalla oli makuuhuone ja oikealla papin työhuone. Työhuoneesta oli ovi suoraan verannalle. Olohuone oli kohtalaisen suuri ja käytävän toisella puolella oli huone, josta tuli lastenhuone. Jäljellä oli kylpyhuone, jossa oli kylpyamme ja suihku. Ruokasali oli keittiön vieressä ja siitä johti ovi ulos. Eteisestä pääsi verantahuoneeseen ja toisella puolella oli pyykinpesuhuone.

Talo oli meille suuri, sillä olimme tottuneet asumaan opiskelijajaksiossa ja pienessä pappilassa Mikkelissä. Minulla on huono suuntavaisto ja alussa eksyin talossa joka päivä. En löytänyt ulos tai en osannut mennä olohuoneeseen. Vähitellen totuin ympäristöön ja löysin perille.

Seurakuntalaiset olivat kalustaneet pappilan ennen tuloamme. Makuuhuoneessa oli upouusi parisänky ja Markukselle löytyi pinnasänky. Aivan erityinen ilonaihe minulle oli piano, joka oli hankittu olohuoneeseen kun kuultiin, että papin vaimo on kanttori.

Pianosta oli minulle iloa vuosien aikana ja toivon, että seurakuntalaisetkin nauttivat musiikista erilaisissa tilaisuuksissa, joita pappilassa pidettiin. Kaiken kaikkiaan olimme tyytyväisiä asuntoomme, nautimme sen tilavuudesta ja siitä, että palvelut olivat lähellä. Leikkipuisto oli kivenheiton päässä ja kaupolle pääsi kävelemällä. Tiilitalo oli myös vilpoinen kesäkuumalla.

Nyt meidän Maija laulaa

Sydneyläiset muistavat Maija Vuorisen laulajana ja muusikkona, yhtenä niistä suomalaisista, jotka ovat päässeet esiintymään Sydneyn oopperatalon lavalle. Seurakunta oli palkannut papin, mutta sai kaksi työntekijää eli papin ja kanttorin, kun Vuoriset tulivat.

Terttu Inkinen muistaa, että heti ensimmäisellä kerralla, kun hän tapasi Sakari ja Maija Vuorisen, Maija lauloi:

► Hostellista me muutettiin ensin Chatswoodiin. Siellä, missä olin töissä, oli paljon suomalaisia, mutta minun oli sinne vaikea matkustaa, niin minä otin yhen päivän pois ja kysyin siitä lähempää töitä ja sainkin siitä.

Siellä työpaikassa oli yksi suomalainen rouva, Liisa Luhtasaari, ja hää sano miulle, että hänen pitää viedä kahvileipiä kirkkoon, että meille on tullut uusi pastori ja se on Cityn kirkossa Goulburn Streetillä, että lähet sie mukaan. Minä sanoin, että voin minä lähteekki. Ja se oli ensimmäinen kirkko, kun Sakari Vuorinen oli siellä pitämässä ja Maija soitti.

Maija esitti monta kertaa soololaulun siellä kirkossa. Se jäi jotenkin mieleen, kun Sakari sanoi, että ”nyt Maija laulaa”. Hää jotenkin semmoisella nautinnolla sanoi, että ”nyt Maija laulaa”.

Seurakunta toimi jo täydellä teholla Vuoristen tullessa. Mukana oli monia vapaaehtoisia, jotka tekivät ison työpanoksen seurakunnan hyväksi, erityisesti silloin kun pappia ei ollut tai tämä oli lomalla. Leena Jack kirjoittaa, että vuodesta 1973 lähtien hän soitti tarvittaessa suomalaisissa jumalanpalveluksissa:

- ▶ ”Rospuuttorovasti” Veikko Pallas toimitti palvelukset pastori Sakari Vuorisen ja hänen vaimonsa Maijan ollessa lomalla tai matkoilla. Maija oli seurakunnan kanttori. Silloin Sydneyssä oli vain yksi seurakunta.

Kävin silloin säästämässä Bass Hillin luterilaisella kirkolla sekä cityssä Goulburn Streetin saksalaisella luterilaisella kirkolla. Viime mainitussa pastori Vuorinen vihki meidät avioliittoon ja säästin siellä lukemattomia häitä ja hautajaisia jumalanpalvelusten ohella.

Pappila oli Strathfieldissä vanhassa punatiilitalossa, minkä lattiat olivat hajoamassa. Maija päätti pitää konsertin lattian korjaamiseksi tarvittavien varojen saamiseksi Eppingin luterilaisella kirkolla, jonka virallinen nimi on St. Mark’s Australian Lutheran Church. Siellä myös pidettiin palveluksia vuosikymmenien ajan, joita säästin. Maija lauloi, minä säästin ja lattia korjattiin.

Sydneyssä seurakunnan rahapussissa on aina ollut sen verran vähänlaisesti rahaa, että ensin on ollut keksittävä keino hankkia rahat ja vasta sitten on hankittu tarvittava tavara. Myös Maija Vuorinen kirjoittaa lattiankorjauskonsertista:

- ▶ Tutustuin seurakunnassa Leena Jackiin, joka on suomalainen musiikinopettaja. Leenan kanssa musisoitiin paljon. Lauloimme yhdessä, Leena säästi kun minä lauloin. Olemme samanikäisiä ja lapsemme olivat pieniä yhtä aikaa, joten musiikki auttoi irrottautumaan arjesta. Leenan kanssa pidimme konsertin pappilassa, kun sinne piti saada keittiöön uusi lattia. Lippu- ja tarjoilutuloja saatiin sen verran, että lattia pystyttiin uusimaan.

Olimme olleet Sydneyssä kolmisen viikkoa, kun menin ensimmäiselle laulutunnille. Seurakuntalaisemme Holger Grönroos harrasti laulua ja kävi yksityistunneilla venäläisellä opettajalla Strathfieldissä. Sinnepä minäkin menin heti alkajaisiksi. Strathfieldissä oli silloin venäläinen klubi, jonka tiloissa vanhempi herrasmies, jonka nimeä en enää muista, piti lauluoppilaita. Hän järjesti klubilla meille esiintymisiäkin. Ammattilaisena olin tietenkin hänen luotto-oppilaansa.

Siellä tapasin muita nuoria opiskelijoita, joiden kanssa myöhemmin tein yhteistyötä. Opettaja vannotti minua, etten menisi Sydneyn konservatorioon, mutta en oikein päässyt selville, miksi. Niinpä muutaman kuukauden kulut-

tua päätin mennä kokeilemaan konservatorioon pääsyä. Kävin koelaulussa ja minut hyväksyttiin heti.

Sain opettajakseni Dorothy Helmrich -nimisen naisen, joka jo silloin oli aika vanha. Mutta hän oli ihana ihminen ja hyvä opettaja. Konservatoriossa lauloin kolmisen vuotta. Sinä aikana osallistuin muutaman kerran Sydney Eisteddfod -laulukilpailuihin, joista sain joitakin palkintojakin. Konservatoriossa olin myös oopperaluokalla, mutta siihen en voinut kunnolla paneutua, koska lapset olivat pieniä.

Henrikin kvartetti vuonna 1979: Maija Vuorinen, Leena Jack, pastori Esko Oikarinen ja pastori Risto Topi. Kuuntelemassa pastori Sakari Vuorinen.

Kaksi seurakuntaa ja kaksi pappilaa

Sakari Vuorisen aikana tehtiin historiallinen päätös seurakunnan jakamisesta kahdeksi seurakunnaksi. Suomalaiset asuivat hajallaan ja välimatkat olivat pitkiä. Leena Jack kirjoittaa tapahtumasta näin:

- ▶ Sakari Vuorinen piti kiltoja eri puolilla kaupunkia. Osallistuin Pohjoisen kiltaan. Suomalaisia oli hyvin laajalla alueella, joten pastori Vuorinen puuhasi alueen jaon kahteen seurakuntaan, Etelän Ristin ja Pyhän Henrikin seurakunnat. Pappilat tulivat Bass Hilliin ja West Pymbleen. Pastorit vaihtuivat, mutta säästelin jokaista tarvittaessa. Jumalanpalveluksia pidettiin West Pymblen sivurakennuksessa, mihin muistan ostaneeni alttarille kaksi raskasta suomalaista lasimaljakkoa. Pappilan sivurakennus oli pieni, mutta tuntui sopivan tarkoitukseen. Isot tilaisuudet pidettiin Eppingin kirkolla.

Hellin Rönkkö muistelee, että Henrikin seurakunnan toiminta alkoi heillä pide-tyillä koti-illoilla:

- ▶ Seurakunnan toiminta alkoi meillä silloin, kun me asuimme West Rydessä. Sakari Vuorinen oli silloin pappina. Hän oli sellainen, että tuli sisään vaan, ei koputtanut eikä mitään vaikka oltaisiin oltu syömässä.
Sakari Vuorinen piti meillä West Rydessä eli Rönköillä koti-illoja, ja siihen aikaan Yrjö Inkinen ja Erkki Rönkkö olivat vanhemmistossa.

Lahja Rahkonen kirjoittaa pappikronikassaan Sakari ja Maija Vuorisen ajasta ja seurakunnan jakamisesta:

- ▶ Sakari Vuorisen aikana perustettiin kilta, jolle hän antoi nimen Mt. Druitin kilta, tosin nimi jouduttiin käytännön syistä muutamaaan Nepean killaksi. Sakari Vuorisen aikana seurakunta jaettiin kahteen osaan, Pyhän Henrikin seurakuntaan ja Etelän Ristin seurakuntaan. Rajapylväästä taisteltiin ja olin seuraamassa, kun karttaan tehtiin viivoja Risto ja Riitta Topin kodissa. Lopulta rajalinjaksi tuli Parramatta-joki, mikä ei miellyttänyt esimerkiksi Eemeli Närheä, joka asui Rydessä. Hän tunsu olonsa kotoisaksi Etelän Ristin juurella.

Uusi pappi testissä

Niin Suomesta Australiaan tuleva turisti kuin sinne töihin tuleva oppii nopeasti huomaamaan, että Australia on jotain ihan muuta kuin kartan syrjässä oleva pieni

saari. Australia on iso manner. Sakari Vuorinen kirjoittaa saamastaan maantiedon opetuksesta:

- ▶ Alkuviikkoina puhelin soi pappilassa. Poliisi kertoi kahdesta suomalaisesta työstä ja tiedusteli, oliko Coffs Harbourin alueella suomalaista tulkkia. Siihen vastasin innokkaana, etten tiedä, mutta itse voin tulla huomenna avuksi. Seurasin hiljaisuus; sitten poliisi kysyi tietääkö pastori missä Coffs Harbour sijaitsee? Totta kai, jossakin Sydneyn esikaupungissa. Kuului vain huokaus ja lyhyt viesti, sinne on Sydneystä liki 500 kilometriä.

Jos oli papilla oppimista, oli uuden papin kanssa oppimista myös seurakuntalaisilla. Erkki Kortelainen muistaa ensimmäisen tapaamisensa Sakari Vuorisen kanssa hyvin:

- ▶ Me oltiin silloin Mount Druittissa, meillä oli *housing commission*¹ talo. Se oli lauantaipäivä ja minä näin, että mies juoksoo meille päin ja minä ajattelin, että mikähän kiire tolla on. Se tuli ja kysyi, että onko se Anja kotona.
Minä katon sitä silimiin tuota ja sanoin: ”Mikäs biitles sinä oot?” Kun sillä oli pitkät hivukset ja pitkä parta.
Se sano, että hän on pastori Vuorinen. Minä siihen, että on se kotona, se on tuolla takapihalla pyykkiä laittamassa”.
Enhän minä, kun en miestä tuntenut.

Tuli sanottua suorat sanat Sakarille

Moneen kertaan näiden muistojen keräämisen aikana eri ihmiset ovat todenneet, että uutta pappia on hyvä ohjata maan tavoille, ja ennen kaikkea seurakuntalaisten tavoille.

Niin joutui myös Sakari Vuorinen vahvan sydneyläisen vaikuttajanaisen eli siirtolaisviraston suomenkielisen sosiaalityöntekijän Satu Beverleyn puhutteluun. Puhuttelu puolestaan johti vähitellen ystävyYTEEN.

Satu Beverley kirjoittaa, että hän oli yliopistoaikana eronnut kirkosta, mutta tuli myöhemmin mukaan ensin helluntaiseurakunnan toimintaan ja lopulta hän liittyi luterilaisen seurakunnan jäseneksi:

- ▶ Alkuvuosina kävin muutamia kertoja helluntailaisten kokouksissa. Olin tutustunut laivalla helluntailaiseen perheeseen, ja he pyysivät minua tulemaan

¹ kunnallinen vuokratalo

heidän kokouksiinsa. Yhdessä näistä kokouksista luovutin itseni Jumalan johdatukseen, asetuin hänen kämmenelleen ja siellä olen ollut sen jälkeen.

Samoihin aikoihin olin myös aika paljon tekemisissä Sakari Vuorisen kanssa, joka oli silloin Henrikin seurakunnan pappi. Kävin naistenkiltojen kokouksissa esittäytymässä ja kertomassa työstäni.

Sakarin kanssa alku oli hieman karauttava. Soitin hänelle, kun yksi asiakkaani oli sairaalassa huonossa kunnossa ja oli halukas juttelemaan papin kanssa. Kysyin, josko hän voisi mennä katsomaan tätä potilasta. Sakari vastasi kysymällä, onko potilas seurakunnan jäsen. Minulla nousi karvat pystyyn sillä sekunnilla. Minulla ei ollut aavistustakaan, oliko potilas seurakunnan jäsen vai ei. Tärkeää asiassa oli, että hän halusi puhua papin kanssa. Tuli sanottua Sakarille suorat sanat. Sakari kävi katsomassa potilasta eikä koskaan sen jälkeen kysynyt, onko henkilö, jota hänet pyysin katsomaan tai tapaamaan seurakunnan jäsen vai ei.

Työskennellessäni Sakarin kanssa ja tutuessaani naistenkiltojen työhön minulle alkoi valjeta, mistä kirkkoherra oli minulle puhunut Suomessa, kun hän puhui kirkon laajemmasta työkentästä, mikä oli paljon laajempi kuin 'leipäpappien' työkenttä. Huomasin, että kirkon julistaman sanan ei tarvinnutkaan olla ahdasmielinen. Se oli kuvaannollinen. Minulle tuli mahdolliseksi sopeuttaa henkinen näkemykseni luterilaisen kirkon laajempiin kehyksiin.

Ystävystyin Sakarin kanssa. Kävin hänen kanssaan monia syvällisiä keskusteluja ja päätin liittyä takaisin luterilaiseen kirkkoon. Liityin myös Henrikin seurakunnan naistenkiltaan aktiiviseksi jäseneksi kannattaakseni kirkon toimintaa.

Erikoisosaamiseni eli psykologin koulutuksen lisäksi paistoin lukemattoman määrän tiikeri-, mauste- ja täytekakkuja moniin juhliin ja myyjäisiin. Naistenkillan kautta minulla oli mahdollisuus olla lähellä suomalaisia laajemmalti kuin siirtolaisviraston kautta. Sain olla lähimmäisenä ja ystävänä heidän tukenaan.

Silloin enkelitkin itkee

Uuteen maahan ja seurakuntaa totuttelun lisäksi myös äiteys oli Maija Vuoriselle vielä tuore ja uusi asia Sydneyn tultaessa. Seurakuntalaiset ovat auttaneet ja opastaneet pastorin rouvia, mutta Maija Vuorinen kirjoittaa, että hän sai opetusta myös pojaltaan:

- ▶ Markus oli alle kaksivuotias, kun tulimme Sydneyyn. Hän oli vielä vaipoissa ja puhumisen opettelu ihan alussa. Nopeasti hän oppi liikkumaan takapihalla ja ensimmäisenä piti rakentaa aita, jotta hän ei päässyt karkaamaan kadulle. Ensimmäinen sana oli piikki, jonka hän oppi kokeilemalla etupihan agaavepensaalla teräviä piikkejä.

Ympäristössä ei ollut muita lapsia, joten hän leikki yksinään. Vähitellen hän oppi puhumaan ja sitten sitä puhetta piisasikin. Kyselykausi oli koettelemus varsinkin äitiparalle, joka ei aina osannut vastata kaikkiin kysymyksiin. Minulla ei juuri ollut kokemusta lastenkasvatuksesta ja isovanhemmat olivat kaukana. Onneksi ympärillä oli suomalaisia naisia, joilta saattoi kysyä asioita.

Muistan kerran, kun olimme pitämässä jumalanpalvelusta Narraweenan kirkossa. Minä soitin ja yritin samalla seurata toisella silmällä Markusta. Hän käveli kesken *Herra armahda* -laulua alttarille, nyki isänsä vaatteista ja kuiskasi ”isi anna rahaa”. Isi ei ollut tietääkseenkään ja minä soitin äkkiä *Herra armahda* -loppuun ja hain pojan pois alttarilta ennen kuin piti laulaa *Kunnia* ja kiitosvirsi.

Lastenkasvatus jäi kokonaan minulle, sillä Sakari oli paljon poissa. Seurakunta oli iso ja matkat pitkiä. Yrityksen ja erehdyksen kautta opin asioita.

Yhden asian opin Markukselta ja sitä en unohda. Uhmaikä teki tuloaan ja äitiä ei aina tarvinnut totella. Aamupuuron syönti oli joka aamu vaikeaa. Yritin houkutella, lahjoa ja vaikka mitä. Eräänä aamuna sitten sanoin, että nyt äiti hakee ulkoa piiskan ja saat piiskaa, jos et tottele. Uhkauksella ei ollut mitään vaikutusta, joten läksin ulos ja toin puunvitsan. Silloin poika totesi tyynesti: ”enkelitkii itkee taivaassa, kun pieniä lapsia piiskataan.” Se siitä piiskaamisesta. Eikä puuroa silläkään kertaa syöty.

Aloin odottaa Outia pian tulomme jälkeen. Hän syntyiikin sitten vuoden 1972 ensimmäisenä päivänä Auburnin aluesairaalassa. Raskausaika meni hyvin. Löysimme läheltä kotiamme lääkärin, josta tuli sitten perhelääkärimme. Tohtori Roxburgh oli kokenut yleislääkäri, jonka luo oli helppo mennä. Siihen aikaan oli tapana, että synnytyksessä oli mukana oma lääkäri eikä sairaalan lääkäri. Outi syntyi niin nopeasti, ettei tohtori Roxburgh ehtinyt mukaan, mutta hän tuli käymään pian synnytyksen jälkeen.

Minkkiturkki ja Maijan monet tehtävät

Maija Vuorinen piti huolta kodista ja lapsista, oli seurakunnan kanttori, opiskeli laulua ja esiintyi sekä solistina että eri kokoonpanoissa. Hän oli papin puhelinvastaaja. Tämän kaiken lisäksi Maija toimi myös tulkkina. Niinpä hän myös oppi, että pappi ja papin rouva joutuvat joskus hyvin yllättävien haasteiden eteen. Maija Vuorinen kirjoittaa työstään tulkkina ja myyntiagenttina:

- Opin englannin kielen vähitellen television välityksellä. Olin toki koulussa sitä opiskellut, mutta vasta käytäntö opetti. NSW:n siirtolaisvirasto yritti järjestää palveluja kunkin maan omalla kielellä ja minua pyydettiin suomenkielen tulkiksi. Lähdin mukaan toimistoihin, sairaalaan, lääkärille tai tulkkasin puhelimesta.

Palkka ei ollut suurensuuri, muistaakseni sain 1 dollarin keikalta, mutta virasto järjesti aina kuljetuksen. Minut haettiin kotiovelta ja tuotiin takaisin. Sain joskus ihan limusiinikyödyin.

Työ oli mielenkiintoista ja pääsin tutustumaan suomalaisten elämään monelta kantilta. Sitten virastolta loppuivat rahat ja tulkkipalvelu päättyi siihen. Muistaakseni tein sitä työtä ainakin parin vuoden ajan.

Ja se minkkiturkki:

- ▶ Eräänä päivänä pappilan ovelle ilmestyi nuori nainen. Hän kertoi olevansa Rinna-Kaisa Norola ja tulevansa Cairnsista tarkoituksenaan myydä omistamansa minkkiturkki. Hänen suunnitelmansa oli, että pannaan ilmoitus turkista Sydney Morning Heraldin ja siihen pappilan puhelinnumero. Sitten jäädään odottamaan soittoa. Näin tehtiin.

Soittoja tuli harvaksen. Yleensä minä vastailin niihin. Kului viikko ja turkki oli vielä myymättä. Sitten eräänä päivänä puhelin soi ja mahdollinen ostaja kyseli tietoja ja hintaa. Turkki oli korkealaatuista Saaga-minkkiä ja Rinna-Kaisa muistaakseni pyysi siitä 10.000 markkaa. Sovimme tapaamisesta kaupungilla ja lähdimme Rinna-Kaisan ja turkin kanssa toiveikkaina matkaan.

Me tapasimme keski-ikäisen, hyvin pukeutuneen sydneyläisnaisen, joka tutki siinä kadulla turkkia tarkkaan ja kokeili myös päälleen. Ehkä olimme luotettavan näköisiä, sillä hän päätti siinä ostaa turkin. Käteistä hänellä ei ollut mukana, mutta hän pyysi meitä pankkiin, josta hän nosti tarvittavan summan ja antoi sen Rinna-Kaisalle. Niillä rahoilla ostettiin myöhemmin tontti Cairnsista, jolle Norolat rakensivat kotinsa.

Sakarille sattuu saunassa ja seurassa

Olen useaan kertaan kuullut kerrottavan, kuinka Sakari Vuorinen oli kova saunamies. Strathfieldin pappilassa ei ollut saunaa, niin kuin nyt on Bass Hillin pappilassa. Suomalaisilla oli tietenkin omia saunoja, ja niinpä Sakari saattoi usein yhdistää saunomisen hartausreissun tai killan kokouksen yhteyteen. Ritva Rahkolalle on jäänyt mieleen erityisesti yksi Sakarin saunareissuista:

- ▶ Sakari Vuorinen tykkäsi olla saunassa ja kerran, kun oltiin Pauli Tanttarin paikalla raamattupiirissä, hän oli menossa saunaan. Paulilla oli hyvä puilla lämmitettävä sauna. Pauli oli kova puhuun eikä muistanut käydä lisäämässä puuta. Me jäätiin juomaan kahvit ja pappi meni saunaan, tuli heti takaisin ja sano, että ei siellä tarkene olla, sauna on kylmä. Niin Pauli lähti lämmittää sauna uudestaan ja taisi olla aamuyö ennenkö pappi oli Sydneyssä.

Maire Matikainen puolestaan muistaa erään tapauksen, jossa Sakari Vuorinen oli heti tilanteen tasalla:

- ▶ Sakari Vuorisesta puheen ollen, täällä oli vaatturimestari Aaro Rajala, joka teki Sakarille albaa ja Sakarin piti aina käydä sitä kokeilemassa.

Me oltiin, Topi ja minä, tällä Rajalalla saunomassa. Kun miehet oli saunassa, Aaro huomaa, että Topilla oli punkki reiden sisäpuolella, ihan reiden juures-
sa. Aaron työhuone oli saunarakennuksessa ja hän oli laittanut Topin siihen räättälin pöydälle pitkälleen ja ryhtyi irrottamaan punkkia, molemmat miehet alasti, tietenkin, kun olivat saunasta siihen tulleet.

Samalla Sakari Vuorinen tulee taloon ja sanoo, että hänellä on albankoitte-
lu. Annikki siihen, että ei saa sinne nyt vielä mennä. ”Jaa, hyvää iltaa rouvat”, Sakari totesi ja paineli suoraan takaovesta ulos sinne saunarakennukseen.

Oli tullut sinne, katsonut ja todennut: ”No pojat, kaatakaa viinaa siihen, sii-
nä on punkki, se tarvitsee väkevää!”

Sakari ei hämmentynyt ollenkaan, vaan oli heti tilanteen tasalla.

Sari Kilpinen puolestaan muistaa, että aina ei papin työ sujunut ihan niin kuin oli suunniteltu:

- ▶ Meillä on ollut kaikennäköisiä hassuja tapauksia täällä. Kerran oli hautajaiset ja siellä odottivat toista tuntia, että pastori tulisi, mutta pastoria ei kuulunut. Sitten kun pastori tuli ja joku huomautti, että pastori on näin paljon myöhäs-
sä, tämä vain vastasi, että ei sillä vainajalla enää ole kiirettä mihinkään. Tämä pastori oli Sakari Vuorinen.

Sakari Vuorinen oli käynyt Papua-Uudessa-Guineassa. Sitten hän tuli killan kokoukseen ja kertoi, miten asiat siellä menevät. Vuorinen sanoi, että siellä on se hyvä puoli, että naiset ja eläimet asuvat samassa *hatissa*¹. Se ei tietysti meidän naisten mieltä millään tavalla ylentänyt. Niitä oli niitä sutkautuksia. Sakarilla oli vähän sellainen tapa, että hän pisti jalkansa omaan suuhunsa eräät kerrat.

Maailman ympäri kotiin

Viimein koitti se päivä, kun pastori Vuorinen ja vaimonsa Maija päättivät lähteä takaisin Suomeen. He olivat tulleet laivalla Etelä-Afrikan ja Intian kautta. Laivalla he halusivat myös palata kotiin:

- ▶ Rikkaat laivamuistot matkalla Australiaan mielessämme aloimme neuvotella vuonna 1977, liki seitsemän vuotta myöhemmin paluumme ollessa kyseessä,

¹ majassa

Helsingin kanssa mahdollisuudesta palata laivalla. Vastaus oli ehdoton Ei. Tulkaa heti ensimmäisellä koneella. Niin oli maailma muuttunut.

Pitkien neuvottelujen jälkeen pääsimme sopimukseen: kirkko maksaisi meidät Hollantiin laivalla ja siitä sitten omalla kustannuksella Suomeen. Laiha sovinto oli parempi kuin iso riita.

Niinpä lähdimme Sydneystä toukokuun puolivälissä 1977 laivalla Aucklandiin, sieltä Tahitin kautta Panaman kanavalle ja edelleen Karibian merta Floridaan ja Nassauhun ja lopulta Southamptoniin. Näin oli pitkä merimatkamme vienyt meidät maapallon ympäri.

3.5 Risto ja Riitta Topi (1974–1978)

Risto ja Riitta Topi tulivat Sydneyyn vuonna 1974. Saapuminen merkitsi sitä, että seurakunnassa oli kaksi suomalaista pappia, jotka jakoivat ison alueen työt. Ensin Risto Topin työparina olivat Sakari ja Maija Vuorinen. Vuoriset lähtivät seilaamaan Suomea kohti vuonna 1977. Samana vuonna Henrikin seurakunta sai ensimmäisen oman papin, kun Markku ja Sirpa Jaakkola tulivat Sydneyyn. Vuoriset asuivat Strathfieldin pappilassa, Topit asettuivat asumaan Bankstownissa lähellä sijaitsevaan Bass Hillin pappilaan.

Lahja Rahkonen tiivistää pappikronikassaan Risto ja Riitta Topin ajan näin:

- ▶ Risto Topi ja Riitta-rouvan aikaan Bass Hillissä oli todella elämää. Talon alakertaan rakennettiin pieni kappeli, toimisto, keittiö ja kahvihuone. Risto-papin kädet olivat savessa, sillä hän otti osaa remontintekoon harva se päivä, minkä virkatöiltään ehti. Hänen aikanaan nuorten piirissä oli paljon väkeä ja myös monia muita piirejä toimi.

Tärkeät ihmiset ja Bob Catit

Riitta Topi kirjoittaa, että uusien seurakuntalaisten tapaaminen jännitti etukäteen, aivan turhaan:

- ▶ Risto oli perehtynyt Australian luterilaisen kirkon toimintaan Adelaidessa ja me ajelimme sieltä kohti Sydneyä jännittyneinä ja uteliaina uutta kotiamme, pappilaa kohti. Riston ja minun lisäksi mukana olivat pojat Harri, 4 vuotta, ja Markus, 2 vuotta. Oli lokakuu 1974, Australian kamaralle olimme laskeutuneet syyskuussa.

Pikkujoulut Bass Hillin pappilan alakerrassa. Pöydän ääressä vasemmalta Martta Kaikkonen, Riitta ja Risto Topi sylissä Mikael ja Matias, Erkki Keski-Nummi, Harri Topi, Toni Jokela, Jari Jokela, Ari Matikainen, Hannu Matikainen, Niilo Rahkonen, Arvo Laukka, Esa Laukka ja Markus Jokela.

Kotiutuminen tapahtui mukavasti, sillä vastassamme olivat ihanat, mutkattomat ihmiset, lähellä asuivat Kerttu ja Ami Jäntti, joista tuli pojillemme "Australian isovanhemmat". Siellä asuivat myös Pallakset, Rahkoset, Sopenlehdot, Närhit, Leskiset, Matikaiset, Myllyojat, Parviaiset, Keski-Nummet, Hämäläiset, Kortelaiset, Sillanpää, Kostiaiset, Salmiset, Lundbergit, Kaarlat, Niemet, Heikkiset sekä Risto Kettumäki ja muut, joiden nimet ehkä puuttuvat, anteeksi huonomuistisuus.

He olivat tärkeitä, suorastaan korvaamattomia, kun seurakuntatilat pappilan alakertaan rakennettiin. Kaikki tehtiin käsityönä vapaaehtoisjoukoin. Maalaukset, muuraukset, ovet, ikkunat, alttariristi, ja koroke sekä alttaripöytä, kaapistot, hyllyt ja monet muut yksityiskohdat. Heidän avullaan ja ahkeruudella saatiin seurakunnalle omat tilat ja pappilakin kalustettua.

Poikamme Harri muistaa lämmöllä Amia ja Kerttua. Heidän luokseen pojat menivät mielellään ja keskenänsäkin. Harri muistaa myös alakerran rakentamisen, varsinkin kaivurit, Bobcatit, jotka kuormasivat savivuorta auton lavalle.

Pojat, potkuvuvut ja tango

Topin perheessä oli kaksi poikaa, kun he tulivat Australiaan. Täällä heille syntyi vielä toiset kaksi poikaa. Riitta Topi kirjoittaa:

- ▶ Meille syntyi kaksoispojat Mikael ja Matias 14. huhtikuuta 1977. Eräänä iltana olin imettämässä poikia, eikä se ottanut onnistuakseen, ensin itki yksi vauva, sitten toinen ja lopuksi äiti. Harri oli kuulumatkan päässä ja hän oli juossut alakertaan kappeliin, jossa Ristolla oli menossa kirkkokuoron harjoitukset. Harri oli tönäissyt isää ja sanonut, että äiti tarvitsee sinua nyt heti, ja niin Risto ilmestyi avukseni.

Mahtavaa oli, kun matkasimme Brisbanesta Mount Isaan yhtä kyytiä yli vuorokauden ajan, lähdimme perjantaina iltapäivällä ja tulimme lauantai-iltana, takana oli yli 2 000 kilometriä. Meitä oli henkilöauto, jossa oli neljä henkeä ja meidän pikkubussi, jossa olimme me Risto, Riitta, Harri, Markus sekä kaksoset Mikael ja Matias, jotka olivat viiden kuukauden vanhoja.

Näimme upean auringonlaskun erämaassa, auringon paahdetta päivällä, ympärillä punaista hiekkaa, loikkiva kenguru, villisika ja ne käppyräiset pienet pensaat. Se matka oli elämäni suuria elämyksiä.

Australian aika oli yhteisyyden ja avoimuuden oppimisen aikaa, se oli antoisaa kaikkinen nauruineen ja itkuineen.

Seurakunnan naiset tiesivät omasta kokemuksestaan, että Australiassa äidit eivät saa yhteiskunnan taholta samanlaista apua lapsen syntymän yhteydessä kuin Suomessa. Eila Risku kertoo, että Illawarrassa päätettiin auttaa, kun kuultiin, että pappilaan on tulossa vauva:

- ▶ Illawarran kiltalaiset tekivät pastori Risto Topin kaksoispojille potkuvuvut. Me teimme ison paketin kaikkea vauvantavaraa, se oli kuin äitiyspakkaus. Potkuvuvut me teimme itse, sillä täältä ei silloin saanut ostettua sellaisia potkuvukuja kuin Suomesta sai. He olivat tavattoman onnellisia niistä.

Kiltojen kokouksissa on ollut aina hauskaa, ja se käy selville niin kiltojen pöytäkirjoista kuin Risto Topin muisteluista:

- ▶ Kaikkein riemullisimpia kokemuksia syntyi naistenkiltojen kokoontumisissa ja myyjäisissä. Naurettiin paljon kaiken työn lomassa. Monasti on Suomessa tullut mieleen, että voi jospa saisin olla mukana.

Kai sitä vähän ikäväkin oli välillä Suomeen. Muistan kuunnelleeni suomalaisia tangoja kyynel silmässä pitkällä automatkoilla. Sekin ilo loppui, kun auton

kojelaudalla oli kesäkuumalla varmaan lähes sata astetta. Tangonauha tietysti suli siinä kuumuudessa.

Mieleenpainuvinta olivat ihmiset. He ovat edelleen rakkaina muistoissa. Kiitos, että olette ja olette olemassa. Teidän kanssanne opin paljon siitä, mitä on, kun evankeliumi tulee todeksi arjen keskellä.

Kun Risto ja Riitta Topi lähtivät takaisin Suomeen, heillä oli lapsia kaksin verroin enemmän kuin tullessa. Topeille järjestettiin useat läksiäiset, yhdet niistä laulettiin Dapton kirkossa. Pirjo Räikkö kirjoittaa Dapton juhlasta:

- ▶ Juhlista minulle mieleenpainuvin on Risto Topin läksiäisjuhla. Siellä lauloimme virren *Kiitos sulle Jumalani*. Juhlat olivat Dapton kappelissa. Sali oli ihan täynnä, kaikki lauloivat ja se kuulosti mahtavalta. Vieläkin kun kuulen sen virren, tulee Topit mieleeni.

Maire Matikainen muistaa, että seurakuntalaiset varustivat Topin perheen lämpimillä neuleilla, jotta he pärjäsivät kylmässä pohjolassa:

- ▶ Kun Riitta ja Risto Topi lähtivät takaisin Suomeen, he saivat lämpimän paketin. Hilikka Nurminen kutoi villapaidat ja minä kudoin hatut. Sopenlehdolla oli se viimeinen seremonia.

3.6 Markku ja Sirpa Jaakkola (1977–1980)

Pyhän Henrikin seurakunta sai ensimmäisen kokonaan oman pappinsa, kun Markku Jaakkola aloitti työt. Hänen edeltäjänsä Sakari Vuorinen oli valittu Sydneyn suomalaisen seurakunnan papiksi.

- ▶ Olin Sydneyn Henrikin seurakunnan pappina toukokuusta 1977 toukokuulle 1980. Siis seurakunnan ensimmäisinä vuosina. Sakari Vuorinen oli hoitanut seurakuntajaon ja etsinyt West Pymblestä pappilan, johon me muutimme, meitä oli minun lisäksi vaimo Sirpa sekä lapset Liina, Irma ja Aapo.

Asuimme ensin jonkin aikaa Vuoristen pappilassa, mutta kun se oli “väärän paliskunnan” alueella, kuten täällä Lapissa sanottaisiin, uusi pappila hankittiin seurakunnan omalta alueelta. Muutto tapahtui 13.6.1977.

Henrikin seurakunnan alueeseen kuului Sydneyn lisäksi Gosford, ja Markku Jaakkola kirjoittaa käyneensä siellä usein. Gosfordista hänelle ovat erityisesti jääneet mieleen herrtainen Lillqvistien pariskunta ja vierailut Tanttareilla:

- ▶ Olinpa aika uusi tulokas ja lähdin kotiseuroihin Pauli Tanttarille. Olihan minulla osoite, mutta ei puhelinnumeroa. Kävi siinä niin, että kaksi tuntia hain posti-laatikoitten numeroiden perusteella missä päin mahtaisi olla tällainen osoite. Löytyihän se toki lopulta, mutta myöhemmin älysin ottaa puhelinnumeron vastaavissa tilanteissa etukäteen.

Pauli Tanttarista sanoisin, että hän oli hurskas mies, paitsi ruumiinrakenteeltaan myös uskossaan vahva. Pauli kertoi, juuri tuolla ensi kerralla, miten hän meni eräänä aamuna ulos appelsiinipuita katsomaan sandaalit jalassa. Kuinka ollakaan ruohikossa *mustakäärme*¹ puri häntä jalkaan.

Pauli kertoi, että hän hätisti käärmeen tiehensä ja ajatteli, "purihan sitä Paavaliakin käärme", jatkoi hommiaan ja tuli aikanaan sisälle kahville, sanoi "vähän rinnassa pisteli, muuta en siitä tiedä".

Pymblen kulttuuripappila

Markku Jaakkolan aikana Pymblen pappilassa oli myös paljon kulttuuritoimintaa. Kanttorina toiminut Leena Jack kertoo:

- ▶ Pastori Jaakkolan aikana osallistuin paitsi sääestyksiin, myös taidekerhoon sekä vedin lasten musiikkileikkikoulua kerran viikossa. Taidekerhon vetäjänä toimi pastori, hyvä taiteilija.

Myös Sari Kilpinen muistaa Pymblessä pidetyn taidekerhon ja sen, ettei pappi pyytänyt häntä tanssimaan:

- ▶ Markku Jaakkola oli taiteellinen ihminen. Hän piti muistaakseni sellaista pientä taidekerhoa, ja hän oli itse hyvä maalaamaan.

Me olimme häissä ja minä puhuin hänen kanssaan siellä. Puhe meni jotenkin tanssimiseen ja sanoin hänelle, että "Sinä et tanssi". Hän vastasi, että pappi ei saa valita ketään, se ei saa pyytää ketään tanssimaan, ettei se ole puolueellinen, mutta jos sinä Sari haluat tanssia hänen kanssaan, niin pyydä. "Minähän en pyydä!" Nuori nainen kun olin, niin minähän en ruvennut miestä pyytämään tanssimaan.

Markku Jaakkola kertoo, että seurakunnan taidekerho sai alkunsa, kun paljastui, että pastori oli ollut taideopiskelija:

¹ Mustakäärme tarkoittanee myrkyllistä red bellied black -käärmettä, jonka purema voi johtaa kuolemaan.

Pastori Markku Jaakkola Pymblen kappelissa.

- ▶ Pappilan kappelissa kokoontuva öljyvärimaalausporukka sai alkunsa, kun naapurissa asuvalle Aila Koskelle selvisi, että olin ollut Ateneumissa 60-luvulla opiskelemaan öljyvärimaalausta ja kuvanveistoa. Aila arveli, että Sydneysäkin saattaisi löytyä ihmisiä, jotka olisivat kiinnostuneita maalaamisesta ja haluaisivat rohkaisua ja ohjausta.

Kymmenkunta naisihmistä sitten ilmaantui, ei kaikki yhtä aikaa, mutta kuitenkin, kerran viikossa. Minä opetin minkä osasin, ainakin värien käytön ja minkälaisille pohjille kannattaa maalata, mistä saa välineitä halvalla, mikä on hyvä sivellinlaatu, ja pyrin osoittamaan pahimmat virheet. Oikeastaan se oli mukava hetki keskustellakin.

Miehiä ei käynyt kuin kerran yksi mies Gosfordista. Hän oli nähnyt iltataivaalla kalanmuotoisen pilven ja hänellä oli ongelmia sen maalaamisessa. Hän oppi sen maalaamaan.

Ei meillä mitään näyttelyitä ollut, kukin teki omaksi ilokseen.

Taidekerhossa sai alkunsa myös äitini maalausharrastus. Me viisi lasta kustansimme hänelle matkan Australiaan, kun hän täytti 60 vuotta. Hän asui meillä puoli vuotta ja oli kaikkialla meidän mukana, Suvipäiviä myöten.

Leena Jack oli yksi Pymblen pappilan taidekerholaisista. Kuva: Markku Jaakkola.

No, äiti istui juttelemassa naisten kanssa mielellään, ja kerran hän sanoi, että kummankohan hän oppisi paremmin, lentämään vai maalaamaan. Sanoin, että lentämistäkin voi kokeilla tuosta katonreunalta, mutta maalaamisen opettelu on varmaan turvallisempaa.

Laitoin hänet maalaustelineeni eteen, annoin puhtaan kankaan ja omat väriini ja siitä alettiin. Australian maisemia rupesi syntymään. Äiti maalasi kuolemaansa asti, yli kahdenkymmenen vuoden ajan, ja se oli hänelle mieluisin harrastus varsinkin sen jälkeen, kun hänen jalkansa halvaantuivat, ja hän 75-vuotiaana joutui pyörätuoliin.

Muuten, sivumennen sanottuna, maalasin Topeille läksiäislahjaksi Australian maiseman.

3.7 Hannu ja Maire Kilpeläinen (1978–1982)

Hannu ja Maire Kilpeläinen tulivat Sydneyyn syyskuussa vuonna 1978. Samassa käänteessä Topit lähtivät takaisin Suomeen. Seurakunta ei siis joutunut olemaan ilman pappia vaan toiminta ja jumalanpalvelukset jatkuivat ilman katkoksia. Kun Henrikin seurakunnan pappi Markku Jaakkola lähti vuonna 1980 takaisin Suomeen, jäi

seurakunta ilman omaa pappia ja Hannu Kilpeläinen toimitti jumalanpalveluksia ja toimituksia myös Henrikin alueella.

Lahja Rahkonen kirjoittaa näin:

- ▶ Hannu Kilpeläisen virkaanasettajaiset olivat samalla Risto Topin läksiäiset, ja niitä vietettiin latvialaisella luterilaisella kirkolla. Hannu Kilpeläisestä on jäänyt mieleen se, että hän joka jumalanpalveluksen alussa puhui jotain kirkkohistoriasta.

Hannu the pappi

Hannu Kilpeläisen ensimmäinen saarna teki seurakuntalaisiin suuren vaikutuksen. Eila Risku muistelee, että Wollongongissa hän sai myös kunniakkaan lisänimen:

- ▶ Risto Topi lähti Australiasta ja Hannu Kilpeläinen tuli tänne vuorostaan. Me Wollongongista lähdettiin kuulemaan Hannu Kilpeläistä ensimmäisen kerran, kun oli hänen virkaanasettamisensa Homebushissa, latvialaisella kirkolla.

Kun Kilpeläinen aukaisi ensimmäisen kerran suunsa sieltä saarnastuolista, niin tuli oikein sellainen mahdolloman hyvä olo, niin juhlallinen olo, että meni ihan kananlihalle, koska hänellä oli niin mahtava ääni. Hänet muistettiin sen jälkeen aina ”pappina, jolla oli se mahtavan hyvä ääni”.

Minä muistan Hannu Kilpeläisen myös siitä, että meidän vanhin tyttäremme Anna-Leena oli Hannun kanssa soittamassa klarinettia St. Marysissä pidentyssä joulukirkossa heti kun Hannu oli tullut tänne. Anna-Leena kutsui häntä myöhemmin nimellä ”Hannu the pappi”. Meille kaikille wollongongilaisille jäi mieleen, että hän oli ”Hannu the pappi”.

Ennen Suomeen lähtöään Hannu Kilpeläinen jätti wollongongalaisille viestin Dapton kappelin seinällä olevaan mustaan tauluun. Viestissä luki ”Goodbye! Hannu the pappi.”

Hannu ja Maire Kilpeläisen perheeseen syntyi Australiassa pieni tyttö, joka sai nimekseen Aino. Ennestään heillä oli jo sanavalmis Aapo-poika, jonka rehvakkaat puheet ovat jääneet Maire Matikaisen ja Lahja Rahkosen mieleen:

- ▶ Hannu Kilpeläisen perheeseen syntyi Sydneyn aikana vauva, Aino-tyttö. Perheen Aapo-poika ei ollut vauvasta erityisen innostunut vaan sitä mieltä, että sitä ei meidän taloon tuoda. Kun isänsä sitten kertoi, että tänään äiti ja vauva tulevat kotiin, niin Aapo vastasi, että sano vaan äitille, että tulee pian kotiin

Pastori Hannu ja Maire Kilpeläisen perhe lähdössä Suomeen. Kuva: Kauko Mikkonen.

ja sisälle, että laitetaan ovi lukkoon, ettei se vauva vaan pääse tänne. Aapo oli silloin noin kolmevuotias. Aapolla oli hyvät jutut.

Hannu Kilpeläisestä tulee sellainen sanonta, että akat ja ämmät olkoot kotonan. Tämä tuli siitä, kun meillä oli Bass Hillissä alakerrassa Läntisen killan kanssa tilaisuus. Läntinen kilta laittoi sinne kirkkoon kahvipöydän ja meitä oli siellä naisia, ei varmasti miehiä ollut, kun se oli arkipäivä ja keskellä päivää.

Kaikkosen Martta ja Kaijan Martta olivat paikalla, kun tämä Kilpeläisen Aapo, totta kai pieni poika, mitähän olisi ollut kolme - neljävuotias, meni sitten ottamaan jotakin ennen aikaan.

Martta sanoi Aapolle sitten, että ei saa tulla vielä ottamaan, että se on liian aikaista. Niin Aapo sano siihen, että kun meillä ei akat ja ämmät määräile.

Viiniä ja muuta apua

Hannu Kilpeläinen kirjoitti Suomi-lehteen kirkkohistoriaa käsitteleviä artikkeleita ja muutenkin hänet tunnettiin historian harrastajana. Lahja Rahkonen kertoo, että myös Hannulle, niin kuin kaikille papeille, sattui tilanteita, joissa hyvät neuvot ja ystävät olivat tarpeen:

- ▶ Historia ja kirkkohistoria oli Hannu Kilpeläiselle tärkeitä ja hän oli myös politiikan mies. Vaikka hän ei politiikkaa tuonut esiin, mutta hän oli oikein kiinnostunut myös politiikasta.

Hannun kanssa tapahtui semmoinen juttu kun meillä oli Suvipäivät Bankstownin kupeessa. Uudenvuoden aattona oli myöhäinen jumalanpalvelus, ja siihen kuului ehtoollinen.

Hannu tuli sitten illalla, olisiko ollut viiden maissa sanomaan minulle, että ei ole yhtään ehtoollisviiniä ja viinakaupat on kiinni, mitä tehdään? Minä sain, että minä luulen, että meillä on kotona kahden litran *casquet*¹.

Sitä ostettiin aina viinitarhalta ja se oli vähän portin tyylinen viini. Viini oli melkein tunnin ajomatkan päässä, mutta ei sinä auttanut muu kuin Niilo lähti hakemaan sen kotoa, että saatiin ehtoolliset.

Erkki ja Helena Juutinen ovat muuttaneet Australian ja Suomen välillä useaan kertaa. Hannu Kilpeläinen oli Etelän Ristin seurakunnan pappina, kun he muuttivat toisen kerran Sydneyyn, Erkki Juutinen kertoo:

- ▶ Tulimme takaisin Australiaan 1981 ja ilman muuta seurakuntaan mukaan. Bass Hillin pappila oli silloin jo olemassa ja pappina oli Kilpeläisen Hannu. Hannu

¹ laatikkoviiniä

auttoi meitä muuttotavaroiden kuljetuksessa. Hannu auttoi paljon ihmisiä, kuskasi autollaan tavaroita ja auttoi yhteyksien hoitamisessa.

Jos pappi lähtee kurkistamaan nurkan taakse, on parasta olla varautunut yllätyksiin. Raimo Kostiainen muistelee Hannu Kilpeläisen kommenttia erällä äitienpäivillä:

- ▶ Bass Hillissä oli äitienpäivät ja kavereilla oli kaljaa, tietysti, kun oli lämmintä ja niin pois päin. Oltiin sitten tuolla nurkan takana miesryhmässä, ja ei siinä niin siitä kielenkäytöstä pidetty huolta. Pappi eli Hannu Kilpeläinen tuli kulman takaa ja tokaisi: ”Täällä suomen kieli kaikuu niin raikkaana”, kun äijät siinä oikein kiroili.

Oli sovittu, että Hannu Kilpeläinen pitää puheen äideille äitienpäiväjuhlassa. Puhuja tarvitsi vielä hieman ohjeita, ja Lahja Rahkonen kertoo, että Hannu kysyi: ”Haluatteko te, että minä itketän vai nauratan äitejä?”

3.8 Olli ja Ingrid Kaukonen (1982–1986)

Vuonna 1982 Sydneyyn tuli kaksi uutta pappia. Ensin uuden papin sai Etelän Ristin seurakunta, kun Olli Kaukonen aloitti työnsä elokuussa. Lokakuussa oli Henrikin seurakunnan vuoro saada uusi pappi, siellä aloitti työt Voitto Pokela.

Kahden papin aika ei kestänyt kovin pitkään, sillä Voitto Pokela jäi vuonna 1985 sairauden vuoksi pois papintyöstä, ja niin Olli Kaukosesta tuli myös Henrikin seurakunnan pappi. Silloin perustettiin Henrikin seurakunnan ja Etelän Ristin seurakunnan seurakuntayhtymä. Papin palkka ja työaika jaettiin seurakuntien kesken niin, että 36 prosenttia kuului Henrikin seurakunnalle ja 64 prosenttia Etelän Ristin seurakunnalle.

Olli ja Ingrid Kaukonen olivat nuoria ja innokkaita tullessaan Sydneyyn. Ingrid Kaukonen aloitti Bass Hillin pappilassa Suomi-koulun toiminnan, joka jatkuu edelleen, tosin toisissa tiloissa. Kaisu Parkes kirjoittaa, että hän oli mukana, kun Suomi-koulua aloitettiin:

- ▶ Minä olin Ingridin mukana aloittamassa Suomi-koulua aivan alkuvaiheessa. Suomen television lastenohjelmista tuttu Kylli-täti kävi vierailulla Sydneyssä ja hän maalasi vesiväreillä ja kertoi satuja lapsille Suomi-koulussa. Maalaukset huutokaupattiin Suomi-koulun hyväksi ja minä ostin taulun, jonka nimi on *Magdaleena*.

Pastori Olli Kaukonen hyvästelee kasteväkeä eli Kaisu ja John Parkesia, joka kantaa tyttärtään Lauraa. Kuva: Fred Parkes.

Ensimmäinen aamu pappilassa on uudelle papille ja hänen perheelleen aina erityinen aamu. Niinpä Olli Kaukonenkin muistaa Bass Hillin ensimmäiset aamukahvit:

- Kun heräsin ensimmäiseen aamuun pappilassa, menin keittämään kahvia. Kahvipannun nokassa oli kuollut torakka. Iso.

Reipas karjalaispoika ja innokas kirjoittaja

Hellin Rönkkö kuvaa Olli Kaukosta seuraavasti:

- ▶ Olli Kaukonen oli reipas karjalainen poika, Kannakselta kotoisin niin kuin minäkin, ties vaikka oltaisiin sukua, kun molemmilla on vaaleat hiukset. Olli oli sellainen, ettei hän koskaan ajanut ohitse vaan kävi aina meitä katsomassa, kertaakaan ei mennyt ohi.

Aivan selvää valistajan vikaa Olli Kaukosessa Sydneyn aikana oli. Se näkyy muun muassa hänen Suomi-lehteen kirjoittamistaan jutuista. Seuraava ote on Kaukosen puheesta, jonka hän piti vuonna 1985 suomalaisen kuoron konsertin yhteydessä vuonna 1985 St. Marysissä:

- ▶ Tässä maassa olen löytänyt paljon rehellisiä ihmisiä. Teeskentely ja hurskastelu on heistä kaukana. Pappiinkin suhtaudutaan toisinaan kuin ihmiseen ikään ja se on paljon se. Kirkon penkkiä emme ole tottuneet kuluttamaan kovin ahkerasti.

Laura Parkesin kastetilaisuus. Kaisu Parkes sylissänsä tyttärensä Laura. Seisomassa Ingrid Kaukonen, kummit Dawn Parkes ja Rauha Toppila, Veikko Pallas, John Parkes ja Olli Kaukonen.

Tämä tilaisuus on eräs harvoja poikkeuksia. Osa haluaa olla seurakunnan jäseniä. Heistä pieni osa kantaa vastuun aktiivisesti ja monen muunkin puolesta.

Täällä Sydneyn alueella on kaksi suomalaista luterilaista seurakuntaa, joiden palveluksessa on yksi kokopäiväinen työntekijä. Alue on kuin Helsingin ja Jyväskylän välillä. Siinä 5 miljoonan hengen seassa on 3 000 suomalaista. Joka torppaan ei siis tarvitse papin poiketa, mutta läheskään kaikkiin mihin pitäisi, ei ehdi. Olenkin hännännyt valtuutettuja ja kutsujen esittäjiä, että perustaisivat seurakuntaan kylässä kävijän viran, niin asia olisi korjattu heti paljon paremmaksi!

Suomessa teillä olisi oppimista paljon näistä kuvioista, vapaaehtoisesta työstä ja maallikkovastuun kantamisesta. Kertokaa meille heti kun sieltä löytyy 70 vapaaehtoista, jotka viikonlopun aikana matkustavat 350 km päähän kalalle ja toisiaan tapaamaan ja ovat vielä valmiita maksamaan tästä mahdollisuudesta.

Onko teillä talkoohenki voimissaan? Me voimme palttoo auki todeta leveästi: meillä on. Seurakunnat ovat köyhiä. Isoja kirkkoja meillä ei itsellämme ole. Omaan kappeliimme sopisi pari penkkiriviä tästä joukosta. Verotusoikeutta meillä ei ole eikä sitä prosenttia kehdata monesti pyytääkään. Mutta eipä ole rikkaan ongelmiakaan. Toimeen olemme aina tulleet ja apua olemme tarvittaessa saaneet.

Tietysti meillä on omat pienet kuviomme ja kuppikuntamme täälläkin. Kyllä me ristimme kannamme, vaikka se joskus lujille ottaakin.

Vuonna 2014 Olli Kaukonen kirjoittaa seurakunnan piknikeistä näin:

- ▶ Pappilan rakennuslaina pitää lyhentää. Muutama kymmenen ihmistä ajaa autoillaan 300 km kaupungin ulkopuolelle tekojärven rantaan viikonlopuksi. Kalastellaan, vietetään aikaa yhdessä ja vietetään jumalanpalvelus. Aterioista, virvokkeista kokoontuvat rahat sekä kolehti osoitetaan lainan lyhennykseen. Taas on yksi vuosi hoidettu ja Sopenlehdon Ossi voi olla ystäviinsä tyytyväinen.

Eräällä piknikillä Olli Kaukonen sai hyvän neuvon:

- ▶ Olimme vuonna 1985 tutustumassa piknikpaikkaan Burrendong Damilla, Sinisten vuorten takana 350 km Sydneystä. Tekojärven ranta osoittautui hyväksi ja teimme myös koekalastuksen. Kun perkasin saaliskalaani, sanoi Laukkasen Pentti hetken päästä: Kala on kyllä tarkoitus tappaa ennen suomustamista.

Pappi kuin enkeli

Olli Kaukosesta puhuttaessa olen kuullut useamman kerran mainittavan lauseen ”taas yksi hyvä juttu Ollista” ja sanan enkeli. Illawarran kiltalaiset kertovat:

- ▶ Kun Olli Kaukonen piti tulosaarnaansa, olisiko ollut Eppingin kirkossa, niin joku totesi nuorta, vaaleahiuksista miestä saarnastuolissa katsellessaan, että sehän on kaunis kuin enkeli.

Lahja Rahkonen puolestaan kirjoittaa pappikronikassaan näin:

- ▶ Olimme Kalevi Viileisen hautajaisissa St. Marysin luterilaisella kirkolla. Olli Kaukonen oli siellä pappina. Paikalla olleet aussirouvat ihastuivat Olli-pappiin ja tulivat sanomaan, että ”eihän noin kaunista pappia ole olemassakaan, hänhän on kuin enkeli”.

Seurakunnassa toimi paljon vahvoja ihmisiä ja Sari Kilpinen arvelee, että nuorella papilla saattoi joskus olla tekemistä heidän kanssaan. Hän muistelee, että joskus rouvat jyräsivät papin kuin tiejyrä:

- ▶ Olli Kaukonen oli kuin teini-ikäinen koulupoika, se oli vaalea, siniset silmät, hymykuopat.

Tietysti se touhu oli kauhean raskassoutuista hänelle, kun raamattupiirit ja kaikki oli suurin piirtein naisia ja osalleen vanhoja naisia, minä olin keski-ikäinen silloin. Minäkin onneton työnnyin kerran mukaan sinne raamattupiiriin, se oli jossain toisella puolella Sydneyä.

Ne luki Raamattua ja minulla oli aina kysymys. Kerhon lopuksi sitten yksi naisihminen sanoi, että ”Sari, meillä on rukouslista ja me laitamme sinut meidän rukouslistallemme.” ”Ette laita”, minä sanoin, ”Silloin kun minä haluan rukousystävän, minä pyydän sitä. Tämä on *den sista gången*¹ kun minä olen teidän raamattukerhossa.”

Ne oli niin kuin nitistettyjä ne ihmiset. Siellä oli eräs voimakasluontoinen naisihminen, joka otti sen johdon. Olli jäi sinne istumaan kuin koulupoika, koska hänellä ei ollut sellaista otetta, millä hän olisi saanut tämän tädin olemaan hiljaisena. Jos jotain kysyttiin, niin tämä rouva aina otti sen.

Minun kävi vähän sääli häntä, olen varma, että hän oli hyvä pappi, mutta minusta hän oli liian nuori tänne tulemaan.

¹ viimeinen kerta

Suomessa on yksi valtakirkko, evankelisluterilainen kirkko, mutta Australiassa kirkkokuntia on lukemattomia ja uskonnolliseen elämään liittyviä tapoja on sen myötä myös paljon. Niinpä pappi joutuu taiteilemaan välillä kahden maan tapojen ja kulttuurin välissä. Olli Kaukonen kirjoittaa tästä kahdessa esimerkissä:

- ▶ Olimme Canberran Suvipäivillä ja mukana oli rovasti, joka sai sairauskohtauksen. Olin viemässä häntä sairaalaan. Siellä kysyttiin uskontoa. Kun vastasi Lutheran ei virkailija saanut juonen päästä kiinni. Tositin nimen pariin, kolmeen kertaan. Martin Lutherin nimen kuullessaan hänen katseensa kirkastui: ”Martin Luther King, oh yes, I know who he was.”¹

Olin menossa hautajaisiin ja paikallisen perinteen mukaan siunaushiekkaa ei käytetä. Suomalainen tapa kuitenkin edellyttää sitä. Meillä oli takapihalla maanpäällinen uima-allas ja sen eristeenä oli hiekkaa. Kävin hakemassa siunaushiekkan uima-altaan alta. Siinä ei ollut vaaraa naapurien kissojen vierailusta.

Taas tulee Ollista hyvä juttu

Noilla sanoilla alkavat monet tarinat, kun seurakuntalaiset muistelevat Olli Kaukosta. Etelän Ristin seurakunta ja Westin Suomi-seura tekevät paljon yhteistyötä. Ne järjestävät yhdessä muun muassa äitienpäiväjuhlia ja itsenäisyysjuhlia.

Vuonna 1985 oli vuorossa kuorovierailu Suomesta. Matti Salo kertoo, että Ollilla oli oma keinonsa, kun piti saada vierailun järjestäjä ymmärtämään sydneyläisten kanta asioihin:

- ▶ Muistan, kun Karjalan kuoro Suomesta tuli Australiaan kiertueelle. Myös tanhuryhmä Karjalan nuoret oli esiintymässä sillä kiertueella. Se oli canberralainen, joka järjesti sen matkan, ja ne yritti hirveesti saada esityksen arkipäiviin Sydneyyn. No, täällähän ei viikonpäivä onnistu, se pitää olla lauantaina tai viikonloppuna.

Oltiin täällä Bass Hillissä niin Kaukonen sanoi, että hän järjestää asian niin, että se esitys on Sydneyssä viikonloppuna.

Se pisti kynttilän palaan pöydälle ja kädet liekinpäälle ja piti vähän aikaa ja sitten meni puhelimeen, meni ja soitti Canberraan. Tuli muutaman minuutin päästä takasin ja sano: ”Niitten esiintyminen on Sydneyssä lauantaina.” Se onnistui.

Ollin keino oli, että lämmität käsiäs kynttilän liekillä, että tuut vihaseksi ja sitten vasta soitat.

¹ Martin Luther King, kyllä minä tiedän kuka hän oli.

Bass Hillin kirkkokahveilla Matti Salo ja Erkki Kortelainen vakuuttavat yhteen ääneen, että Olli Kaukonen oli hyvä pappi. Erkki Kortelaisella on oma esimerkki asiasta:

- ▶ Minä muistan, kun olin sairaalassa ja mulla oli neljäs kerta sydänkohtaus. Kaukonen istu minun vieressä, luki Raamattua ja kai minulla oli siinä jo tajunta pois välillä. Minä sanoin, että lähe jo kottiin, mutta se sano, että on hänellä aikaa.
Siellä kävi montakin pappia, se yksikin, sillä oli niin kiire. Olin hospitaalissa ohitusleikkauksessa ja se koko ajan kahto kelloo, minnuu rupes hermostutamaan niin minä sanoin, että kokkoo vehkees ja lähe kottiin. Vaan sitä minä en sano, kuka pappi se ol. Minä olin aika heikossa kunnossa, niin hermostuin.

Lahja Rahkonen muistaa toisen tapauksen eli kuinka pappi selitti myöhästymisensä:

- ▶ Se oli vapun aikaa ja Olli Kaukonen tuli killan kokoukseen ja sanoi, että ”minä olen pikku myöhässä, kun minun piti tehdä vappusimaa”.
 - Sinäkö osaat vappusimankin tehdä? joku kysyi.
 - Joo ei se ole kauhean iso homma, että ensin käydään pullokaupasta ostamassa vodkapullo, se aukastaan ja sinne pannaan kaksi rusinaa, Olli vastasi.

Nepean killan toimintaan osallistuvan papin on parasta olla huumorintajuinen ja hyvä on, jos hän pystyy nauramaan myös itselleen. Siitä osoituksena on tämä toinen Lahja Rahkosen kertoma juttu Ollista:

- ▶ Meillä on killassa ollut paljon leikkejä. Olli Kaukosen aikana minä sitten kirjoitin sellaisen tarinan, joka täytettiin laatusanoilla eli adjektiiveilla, jokainen sai sanoa siihen sanan ja sinne tuli ihan hullujakin sanoja.
Me tehtiin se tarina, kun oltiin menossa Thirlmereen ja siihen tuli kirosanan ´helvetinmoinen´ niin kuin laatusanaksi. Se sattui sellaiseen kohtaa tarinaa, jossa sanottiin, että ”tulihan sieltä vihdoon viimeinen se helvetinmoinen pastorikin”. Kyllä se Olli nauroi sille vähän monta kertaa. Se kertoi, että autolla ajaessaan itekseenkin nauroi sille.

Porin ämmä pörtti, Olli ja sukkahousut

Olli Kaukonen joutui Sydneyssä kohtaamaan erilaisia työtehtäviä kuin mihin pappi Suomessa joutuu. Osa niistä oli mieluisia, mutta osassa joutui papin arvokkuus

niin kovalle koetukselle, että hän joutui kieltäytymään. Esimerkiksi mannekiinin tehtäviin ei Olli suostunut.

Sydneyssä, Wollongongissa tai Gosfordissa ei seurakunnan pappi ole juuri päässyt vieraisilla käymään ja talosta livahtamaan, etteikö ainakin kahvia olisi tarjottu. Yleensä pöydässä on muitakin herkkuja. Julkisissa kiitoksissa on kuitenkin omat haasteensa, siitä kirjoittaa Lahja Oksanen.

- ▶ Sattuipa tässä päivänä muutamana, että nuori pastori Olli Kaukonen poikkesi torppaan tutustumaan seurakuntalaisiin. Ja aivan odottamatta, kutsumisesta puhumattakaan. No, mikäpä siinä, talon väki toivotti vieraan tervetulleeksi ja siinä keskustellessa aika riensi ja rattoisaa oli.

Minulla kyllä ajatus pyöri päässä, mitähän voisi vieraalle tarjota. Muistin sitten, että olin eilen tehnyt pannukakkua uunissa. Raaka-aineena oli käytetty riisipuuroa, jauhoa, munia ja hieman höysteeksi sitruunanmehua. Näin tuli asia autettua, istuttiin kahvipöytään ja pastori ihasteli tätä erikoistarjoilua ja kysyi saisiko santsata. No totta kai tämä oli emännän mieleen.

Aikansa nautittuaan talon antimista kysyi, millä nimellä tätä maukasta valmistetta kutsutaan. Minä en hätäpäissäni keksinyt muuta, tokaisin vaan että tämä on Porin Ämmän Pörpauli jättiä. Porista kun olin tänne mierolle lähtenyt, tuumin että oli juuri sopiva nimi tälle tekeleelle tai pörtille.

No, aikansa kun oli talon väkeen tutustunut, pappi päätti lähteä seuraavaan kaupunginosaan. Sattuipa sopivasti toiseen porilaiseen perheeseen, tämän perheen emäntä Elvi Rosendahl oli tunnetusti hyvän pulla tekijä. Ja tietysti tarjosi pastorille parastaan, kahvit ja pullat. Aikansa sitten oltuaan pappi lähti kotimatkalleen.

Vierailustaan seurakuntalaisperheisiin kirjoitti artikkelin Suomi-lehteen samalla mainiten syöneensä Porin Ämmän Pörttiä. Tämä hyvän pullan porilaisemäntä luuli, että pastori kutsui hänen hyvää pullaansa pörtiksi, ja oli siitä sydänjuuriaan myöten pahastunut.

En muista tuliko tämä pörttijuttu koskaan selvitettyä Elville, sille hyvän pullan tekijälle, että pörtin tekijä oli ensimmäisen vierailupaikan emäntä.

Joskus papin on laitettava rajat sille, mikä kuuluu papin töihin ja mikä ei. Wollongongissa opittiin, että Olli Kaukosella raja meni sukkahousuissa. Eila Risku kertoo:

- ▶ Risto Topi ja Hannu Kilpeläinen olivat pappina ennen Olli Kaukosta ja Risto teki kaiken, mitä joku pyysi. Meillä oli täällä Wollongongissa eräs vanha rouva, joka pyysi, että pappi hakisi hänet kirkkoon, koska hänellä ei ollut autoa. Kun pappi sitten meni rouvaa hakemaan, tämä pyysi, että pappi auttaisi hänelle sukkahousut jalkaan ja varmaan Risto Topi oli auttanut rouvaa pyydettyä.

Kerran Olli Kaukonen sanoi sitten saarnastuolista, että hän hoitaa papin virkaa ja hän kyllä antaa ihmisille kyytiä, mutta hän ei ole tullut sitä varten, että hän kuljettaa ketään maitokaupassa. Muistelisin myös, että hän sanoi, ettei hän laita kenellekään sukkahousuja jalkaan.

Olli Kaukonen oli kiva ja hän oli poikkeuksellisen suora ja osasi laittaa tarvittavat rajat.

Ollin oppivuodet Australiassa

Monet papit ovat todenneet, että Australia ja suomalainen seurakunta ovat olleet papille vaativia opettajia. Olli Kaukonen lähti Sydneystä Suomeen nuorisopapiksi. Vuonna 2014 hän on kappalaisena Raumalla ja kirjoitti Australian vuosista tällaisen yhteenvedon:

- ▶ Seurakunta opetti oleellisen asian: asioita ei ratkaista rahalla vaan sydämellä. Olen kiitollinen vuosistani siellä. Kun palasin Suomeen, palvelin ensin nuorisotyössä. Edeltäjä oli lyönyt keväällä 8 kitaraa rikki roskalavan reunaan kun ne eivät enää olleet ”hyviä”. Ja mitäpä muuta kun kaupasta uudet tilalle.

Kun vanhemmistoon kuului entinen satamapoliisi, karismaatikko ja ortodoksi sekä määrittelemätön Ossi, niin siitä jo oppii, että pikkuasioihin on turha kiinnittää huomiota.

Ajattelin niin, että hoidan jumalanpalvelukset, sielunhoidon ja kirkolliset toimitukset. Rahasta ja muusta vastaavat seurakuntalaiset. Kyllä se toimi hyvin. Henkisesti oli rankkaa käydä siirtolaisen kipuilu läpi: mitä jos jäätäisiin. Töitä olisi kyllä saanut seurakunnan ulkopuolelta. Olemme matkalla ja olemme muukalaisia. Siihen tiivistän kokemukseni ja oivallukseni.

3.9 Voitto ja Helvi Pokela (1982–1985)

Lokakuussa 1982 Henrikin seurakunta sai vihdoinkin uuden papin, kun Voitto Pokela aloitti seurakunnan puoliaikaisena pappina, toisen puolen palkastaan Pokela sai työstään Suomi-konferenssin pääsihteerinä.

Voitto Pokela oli muuttanut Australiaan vuonna 1959. Hän työskenteli aluksi kirvesmiehenä Tasmaniassa. Hän aloitti seurakuntatyönsä maallikkona ja merimiesaseman assistenttina, mikä jälkeen hänet kutsuttiin Mount Isaan suomalaisten maallikkosaarnaajaksi. Parin vuoden työskentelyn ja Adelaidessa suoritettujen opintojen jälkeen hänet vihittiin papiksi vuonna 1966. Seppo Heikkilä kirjoittaa tapaamisestaan Voitto Pokelan kanssa Mt. Isassa 1960-luvun loppupuolella näin.

- ▶ Australian suomalaisen seurakuntatyön elovainioilla oli myös neljäs pappi, pastori Voitto Pokela. Hän oli valmistunut papiksi Adelaiden seminaarista ja toimi Mt. Isassa. Keskinäiset välimme olivat selkeät ja sopuisat.

Voitto toimi sellaisissa olosuhteissa ja sai aikaan sellaisia tuloksia, joihin meistä tamperelaisista ei olisi pystynyt yksikään. Kuvaavaa oli eräs tuokio isalaisessa pankissa. Voitto oli lähdössä hoitamaan jotakin pankkiasiaa ja otti minut mukaansa. ”Hello pastor Pokela!”, huikkasi pankinjohtaja Voiton nähdesseen ja jatkoi ”oletko sinä tänään pappi, rakennusurakoitsija vai auton ostaja?”

Voitto ei tyytynyt hengelliseksi paimeneksi, vaan pyrki auttamaan myös siirtolaisen ensi aikojen vaikeimmissa ja kouriintuntuvimmissa ongelmissa.

Palvelupisteen perustajat

Leena Jack teki läheisesti yhteistyötä Pokeloiden kanssa. Hän työskenteli muun muassa pastorin palkattomana sihteerinä. Leena Jack kirjoittaa näin:

- ▶ Pastori Voitto Pokela oli Suomi-konferenssin sihteeri ja autoin häntä toimistotyössä. Pastori Pokela ja hänen vaimonsa Helvi aloittivat cityssä Palvelupisteen toiminnan suomalaisten alkoholistien auttamiseksi, mutta apua saivat kaikki tarvitsevat suomalaiset.

Pastorin sihteerinä olin toiminnassa heti alusta alkaen. Esimerkiksi vein kerran erään miehen klinikalle, ja toisen kerran hain erään miehen sairaalasta. Annoin hänelle suomalaisen Raamatun rohkaisuksi.

Toimin säestäjänä suomalaisten tilaisuuksissa ja jumalanpalveluksissa St. Paulsin luterilaisella kirkolla siihen aikaan. Toimin myös Palvelupisteen vetäjänä muutaman kerran, kun Pokelat olivat matkoilla.

Helvi oli ihan alussa pääemäntä kahvituksessa, mutta hyvin pian seurakunnan naiset tulivat avuksi toimintaan. Tältä ajalta nimet rouva Juvakka ja hänen miehensä, Saara Arnoldy sekä Eira Kankaala tulevat ensimmäisenä mieleen. Näissä tilaisuuksissa jokainen tunsivat itsensä hyväksytyiksi, arvokkaaksi ja samantarvoiseksi Jumalan edessä Jeesuksen vuoksi.

Pappi on tärkeä, mutta niin on papin puolisosokin

Saara Arnoldy tutustui suomalaiseen tehdessään siirtolaisviraston tutkimusta. Vähitellen hän tuli mukaan myös seurakunnan toimintaan. Uuteen yhteisöön tulemiseen liittyi paljon kysymyksiä ja epävarmuuttakin. Saara Arnoldy kertoo, että Helvi Pokela oli hänen tärkeä opastajansa:

Pastori Voitto Pokela kastaa Rebecca Jack -vauvaa 27. marraskuuta 1985. Kummitätinä on Saara Arnoldy. Kuva: Graeme Jack.

- Muistan kun tulin toimintaan mukaan ja Pokelat kutsuivat minut kotiinsa juttelemaan. Minä aina sanoin, että minä en ole tarpeeksi hyvä siihen ja siihen. He sanoivat, että kaikilta tulee sama tarina, ”En minä ole tarpeeksi hyvä seurakunnan asioihin”.

Helvi oli sellainen, joka antoi minulle kauheasti voimaa, ja oli oikein sellainen äidillinen hahmo. Hän ymmärsi mitä minä kävin läpi silloin alussa, kun olin jotenkin niin *confused*¹. Sitten kun minä julkisesti sanoin jollekin, että seuraan Jeesusta, niin rupesin kyselemään.

Olli Kaukonen tuli silloin Bass Hilliin pastoriksi ja muistan, kun meillä oli West Rydessä Suomisten kotona raamattupiiri. Minä sanoin siellä Ollille, että en oikein tiedä, olenko uskossa vai en. Hän vastasi, että kyllä sinä olet, sillä jos sinä kysyt, oletko sinä uskossa, niin silloin sinä olet. Minusta se oli hyvä vastaus.

Siitä se lähti. Muistan miten olin metrin maanpinnan yläpuolella, kun olin löytänyt tällaisen asian. Kävin silloin läpi vaikeita aikoja, lapseni syntyi vammaisena ja tuli avioero. Sen takia varmaan lähdin hakemaan juuriani tai jotain, joka oli minun ja suomalaisuus oli minun. Kun saa vammaisen lapsen, se on sellainen shokki, ettei sitä osaa kuvitellakaan ennen kuin sen on kokenut.

¹ hämilläni

Ihmiset eivät halunneet puhua siitä. Jos minä puhuin, niin sitten he puhuivat, mutta eivät sanoneet mitään ennen kuin minä sanoin.

Silloin alkoi Suomen radion kuunteleminen. Pokela oli siellä puhumassa ja siitä se sitten lähti, että minun piti lähteä kirkkotielle. Minä olin ihan täysipainoisesti siinä mukana, tutustuin kaikkiin näihin ihaniin ihmisiin ja tuli ystäviä. Se auttoi minua siinä elämäntilanteessa ihan hirveästi.

Voitto Pokela oli aikaansaapa mies, mutta joskus hänen toimintatapansa tai kommenttinsa koettiin hieman ärhäkkäiksi. Henrikin seurakunnan ja Etelän Ristin seurakunnan välit eivät nekään ole aina olleet mutkattomat. Lahja Rahkonen muistaa erään kokouksen, jossa kahden seurakunnan edustajat ottivat kiivaasti yhteen:

- ▶ Meillä oli Suvipäivät Canberran takana konferenssikeskuksessa ja minä olin siellä Suomi-konferenssin kokouksessa, Pokela oli silloin Suomi-konferenssin pääsihteeri. Me käytiin Pokelan kanssa kovaa sotaa ja minunkin *tempa*¹ nousi, kun hän sanoi, että ”se on papin syytä, jos seurakuntalaisia ei saada kokoon”.

Hän oli jo jonkun aikaan ollut Henrikissä ja minä nousin oikein seisomaan siellä penkissä ja sanoin, että ”Onpa hyvä Voitto Pokela, että lausuit tuommosen asian, että mihinkähän sinä rupiat panemaan ne suomalaiset siellä Pybmlissä.”

Voitto Pokela jäi pois Henrikin seurakunnan papin työstä vuonna 1985 sairauden vuoksi. Saara Arnoldy muistaa asian:

- ▶ Voitto Pokelalle annettiin jo kuoleman paperit, koska hänellä oli asbestisairaus, mutta sitten tapahtui se ihme, että sairaus hävisi tai jotain. Pokela selvisi siitä.

Voitto Pokela jatkoi tervehtyttyään Suomi-konferenssin pääsihteerinä, mutta ei enää Henrikin seurakunnan pappina. Tosin hän palasi Sydneyyn uudelleen vuosina 1991–1992 ja työskenteli tuolloin yhdeksän kuukauden ajan, pääasiassa Palvelupisteessä.

Voitto Pokela kirjoitti eläkkeelle jäätyään kirjan *Jälkiä Australian sannassa* (1995), jossa hän kertoo elämästään, uskostaan ja suomalaisista Australiassa.

¹ minäkin kiihdyin

3.10 Tuomo ja Raila Mantere (1986–1991)

Tuomo ja Raila Mantere tulivat Sydneyyn vuonna 1986. Tuomo Mantere työskenteli molempien seurakuntien pappina. Australiassa Tuomo Mantere löysi päähänsä sopivat Akubra-hatut ja hänen autonsa takakontissa kulkivat soittopelit, sähköurut ja harmonikka. Hänellä oli aina aikaa musiikille.

Lahja Rahkonen muistelee Tuomo Mantereen tapaa ilahduttaa keittiössä häärääviä naisia soittamalla ja laulamalla heille oman laulun *Emännälle kiitos*. Pappikronikassaan Lahja Rahkonen kirjoittaa Tuomo Mantereesta näin:

- ▶ Tuomo Mantere oli aina niin rauhallinen ja asiallinen. Hänet muistetaan haitarista ja hatusta. Kun Tuomo soitti haitaria Thirlmeressä pidetyissä yhteismyyjäisissä, pullat ja leivät hävisivät pikavauhtia. Kuulin erään ei-suomalaisen pariskunnan puhuvan keskenään ja herran sanova, että ”olemmeko tulleet toiseen maailmaan, onpa mielenkiintoista”.

Lahja Rahkonen ja Maire Matikainen muistelevat, että aluksi jotkut ihmettelivät, voiko haitarilla soittaa seurakunnan tilaisuuksissa, mutta se vaihe meni nopeasti ohitse. Tuomo Mantere muistaa, että aluksi hänellä oli matkakäytössä vain lahjoituksena saadut sähköurut:

- ▶ Sähköurut, jotka Veikko Pallas halusi lahjoittaa seurakunnalle, ostettiin K-Martista pian Sydneyyn saavuttuamme. Ne olivat aina mukana.

Silja Lunkka muistelee, että Tuomo Mantere oli leppoisa soittajapappi:

- ▶ Tuomo Mantere on erityisesti jäänyt mieleen, koska hän hautasi minun mieheni. Hän oli sellainen leppoisa, nauroi kyllä. Hänellä oli se peli aina mukana, *even*¹ piknikeillä hänellä oli haitari mukana ja hän soitti ja soitti, kun meillä oli niitä *kotipartyjä*².

Piknikeille kasaantui aina porukkaa ja papit pitivät siellä sen pienen hetken. Tuomo Mantere soitti haitaria ja laulettiin. Mantereella oli myös sellainen pieni piano.

Maire Matikainen kertoo, että Tuomon ensimmäinen jumalanpalvelus yllätti Raila Mantereen:

¹ jopa

² kotijuhlia, -kutsuja

- ▶ Oli Tuomon ensimmäinen jumalanpalvelus Eppingissä. Olin Railan ja lasten kanssa takana, olin jo sen verran heihin tutustunut. Ensimmäinen kommentti Railalta oli Tuomosta, että ”voiko tuo olla totta, että meidän Tuomo puhuu noin kovasti”. Myös Helga Lemme muistaa Tuomo Mantereen hiljaisena musiikkimiehenä:
- ▶ Tuomo Mantere oli hyvin hiljainen, hyvä laulamaan, ystävällinen ihmisten kanssa ja saarnasi Jumalan sanaa niin kuin muutkin pastorit. Minusta tuntuu, että hänen laulu- ja soittotaitonsa veti ihmisiä kirkkoon silloin.

Haitarin tie seurakuntaan

Sydneyssä pappi on aina päässyt tekemään papintöitä hyvin laajalla ja monipuolisella otteella. Musiikkimieheksi havaittu Tuomo Mantere perusti seurakuntaan kuoron ja kvartetin. Hän soitti ja säesti eri tilaisuuksissa, myös muissa kuin seurakunnan tilaisuuksissa.

Hyvästä miehestä oli moneen lähtöön ja kun taitoa oli, välineet hankittiin sen mukaan. Tuomo Mantere kirjoittaa siitä, miten seurakunnassa alkoi haitari soida:

- ▶ Sydneyn suomalaisen tanhuryhmän vetäjä Yrjö Inkinen tiedusteli, voisinko säestää tanhuryhmää. He olivat joutuneet soittamaan musiikin kasetilta, mutta halusivat elävän säestyksen. Vastasin, etten tunne tanhumusiikkia hyvin, mutta jos löytyy nuotit ja polkuharmoni, niin voin yrittää tämmätää sillä. Yrjö innostui ja lupasi hoitaa asian.

Eräänä päivänä Lauri Järvenpää saapui kuorma-autollaan pappilaan. Hänellä oli selässään kantamus, jonka hän laski olohuoneen lattialle kertoen, että se käskettiin tuoda pappilaan. Se oli haitari, joka oli seissyt vuosia soittamattomana hänen olohuoneessaan. Kiitin hämmästyneenä. Ymmärsin sitten, että kun ei kerran harmonia ollut löytynyt, annettiin haitari sen sijaan. Piti vain omin päin opetella soittamaan.

Niihin aikoihin pidettiin aina helmikuussa seurakunnan kalapiknikki. Paikka oli Burrendong Dam lähellä Wellingtonia. Kokoonnuttiin viikonlopuksi patojärvelle kalastamaan. Emännät tarjoilivat keittiöteltassa herkullisia ruokia. Kaikki hankittiin ja tehtiin lahjoituksena ja tulot annettiin seurakunnan rakenustukisäätiölle. Oli monenlaista mukavaa ohjelmaa ja yhdessäoloa.

Sunnuntaina oli piknikkijumalanpalvelus, jota varten otin mukaan sähköurut. Haitari oli myös kyydissä. Ajattelin yrittää soitella sitä vapaa-aikana tai muissa tilanteissa. Teltassamme oli lasten kanssa niin ahdasta, että urut eivät mahtuneet mitenkään sisään. Seppälän Tommi otti ystävällisesti urut omaan teltaansa. Yöllä satoi rankasti.

Aamulla sain kuulla Tommin teltan kastuneen niin pahasti, että hän oli lähtenyt kesken yötä kotiin. Hänen mukanaan lähti myös jumalanpalveluksen soitin. Entäs nyt? Jäljellä oli vain haitari. En ollut kuvitellutkaan käyttäväni sitä tähän tarkoitukseen. Se oli ollut vain pappilan hätävara. Kysyin ihmisiltä, so-piiko, jos soitan virret haitarilla. No totta kai se sopi.

Tanhuryhmää en aikataulusyistä päässyt montaa kertaa säestämään. Niinpä haitari tuli enemmän seurakunnan käyttöön. Pian vakiintui käytäntö, että pappilan autossa oli aina mukana sähköurkujen lisäksi haitari. Käytin sitten jompaakumpaa tai molempia tilanteen ja tarpeen mukaan. Ja tilanteitahan Sydneyn seurakunnassa riitti.

Pastori Tuomo Mantere ja haitari. Kuva: Riitta Niemi.

Pappila oli meidän koti ja killassa oli monta syyliä

Mantereen neljän lapsen musikaalinen perhe toi elämää pappilaan. Koko perhe oli usein mukana iltaisin pidetyissä kiltojen kokouksissa. Pirkko Julin muistelee, että Mantereen lapset tykkäsivät olla killassa mukana. Hän muistaa aivan oikein, sillä molemmat Mantereen työt Sara ja Riia muistelevat lämmöllä kiltojen kokouksia. Erityisesti heille on jäänyt mieleen kiltojen päätösvirsi.

Pappilasta puhuttaessa unohtuu ehkä välillä, että se on ollut vuosien varrella monen ihmisen koti. Sara Pykäläinen (os. Mantere) kirjoittaa, että hänelle se on lapsuudenkoti:

- ▶ Bass Hillin pappila on rakas lapsuudenkotini. Rakastin erityisesti kivisiä portaita, jotka johdattivat kotimme ulko-ovelle. Siellä istuin usein itsekseni ja painoin jalkojani auringon lämmittämää kiveä vasten.

Alakerran kappelissa oli hauska vaellella silloin kun se oli tyhjillään. Kirkon etuosassa oli hyvin tilaa pyöriä ja tanssia Riia-siskon kanssa. Salainen paheeni oli hiipiä isin toimistoon syömään ehtoollisleipiä. Toimistossa oli suuri musta nahkainen nojatuoli, joka pyöri ympäri.

Sain monta lisämummoa ja -ukkia, joiden sylissä oli hyvä istua ja joilta sai karkkeja ja muita herkkuja.

Virsi 555, ”Oi, Herra luoksein jää” tuo aina mieleeni kiltailat. Siellä oli lämmin ja turvallinen ilmapiiri. Iltoja vietettiin aina eri seurakuntalaisten kodeissa. Me lapset pyörimme leikkimässä eri huoneissa ja välillä kävimme äidin tai muiden sylissä istumassa.

Sydneyn vuosien muistoihin on ihana palata. Ne ovat täynnä valoa ja lämpöä.

Arpajaisia, karkkeja, neuvoja, oppimista, ihmettelyä; Riia Badger (os. Mantere) kirjoittaa siitä, miltä seurakunnan elämä lapsesta näytti ja tuntui:

- ▶ Pallaksen Veikon housujen taskusta löytyi aina meille lapsille eucalyptuskarkkeja. Eppingin luterilaisen kirkon parkkihallissa oli hyvä pelata piilosta. Palvelupisteen vessassa oli aina paljon koiperhosia. Närhien uima-altaassa oli suolavettä, Rahkosilla ei. Kilpisillä oli poreallas. Ebba teki minulle porkkanamehua ja kertoi miten terveellistä se on.

Killan arpajaisista voitin kerran lasilautasia, ja kerran semmoisen nukun jonka mekko peittää vessapaperirullan. Jollain piknikillä voitin tikkakilpailusta valokuva-albumin.

Kalapiknikillä opin tekemään oman ongen, ja sain elämäni isoimman kalasaaliin, ja kilpikonnan. Rikoin myös ostamamme ongen, kun koukku jäi kiveen kiinni. Mutta se omatekoinen bambuonki olikin hienempi.

Maanantai-iltaisin meidän olohuone täyttyi kuorolaisten laulusta ja naurusta, ja kahvipöytä-herkuista.

Aina löytyi syli missä istua ja kokea olevansa osa tätä seurakuntaperhettä. Ja kiltailat päättyivät rukoillen ja laulaen 'Oi Herra luoksein jää jo ilta on...'

Pää tulvii kaikenlaisia muistoja lapsuudesta Sydneyn seurakunnassa. Kaikkeen liittyy paljon hymyileviä kasvoja. Seurakunta merkitsi ihmisiä: yhdessä-oloa, jakamista, laulamista, hiljentymistä, nauramista. Oman kodin avaamista toisille, ja toisten kotiin menemistä. Piknikkejä ja pullaa, arpajaisia, saunomista, juhlimista, autossa matkustamista, ja meidän perheen aikana tietysti haitaria.

Alkuaikoina se oli myös fingliskan opettelua; mikä on *kalatv*¹ ja miksi *raila*² pistetään auton perään? Australiassa kasvaessa seurakunnan kautta sen ensimmäisen kotimaan kieli, tavat ja perinteet pysyivät myös tässä nuoressa puoli-aussissa elossa.

Varmasti oli vaikeitakin asioita, mutta taaksepäin katsoen – siitä omasta lapsen näkökulmastani – se ilmapiiri minkä koin ja koen, oli lämmin. Ihmiset tunsivat toisensa, ja seurakunnassa oleminen oli yhdessä toteuttamista ja palvelua; antaessaan saa.

Uskon, että tämän kokeminen nuorena on antanut minulle vahvan kuvan siitä mitä seurakunta tarkoittaa, ja mitä sen pitäisi tarkoittaa, ja mitä se ei todellakaan kaikkialla ole. Se on lahja, epätäydellisistä ihmisistä koostuva, juuri siksi rakas ja ainutlaatuinen, ja sen kaiken keskellä on Jumala.

Jos Inkiset eivät olisi tulleet

Tuomo Mantereen lisäksi seurakunta sai perheen mukana toisenkin papin, sillä myös Raila Mantere on pappi. Australian luterilainen kirkko ei hyväksy naispappeutta, joten Raila ei voinut virallisesti työskennellä pappina, mutta ainakin hartauksia hän piti. Ja vaikka Railalla ei saarnalupaa ollutkaan, oli eräs seurakuntalainen sitä mieltä, että Raila piti hyviä saarnoja.

Mantereen perheessä oli neljä lasta, joten perheen ja kodin hoitaminen vie aikaa. Raila Mantere kirjoittaa eräästä epätavallisesta sunnuntaista:

- ▶ Päiväkirjani kertoo, että alkuvuodesta 1990 saimme Sydneyssä runsaasti saiteita. Helmikuussa oli vettä noussut neljä kertaa Bass Hillin kappelin lattialle, korkeimmillaan pistorasioiden alareunaan. Lattiaa peittävät ja pehmentävät mattoneliöt kuivateltiin ulkona auringossa.

1 väritelevisio

2 traileri

Maaliskuinen sunnuntai 18.3.1990 oli aurinkoisen lämmin. Tuomo oli New South Walesin alueen pappien kokouksessa Sydneyn ulkopuolella, olin lasten kanssa kotosalla. Koska Tuomo oli pois, ei ollut myöskään jumalanpalvelusta. Päivä kului tavallisissa kotiaskareissa ja lasten leikeissä.

Iltapäivällä vähän ennen kolmea Inkisen Yrjö ja Terttu ilahduivat tulollaan ja lapsetkin kerääntyivät huoneistaan tervehtimään heitä. Juuri silloin tuuli yhtäkkiä voimistui ja kävin nopeasti keräämässä pyykkinarulle jääneet vaatteet – ulos mennessäni aurinko vielä paistoi, mutta tuskin pääsin kuivana sisälle, niin rajusti sade piiskasi. Hetkessä ilma oli sakeana vaakasuoraan lentäviä rakeita. Valtava ryske ja pauke ja helinä rummuttivat taloa, painauduimme kaikki pianonurkkaan, jossa ei ollut ikkunoita. Yhdeksänvuotias Riia kysyi kauhuissaan, ”hajoaako koko talo”. Myrskyn räminän keskellä alkoi mielessäni soida virren pätkä “... ei Herra lastaan heitä vaaroihin hukkumaan, jos viekin myrskyn teitä, suojaa voimallaan...” Muistista nousivat vanhan virsikirjan virren 393 neljännen säkeistön sanat. Niihin sanoihin tartuin ja vetosin niillä Jumalaan.

Myrskyä kesti puolisen tuntia ja se loppui yhtä äkkiä kuin oli alkanutkin. Aurinko paistoi taas niin kuin mitään ei olisi tapahtunut. Uskaltauduimme katsomaan ja hävitys näytti uskomattomalta: pappilasta olivat kaikki ikkunat kahdelta sivulta täysin pirstaleina, myös sälekaihtimet olivat hajalla. Lasten huoneissa oli sirpaleiden seassa lattialla ja sängyillä isoja raekimpaleita – pyörtytti ajatella, mitä lapsille olisi sattunut, jos he eivät olisi hetkeä aikaisemmin tulleet olohuoneeseen. Jos Inkiset eivät olisi tulleet...

Jos Inkiset eivät olisi tulleet, he eivät olisi saaneet osaansa vahingoista. Ulkona nimittäin oli vielä suurempi hävitys. Pystyyn jääneet puut seisoivat riivittyinä, lehdistä vain rangat jäljellä. Useita puita kadullamme oli kaatunut, yksi naapurimme talon päälle. Pihat olivat täynnä särkyneiden ikkunoiden sirpaleita, oksia, kaikkea mahdollista irtainta, mitä myrsky oli riepoteellut ja rakeet olivat hakanneet kadunvarsilla olleet autot kuhmuille, Inkisten auto kuului näihin kolhiintuneisiin. Myöhemmin kävi ilmi, että tuo myrsky oli kapeana vyöhykkeenä kulkenut läntisen Sydneyn läpi ja meidän katumme, Sevenoaks Crescent, oli kärsinyt suurimmat vahingot. Katuamme näytettiin myös ABC-kanavan uutislähetyksessä. Rakeiden kerrottiin olleen krikettipallon kokoisia.

Tuomo oli samaan aikaan matkalla Sydneyyn ja kotiin tietämättömänä myrskystä. Mitä lähemmäs Bass Hilliä ja pappilaa hän tuli, sitä suuremmaksi kävi ympäristön hävitys. Sydän pamppaillen hän lähestyi kotia ihmetellen, mitä sieltä löytyisi.

Seuraavana päivänä aloitimme sirpaleiden keräämisen ja yleisen siivouksen. Wollongongia myöten seurakuntalaiset riensivät apuun korjaamaan pappilan kärsimiä vahinkoja. Vieläköhän pappilan ikkunoissa on Jukkolan Martilta tulleet sälekaihtimet paikallaan?

Konsertti keinipellolla ja vappujuhlat motellissa

Mantereen lapsilla varamummoja piisasi niin kuin muidenkin pappien perheillä. Maire Matikaisesta tuli perheen kanssa läheinen ystävä. Kun apua tarvittiin, Mairea pyydettiin hätiin. Apua tarvittiinkin, kun perhe lähti pappienkokoukseen Queenslandiin. Maire ja Topi Matikainen lähtivät mukaan matkalle, josta tuli varsinainen seikkailu. Maire Matikainen kertoo, että haitaria tarvittiin silläkin matkalla:

- Kun Tuomon perhe lähti pappien työleirille, se oli viiden viikon reissu. Raila sanoi, että hän ei tuu yksin juttuun, että pääsisitkö sinä Maire meidän mukaan. Minä sanoin, että enhän minä voi jättää Topia.

”Kysy Topia mukaan”. Niinhän me sitten lähdettiin. Topin ensimmäiset sanat oli, että ”hää ottaa viiden viikon loman”.

Ensin papeilla oli Mudjimbassa työleiri, jossa he piti kokoustaan, ja minä olin lapsenlikka sillä leirillä. Siellä oli sellaiset *uimapoolit*¹, että piti vahtia lapsia. Muutoin papin rouvat katsoi itse lapsiaan. Cardwellissa oli sitten seurakuntapäivät Eeva Kankaan talossa ja Railalla ja Tuomolla oli siellä ohjelmaa. Sieltä me kävimme sitten Cairnsissa asti. Takaisin lähdettiin Townsvillen ja Rockhamtonin kautta Mount Isaan, jossa oli toiset seurakuntapäivät.

Matkalla me eksyttiin *keinipeltoon*². Tuomo otti haitarinsa esiin ja totesi, että eihän tässä ole mitään hätää, soitetaan tässä ensin teille valssi. Me Railan ja lasten kanssa tanssittiin ja Topi filmasi siellä *keinipellon* keskellä. Ihan oltiin eksyksissä.

Me oltiin kahdella autolla liikkeellä ja pois päästiin, kun pojat ensin vähän ajeli ja näkivät taloja. Me jouduttiin eksyksiin, kun tiellä oli ollut kolari, jota piti kiertää, ja me eksyimme sitten sinne kiertotielle. Hyvin me sitten selvitettiin sieltä pois.

Saman matkan aikana oli vappu, kun me tultiin sellaiseen paikkaan kuin Ayr. Yritettiin sitten saada vappuviuhkoja ja serpentiinejä. Tuomo sanoi, että ”nyt Topi lähdetään kaupalle, että kello on kohta viisi”. Kaupathan meni viideltä kiinni ja ne justiin kerkesi siihen kaupan ovelle, ukko oli panemassa ovee kiinni niin Tuomo pani jalan oven rakoon ja sanoi: ”Meillä olisi vain yksi pieni pyyntö.”

Mies oli aukaissut kaupan ja pojat sai ostaa serpentiinejä ja toivat ruokaa motelliin. Niin me sitten vappu vietettiin. Koristeltiin se motellihuone niillä serpentiineillä ja Tuomo otti haitarin, ja sitten me laulettiin kaikki vappulaulut.

¹ uima-altaat

² sokeriruokopelto

Matkantekoa Hiacen jarrut kirskuen

Suomalainen kuurojen diakoni Terttu Riihimaa kävi sukulaisia tapaamassa Daptossa, Wollongongassa vuonna 1989. Ohjelmaan kuului sekä suomalaiseseen seurakuntaan että kuurojen toimintaan tutustuminen. Tulkkina hänellä oli Tuomo Mantere. Mutta kun papin autoon lähtee, ei ole koskaan ihan varmaa minne pääsee tai joutuu, varsinkin kun elettiin aikaa ennen navigaattoreita. Terttu Riihimään kirjoittaa päätyneensä yllättävään majapaikkaan:

- ▶ Tapasin pastori Tuomo Mantereen, joka oli luvannut viedä minut tutustumaan Sydneyn kuurojen yhdistykseen, Deaf Centeriin. Se ei ollutkaan ihan helppo tehtävä ruuhka-aikaan. Lopulta löysimme paikan ja ilokseni tapasin siellä henkilöitä, jotka olivat olleet muutama vuosi aikaisemmin Helsingissä Kuurojen Maailmankongressissa. Sain myös lyhyen selostuksen talon tiloista ja toiminnasta. Pastori toimi tulkkina tuossa tilanteessa.

Minulla oli tarkoitus palata Sydneystä Daptoon junalla, mutta ehti tulla ilta ja pimeä. Pastori oli sitä mieltä, että olisi parempi jäädä yöksi kuin lähteä ilta-myöhään junamatkalle. Hän sanoi, että pappilassa on vierashuone, jossa voi nukkua. Itsestänikin tuntui vähän epämiellyttävältä lähteä huonolla kielitaidolla yksin seikkailemaan. Niinpä soitin Daptoon, että jään yöksi.

Pastorilla oli kuoroharjoitus Sydneyssä samana iltana. Ajelimme katuja ristiin rastiin etsien oikeaa osoitetta. Totesimme, että kadut ovat puutteellisesti merkittyjä. Pastori kysyi neuvoa poliisiltakin, mutta hän vain kohautti olkapäitään ja sanoi ”*no worries*”¹. En muista löytyikö paikkaa ollenkaan.

Eteen tuli taas uusi ongelma, Hiacen jarrut alkoivat kirskuu. Kävimme muutamalla huoltoasemalla kysymässä apua, mutta missään ei ollut siihen hätään sopivaa palvelua. Pastori ajeli hiljalleen pappilaan.

Illan pimeydessä cicadat elikaskaat pitivät korvia huumaavaa ääntä. Lapset olivat jo nukkumassa. Raila-emäntä ei näyttänyt yhtään häkeltyneeltä yllätysvieraan saapumisesta, liekö heitä ollut ennenkin. Joka tapauksessa sain nauttia pappilan vieraanvaraisuudesta ja olin siitä hyvin kiitollinen.

Aamulla pastori vei auton korjattavaksi ja soitti joka tunnin päästä, että joko se on valmis. Hän sanoi, ettei korjaamossa tapahdu mitään, ellei kaiken aikaa muistuta asiasta. Oli näet määrä olla Daptossa puolen päivän aikaan. Ja kyllä me olimmekin, vaikka jouduimme ajamaan kiertotietä kolarin takia. Sitä vain ihmettelin, kuinka hän keskikesällä pystyy ajamaan, kun autossa ei ole jäähdyttävää ilmastointia. Kuumaa sanoi olevan!

¹ ei se mitään, ei hätää

Häitä ja hautajaisia

Papille sattuvat kömmähdykset ovat seurakuntalaisille usein iso ilonaihe, toisin kuin ehkä kulloisenkin tilanteen ja tarinan sankarille eli papille itselleen. Tarina ei kerro miksi Tuomo Mantere oli myöhässä, mutta Sari Kilpinen muistaa, mitä siitä seurasi:

- ▶ Oli häät ja me odotetaan Prince Henry hospitalissa. Me odotetaan pappia ja me odotetaan pappia. Häntä oli menty hakemaankin bussilta, sillä hän oli tulossa jostain pappien kokouksesta, mutta ei kuulu pappia.

Loppujen lopuksi haettiin sitten sairaalan pappi tekemään vihkiminen. Tämä vetää justiinsa kaapua päälle, kun oma pappi tulee ja kertoo: ”Ne sanoivat justiinsa tuossa portilla, kun tulin, että ei teillä ole kiirettä, kun pappikaan ei ole tullut vielä. Minä siihen vastasin, että minä olen se pappi, että päästäkää nyt äkkiä tästä läpi”.

Se oli Mantereen Tuomo tämä pappi. Kaikille käy kömmähdyksiä, mutta kun se käy papille, niin se on aina enemmän lysti seurakunnalle.

Tuomo Mantere muistaa häissä sattuneen toisen pienen kimmelluksen:

- ▶ Anne Jokisen ja James Edward Robert Kingin häät oli 17.12.1988 Gosfordissa Jokisten puutarhassa. Soittamista en muista, mutta kuvista näkee, että sähköurut olivat mukana. Sen sijaan muistan, että sulhasen nimeä lausuessani en nähnyt muistilappustani. Niinpä kun siinä oli noita Kennedyn veljesten etunimiä, kehotin sulhasta toistamaan perässani: ”I, James Edward Robert Kennedy”, johon James vastasi: ”I am not.” Aloitin alusta painottaen voimakkaasti sukunimeä King. James vastasi samalla painotuksella.

Leena Jokinen sen sijaan muistaa sen, että pappi myös soitti häissä:

- ▶ Meidän Annen häät 1988 olivat meillä kotona ja pappina oli Tuomo Mantere. Tuomo soitti musiikit, keyboardilla Mendelssohnin häämarssin ja haitarilla häävalssin. Muutaman vuoden kuluttua, vuonna 1993 Jorma Jormakka kasti sitten Annen tyttären Samanthan.

Papin taidot punnitaan hänen tavassaan kohdata surun ja menetyksen kohdanneita ihmisiä ja erityisesti siunaustilaisuuksissa. Raili Kakko muistaa papin esittämän laulun:

- ▶ Mieheni hautajaisia en unohda. Pappina oli meillä silloin Tuomo Mantere ja siunaustilaisuudessa hän lauloi minulle laulun *Sinua siunata tahdon*.

Pastori Tuomo Mantere on soittanut hämmarssin. Anne Jokisen ja Robet Kingin vihkitoimitus voi alkaa.

Pastori Tuomo Mantere onnittelee tuoretta avioparia Robert Kingiä ja Anne Jokinen-Kingiä vuonna 1988. Kuva: Leena Jokinen.

3.11 Erkki ja Helena Juutinen (1991–1997)

Erkki ja Helena Juutinen olivat kokeneita sydneyläisiä, kun he muuttivat Bass Hillin pappilaan, sillä he olivat asuneet Sydneyssä jo kahteen otteeseen aikaisemmin. Ensimmäisellä kerralla heitä veti maahan seikkailunhalu. Silloin Erkki teki töitä puolet ajasta tv-mekaanikkona ja toisen puolen kirvesmiehenä rakennuksilla.

Virallinen suntio

Erkki Juutinen kertoo, että kun he tulivat ensimmäisen kerran Sydneyyn, he haiketuivat myös seurakunnan toimintaan:

- ▶ Me Helenan kanssa tulimme Sydneyyn 1968 elokuussa ja Seppo Heikkilä oli silloin tullut. Me mentiin aika pian seurakuntaan, sillä saimme jollakin tavalla tietää Veikko ja Elvi Pallaksesta, ja menimme heitä tapamaan Canley Valeen.

Meillä oli osoitekin, mutta se oli hieman harhaanjohtava. Kuulimme yhdestä talosta suomenkielistä puhetta ja arvelimme, että se on paikka, jossa hartaustilaisuuden piti olla. Olihan siellä hartaus, mutta se oli helluntailaisten tilaisuus. Kun kysyimme Pallaksia, kävi ilmi, että he asuivat viereisessä talossa.

Siellä siis piti olla myös hartaustilaisuus, mutta siellä ei ollut muita kuin me. Siinä me tutustuttiin. Veikon avustuksella tuli sitten tutuksi Strathfieldin pappila, jossa asui Seppo Heikkilä.

Se, että rupesin etsimään seurakuntaa, oli ihan johdatusta ja herätystä. Sydneyssä oli jo paljon suomalaisia silloin. Kaksi ensimmäistä viikkoa olimme Helenan kanssa Newtownissa yhden meidän ystävämme kotona. Tämän ystävämme ystävän kautta meidän käteemme tuli sellainen kirja kuin Helena Konttisen *Eräs meidän ajan profeetta*. Se oli kauhean raskas lukea ja vaikea kirja, mutta me luettiin se. Kirja vaikutti heti meihin niin, että ”tässähän on jotakin”.

Se kirja vaikutti, että rupesimme etsimään ja löysimme tämän seurakunnan, joka oli silloin aika tuore. Me oltiin mukana seurakunnassa, joka ikisessä tilanteessa. Seurakunnan toimintaa oli silloin kahdessa saksalaisessa kirkossa, Chester Hillin kirkossa ja Goulburn Streetin kirkossa. Kaikki suomalaisten myyjäiset olivat Chester Hillin kirkossa, niin kuin esimerkiksi leipämyyjäiset ja mitä muuta emännät siellä tekivät.

Kirkkovaltuuston pöytäkirjaan on merkitty, että Seppo Heikkilä nimitti ennen pois lähtöään minut seurakunnan viralliseksi suntioksi. Seurakuntahommat alkoivat sillä tavalla. Varsinkin Chester Hillin kirkossa piti hoitaa kaikki alkujärjestelyt ja muut tehtävät, kun ihmisiä tuli kauheasti. Kirkko ei ole mikään iso, mutta kyllä siellä oli useita kymmeniä, ja siihen aikaa oli aina kirkon jälkeen ihan vieressä olevalla *haalilla* kirkkokahvit, ja sekin oli ihan täynnä.

Pallaksen Veikko hoiti jumalanpalveluksia ja minä olin avustamassa, porukalla pidettiin jumalanpalvelukset Chester Hillin kirkossa. Se oli aika villiä aikaa. Me tehtiin parhaamme, kerrankin oli pyydetty kuuluisaa saarnamiestä pitämään saarna, mutta häntä ei kuulunut paikalle. Huomattiin, että aina pitää improvisoida jumalanpalvelusta eri tavoin.

Seppo Heikkilä lähti pois 1970 alussa ja me lähdimme Suomeen saman vuoden kesäkuussa.

Vanhemmiston jäsenestä papiksi

Erkki ja Helena Juutinen tulivat seuraavan kerran Sydneyyn vuonna 1981. Samana vuonna seurakunnan vuosikokouksessa Helena valittiin valtuustoon ja Erkki vanhemmistoon. Erkki Juutinen muistaa, että jo Australiaan tullessa hänellä oli mielessä pappisopinnot:

Juutisen pappisperhe on juuri saapunut Suomesta Bass Hillin pappilaan. Veikko Pallas sekä Ilkka, Erkki ja Helena Juutinen, Voitto Pokela ja Timo Orta.

► Me tulimme Sydneyyn tammikuun alussa 1981 ja tarkoitus oli, että olisin mennyt Adelaidaen opiskelemaan papiksi, mutta tulin järkiini. Teimme nopean päätöksen ja kesäkuun alussa lennettiin Suomeen ja minä luin vauhdilla teologisen pääsykokeisiin ja aloitin syksyllä teologian opinnot Helsingissä. Vuosi 1981 vaikutti ratkaisevasti siihen, että olin kypsynyt ja olin valmis papiksi.

Sitten se vaikutti myös siihen, että minulle oli kutsumus siirtolaispapin työhön Australiaan. Minä tiesin, mitä se työ on ja siksi halusin tulla tänne papiksi. Suomessa olin jo opiskeluaikana Olarin seurakunnassa työssä, se oli aivan erilainen seurakunta ja rikas kuin mikä, mutta täällä oli aivan toisenlaiset haasteet, paljon mielekkäämmät.

Tässä työssä mielekkäintä on se, että kun ei ole kauheita resursseja ja kuitenkin ihmisiä tulee koko ajan ja on aika paljon suomalaisia, niin heidän etsimisensä ja kontaktin saaminen vaatii ihan erilaista työtä kuin mitä Suomessa tarvitsee tehdä. Siellä kaikki tulee niin kuin Manulle illallinen.

Kun me tulimme tänne vuonna 1991, se oli ihan sitä työtä mitä halusin tehdä. Seurakunnan jäsenmäärä kaksinkertaistui silloin ja se johtui siitä, että koko ajan tapasin ihmisiä. Hyvin usein kävi ilmi, etteivät ne olleet missään seurakunnassa tai he eivät olleet koskaan liittyneet seurakuntaan. Sitten he liittyivät. Kun huomasin, että jollakin oli jotain hyviä taitoja, niin he tulivat mielellään mukaan soittamaan tai laulamaan tai tekemään jotain muuta.

Pappi on täällä rekrytoija, varainhankkija, katalysaattori tai innostaja, etsijä ja vaikka mitä. Papin pitää täällä olla mukana monessa paikassa ja mennä ihmisten luo ja tavallaan olla koko ajan tuntosarvet ylhäällä ja kuunnella mitä tapahtuu ja minkälaisia ihmisiä on ympärillä.

Lahja Rahkonen muistaa, että Erkki Juutinen sai seurakuntaan mukaan uusia suomalaisia. Lahja kirjoittaa hänestä pappiskronikassaan näin:

► Erkki Juutinen oli kansan mies, hän tapaili usein suomalaisia näiden kodeissa ja milloin missäkin ja näin löytyi monia yksinäisiä mukaan seurakunnan elämään. Nepean killan naamiaisissa, öljysheikkinä esiintyessään Erkki sai myös kunnian omistaa kaksi vaimoa. Hänen hunnutetut vaimonsa olivat oma Helena ja Irja Keski-Nummi.

Janoinen etsijä

Markku Ikonen tuli mukaan seurakunnan toimintaan Erkki Juutisen aikana. Ensimmäisestä jumalanpalveluksesta alkoi hänen vastuunkantajan aikansa seurakunnassa ja Erkin vierailu Ikosilla johti yhä jatkuvaan ystävyYTEEN. Markku Ikonen kirjoittaa, että kaikki lähti liikkeelle siitä, kun hän ryhtyi etsimään tarkoitusta elämälleen:

Sevandereilla 21.11.1993 pidetyssä kastejuhlassa kastettiin 12 lasta. Juhla meni muuten hyvin, mutta Musa-Masa, Matti Niemelä, lauloi lastenvirttä, niin karpänen lensi hänen kurkkuunsa ja aiheutti hetkellisen katkon ohjelmaan. Sujuvasti tilaisuutta kuitenkin jatkettiin. Kuva: Helena Juutinen.

- ▶ Minun ja Etelän Ristin seurakunnan kanssakäyminen alkoi muistaakseni vuonna 1992–1993. Seurakunnan pastorina oli Bass Hillissa Erkki Juutinen, joka asui vaimonsa Helenan ja heidän nuoremman pojan Ilkan kanssa pappilassa. Olin tavannut Erkin ja Helenan jo aikaisemmin 1960-luvulla ennen kuin Erkki oli lukenut papiksi. Tavattiin uudesti, kun olin juuri saanut herätyksen, jossa ensi kerran tunsin saaneeni synnin taakan kevennetyksi ja löytänyt uuden ystävän, Jeesus nimeltään.

Näihin aikoihin tunsin myös itseni kovin sairaaksi tietämättä, että olin kävelevä aikapommi, sillä sydämessä molemmat laskimot olivat 90 prosenttisesti tukkeessa, ei ainakaan terveen elämän jäljiltä vaan tupakan ansiosta. Tunsin tarpeen löytää tarkoituksen elämälle. Uusi uskon jano oli sammumaton ja halusin tuntea Jeesuksen kaikin keinoin niin lukemalla kuin sanan kuulemisella.

Oli sunnuntaiaamu, kun sanoin vaimolleni Maijalle, että minä lähdän Bass Hillin kirkkoon, lähdetkö mukaan. Vaimoni katsoi minua pitkään ja hänen naamasta näki ajatukset, että on isäntä tainnut olla auringossa liian pitkään. Maijalle oli Jeesus jo tuttu ystävä ennestään, minulle hän oli aivan vieras; ei oltu laitettu hattua samalle hyllylle eikä samoilla hevosradoilla tavattu.

Ensimmäinen jumalanpalvelus toi sielulle rauhan, aina kyynelten kanssa. Saarna oli aivan kuin minulle tarkoitettu. Kirkkokahvin aikaan kutsuin pastori Erkin käymään meidän kotona joskus, kun siellä päin ajelee. Niinhän Erkki tuli tupaan heti seuraavalla viikolla, tapaamaan janoista etsijää. Itse en ollut kotona sillä hetkellä, mutta siitä alkoi Erkin ja Helenan kanssa ystävyys, joka on aina tänäkin päivänä elävä.

Tuosta alkoi ahkera kirkossa käyminen minun osaltani ja elämäkin tuntui paremmalta kaikin puolin. Otin osaa vastuunkantamiseen seurakunnan asioissa. Erkillä oli aina suunnitelmia kirkon juhliin, joita pidettiin Bass Hillin pappilassa. Puutarhassa oli vilkasta usein kirkonmenon jälkeen ja aina emäntien kyllästymiseen saakka. Vanhenevat naiset eivät enää jaksaneet leipoa ja laittaa ruokaa niin kuin nuorempana, mutta aina niistä juhlista selvittiin.

Minut ja Maija valittiin Etelän Ristin seurakunnan vanhemmistoon, jossa oltiin mukana useampia vuosia, aina koko Erkin ajan ja senkin jälkeen Seppo Heikkilän ja Teuvo Vähäkylän ollessa eläkepappeina Bass Hillin pappilassa. Nuo olivat antoisia vuosia, ihmiselämän rikkauksia ja helmiä. Olin usein maallikkona kirkonmenon pitäjänä Bass Hillin pappilassa, milloin pastori oli lomilla tai muuten estyneenä.

Pappilan lastenhoitajasta pastorskaksi Sydneyyn

Helena Juutinen muistelee, että Bass Hillin pappilaan muutto ja pappisperheen elämä ei seurakuntien myrskyisän vaiheen aikana ollut ollut erityisen helppoa. Hän kirjoittaa siitä, miten ensimmäistä kertaa Sydneyyn tulleista huolettomista nuorista oli kolmannella kerralla tullut pappi ja pastorska:

- Tulimme siirtolaisina Sydneyyn elokuussa 1968. Olimme kaksikymppisiä huolettomia nuoria, mutta elämän peruskysymyksiin etsimme vastauksia ihan vakavasti. Tutustuimme Sydneyssä ensin Elvi ja Veikko Pallakseen ja heidän kauttaan seurakuntaan, johon oli saatu ensimmäinen siirtolaispappi Seppo Heikkilä perheineen. Hoidimme aina silloin tällöin Seppo ja Pirkko Heikkilän lapsia.

Parikymmentä vuotta myöhemmin Erkki oli sitten valmistunut papiksi Helsingin yliopistosta ja hänellä oli hyvä ja vireä työpaikka Olarin seurakunnassa Espoossa. Australia ja siirtolaistyö kuitenkin kutsuivat ja Erkki valittiin Sydneyn seurakuntien papiksi vuonna 1991. Niin minusta sitten tuli Sydneyn pastorska. Pappila oli nyt Bass Hillissa ja sen alakertaan oli talkoilla kaivettu tilaa pienelle ja kodikkaalle kappelille.

Erkin siirtolaispapin työn alkuvaiheessa oli melkoisia haasteita, kun Suomikonferenssin silloisella pääsihteerillä, Voitto Pokelalla, oli omat suunnitelmansa Sydneyn seurakuntien työstä. Yhteentörmäyksiltä ei voitu välttyä. Kiitollisena

ajattelemme sitä suurta määrää seurakuntalaisia, jotka olivat heti alkumetreillä tukena. Ilman heidän tukeaan ja hyväksymistään työstä ei olisi tullut mitään. Ei silloin eikä myöhemminkään. Vapaaehtoisten työntekijöiden suuri panos on elinehto siirtolaisseurakunnissa.

Tilanne muuttuikin vuoden kulutta, kun Henrikin seurakunta sai papikseen Jorma Jormakan, joka oli valittu myös uudeksi Suomi-konferenssin pääsihteeriksi. Erkin työalueeksi jäi Etelän Ristin seurakunta.

Kuusi vuotta Etelän Ristin seurakunnassa oli rikasta aikaa. Perinteisten juhlien ja jumalanpalvelusten lisäksi järjestettiin mm. Australian ensimmäinen *Tuomasmessu* ja monia hauskoja tempauksia. Seurakuntalaisilla riitti huumoria ja mielikuvitusta. Monet heistä ovat tämän kirjan valmistumisvaiheessa edelleen mukana sama pilke silmäkulmassa.

Paljon on valokuvia muistuttamassa vuosien tapahtumista ja niiden avulla voi palauttaa mieleensä asioita, joita ei ehkä muuten muistaisi. Bass Hillin pappilasta oli tullut meille koti, jonka me aina muistamme. Olemme iloinneet siitä, että pappilaan olemme päässeet yöpymään vielä nytkin. Viimeksi saimme nauttia siellä Riitta Niemen ja Martti Paanasen vieraanvaraisuudesta ja hyvästä seurasta vuonna 2013.

Työ Sydneyssä päättyi virallisesti meidän osaltamme 1997 ja kaksi ympyrää sulkeutui samalla rysäyksellä. Me olimme kulkeneet ensimmäisen siirtolaispappin perheen lastenhoitajista Bass Hillin pappilan papiksi ja pastorskaksi. Heti meidän jälkeemme Seppo Heikkilä astui uudelleen remmiin Etelän Ristin seurakunnan eläkepapiksi.

Monien Sydneyn seurakuntalaisten kanssa on pidetty yhteyttä senkin jälkeen. On vierailtu heidän luonaan, tavattu Suvi- ja Suomipäivillä tai muissa juhlissa. Heistä on tullut entistä rakkaampia.

Muistamme heitä kaikkia rukouksin. Muistamme heitä kiitollisina siitä, että vaikka pappien perheet vaihtuvat, seurakuntalaisten tuki, uskollisuus, hyväksyminen, iloinen mieli ja huumori eivät ole kadonneet mihinkään.

Tervetuloa vai tervemenoa – vaikea alku

Kokenut Australian kävijä, tuore ja innokas pappi, näin voi kuvata Erkki Juutista, joka tuli Etelän Ristin seurakunnan ja Henrikin seurakunnan papiksi. Ensimmäinen yllätys ja vaikeus tuli, kun Erkki ja Helena Juutinen huomasivat, että pappilan vierashuoneeseen tuli samaa matkaan lentokentältä heidän ensimmäinen vieraansa. Erkki Juutinen kertoo, että lentokentällä oli heitä vastassa kvartetti:

- Kun me Helenan kanssa tulimme marraskuussa 1991, meitä oltiin lentokentällä vastassa. Suomi-konferenssin pääsihteerit Voitto Pokela, Jarmo Rönneberg,

Timo Orta ja Veikko Pallas olivat hakemassa. Seurakunnalla oli silloin todella vanha pikkubussi, ihan mahtoton, ja se oli ensimmäinen asia, joka piti saada vaihdettua. Pokela oli taitava siinä, että se saatiin jo parin viikon päästä vaihdettua uuteen Commodoriin, jolla pystyi ajamaan kunnolla. Se oli siis seurakunnan auto. Mittariin oli ehtinyt tulla kuusi - seitsemäntuhatta kilometriä, kun sain australialaisen ajokortin.

Kun me tulimme Bass Hillin pappilaan, Voitto Pokela jäi asumaan sinne, se oli sisua vaativa kokemus. Hän vain jäi sinne ja asusteli ensimmäiset kolme neljä viikkoa pappilan peräkammarissa. Meiltä ei edes kysytty mitään. Sitä ihmetteli kaikki. Sitten hän lähti pois ja tuli takaisin muutamaksi viikoksi.

Pokela oli suunnitellut asian niin, että hän suunnittelee ja määrää kaiken, vaikka minut oli valittu molempien seurakuntien papiksi. Siinä tuli konflikti, joka kesti puolisen vuotta. Piispan kanssa pidettiin sinä aikana useita palaveriteita ja sain kaiken tuen piispalta ja Suomesta. Ja sain meidän seurakunnan täyden tuen.

Minulla oli alkanut ensimmäinen rippikoulu kolmen pohjoissydneyläisen nuoren kanssa. Kun Pokela sai tietää siitä, hän huusi seurakuntalaisten läsnä ollessa, ettei minulla ole mitään oikeutta pitää mitään rippikoulua. Siinä jouduin kyllä sanomaan hänelle kovasti.

Helena Juutinen ja Anu Lehtipuu. Kuva: Erkki Juutinen.

Rippikoulua järjestettiin niin, että se oli mahdollisimman mukavaa, me kokoonnuimme rippikoululaisten kodeissa. Vanhemmat järjestivät kahvit ja ylläpidon ja minä matkustin aina sinne.

Lahja Rahkonen vahvistaa, että Voitto Pokelan ja Erkki Juutisen välinen probleemi oli myös seurakuntalaisten tiedossa ja he joutuivat ottamaan asiaan kantaa:

- ▶ Helena ja Erkki Juutisen alkuaika oli niin vaikea juttu. Juutinen oli ollut pienen aikaa täällä, kun Voitto Pokela tuli meille kotiin. Kun hän tuli ovesta, hän ei ehtinyt kunnolla istua, kun hän sanoi että:
 - Kuulkaa Lahja ja Niilo, meidän pitää tehdä nyt semmoinen juttu, että Juutinen lähetetään takaisin Suomeen. Siitä ei ole papiksi.
 - Siinä vaiheessa Niilo nousi seisomaan ja sanoi:
 - Kuule Voitto, nyt jos et kuuntele minua niin ovi on auki, lähdet kotiin. Kuka on viikossa, kahdessa oppinut tämmöisen ison kaupungin asiat? Joka papilta se ottaa vuoden, puolitoista ennen kuin he kotiutuu. Ja Juutista ei lähetetä mihinkään, me ollaan se valittu tänne ja se pysyy täällä.
 - Tähän se keskustelu päättyi, Niilo ja Voitto meni saunaan ja *that's it*¹.

Kultasukellus ja närhi lentää

Vielä vuosien jälkeen seurakunnan jäsenet muistelevat Kuopion torilla järjestettyjä kesätreffejä. Suomen matkalla oli mukava tavata tuttuja. Helena Juutinen kirjoittaa siitä, mitä tapahtui torilta lähdön jälkeen:

- ▶ Synnyinmaahan kesäksi matkaavat Etelän Ristin seurakuntalaiset järjestivät treffit Kuopion torille Veljmies-patsaalle 9.7.1994. Mukana oli myös hanuristi Toivo Marjamäki, joka oli hiljattain vieraillut seurakunnassa vaimonsa kanssa.
 - Iloisen tapaamisen jälkeen me matkasimme Marjamäkien ja Leskisten kanssa äitini iloksi kesämökille Kurkiharjuun. Äiti sai elää elämänsä juhlahetkiä, kun Topi Marjamäki soitteli hanurilla vanhoja lauluja mökin avaralla pihalla.
 - Erkki oli vähän ennen vihkinyt Sydneyssä Pirjo ja Pekka Leskisen. Mökillä laiturin päästä veteen hypänneen Pekan vihkisormus luiskahti järven mutapohjaan. Sitä yritettiin etsiä, mutta pehmeä muta sekoitti veden ja tilanne tuntui toivottomalta.
 - Seuraavana aamuna Erkki sukelsi silmät auki kohti mustaa pohjaa. Hän ajatteli näkevänsä jotain kimallusta siellä ja koukkasi kädellään mutaa. Sormus

¹ siinä se

oli siinä. Helsingin kauppatorilla Erkki sai sitten ojentaa tuoreelle avioparille sormuksen toisen kerran.

Markku Seppänen muistaa muistelee, että Erkki Juutisella oli tilannekomiikan tajuja:

- ▶ Siitä on jo toistakymmentä vuotta pitkälti aikaa, kun me oltiin menossa seurakunnan retkelle Wollongongiin. Mukana oli Thursbergin Anni, Närhen Eemeli ja keitä meitä siinä nyt oli, isommalla porukalla kuitenkin mentiin. Juutisen Erkki oli silloin pappina.

Menomatalla me pysähdyimme sitten Bullissa näköalapaikalla kahvilla. Katseltiin siinä alas sitä maisemaa, kun Erkki totesi, että tönäistään Eemeli kaiteen yli, niin nähdään, miten närhi lentää.

En tiedä oliko se kristillistä, mutta hyvä vitsi se oli ja siinä hommassa kävi selville, että kyllä Erkilläkin oli huumorintajua. En jaksa muistaa mitä Eemeli siitä sanoi, mutta ei se hirveän pahoillaan siitä ollut.

Eemeli Närhi toimi aktiivisesti seurakunnassa yli kolmekymmentä vuotta, hän oli muun muassa suntiona kirkossa, soitti kelloja ja keräsi kolehdin.

Erkki ja Helena Juutisen viihtyivät Sydneyssä ja seurakunnassa, vaikka alussa hankaluuksia olikin. Lopulta tuli aika lähetä, mutta suuntana ei ollut Suomi. Erkki Juutinen muistelee:

- ▶ Täällä oli erittäin rentoa touhua verrattuna moneen muuhun paikkaan. Ehdin tavata valtavan määrän ihmisiä ja tutustua valtavaan määrään elämäntohtaloita, ja sain monia pitkäaikaisia ystäviä, jotka ovat säilyneet yhä. Se oli rikasta elämää, meidän piti olla viisi vuotta, mutta kun olimme pois lähdössä, pyysimme vielä vuoden lisääaikaa. Sitten kun taas olimme pois lähdössä, meitä pyydettiin Melbourneen.

3.12 Jorma ja Marjatta Jormakka (1993–2001)

Vuoden 1993 alusta Sydneyyn saatiin toinen pappi, kun Adelaiden suomalaisen seurakunnan pappi Jorma Jormakka tuli Henrikin seurakunnan papiksi. Hän on toinen Sydneyssä työskennellyt pappi, joka on opiskellut Adelaiden pappisseminaarissa.

Jormakan valinnassa ei ollut kyse vain Henrikin seurakunnan päätöksestä. Oli tiedossa, että Suomi-konferenssin pääsihteeri Voitto Pokela jää eläkkeelle vuoden 1993 alusta lähtien. Jo vuoden 1990 Suomi-konferenssin vuosikokouksessa hänen

seuraajakseen valittiin Jorma Jormakka. Seuraavana vuonna Suomi-konferenssin työvaliokunta päätti suositella Australian luterilaisen kirkon päätoimikunnalle, että pääsihteerin toimipaikka pitäisi olla Sydneyssä. Näin uuden pääsihteerin työaika voitaisiin jakaa Suomi-konferenssin ja Henrikin seurakunnan kesken. Näin myös tehtiin. (Mantere, 2003).

Jorma ja Marjatta Jormakka muuttivat Sydneyyn ja Pymblen pappilaan. He tulivat seurakuntaan, jonka taloudellinen tilanne oli kaikkea muuta kuin hyvä. Raha-asiat ja huoli seurakunnan tulevaisuudesta leimasivat papin työtä.

Vuonna 2001 Jormakat muuttivat Melbourneen, kun Jorma Jormakka valittiin Melbourneen suomalaisen seurakunnan papiksi. Tämän jälkeen Henrikin seurakunnalla ei ollut enää varaa palkata omaa pappia.

Jorma Jormakan aikana Henrikin seurakunnassa järjestettiin muun muassa Alfa-kurssi ja Kogodus-leirejä. Vielä Melbourneessa työskennellessään Jormakka on käynyt seurakuntalaisten pyynnöstä toimittamassa muun muassa hautajaisia ja muita toimituksia Sydneyssä.

Markku Ikonen oli mukana Etelän Ristin seurakunnan toiminnassa, mutta osallistui myös Henrikin seurakunnan järjestämään toimintaan, jossa hän tutustui

Pastori Jorma Jormakka kastaa Anne Jokinen-Kingin ja Robert Kingin tyttären Samantha Rihannon Kingin vuonna 1994. Kuva: Leena Jokinen.

sekä Voitto Pokelaan että Jorma Jormakkaan. Markku Ikonen kuvaa kirjoituksessaan sitä tilannetta, joka 1990-luvulla vallitsi seurakuntien välillä:

- ▶ Muistan Voitto Pokelan karismaattisena saarnamiehenä, mutta monella Etelän Ristin seurakuntalaisella oli katkerat muistot Pokelan ajoilta. Katkeruus johti eripuraisuuksiin ja sopeumattomuuteen Henrikin seurakuntaa kohden. Vasta Jorma Jormakan aikana alkoi jonkunlainen yhteistyö kahden seurakunnan välillä ja sekin oli usein heikolla jäällä luistelua. Usein ajattelin kuinka pienestä on suomalaisten yhteishenki kiinni ja kuinka syvästi voi ihmisten tunteet valata ajattelukyvyyn ja estää yhteisen hyvän.

Tapasin Jorma Jormakan hänen ensimmäisen työviikon aikana, juuri Sydneyn tullessa. Hän siunasi maan lepoon ystäväni.

Noihin aikoihin sopu Etelän ja Henrikin seurakunnissa ei ollut mitä parhain. Eripuraisuus ei johtunut kummankaan seurakunnan pastoreiden toimista vaan aikaisimmista riidoista, joita vanhemmat seurakuntalaiset muistivat kantaa laukussa joka käänteeseen.

Seurakunta henki oli, että on ”he ja me”, rikkaat pohjoispuolella asuvat ja köyhät länsimaalaiset. Parramatta-joki on raja, jonka yli ei astuta. Tämä ilma-piiri oli vielä hengissä vuonna 2002, jolloin me muutimme Sydneystä etelään, ja tämä ajattelu oli aivan vailla järkeä. Monet näistä eri seurakuntiin kuuluvista miehistä oli samalla rakennuksilla töissä, mutta seurakunta-asioissa ei voitu tehdä yhdessä työtä, sillä maantieteelliset syyt olivat ylipääsemättömiä.

Minä ja Maija kävimme usein myös Henrikin seurakunnan järjestämässä tapaamisissa ja muissa tapahtumissa kuten Kogodus-leirit ja Sanan ja laulun illoissa. Kogodus-viikonloppuleirit olivat erittäin mieleenpainuvia ja antoisia niille, jotka etsivät Herran kosketusta.

3.13 Seppo Heikkilä (1997–1998, 2001–2002)

Erkki ja Helena Juutisen muutettua Melbourneen ei seurakunnalla ollut varaa palkata uutta pappia. Seurakunnassa alkoi aika, josta käytetään nimitystä eläkepappien aika. Ensimmäinen Sydneyn tullut eläkepappi oli vanha tuttu Seppo Heikkilä.

Seppo Heikkilä oli ensin vuoden yksin Sydneyssä ja tuli sitten myöhemmin vaimonsa Pirkon kanssa vielä kahdeksi vuodeksi. Mai Mikkonen muistelee eläkepappi Heikkilää:

- ▶ Kun Seppo Heikkilä tuli takaisin Sydneyn, kaikki kuohahti ylös, kaikki tykkäsivät niin hirveästi, kun hän tuli takaisin. Pallaksen Elvi hänet sai silloin tu-

Pastorit Tuomo Mantere ja Seppo Heikkilä sekä Akubra-hatut. Kuva: Kauko Mikkonen.

lemaan takaisin. Hän oli silloin vuoden ja sitten hän meni takaisin Suomeen, ja tuli takaisin vaimonsa Pirkon kanssa ja silloin he olivat täällä kaksi vuotta.

Sitten kun Seppo lähti sen vuoden jälkeen, hän soitti minulle ja sanoi, että nyt te hyvän pastorin saatte. Minä sanoin hänelle, että kyllä hyvä täytyy olla, jos sinut *biittaa*¹. Silloin tänne tuli Heikki Mattila. Kun tämä lähti ja Teuvo Vähäkylä oli tulossa Sydneyyn, niin taas Seppo sanoi, että nyt te vasta hyvän pastorin saatte. Minä sanoin taas, että kyllä se kumma on, jos ne kaikki *biittaa* sinut.

Seppo aina sanoi, että nyt te hyvän pastorin saatte, mutta hyviä pastoreita me saatiinkin, ne oli hyviä.

Miten on mennyt myötä- ja vastoinkäymisissä?

Markku Ikonen tutustui Seppo Heikkilään jo 1960-luvulla, kun tämä oli ensimmäistä kertaa Sydneyssä. Silloin Seppo muun muassa vihki hänet avioliittoon.

¹ päihittää

Markku Ikonen kertoo, että kun Seppo Heikkilä palasi Sydneyyn eläkepappina, syntyi ajatus kutsua koolle Sepon vihkimät avioparit:

- ▶ Vuonna 1998 ehdotin Seppo Heikkilälle, että voitaisko pitää pappilassa *reunion*¹ kaikkien niiden pariin kesken ketkä Seppo on vihkinyt avioliittoon vuosien varrella. Tuo kutsu laitettiin Suomi-lehteen ja tilaisuus oli Bass Hillin pappilassa 8.3.1998

Mukana olivat seuraavat henkilöt: Ritva Salmi, Tuula Harman, Marja-Liisa Pesu, Maire Jyrkinen, Reetta Tähkä, Jorma Tähkä, Garry Harman, Pauli ja Elvi Timonen, Maija Ikonen, Lea Lum, Seija Kamppi, Kalevi Rönkkö, Merja Rönkkö, Marjatta Jukkola, Martti Jukkola, Risto Pesu, John Herpak, Tuomo Kamppi, Risto Salmi, Seppo Heikkilä. Itse en päässyt mukaan tuohon muistorikkaaseen iltaan vaan vietin illan Westmeadin sairaalassa valmistautumassa toiseen sydämen ohitusleikkaukseen.

Illassa oli jokainen pitänyt pienen kertomuksen oman avioliiton vaiheista, niin onnesta kun vastoinkäymisistä, joita yhteinen elämä oli tuonut mukanaan, monenkin kohdalla useita vuosia avioliiton solmimisen jälkeen. Ilta oli vietetty hyvän suomalaisen ruuan ja australialaisen viinin kera yhteisten muistojen parissa. Kaikkia mukana olleita ihmisiä sitoi yhteen Seppo Heikkilä. Illan virreksi oli Seppo valinnut ”onnen, ilon anna heitä askelissaan seurata, siivilläsi heidät peitä, murheet kauas karkoita, uuden päivän voimaksi, anna uusi armosi”.

3.14 Heikki ja Marja Mattila (1999)

Vuonna 1999 oli Heikki Mattilan vuoro tulla eläkepapiksi Sydneyyn Etelän Ristin seurakuntaan.

Heikki Mattila kirjoittaa, että suuri osa hänen Sydneyn aikaa koskevista muistiinpanoistaan katosi tietokoneongelmien yhteydessä. Onneksi muistot säilyvät ilman koneitakin, niinpä Heikki Mattila palautti mieleensä yksityiskohtia omasta Sydneyn kaudestaan ja kirjoitti niistä:

- ▶ Pappilaan saavuimme 16.1. lähes juhlasaatossa. Vaikutti, että koko kaupunki oli vastassa, vaikka todellisuudessa liikkeelle olivat lähteneet vain seurakuntalaiset.

Tuntui oudolta olla väärällä puolella maapalloa! Yhtä oudolta tuntui seistä Sydneyn lämpimässä auringossa. Juurihan oli talven lumi saanut meistä otteen kotipaikkakunnalla, Ikaalisissa.

¹ tapaaminen

Kirkkoneuvosto, joka kokoontui pappilassa, oli keskusteleva, kuunteleva, mutta aina myös kantaa ottava. Suomalaisittain: kahvillako oli se erinomainen vaikutus?

En tiedä, miten olisi tuo vuosi mennyt, jollen olisi saanut välillä käydä Eemelin saunassa ja nauttia vieraanvaraisuutta ja sitä keskustelun lupsakkuutta, jota tämmöinen hämäläinen, kaukana siitä peruskodistaan, juuri tarvitsi. Niilo Rahkonen johdatteli asioita miehekkäästi ja luotsasi minua uuden manteleen tavoissa ja tottumuksissa. Reino Tiilikka oli aina valmis auttamaan, myös silloin, kun hän ainoana tuntemani suomalaisena oli minua vastassa City to Surf -juoksun maalissa. Mainitsisin teidän monen suomalaisen nimen, joko nyt jo Herransa iloon lähteneen tai Sydneyssä edelleen asustavan, jos voisin, muistaisin. Merkitsitte aikanaan kodilleni paljon!

Henrikin seurakunnan papin, Jorma Jormakan kanssa koin aitoa veljeyttä, vaikka tapaamisiamme ei nyt niin runsaasti ollutkaan. Suunnittelimmehan yhteistä ”Missio Sydneyä”, mutta minun aikani vain loppui kesken. Sitä vieläkin harmittelen.

Heikki Mattila ja Sointu Ihatsu-Mattila Saksan matkalla vuonna 2013.

Enkä voi olla kertomatta sitä, miten ensimmäistä kertaa ajaessani autolla liikenneympyrään epäilin, osaanko vasemmanpuoleisessa liikenteessä löytää ulospääsyä oikeaan suuntaan. Löysin! Tai sitä, miten matkalla Wollongongiin ajatuksissani ohjauspyörän takana huomasin etäällä mutkassa tulevan rekan ajavan tien oikeaa puolta. 10 000 voltia meni lävitseni kunnes tajusin: mehän ajamme kumpikin tien vasenta puolta! Olen Australiassa.

Eräällä kotikäynnillä yllätin jonkun teistä seurakuntalaisista, pöydällä oli pieni whiskypullo. Pappi katsoi, hämääntyneenä itsekin. Mies hymyili, osoitti pikaria sanoen: ”Jumalan kunniaksi!” Niinpä niin, niin, minäkin hymyilin! Uusi maa yllätti. Ja yllättää vieläkin muistoissani!

Retkelle tai jalkapuuhan

Maire Matikainen muistelee, että seurakuntalaiset retkeilivät paljon Mattilan aikana:

- ▶ Me tehtiin Heikki Mattilan aikaan laivamatkojakin, esimerkiksi Manlyyn. Junalla mentiin Parramattaan, Parramatasta mentiin laivaan Circular Quayhin, siellä vaihdettiin toiseen laivaan ja mentiin Manlyyn, syötiin siellä fish and chips ja tultiin takaisin Cityyn ja sieltä sitten junaan ja kotiin.

Etelän Ristin seurakuntalaiset ovat moneen otteeseen ja eri tarkoitusta varten pukeutuneet erityisasuihin, on ollut naamiaisia ja mannekiiniesityksiä ja muuta hauskaa. Vuonna 1999 pukeuduttiin kinkereitä varten. Riitta Maijala kirjoittaa vanhanajan kinkereistä:

- ▶ Oli vuosi 1999, kun Heikki Mattila oli meillä Bass Hillissä pappina.
Meille tuli ajatus siinä keskustellessa, että vanhan ajan kinkerit olisi jotakin! Tuumasta toimeen ja kinkereitä alettiin suunnitella.
Kyseisenä kinkeripäivänä kansaa lappasi pappilan portista sisään ja kaikki pysähtyivät ensin ihmettelemään kuka on tuo likainen parrakas mies, joka istuu jalkapuussa.
Jalkapuussa olevaa haukuttiin ja päälle syljettiin ja muutenkin halveksittiin moista synnintekijää! Tiilikan Reino siihen oli joutunut, kun oli varastanut muutaman kanan nälkäänsä!
Irja Keski-Nummi ja Matti Maijala olivat pukeutuneet oikein entisajan malliin, kuten kaikki sinne pappilaan saapuvat. Siinä hameen helmat kahisten, huivit tiukasti leuan alle solmittuna naiset arasti paikalle saapuivat. Miesten jatsarisaappaat oli kiillotettuna.
Reinolle annettiin anteeksi ja hänkin pääsi kinkeritupaan kuulemaan Her-ran sanaa.

Reino Tiilikka pyytää anteeksi kinkeriväeltä ja Irja Keski-Nummi antaa hänelle Raamatun, josta hän joutuu lukemaan synninpäästön itsellensä. Kuva: Riitta Majjala.

Pappi saarnasi ja kuulusteli kinkerikansaa. Huonosti oli uskon asioista perillä tämä kirkkoväki. Jylhästi jyristen Heikki-pappi meitä moitti ja jälkiläksyjä tuli jokaiselle.

Entisaikaa kun elimme, niin asiaan kuului myös napsin tarjoilu pastorille ja pastorskalle. Matti Maijala vei herranpalvelijan ja rouva Marjan niin sanotusti peräkamariin ja sitten kahvin kera konjakit.

Kyllä siinä suut napsahdelti, kun kinkerikahvia juotiin ja kakkuja maisteltiin. Jokaisella oli hauskaa ja näin saatiin tämäkin päivä iltaan.

Lahja Rahkonen kirjoittaa pappikronikassaan Heikki ja Marja Mattilasta näin:

- ▶ Heikki ja Marja Mattilan aikana Bass Hillissä pidettiin kinkerit ja palattiin vanhaan aikaan. Usein kuuluu sanottavan, että ei kirkolla voi olla hauskaa, mutta meillä oli ja on.

3.15 Teuvo ja Hele-Anneli Vähäkylä (2000, 2004)

Kolmas Sydneyyn saapuva eläkepappi oli vuonna 1998 eläkkeelle jäänyt Teuvo Vähäkylä. Hänen ja vaimonsa Hele-Anneli Vähäkylän päätös Sydneyyn lähdöstä syntyi nopeasti. Palkkioksi he saivat muun muassa kokemuksia ja hyviä ystäviä.

Teuvo ja Hele-Anneli Vähäkylä kirjoittavat Sydneyyn ajastaan seuraavasti:

- ▶ Yllättäen lokakuussa 1999 vastaan tuli Juhani Pörsti, joka oli Kirkkohallituksessa hoitamassa ulkосуomalaisien asioita. Hän kysyi suoraan: ”Lähtisitkö, Teuvo, puoleksi vuodeksi Australiaan?” Kysymys oli yllättävä ja mahdottomaltakin tuntuva. Pyysimme vaimoni Hele-Annelin kanssa kuitenkin kahden viikon miettimisaikaa. Koetimme keksiä kaikki mahdolliset syyt, jotka estäisivät lähtemisen. Mitään emme löytäneet. Siispä lupasimme lähteä.

Kun meidän mielestämme kaikki oli kunnossa, viisumia ei vaan tullut. Sainoin jo Hele-Annelille, että vihelletään peli poikki. Hän käski kuitenkin odottaa vielä maaliskuun viidenteentoista päivään. Juuri sinä päivänä viisumi oli lopulta annettu. Mutta tuona odotusaikana oli läheisen omaisen sairastuminen ja kahden ystävän kuolema, joihin liittyvät asiat piti vielä hoitaa. Saimme oppia, että kuljemme edeltä valmistettua tietä.

Niinpä sitten lennettiin suoraa kyytiä Sydneyyn heti, kun matkaliput oli saatu. Kyllä siinä silloin vuorokauden rytmi meni täysin sekaisin. Mutta lentokentällä meidät otettiin halauksin vastaan ja toivotettiin sydämellisesti tervetulleiksi. Sitä kyytiä mentiin Bass Hilliin, jossa oli riemullinen vastaanotto ja

Illawarran kilta Räiköllä 2000. Takaa vas. Kauko Mikkonen, Matti Oksanen, pastori Teuvo Vähäkylä. Keskellä, vas. Anu Sutinen, Eila Risku, Lahja Oksanen, Raili Kakko, pastorska Hele-Anneli Vähäkylä, Sylvi Kuntsi, Astrid Lampinen, Kyllikki Patriikka. Eturivi vas. Ritva Salminen, Mai Mikkonen ja Silja Lunkka.

herkullinen tarjoilu. Kaikki oli erinomaisen hienosti järjestetty, joten koimme, että olimme tulleet kotiin.

Sydneyssä ei ollut ketään tuttua emmekä olleet erityisemmin etukäteen yhteydessä kehenkään, mutta seurakunnan kokoontuessa olimme kuin yhtä perhettä. Oli helppo tutustua erilaisiin ystäviin, jotka olivat valmiita neuvoamaan ja auttamaan. Kun tarkoitus oli, että olisimme vain puoli vuotta siellä, toimeen piti heti tarttua. Kokoontumisia oli eri puolilla ja pitkiä matkoja piti ajaa. Mutta kun aina kokoontui melkoinen joukko niin kirkoissa kuin kodeissa, niin oli mukava olla yhdessä ja palvella toinen toistamme.

Puoli vuotta kului nopeasti ja paluumatkallekin olivat jo liput valmiina. Mutta sitten tuli taas yllätys. Heikki Mattila, jonka sijaisena oikeastaan olin, ilmoitti, ettei voikaan enää tulla. Kirkkoneuvosto kokoontui ja mietti tilannetta. Tuli taas suora kysymys: "Teillähän on vuoden viisumi. Voitteko jäädä toiseksi puolikkaaksi." Siihen oli silloin aika helppo vastata myöntävästi. Niin hienoa oli yhteistyö ollut.

Kirkkoneuvosto lupasi, että suoritetaan pappilassa keittiöremontti, jota jo oli suunniteltu. Tokaisin siihen, että me kyllä pärjäämme silloisessakin keittiössä, mutta saunaan toivoisimme hiukan korjausta. Silloin tuli täysi hiljaisuus

eikä asiasta puhuttu halaistua sanaa. Kokouksen jälkeen Niilo Rahkonen sanoi kahden kesken, että hän kyllä hoitaa homman, mutta ei puhuta tästä mitään Emilille. Emil oli tehnyt saunan aikoinaan pitkäjalkaisen papin mittojen mukaan eikä hänen töihinsä saaneet muut puuttua. Niilo teki homman hienosti ja saunomisesta tuli mukavaa.

Vuoden päästä oli kuitenkin pakko lähteä ja oli jätettävä ystävät, joitten kanssa pidettiin kyllä kirje- ja korttityhteyttä. Moni kävi Suomessakin seuraavina kesinä ja kävi meilläkin tai voitiin kohdata jossakin. Mutta kaksi vuotta myöhemmin oli taas tullut papiton aika ja jälleen kysyttiin, voisimmeko tulla puoleksi vuodeksi. Asiaa ei tarvinnut miettiä. Ilmoitimme, että tulemme heti turistiviisumilla ja käymme välillä Uudessa Seelannissa. Niin voimme olla sen kuusi kuukautta.

Tilanne oli silloin sellainen, että olinkin ainoana pappina Sydneyssä. Se tiesi edellistä kertaa enemmän tilaisuuksia ja pitempiä matkoja pohjoiseen päin. Samalla piti valmistella kahden seurakunnan yhdistämistä. Siinä ilmeni yhtä ja toista, mutta mielestäni selvittiin siitäkin. Ystäväjoukko kasvoi ja seurakuntaelämä jatkui joka suunnalla.

Vanha sanonta ”Ei kahta ilman kolmatta” tuli myös täytettyä. Jälleen kahden vuoden päästä teimme yksityisen matkan, jonka toteutimme maailmanympärysmatkana, mutta päätarkoituksena oli ystävien tapaaminen ja seurakuntayhteyden kokeminen niin Sydneyssä kuin eri puolilla Australiaa. Kävimme Canberrassa, Adelaidessa, Brisbanessa ja Perthissä.

Kaikki tämä oli sellaista, jota emme olleet osanneet elämäämme odottaa. Se on ollut rikkautta, jonka arvoa ei voi mitata.

Lahja Rahkonen kirjoittaa pappikronikassaan Teuvo ja Hele-Anneli Vähäkylästä:

- ▶ Emme varmaan kohdelleet huonosti Teuvo ja Hele-Anneli Vähänkylää, koska saimme heidät toisenkin kerran Sydneyyn. Teuvo-papin osalle tuli paljon huolta ja puuhaa, kun seurakuntaan liittyviä uusia asioita pohdittiin ja monia kokouksia pidettiin. Mutta voi sanoa, että lopussa kiitos seiso.

3.16 Pekka ja Anna-Mari Kaskinen (2001–2002)

Toukokuussa 2001 Suomen kirkon ulkoasiainneuvosto päätti lähettää vuorotteluvapaalla olevan pastori Pekka Kaskisen Pyhän Henrikin seurakunnan vapaaehtoiseksi papiksi syys- ja kevätkaudeksi 2001–2002. Pekka ja Anna-Mari Kaskinen olivat olleet Melbournen seurakunnan palveluksessa vuosina 1986–1990, joten Australia oli heille tuttu, vaikka Sydney ja Henrikin seurakunta olivat uusia.

Hanna Likitalo-Goeshille Kaskisten aika oli merkittävää ja erityisesti hän muistaa runoilija Anna-Mari Kaskisen:

- ▶ Pekka Kaskisen aikana koin, että ei tällaista tilaisuutta tule koskaan, että pääsee näin lähelle ihmistä, jota ihailee suuresti eli Anna-Mari Kaskista. Halusin vain olla mukana ja tukea heitä, sillä ei ole helppo tulla kymmeneksi kuukaudeksi ja alkaa paimentamaan meitä.

Heille Australia oli entuudestaan tuttu ja he ryhtyivät kyllä heti duuniin. Siltä ajalta ovat ehkä eniten jääneet mieleen kotikokoukset ja pääsiäispiknikki Manly damilla ja koko Kaskisten perheen läsnäolo. Kyllä pastorska eli Anna-Mari oli yhtä paljon mukana jumalanpalveluselämässä kuin Pekka. Aivan upea juttu.

Raila Mantereen 50-vuotisjuhlat oli myös tosi mahtava tilaisuus. Yhtäkkiä laitettiin kuoro kasaan ja Raila ja Anna-Mari ovat molemmat runoihmisiä. Sitten me esitimme saman ohjelmiston myös Gosfordin takana pidetyssä tilaisuudessa. Sellainen perheiden välinen ystävyys kuin Kaskisilla ja Mantereilla oli, on aivan upeaa ja siinä rakkauden ilmapiirissä on hyvä olla kaikkien.

Leena Jokinen muistaa Kincumberissa järjestetyn tilaisuuden, jossa Kaskisten ja Mantereen perheet sekä Hanna Likitalo-Goesh esiintyivät.

- ▶ Vuonna 2002 Kari Airas järjesti Central Coastilla tilaisuuden jossa esiintyi Kaskisten ja Mantereen pappisperhe, mukana oli myös Hanna Goesh. Paikalla oli paljon väkeä. Pekka Kaskinen oli silloin Henrikin pappina ja Tuomo Mantere Canberrassa pappina.

Kaskisten läksiäiset tehtiin Kulnuran Suomi-talolla, istutimme silloin native puun, mutta se ei menestynyt, kun siellä ei ole ketään kastelemissa.

3.17 Pauli ja Marja-Terttu Huhtinen (2004–2010)

Vuonna 2004 Etelän Ristin seurakuntaan palkattiin uusi, kokopäiväinen pappi, joka hoiti myös Henrikin seurakunnan papin tehtävät. Tehtävään valittiin aikanaan pitkään Papua-Uudella-Guinealla lähetystyötä tehnyt Pauli Huhtinen. Niin oli Bass Hillin pappilassa taas pitkästä ajasta vilkasta elämään, kun sinne muutti Pauli ja Marja-Terttu Huhtisen lisäksi joukko lapsia.

Pauli Huhtisen aikaan tehtiin päätös Henrikin seurakunnan lakkauttamisesta ja yhdistämisestä Etelän Ristin seurakuntaan. Näin Sydneyssä siirryttiin uudelleen yhden seurakunnan aikaan.

Pauli Huhtisen komea ja vahva lauluääni muistetaan. Anu Sutinen ja Silja Lunkka muistelevat, että koko Huhtisen perhe oli hyvä laulamaan. Eräs seura-

kuntalainen huokasi Pauli Huhtisen seuraajaa Martti Paanasta kuunnellessa, että se on meille oikein passeli pappi, mutta kyllä Huhtinen oli parempi laulamaan.

Pauli Huhtinen oli siis hyvä laulaja, mutta ihan kaikesta musiikista hän ei pitänyt. Saara Arnoldy:

- ▶ Pauli Huhtinen ei yhtään tykännyt haitarimusiikista. Alussa, kun Heikki soitti Palvelupisteessä haitaria, niin Huhtinen meni ulos. Myöhemmin heistä tuli sitten hyvät kaverit.

Lahja Rahkonen kirjoittaa pappikronikassaan seuraavasti:

- ▶ Pauli ja Marja-Terttu Huhtisen lapsiperhe toi elämää Bass Hillin pappilaan. Lapset esittivät hauskaa ohjelmaa piknikeillä ja killan kokouksissa. Pauli-pappi oli perehtynyt Suomen kirkkohistoriaan ja toi sen esille usein eri tilanteissa.

Kello löi jo viisi

Uusi maa, uudet tavat, erilainen kulttuuri ja monet yllätykset testaavat varsin nopeasti onko papista ainesta työskennellä Sydneyn kaltaisessa paikassa ja Etelän Ristin tapaisessa seurakunnassa. Pauli Huhtisen kirjoittaa ensimmäisestä joulukirkosta Sydneyssä:

- ▶ Sydneyn ensimmäinen joulukirkkomme oli monella tavalla elämys. Jouluaikaa hallitsee sydänkesä. Lämpötila saattoi hipoa jopa 40:ää astetta. Hyvissä ajoin pohdimme luottamusväen kanssa joulukirkon viettopaikkaa. Bass Hill, oma kappelimme sijaitsi Sydneyn laidalla kaukana keskustasta. Julkinen liikenne toimi alueella vaatimattomasti. Joku huomasi, että eestiläinen kirkko keskustan tuntumassa voisi ratkaista asian. Se jopa sijaitsi rautatieaseman vieressä. Kirkko sijaitsi koko kaupunkiin nähden keskeisellä paikalla. Matkaa sinne kertyi kappelistamme noin 15 km. Siinäpä voisi olla käypä ratkaisu. Sydneyn suomalaisille oli tavallista toimia vuokratiloissa. Sinne joulukirkko siis päätettiin. Kartassakin paikalla komeili kirkon merkki. Yksi vanhimmistosta lupasi järjestää varauksen.

Jouluaamu valkeni. Kesäinen aurinko valaisi tienoot. Oli raukea olo. Kinkkua oli syöty ja takana oli lyhyt yö. Ilma oli kostean lämmin. Hanget ja jäätyneet järvet päilyivät vain utuisissa muistoissa. Ajelimme juhlamielellä joulukirkkoon. Sydneyn kadut olivat oudon hiljaiset. Stressaava liikenteen melu puuttui. Joulukuoli koskettanut Sydneyä. Tavoitteemme Waratah Street, runsaan puuston reunustama katu löytyi. Katu tässä, mutta missä kirkko? Samaa ihmetteli paikalle

Pastori Pauli Huhtinen toivottaa Lahja Rahkosen tervetulleeksi joulujumalanpalvelukseen. Erkki ja Anja Kortelainen sekä Niilo Rahkonen ovat seuraavana kättelyvuorossa. Kuva: Marc Fuss.

saapunut kasvava suomalaisten joukko. Eikö kirkon paikka ollutkaan tiedossa! Hiki alkoi nousta otsalle. Mokauksen ahdistava mörkö alkoi pimentää mieltä.

– Ei muuta kuin hajaannutaan kirkkoa etsimään.

Joku jo soitteli ovikelloa läheisessä talossa. Siellä ihmeteltiin samaa asiaa – mikä kirkko? Viisarit siirtyivät armottomasti. Hämmästyvän tilanteen laukaisi paikalle ajanut puolittain eestiläissyntyinen jäsenemme. – Tulkaapas tänne.

Varmuutta huokuvat sanat kuulostivat ihanilta korvissamme. Niin me seurasimme sanojaa mukisematta. Läheisen omakotitalon pihalta löytyi kaivattu rakennus. Tosin siitä puuttui ristin valaiseva symboli. Siinäpä ongelman ydin. Suomalaiselle kirkko on kirkko eikä mikä tahansa talo.

Ongelmilla on taipumus kasaantua. Siitä nimitys Murphyn laki. Astuessamme kirkkoon löysimme edestämme hämmästyneen ja unisen pappilan väen. Meille selvisi asian uusi käänne. Pastorilta oli unohtunut varauksemme. Eikä siinä kaikki, kirkkosali pullisteli joulumyyjäisten tavarasta. Tuoleista ei ollut tietoaakaan. Lisäksi yksi pappilan jouluvieraista nukkui makoisaa joulu-unta

kaaoksen keskellä. Päivittelyyn ei jäänyt enää aikaa. Hihat vaan heilumaan. Pastorin johdolla alkoi tavarain siirto. Viisarit liikkuvat jo alkamisasemiin. Riensin kiireesti alba liehuen kadulle viivyttämään paikalle kertyviä kirkkovieraita. Kätteleminen ja kuulumisten vaihtaminen tarjosi siunattua lisääaikaa. Lopulta siirryimme kirkkotilaan, jossa viimeiset tuolit kolisivat paikoilleen.

Voi ei – missä ovat ohjelmat ja virsimonisteet? Näytti siltä, että joku oli vienyt kirpputorin tavaroiden mukana myös salkkuni viereen asettamani monistekassin. Uusi hälytys tiloihinsa vetäytyneelle pappilan väelle. Muutaman ahdistavan minuutin jälkeen eteeni kannettiin kaivattu kassi. Ja niin kuoro lopulta pääsi vihdoinkin virittämään: ”Kautta tyynen vienon yön...”

Polvistuin alttarille tapani mukaan siunaten: ”Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen” – Ja tämäkin vielä. Tuskin pääsin siunaukseni loppuun, kun minua vietiin. – Ei voi olla totta. Polvistumisjakkaran jalka irtosi. Tukeva ote alttarista esti tarkemman tutustumisen lattiaan. Se oli koettelemuksista sillä erää viimeinen. Alku oli rosainen. Siitä huolimatta joulun suloinen henkäys virisi keskellämme. Ahdistus kääntyi huumoriksi ja ilmapiiri laukesi. Paikalle saapuneet kirkkovieraat yhtyivät hartaana tuttuun jouluvirteen. Betlehemin tallin seimi lapsineen tuli meitä lähelle. ”Teille on syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus Herra”. Hartaana kuuntelimme jälleen sitä kuinka Jumalan sana sai ihmisen hahmon. Se oli hän, seimeen syntynyt, joka loi tallista arvokkaan. Tök-sähdellen alkaneessa joulukirkossammekin saimme maistaa samaa ihmettä.

Sydneyn liikenteeseen ja pitkiin välimatkoihin tottuminen vie aikansa. Harva on se pappi, joka ei koskaan olisi tullut myöhässä. Sylvi Blomqvistin ja Esko Vahteriston järjestämällä lounaalla ovat monet papit tutustuneet ensimmäistä kertaa Pohjois-Sydneyn suomalaisiin. Liekö ollut pitkä matka Bass Hillistä vai ruuhka, mutta Huhtiset tulivat sinne myöhässä. Sylvi Blomqvist:

- ▶ Meillä on ollut monta kertaa sellainen tapa, että kun uusi pappi tuli, on kerätty tämä pohjoispuolen porukka yhteen ja ne ovat tavanneet toinen toisensa. Kun Huhtinen oli tullut ja täällä oli uusi konsuli ja Jorma Jormakka oli Melbournesta käymässä, niin minä ajattelin, että nyt ihmiset tapaavat uuden pastorin ja entisen pastorin, joka haluaa tavata entisiä seurakuntalaisiaan. Niinpä me järjestimme taas barbequen ja grillattiin.

Soitin Huhtiselle ja kysyin, että sopiiko hänelle tulla tutustumaan tähän pohjoisen puolen väkeen. Hän kysyi, että voiko hän tuoda vaimon tullessaan. Minä sanoin, että totta kai.

Ne tuli varmaan toista tuntia myöhässä ja me oltiin varrottu ja varrottu ja syöty. Sitten kun hän tuli sanoin, että sieltähän se kadonnut lammas tulee.

”En minä missään kadoksissa ole,” Huhtinen vastasi.

Minä sanoin, että kello 12 oli lunch ja nyt kello on jo puoli kaksi. Äkkiä nyt vaan pöytään.

Historia toisti myöhemmin itseään, sillä Huhtisen seuraaja Martti Paananen tuli ensimmäistä kertaa Sylvin ja Eskon paikalle myös reilusti myöhässä. Sydneyn välimatkojen ja liikenteen laadun ymmärtäminen tapahtuu edelleen kantapään kautta.

Vanhanajan pappi

Kun on aihetta juhlaan, ovat sydneyläiset aina paikalla ja valmiina. Syntymäpäivät ovat takuuvarma juhlanaihe. Lahja Rahkonen kertoo, että totta kai myös papin pyöreitä vuosia juhlittiin:

- ▶ Pauli Huhtiselle vietettiin Thirlmeressä 60-vuotispäivät. Me ostimme 60 ruusua. Ne eriteltiin ja jokainen seurakuntalainen otti ruusun ja onnitteli häntä ihan erikseen, kun hän oli siellä edessä.

Kun se seremonia oli ohi ja Huhtinen puhui, niin hän sanoi, että Sydney ja Sydneyn suomalaiset seurakuntalaiset ovat opettaneet häntä enemmän kuin hän on elämässään oppinut. Arvaa mitä minä torvi sanoin siihen? Se tuli vaan, en minä ajatellut, sanoin ”ja meidän on ollut pakko oppia sinusta”. Ihmisenä hän oli tosi kiva ja viisas mies.

Anu Sutinen puolestaan kertoo Pauli Huhtisesta näin:

- ▶ Pauli Huhtinen oli sellainen vanhanajan pappi, erilainen kuin modernit papit. Hän oli enemmän niin kuin papit olivat silloin, kun minä kävin rippikoulua. Ensimmäisen arkailin Huhtista, sillä tämä oli vähän ankaran oloinen.

Sarin ja Paulin muistot

Sari Kilpinen on kova keskustelemaan, kyselemään ja kyseenalaistamaan. Hän myös uskaltaa sanoa oman mielipiteensä. Sari Kilpinen ja Pauli Huhtinen kävivät välillä kipakoita keskusteluja. He olivat käyneet samaa koulua Suomessa, mutta Sarilla ja Paulilla oli erilaiset muistikuvat kouluajoilta. Lisämausteena oli se, että sana ”villi” merkitsee heille hieman eri asioita.

Näin asian muistaa Sari Kilpinen:

- ▶ Pauli Huhtinen oli Suomessa minun kanssa samassa koulussa, kolme vuotta alemmalla luokalla. Ensimmäisellä kertaa, kun hän näki minut, hän sanoi:
"Minä muistan sinut."
"Muistat minut? En minä muista sinua."
"Joo, sinä olit se villi tyttö koulussa."
Minä olin niin kiltti tyttö, you have no idea, hyvä etten vielä 17-vuotiaana leikkinyt paperinukeilla.
"Minä muistan sen villin tytön kanssa, mutta se en ollut minä."

Myös Pauli Huhtinen muistaa keskustelun:

- ▶ Sarin huumoria oli potkaista pehmeästi papin ja uskovien suuntaan. Sari oli todellakin saman koulun ylemmällä luokalla. Tuo sana "villi" ei tarkoittanut mitään negatiivista. Kommentit lausuttiin huumorin kehyksissä.

Sydneyssä papit tekevät paljon kotikäyntejä. Se on erityisen tärkeää niille ihmisille, jotka eivät enää pysty lähtemään kirkkoon tai seurakunnan muihin tilaisuuksiin. Pauli Huhtinen kertoo käyneensä säännöllisesti kotikäynneillä näiden ihmisten luona. Silloin hän jakoi heille myös ehtoollisen.

Sari Kilpinen muistaa Pauli Huhtisen vierailut:

- ▶ Pauli oli hyvä minun äitiä kohtaan. Hän kävi kerran kuukaudessa katsomassa äitiä, kun tämä ei pystynyt liikkumaan enää. Hänellä oli kaunis lauluääni ja hän lauloi äidille aina.
Ainoa oli, ettei hän osannut ääntä korottaa, vaikka minä tuhat kertaa sanoin, että Pauli puhu kovempaa, kun mummo ei kuule mitä sinä sanot. Sitten kun Pauli lähti, mummo kysyi, että mitä se pappi sanoi.
Meillä oli oma juttumme. Hän saattoi kysyä minulta, että oletkos käynyt pappeja kiusaamassa, ja minä sanoin, että ei ole näkynyt muita kuin sinä tässä.

Papin pulla

Raili Kakko kirjoittaa siitä, kuinka sai siunauksen Pauli Huhtiselta:

- ▶ Muistuu mieleeni jumalanpalvelus yhtenä sunnuntaina täällä Wollongongissa. Pääsin sairaalasta pois lauantaina ja menen sunnuntaina kirkkoon. Jumalanpalveluksen loputtua Pauli Huhtinen tuli luokseni ja sanoi, "minä siunasin sinua, mutta en uskaltanut sanoa nimeäsi".

Marita Carroll muistaa Pauli Huhtisen kahdesta aivan erilaisesta asiasta:

- ▶ Pastori Pauli Huhtinen siunasi isäni, ja siunaustilaisuus on jäänyt mieleeni yhtenä kaikkein merkityksellisimpänä palveluksena.

Meidän entinen pappimme pastori Pauli Huhtinen jäi eläkkeelle ja muutti Suomeen. Hän kirjoitti, että hänestä on tullut nyt kotimies ja hänen vaimonsa on mennyt takaisin töihin. Ilmeisesti keittiötyöt osoittautuivat hänelle odotettua haastavimmiksi, sillä hän kirjoitti, että hänen pullastaan oli tullut kovaa kuin kivi. Me nauroimme makeasti, kun hän kuvasi uutta elämäänsä.

3.18 Martti Paananen ja Riitta Niemi (2011–)

Kun Pauli Huhtisen eläkkeellelähtö oli tiedossa, ryhdyttiin Etelän Ristin seurakunnassa hyvissä ajoin hankkimaan seurakuntaan uutta pappia. Vuoden 2010 kesäkuussa tehtävään valittiin Martti Paananen Tukholmasta. Monimutkainen ja vaikea viisumiprosessi vei aikaa. Kertaalleen uuden papin viisumianomus jopa hylättiin, mutta vajaan puolentoista vuoden kuluttua valinnasta eli 11.11.2011 Sydneyyn saapui taas uusi pappi. Bass Hillin pappilaan muuttivat Martti Paananen ja Riitta Niemi.

Pappien perheissä Sydneyyn lähtöpäätös on perinteisesti tehty nopeasti. Meidän kohdallamme käytiin suurin piirtein seuraavanlainen sähköpostikeskustelu:

- ▶ Martti: Sydneyssä olisi siirtolaispapin paikka auki, haenko?
Riitta: Hae.

Viisumiongelmien vuoksi kesti puolitoista vuotta tämän keskustelun jälkeen ennen kuin olimme Sydneyssä. Sana uudesta papista oli kiirinyt Sydneyyn hyvän aikaa ennen pappia. Lahja Rahkonen kirjoittaa pappikronikassaan seuraavasti:

- ▶ Tapasin Suomessa 2010 ystävän, joka totesi, että teille on Etelän Ristin seurakuntaan valittu pastori Martti Paananen. ”Niin kuulemma”, mitä muuta siihen saatoin vastata. Juttu jatkui ja ystäväni totesi, että ”Sanonpahan vain sinulle Lahja, jos ette ole tyytyväisiä niin etsikääpä vikoja itsestänne”.

Kotiin palattua kerroin ystäväni kommentista monissa eri kokoontumisissa. Nyt kuulen ihmettelyjä siitä, miten hyvä muisti tuolla Martti-papilla on, ei tarvitse edes lunttilappua saarvoja pitäessään.

Kuulin Martti-papin kerran sanovan, että hän haluaa olla pappi jokaiselle suomalaiselle. Luulen, että sitä hän on ollut jo syntymästään saakka. Hyvän miehen takana on kuitenkin nainen, tässä tapauksessa se on Riitta-rouva, joka on ihan oikealla paikalla.

Pastori Martti Paananen valmistautuu jumalanpalvelukseen St. Paulsin kirkossa.
Kuva: Riitta Niemi.

Pastori Martti Paananen saarnaamassa Woy Woy'n kirkossa.

Marita Carroll muistaa eräät hautajaiset:

- Olen ollut monissa suomalaisissa hautajaisissa, mutta yhdet, jotka muistan erityisesti, ovat Esko Hämäläisen hautajaiset. Luulen, että ne olivat pastori Martti Paanasen ensimmäiset hautajaiset täällä Wollongongissa. Hän puhui sekä englanniksi että suomeksi. Siunaustilaisuus oli ulkona ja se oli hyvin koskettava.

Täällä Oak Flatsissa kerran kuussa olevien jumalanpalvelusten yhteydessä pastori Paananen on selittänyt jumalanpalveluksen eri puolia kuten esimerkiksi liturgisten värien merkitystä, jumalanpalveluksen eri osien ja tapojen sekä rukousten merkitystä ja taustaa. On ollut erittäin mielenkiintoista kuulla niistä, sillä kukaan ei ole selittänyt tai maininnut niistä aikaisemmin.

Etelän Ristin seurakunnasta voi sanoa, että täällä osataan laskea leikkiä. Sanni Karvanen on yksi seurakunnan monista tarinaniskijöistä ja hän teki oman tulkinnan saamastaan postista:

- Olin lähettänyt seurakuntalaisille postia ja allekirjoittanut sen Riitta Niemi, pastorska. Kun seuraavan kerran tapasin kirkkokahveilla Sanni Karvasen, tämä totesi minulle, että olit sitten laittanut kirjeeseen, että pastorska. Ensimmäisenä kävi mielessä, että oliko se jotenkin sopimatonta. Sanni ehätti kuitenkin jatkamaan, että on se hyvä, ettei Martti ole piispa, silloin sinä olisit piispaska.

Häät, kasteet ja rippikoulut ovat papin työssä niitä asioita, jolloin katsotaan tulevaisuuteen ja unelmoidaan siitä millaista voi joskus vielä olla. Pieni Ella sai Martti Paanasen pohtimaan tulevaisuutta näin:

- Pääsiäisenä 2014 olimme Riitan kanssa Penant Hillsissä katsomassa Suomi-päivien urheilukisoja ja tapaamassa tuttuja. Päivä venyi ja olimme lähdössä jo kotiin ja kävelemässä parkkipaikalle, kun kuulin naisen huutavan perääni. Sieltä juoksi meitä kohti nainen pieni lapsi sylissään ja hän huusi englanniksi, että haluaa näyttää lapsensa minulle.

Kummastelin asiaa, ja mielessä käväisi humoristinen ajatus, että mitähän Riitta nyt ajattelee. Nainen tuli luoksemme ja kertoi innoissaan sylissään olevasta Ellasta. Vasta kun hän otti päästään suuret aurinkolasinsa, tunnistin lippalakini alla olevat kasvot. Sehän oli Niina! Hän ja miehensä Shane ovat ensimmäinen täällä vihkimäni pari. Niina halusi näyttää vihkipapilleen uuden elämän ihmettä.

Ihan siinä liikutuin. Myöhemmin ajattelin, että sitten kun Suomalainen seurakunta täyttää sata vuotta, niin Ella on vasta viisikymppinen. Ja tämän vuoden rippikoululaiset 65 vuoden tietämillä. Mahtaako heistä joku olla järjestämässä noita satavuotisjuhlia?

4

Rippikoulut ja nuorten toiminta

Kun Enok Reimaa aloitti työt uuden seurakunnan pappina, yksi ensimmäisiä asioita, joihin hän ryhtyi, oli rippikoulun järjestäminen. Opetusmateriaaliksi hän laati monisteen, jonka nimi oli *Lyhyt rippikoulun opas, laatinut Enok Reimaa*.

Kaksitoistasivuinen opas jakautuu lukuihin uskonto, kristinusko ja luterilaisuus. Lisäksi mukana ovat liitteet, joissa on rippikoulun kertauskysymykset ja seurakunnan jäsenille uskonnollisia keskusteluja varten laadittu kirjoitus *Eräitä luterilaisuuden johtavia periaatteita*. Oppaassa luetellaan rippikoulussa opetetavat virret sekä ne rukoukset, jotka oli opeteltava ulkoa.

Rippikoululaisten piti osata ulkoa Herran rukouksen ja Herran siunauksen lisäksi lyhyt ruokarukous ”Siunaa Herra atriamme, ole itse vierahamme” ja pidempi aamurukous, joka kuului näin:

Rakas Isä taivahan,
kiitos rauhaisesta yöstä,
kiitos leikistä ja työstä
uuden päivän alkavan.
Neuvo mua oppimaan.
anna käytös kuuliainen.
mieli nöyrä, auttavainen.
kaikki lahjas aikanaan.
Ota sydän pienoinen
tänään täydemmin kuin ennen
aamuhetken tullen mennän
siunaa nimeen Jeesuksen.

Reimaa piti rippikoulua sekä Sydneyn keskustassa että Wollongongissa. Mo-lemmissa oli isot ryhmät eri-ikäisiä nuoria. Ennen seurakunnan perustamista rippikoulujen järjestäminen oli merimiespappien tehtävänä.

Uskonnon asioita ja nuorten juttuja

Vuonna 1965 järjestettyyn rippikouluun osallistuivat muun muassa Jorma Tähhä ja Reetta Jyrkinen. Heistä tuli myöhemmin aviopari. Jorma Tähhä kirjoittaa seurakunnan ensimmäisestä rippikoulusta:

- ▶ Enok Reimaa saapui Sydneyn 1964 loppupuolella, hän tuli olemaan ensimmäinen vakituinen pappi Sydneyn ja ympäristön alueella.

Heti tammikuussa 1965 Reimaa pani rippikoulun vetämään, ennen tätä rippikoulut olivat pastori Urpo Kokkosen töitä aina kun hän oli kierroksellaan Sydneyssä. Pastori Kokkonen piti rippikoulua Gosfordin Suomi-seuran talolla ennen Reimaan tuloa.

Reimaan rippikoulu pidettiin kerran viikossa maanantai-iltana Latvialaisten Luterilaisella kirkolla Homebushissa. Nuoria tuli yllättävän suuri ryhmä koolle, emme edes tunteneet kuin muutaman naaman. Reetta Jyrkinen oli 15-vuotias ja minä Jorma Tähhä 17-vuotias. Olimme ennen tätä rippikoulua lyhyesti seurustelleetkin - tällä hetkellä oli *cooling off period*¹. Reetta tuli Homebushiin junalla ja bussilla töistään Double Baystä ja joutui pimeällä kävelemään junalle kotimatallaan. Eikä se ollut silloinkaan täysin turvallista, etenkin nuorelle nätille tytölle, olla liikkeellä ilta myöhäsellä. Minä tulin autolla mukanaani pohjoispuolen tyttöjä: Pirjo Talvivaara, Seija Keppo ja Maire Jansson.

Enok oli tosi mukaansa tempaava ja hyvä rippikoulun vetäjä. Uskonnon asioita tietenkin käsiteltiin, myös monista nuorien sen aikaisista jutuista keskusteltiin.

Pari vähän vanhempaa kaveria oli mukana, kun tuli puhe rahasta ja sen käytöstä. Taisi olla kolehtikin kiertämässä. ”Ei meillä riitä rahat” sanoi pojat. ”No mihinkä teidän rahat menee, käyttehän te töissäkin”, kysyi Pastori. ”Kaljaan” sanoi pojat. Jutut jatkui ja muuttuivat tosi riitaiseksi ja Enok komenti poikia ulos, ”Teidän rippikoulu loppui tähän”. Pojat ei oikein mielellään lähteneet kun olivat tyttöjä jahtaamassa seurakseen. Enok uhkasi soittaa poliisit ja joutui soittamaan ennen kun pojat lähti. Ei poliisit silti tulleet kun Enokilla oli sormi puhelimen napilla eikä puhelu mennyt läpi. Pojat odottivat loppuillan kadulla eivätkä toista kertaa tulleet rippikouluun.

¹ jäädyttely vaihe

Rippijuttujen kesken oli välitunti jolloin pelattiin pelejä. Yksi sellainen oli seuraava pari uunista ulos. Lystiä riitti ja tutustuimme siinä samassa hyväksi kavereiksi, muutamasta tuli koko elämän aikaisia ystäviä.

Konfirmaatiotilaisuus oli tosi juhlava tapahtuma Saksan kirkolla Goulburn Streetillä cityssä. Jokainen oli pukeutunut parhaimpiinsa. Jännitti vähän, kun pappi kysyi kysymyksiä oppimistamme asioista. Vastaukset oli kyllä sovittu etukäteen, ettei kenenkään tarvinnut jäädä sormi suussa mutisemaan tyhmänä, mutta silti jännitti. Olihan siellä kirkon penkillä vanhemmat ja omaiset seuraamassa kirkonmenoja. Ulkona kirkon edessä riitti sitten onnitteluja ja valokuvausta, kukkia jaettiin, Reetta toi jopa minullekin pienen kimpun.

Enok kutsui meidät nuoret koolle pian rippikoulun päätyttyä. Ensinnä tavattiin hänen asunnolla Cremornessa, keskustelua ja pelejä kuului ohjelmaan. Yksi näistä peleistä oli nenäliinan kierrätys. Istuimme ympyrässä ja keksimme arvoituksia nenäliina polvilla, se kuka arvasi oikein nappasi liinan.

Naisten kiltta sai samoihin aikoihin alkunsa Enokin ansiosta, monet meidän äideistä ottivat osaa. Kokoukset pidettiin alussa Enokin asunnossa.

Nuorien kokoontuminen paisui niin, ettei enää mahduttu Enokin olohuoneeseen. Saimme käyttöömmme Saksalaiselta kirkolta Dibelius Haus -huoneiston kirkon lähetytyiltä. Seurakuntanuoret oli meidän uusi nimi, puheenjohtaja alussa oli Jorma Tähhä ja Raija Jyrkinen (Havu) sihteeri. Yli 30 nuorta kävi innolla perjantai-iltaisina kokouksissa, joissa käsiteltiin hiukan uskontoa, oli alkuvirsi, iltarukous ja paljon muuta nuorien juttuja. Kävimme piknikeillä ja retkillä, pappikin oli toisinaan mukana.

Seurakuntanuorten toiminta jatkui muutamia vuosia ja muistaakseni Jouko Keppo oli seuraavaksi puheenjohtaja ja toimi siinä useampia vuosia niin kuin Kari Leskinen.

Kauniit tytöt ja kravattipojat

Enok Reimaan rippikoulussa ollut Markku Ikonen kirjoittaa, että kauniit tytöt vetivät häntäkin seurakunnan nuorten toimintaan:

- ▶ Pastori Reimaa sai aikaan myös seurakuntanuoret, jotka muistaakseni koontuivat kerran kuussa Sydneyssä kaupungin keskustan lähellä. Ne oli illat, jossa saatiin tutustua paremmin kauniisiin tyttöihin, joita rippikoulukuvassa on useampi. Ja missä on tyttöjä, niin siellä nuoret miehenalut viihtyvät. Näin oli myös seurakuntanuorissa oloni aikana.

Tuohon aikaan olin kovanaamainen Jumalan kieltäjä ateisti, joka piti uskoa hulluutena. Minulla oli vastaukset jokaiseen kysymykseen, vaikka en tiennyt kaikkia kysymyksiä joihin ei ole vastauksia oppikirjoissa kuten ihmiselämä ja siihen kuuluvat ylä- ja alamäet.

Miten on ajat muuttuneet, nyt en tiedä vastauksia pieniinkään kysymyksiin, ja niin on minunkin polvet kumartuneet Herran edessä.

Pirjo Talvivaara oli yksi ensimmäisen rippikoulun tytöistä:

- ▶ Kyllä se oli minun elämäni ihaninta aikaa kun olin Australiassa. Isä sai hyvän työpaikan ja saatiin heti ostettua talo ja rahaa alkoi tulla. Kauppaan kun meni sai kaikkia herkkuja. Pojilla oli autot ja viikonloppuisin mentiin *beachille*¹.

Koulussa olin ummikko. Oli kamalaa kun en osannut kieltä ja sitä odotti vaan viikonloppua. Seurakunta ja seurakunnan nuoret olivat minulle pelastus, siellä kaikki puhuivat suomea. Eenokki kävi meillä kotonakin.

Enok Reimaa piti rippikoulua myös Wollongogissa, Oak Flatissa. Marja Zids muistele, että rippikoululaiset joutuivat muun muassa kääntäjiksi:

- ▶ Kun olin lapsi, pidin aina käsitöistä, kutomisesta ja virkkauksesta, mutta kieltettiin että en saanut niitä tehdä sunnuntaisin, kun se oli pyhäpäivä. En edes saanut lukea kirjoja.

Rippikoulua me käytiin Oak Flatsissa. Pastori oli Reimaa. Luokka oli aina hiljainen ja vuorotellen meidän täyty kääntää englanniksi, mitä pappi sano suomeksi. Luulen, että jokainen ymmärsi tarpeeksi eikä olis tarvinnut sanoa englanniksi. Siellä oli sanoja mitä emme tienneet englanniksi eikä suomeksi, mutta pärjättiin.

Meille annettiin lista kysymyksiä mitä pappi aikoi meiltä kysyä kun pääsimme ripille. Täyty opetella kaiken, että osaisi antaa oikean vastauksen! Oli yksi harjoitusaika, ja yksi pojista sano ”pahitetty” mutta tarkoitti ”pyhitetty”. Pelotti sitten vähän jos sanoisi väärän vastauksen kysymykseen.

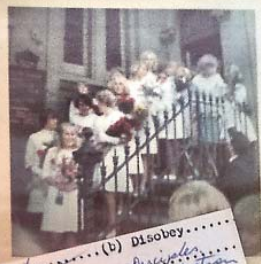
Rippijuhlassa jokaisella tytöllä oli valkoinen läninki ja pojilla oli puvut ja kravattit. Kaikki meni hyvin. Luulen että pastori Reimaa pelotti meitä oppimaan mitä oli pakollista oppia.

Kotona juhliittiin sen jälkeen. Pastori kävi meillä syömässä sinä päivänä. Hän myös yritti käydä monessa muussa kodissa, mutta ei ollut mahdollisuus kun meitä tuli monesta paikasta, luokassa oli Pictonista saakka rippikoululaisia.

En käynyt paljon suomenkielisessä kirkossa, sillä menin Oak Flatsin Australian Lutherin kirkkoon ja liityin nuorten piiriin siellä. Sen kirkon kautta löytyi aviomieheni.

Olen käynyt monessa hautajaisissa ja on aina surullista. Pujettiin parhaimpiin mustiin vaatteisiin. Australian kirkossa me ”*celebrate the life of the person*

¹ rannalle

1. When God called Abraham, did he (a) obey.....(b) Disobey.....
 2. Because Abraham obeyed, what did his descendants become? *Hebrews*
 3. What was the meaning of Jacob's name? *Hebrew*
 4. How did God bless Joseph after his brothers sold him? *Hebrew*
 5. How did God bless Joseph after his brothers sold him? *Hebrew*
 6. What great event did God prepare Moses for? *Hebrew*
 7. What special message did God give Moses written on tables of stone? *Hebrew*
 8. David depended upon God. Who was David? *Hebrew*
 9. If the Bible is a Library, what kind of books are in it? *Hebrew*
 10. If one of the books is history, what nation does it mostly tell about? *Hebrew*
 11. How many years were the Jews in Exile? *70 years*
 12. Name three of the Prophets in the history of the Jews *Isaiah, Daniel, Jeremiah*
 A. *Isaiah, Jeremiah, Daniel*

Marita
 Rosendahl
 Amy Good

Marita Carrollilla on tallessa rippikoulun koe. Konfirmaatiopäivänä kaikilla tytöillä oli valkoiset leningit. Kuva: Riitta Niemi.

and share special memories, and even laugh at some of the things.¹ En muista, että olen koskaan nauranut Suomen kirkossa. En uskaltanut!!

Myös Marita Carroll kävi Oak Flatsissa rippikoulua:

- Muistan oman konfirmaationi. Meitä oli Wollongongista viisi osanottajaa, joiden oppitunnit pastori Enok Reimaa piti Oak Flatsissa Okkosten paikalla, mutta itse konfirmaatio oli Sydneyssä vuonna 1966. Poikani puolestaan kävi rippikoulua pastori Erkki Juutisen johdolla, mutta silloin oppitunnit olivat englanniksi. Hänet konfirmoitiin Liverpoolissa Living Waters'n luterilaisessa kirkossa.

¹ juhlimme vainajan elämää ja jaamme häneen liittyviä erityisiä muistoja ja jopa nauramme joillekin asioille.

Menetetty sukupolvi

Reimaan lähdettyä Sydneyssä oltiin ilman pappia. Lähtö vaikutti myös hyvin alkaneseen nuorisotyöhön. Nuorisotoimintaa oli vielä, kun Seppo Heikkilä tuli Sydneyyn. Hän kirjoittaa, että vanhempia autettiin paljon nuorten jäädessä vähälle huomiolle:

- ▶ Reimaan ajasta oli jäljellä nuorten piiri, jonka kokouksissa Dibelius Housessa kävin jonkun kerran ja joitakin kokoontumisia Strathfieldin pappilassa.

Nuorisotyö oli meidän Suomesta tulleiden pappien kohdalla työmme heikoin lenkki. Olimme niin paljon paneutumassa heidän vanhempiensa kanssa tehtävään työhön. Luontaista nuorisotyötä häyttasi myös meidän pappien heikko englanninkielen taito. Nuorethan puhuivat keskenään englantia.

Voitaisiin siis puhua nuorisotyön kohdalla eräänlaisesta ”menetetystä sukupolvesta”. Ja sen merkit näkyivät selvästi, kun tulin Pirkon kanssa sitten vuosituhatosen vaihteessa eläkerovastina keikkahommille Etelän Ristin seurakuntaan Bass Hilliin.

Nuorten kanssa sattuu ja tapahtuu

Helmi Tarén muistaa ikävän tapahtuman, kun Sakari Vuorinen piti rippileiriä Gosfordin alueen nuorille Suomi-talolla:

- ▶ Kun Sakari Vuorinen piti rippikoulua Kulnuran Suomi-haalilla, he kävivät il-tasella vuoroin Tanttarilla, Pollarilla ja Nupposilla saunassa. Lahja Nupponen laittoi sapuskat. Erään saunaillan aikana rosvot vei teltan ja matkalaukut ulko-ko. Siinä meni vaatteet ja kaikki mitä oli mukana.

Risto Topin aikana (1974–78) oli isoja rippileirejä. Hän kirjoittaa, että pappi pääsi silloin jopa kuorma-auton rattiin:

- ▶ Rippileirit pidettiin Pictonin Suomi-haalilla. Yhden leiriporukan kanssa kävimme uimassa Thirlmere-järvellä. Matka taitettiin Valtosen Veikon kuorma-autolla. Nuoret istuivat lavalla. Veikolla oli suuri luottamus meikäläiseen, kun hän antoi auton minun hoteisiini.

Vaimoni Riitta ja poikamme Harri tulivat jalan sinne uimapaikalle. Kesken matkaa tuli rankka sadekuuro. Harri meni yhden lätäkön luo ja sanoi: ”Nyt se Jumala unohti, että me olemme menossa uimaan.”

Kyllä ne nuoret taisivat yhtä ja toista luvatontakin puuhata minun selkäni takana. Jälkeenpäin kuulin, että ainakin tupakan polttoa harrastivat.

Risto ja Riitta Topi valokuvassa rippikoululaiset konfirmaation jälkeen tammikuussa 1976. Kuva: Sylvi Blomqvist.

Risto ja Riitta Topi olivat nuoria ja innostuneita myös lapsi- ja nuorisotyöstä. Risto Topi kirjoittaa, että rippileirin lisäksi muukin nuorisotoiminta oli vilkasta:

- Toinen mielenkiintoinen työalue oli nuorisotyö. Parhaimmillaan taisi mukana olla useita kymmeniä nuoria. Tehtiin retkiä, oltiin leirillä, pidettiin nuorten iltoja. Siinä sai englannin kielen harjoitusta, kun useimmat eivät osanneet kunnolla suomea. Kerran tulin kosineeksi erästä tyttöä, kun en ymmärtänyt *propose*-verbin¹ kaikkia merkityksiä. Kai minun olisi pitänyt käyttää *suggest*-sanaa².

Toisen kerran oltiin pikkubussilla retkellä ja perältä kuului reipas kehoitus: ”lusikka lattialle”. No, eihän sitä ihan lusikka pohjassa matkustettu, mutta perille päästiin milloin Jenolan Cavesille milloin Lumivuorille.

Eräs mielenkiintoinen kokemus oli käydä seurakunnan nuorten kanssa Lumivuorilla. Monelle nuorelle lumen näkeminen oli sykhdyttävä kokemus, kun näkivät sitä ensi kertaa. Lentopallo oli suosittu peli nuorten illoissa ja leireillä.

Seurakuntanuorissa oli mukana eräs aussinuori, joka vietiin suomalaisten kanssa saunaan. Hänen kommenttinsa oli: ”*I am boiling*”³.

1 kosiä, ehdottaa

2 ehdottaa

3 Minä kiehun

Myös lasten kanssa toimittiin. Riitta piti pyhäkoulua ja yhdessä tehtiin retkiä ja pidettiin piknikkejä. Pyhäkoululaiset kantoivat oman kortensa kekoon myyjäisissä. Heillä oli oma pöytä, jonka tuotteita myytiin kilpaa aikuisten kanssa.

Pictonissa asunut Eila Ylinen muistelee, että rippileirin aikaan heidän saunansa lämpeni ahkerasti:

- ▶ Rippileirien pesupuoli järjestyi meillä, sauna lämpeni varmaan joka ilta, sillä me asuimme kävelymatkan päässä Suomi-talolta, missä leiriä pidettiin. Rippikoululaiset kävivät meillä myös ratsastamassa ponilla.

Siellä oli keittäjä mukana, Immosen Sirkka varmaankin oli silloin. Hän laittoi hyvää ruokaa, lapset olivat ainakin tyytyväisiä. Pappina oli silloin Risto Topi.

Sitten myöhemmin, kun jo asuimme pohjoisessa päin, minun tyttärenikin kävi rippikoulun Pictonissa.

Leiriemäntä ja läksynkuulustelija

Maire Matikainen oli kahdella rippileirillä ruokaa laittamassa, mutta hän ei suostu paljastamaan leirisalaisuuksia eikä sattumuksia. Maire kertoo, että leirillä emäntäkin sai opettaa:

- ▶ Olin rippileirillä keittiöemäntänä kaksi kertaa. Leirit pidettiin Thirlmeressä Suomi-talolla. Ensimmäinen oli Hannu Kilpeläisen aikana (1978–82) ja toinen Olli Kaukosen aikana (1982–86). Siellä oli hyvä tunnelma. Hannu oli kiva, kun hän keksi leiristä laulun nuorille. Sitten sattui olemaan tyttöjen vessassa sammakko ja sekin pääsi lauluun mukaan.

Rippikoululaisten piti oppia Isä meidän -rukous ja uskontunnustus ulkoa, ja niin siellä joutui emäntäkin opettamaan. Istuttiin nokatusten, kun lapset katsoo suusta kun ne opettelee, ja minäkin opetin nämä yhdelle Tikan Karille siellä.

Kyllähän ne rippikoululaiset jotain siellä öisin keksivät, mutta kun emäntä asu pienessä talossa vähän kauempana, niin minä en tiennyt mitä siellä *haalilla* aina tapahtui.

Ensimmäinen leiri oli iso leiri Risto Topin aikaan ja siellä olivat leikkineet kaikenlaista. Siellä oli Rahkosten tytär Ansa ja minun poikani Seppo. Sen muistan, että rippikoululaiset haastoivat aikuiset lentopalloon. Se oli hyvä ottelu, mutta kyllä ne lapset voitti meidät.

Risto Topin aikana oli isot rippijuhlat, ne järjestettiin pienessä kirkossa Thirlmeressä ja iso kahvitus oli Eestin majalla.

Meidän Sirpa pääsi ripille, se oli Risto Topin aikaan, ja silloin juhlat olivat Liverpoolin kirkossa. Yksi meidän tuttava otti sitten kauheella tohinalla kuvia,

mutta sillä oli väärinpäin kamera, se otti itestänsä kuvia. Sitten joku oli taputtanut olkapäähän ja sanonut, että käännä se kamera.

Rippikoululaisten tehtäviin kuuluu käydä kirkossa. Ja ainakin aikaisemmin heidän piti konfirmaatiotilaisuudessa osata vastata papin esittämään kysymykseen. Esko Vahteristo muistaa tilanteen, kun pappi esittikin kysymyksen muulle kirkkokansalle:

- ▶ Rippikoululaisia oli Eppingin kirkossa ja pappi sanoi, että nyt eivät saa rippikoululaiset vastata vaan muiden täytyy sanoa vastaus. Kysymys koski yhtä Raamatun lausetta. Kun kukaan ei vastannut, niin minä sanoin: “Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.” (Joh. 3:16)
Se oli juuri se lause, mitä ne kysyivät. Osasin sen, vaikka en ole rippikoulua käynyt.

Rippikouluja järjestetään Sydneyssä edelleen. Maaliskuussa 2014 alkoi Etelän Ristin seurakunnan rippikoulu, jonka leiriosuus ja konfirmaatio on tarkoitus järjestää tammikuussa 2015. Nyt rippikoululaiset pitävät yhteyttä ja keskustelevat toistensa sekä papin kanssa muun muassa Facebookissa olevan ryhmän kautta. Aivan niin kuin seurakunnan ensimmäisen rippikoulun aikana nytkin rippikoulun ohjelmaan kuuluu jumalanpalveluksiin ja seurakunnan tilaisuuksiin osallistuminen.

5

Musiikkitoiminta

Laulajalle ja soittajalle on aina kysyntää seurakunnassa, jonka toiminta perustuu vapaaehtoisuudelle. Sydneyn seurakunnissa on ollut paljon seurakuntalaisia, jotka ovat säästäneet ja johtaneet laulua jumalanpalveluksissa.

Eila Risku kertoo, että Wollongongissa David Nivala soitti pitkän aikaa suomalaisessa kirkossa musiikkia, jos pappi ei osannut soittaa. Marja-Leena Airas säästi Gosfordin jumalanpalveluksissa. Henrikin seurakunnassa kanttoreina toimivat muun muassa Leena Jack ja Hanna Likitalo-Goesh. Etelän Ristin jumalanpalveluksissa ovat soittaneet muun muassa Irma Barsoum ja Pirkko Julin.

Seurakunnan kuorot

Ossi Kärki kertoo kuuluneensa seurakunnan ensimmäiseen kirkkokuoroon:

- ▶ Se oli vuosi 1968 kun tulin tänne. Silloin Roinila oli kirkkokuoron johtaja ja Chester Hillin kirkossa kokoonnuttiin sillä alkuperäisellä kirkkokuorolla. Sen jälkeen se sitten muuttui, Roinila lähti Kanadaan ja sen tilalle tuli urkuri Kalle. Meitä oli siinä vähän toistakymmentä kappaletta.

Sakari ja Maija Vuorisen aikana (1971–77) ei seurakunnassa ollut ongelmaa musiikista, sillä Maija on monipuolinen soittaja ja laulaja. Maija Vuorinen kirjoittaa, että ensimmäisen Sydneyn vuonna hänellä oli kirkkokuoro:

- ▶ Harjoittelimme Homebushissa Latvian kirkolla lähellä pappilaa. Laulajia ei ollut kovin paljon, mutta pystyimme laulamaan neliäänisesti. Esiinnyimme lähinnä

jumalanpalveluksissa, mutta myös itsenäisyyspäivän juhlassa. Nuorisokuoro oli tyttökuoro ja muistan, että lauloimme ainakin joulukirkossa. Vähitellen kuorotyö hiipui, sillä laulajat loppuivat. Matkat olivat pitkiä ja harjoituksiin lähtö vaati sisua.

Meillä oli myös työntekijöistä koottu Australian Suomi-kvartetti. Minä lauloin sopraanoa, Kirsti Turunen Melbournesta alttoa, Olli Lehtipuu Brisbaneesta tenoria ja Tapio Turunen Melbournesta bassoa.

Myöhemmin mukaan tulivat Oiva Voutilainen Mount Isasta ja Risto Topi Sydneystä bassoon sekä Seija Piironen Canberrasta alttoon. Esiinnyimme eri puolilla maata aina yhteisissä tapaamisissa ja juhlissa. Kvartetti äänitti pari c-kasettia hengellistä musiikkia.

Maija Vuorinen ja Leena Jack soittivat paljon yhdessä, ja he lauloivat muun muassa seurakunnan kvartetissa. Henrikin seurakunnassa toimi myös lyhyen ajan musiikkileikkikoulu, jota Leena Jack kertoo pitäneensä niin kauan kuin rahat riittivät:

- ▶ Pastori Jaakkolan aikana (1977–80) pidin jonkin aikaa pappilan sivurakennuksessa kerhomuotoisena seurakunnan musiikkileikkikoulua, se oli vuonna 1978. Lahjoitetut varat musiikkileikkikoululle tulivat muistaakseni silloisen Suomi-koulun lopputililtä, sillä se koulu ei voinut toimia käsittääkseni Suomi-seuran tiloissa enää, koska seura oli saanut luvan myydä alkoholia ja Suomi-koululle tuli kai tauko touhuihin.

Toimin täysin seurakunnan yhteydessä ja vapaaehtoisella perustalla. En edes muista kuinka paljon saimme! Mutta kykenimme toimimaan jonkin aikaa, ehkä vuoden. Ja olimme iloiset että voimme ostaa muutaman soittimen ja joitakin tarvikkeita toimintaan.

Opetin silloin muun muassa pianon alkeita innokkaille pikkutyttöille, joista yksi sitten myöhemmin jatkoi Konservatoriossa. Hän oli Munnukan pikkutyttö. Kun lahjoitetut varat loppuivat, loppui koulun pito myös.

Tiernapojat

Tiernapojat ovat kuuluneet itseoikeutetusti Sydneyn seurakuntien ohjelmistoon aina kun tarpeeksi monta laulutaitoista miestä on saatu kokoon.

Maire Matikainen kertoo, että Tuomo Mantereen aikana (1986–91) oli mieskvartetti, joka esitti muun muassa Tieranpoikia. Siinä lauloivat Tuomo Mantereen lisäksi Raimo Kostiainen, Veli Niemi ja Edvard Toppila.

Risto Topin aikaan Etelän Ristin seurakunnassa oli lauluryhmä, joka kiersi kauempanakin esiintymässä. Raimo Kostiainen kertoo, että lauluryhmä syntyi,

Tiernapojat Rönnebergillä 1989. Tähtipoikana Jarmo Rönneberg, muriaanien kuningasta ei ole tunnistettu, mutta kuningas Herodes on Tuomo Mantere ja knihtinä oli Heikki Kilpi. Kuva: Sylvi Blomqvist.

kun pappilan kappelin ja keittiön rakennustyöt oli saatu tehtyä ja talkoomiehille jäi vapaata aikaa:

- Meitä oli muutama ukko koolla ja Risto Topi veti semmoista *laulugroupia*¹. Se kokoontui torstai-iltaisain Bass Hillin kappeliin. Laulettiin ja keskusteltiin katekennäköisistä asioista, ei välttämättä uskonnosta vaan kaikesta. Me jatkettiin aika monta vuotta, Risto Topi lähti pois ja seuraava kaveri, Hannu Kilpeläinen jatkoi vielä.

Meillä oli sitten joulun alla aina Tiernapojat. Me tehtiin vierailuja näihin ympäristöseurakuntiin ja käytiin Tiernapoikia laulamassa. Sitten kun tiernapoi-
kien keski-ikä nousi yli viidenkymmenen huomattavasti, niin sitten se loppui.

Joka torstai harjoiteltiin ja sen jälkeen keskusteltiin kaikesta. Jokainen esiti näkemyksiään niin uskonnosta kuin politiikasta. Meitä oli siinä pienimmillään neljä ja parhaimmillaan kahdeksan, sen verran kuitenkin että aina saatiin Tiernapojat kasaan. Meitä oli siinä Risto Topi, Laukan Arvo, Salmisen Pertti,

¹ ryhmää

Kankon Veko ja minä. Muistaakseni lauloin useimmiten knihtiä. Herodesta esitti Eetvard Toppila, koska se oli kaikkein suurin porukasta. Oli mukava koontua, vaihtaa mielipiteitä ja laulaa.

Veli Niemi oli mukana lauluporukassa ja hän muistaa erityisesti hautajaiset.

- ▶ Risto Topin aikaan meillä oli se alkuperäinen kvartetti. Siinä lauloivat vuorolleen Risto Topin lisäksi Kostiaisen Raimo, Salmisen Matti, Sevanderin Jouko, Toppilan Eetu ja Laukan Arvo.

Sellainen asia on jäänyt minulle mielehen, että me laulettiin paljon hautajaisissa. Olen miettinyt, että mitenkä niitä hautajaisia silloin olikin niin ihimeen paljo. Parinkin viikon välein oltiin laulamassa.

Hautajaiset oli silloin yleensä lauantaisin ja paljon oli viikollakin, me otettiin töistä vapaata. Vuonna 1969 tänne tuli paljon suomalaisia, samalla lailla kuin vuonna 1959 oli tullut. Suomalaisia oli paljon. Ei me niitä kaikkia eres tunnettu, mutta iliman muuta mentiin laulamaan, kun Risto meni toimittamaan hautajaisia. Ei ollut koskaan mitään puhettakaan, jokainen oli aina valamis lähteen.

Meidän vai teidän kuoro?

Useat Etelän Ristin seurakunnan jäsenet ovat olleet aktiivisia myös Westin Suomi-seurassa. Joskus on tullut jopa kiistaa siitä, onko kuoro ollut seurakunnan vai Suomi-seuran kuoro. Lahja Rahkonen ja Maire Matikainen kertovat:

- ▶ Lahja: Risto Topi perusti seurakuntaan kuoron, jolla oli sitten Hannu Kilpeläisen aikana esiintyminen.

Maire: Oli Westin Suomi-seura joku, monesko kymmenes vuosijuhla se oli, ja Palomäen Eemeli kuulutti, että Westin kuoro esiintyy seuraavaksi. Hannu Kilpeläinen nousi ylös, rykäisi ja sanoi ”Ei se ole Westin kuoro, se on seurakunnan kuoro!”.

Lahja: Siitä oli paljon polemiikkia ja vielä muutama vuosi sitten Hannu josain kirjeessään kirjoitti siitä.

Maire: Hannu oli ihan oikeassa, se oli seurakunnan kuoro. Me esiinnyimme, kun oli Suomi-päiviä ja Risto Topi oli meidän johtaja. Hannu soitti kitaraa, kun laulettiin *Meksikon pikajunaa*. Se oli seurakunnan kuorona perustettu, vaikka joku olisi asiasta muuta mieltä.

Maire Matikainen kertoo, että kuorotoiminta on ollut välillä vilkasta, välillä hiljaisempaa:

- ▶ Hannu Kilpeläisen aikana (1978–82) oli kuorolla hyvin toimintaa. Silloin Irma Barsoum ilmestyi maisemiin. Hän on meidän entisiä kanttoreita ja Irma johti meitä silloin ja kirkossa laulettiin. Muistan vielä kun oli joulukirkko St. Marysissä, oltiin joskus sielläkin. Kuoro esiintyi muun muassa Sydneyn molempien Suomi-seurojen järjestämässä Karjala-illassa.

Kuorotoiminta kuoli aina välillä tai se oli hyllyllä. Sitten kun Tuomo Mantere tuli, olin ensimmäisenä Tuomon kimpussa, että oletko kiinnostunut johtamaan kuoroa, että meitä löytyisi varmasti ainakin naiskuoro. Ja niinhän meitä löytyi. Risto Topin aikana oli kuorossa paljon miehiäkin, mutta sitten Tuomon aikaan siinä oli naisten lisäksi miehiä vain Tuomo ja Timo Orta.

Risto Topin kanssa hiljattain puhuttiin kuoroista. Hän kysyi, että ”muistatko kun esiinnyttiin isolla koululla Carlingfordissa, kaksituhatta ihmistä oli katsomossa?” Meitä oli 28–29 laulajaa siihen aikaan. Meillä oli kolme laulua, sitten siellä lauloivat aboriginaalit ja saksalaiset, siellä oli monikulttuuritapahtuma. Se oli mahtava tilaisuus.

Toinen mieleenpainuva tilaisuus oli keskustassa nykyisissä Palvelupisteen tiloissa. Se oli Risto Topin aikaan. Me kuorolaiset vietiin pullaa ja laitettiin muutakin, laulettiin alkoholisteille. Siellä oli paljon suomalaisia alkoholisteja siihen aikaan.

Meidän *feivori*¹ laulu oli ”Katso Kristus kadulla kulkee ja kurjinta tervehtää”. Kyllä ne kuunteli kaikki niin hartaasti. Nämä kaksi on sellaista oikein mieleen jääpää tapausta kuoron historiassa.

Myös Risto Topi muistaa Cityssä pidetyn konsertin:

- ▶ Perustettiin myös kuoro, jonka mieleenpainuvin esitys minulle oli Pallaksen Veikon alkoholisteille järjestämässä tilaisuudessa. Sielunhoito oli jotenkin yhtenä säikeenä koko työssä.

Tuomon kanssa Sydneyssä ja Suomessa

Tuomo Mantereen aikana seurakuntien musiikkielämä vilkastui, olihan seurakuntaan saatu pappi, joka osasi soittaa ja laulaa. Tuomo Mantere kirjoittaa, että hänelle löytyi soittokaveri omasta kuorosta:

- ▶ Eija Saastamoinen tuli mukaan kuoroomme ja kaivoi esiin viulunsa, jota ei ollut soittanut vuosikausiin. Viulu- ja haitariduettoja soitettiin hyvin monissa tilanteissa. Eija myös suunnitteli ja ompeli kuoron esiintymisasut. Esiinnyim-

¹ suosikki

me niissä ainakin Wollongongin Suomi-päivillä pääsiäisenä 1991 ja voitettiin kuorokilpailu.

Kävimme kuoron kanssa joskus joulun alla esiintymässä Bankstownin ostoskeskuksen lavalla. Muuan suomalainen turisti oli ällistynyt kuullessaan kovaäänisistä *Sylvian joululaulun* ja muita tuttuja joululauluja suomeksi ja englanniksi. Ainakin *Sylvian joululaulun* käänös englanniksi tehtiin yhdessä Eijan kanssa.

Pisin esiintymismatka Eijan kanssa suuntautui Brisbaneen toukokuussa 1990. Siellä pidettiin *Siirtolaismessu*, josta on Suomi-konferenssin videotallenne. Videon tekstissä lukee: ”Sanoittanut ja säveltänyt Anna-Mari Kaskinen, soveltanut Tuomo Mantere.”

Maire Matikainen kertoo, että sydneyläisten yhteistyö jatkui Tuomo Mantereen kanssa vielä senkin jälkeen, kun tämä oli muuttanut Suomeen:

- ▶ Me olimme silloin Westin Suomi-seuran alaisia, kun Suomessa oli suuri Juuret Suomessa -tapahtuma. Meitä oli siellä yhteensä neljätuhatta laulajaa suurkuorossa Joensuussa.

Me saimme kyllä nuotit ja Hilikka soitti nuoteista, mutta minä soitin Tuomolle, että voitko nauhoittaa meille nämä laulut? Hän lähetti meille nauhat ja niiltä me sitten opeteltiin ne suurkuoron laulut. Tuomo oli meidän mukana ja lauloi bassoa siinä suurkuorossa. Sillä kertaa olimme Westin edustajia.

Kauneimmat ja kyyneluisimmat joululaulut

Ulkosuomalaisille Kauneimmat joululaulut -tilaisuus on se, johon tullaan kokemaan ja tuntemaan Suomen joulua. Sydneyssä se on myös tilaisuus, jossa pääsee maistamaan suomalaista joulua. Raili Kakko:

- ▶ Kauneimmat joululaulut -tilaisuuksiin tulee enemmän seurakuntalaisia kuin muihin tilaisuuksiin, koska he tykkäävät ja saavat syödäkseen riisipuuroa ja sekahedelmäsoppaa.

Sylvian joululaulua voi täydellä syyllä kutsua ulkosuomalaisten joululauluksi. Se on monien rakastama laulu. Pirjo Räikkö kirjoittaa, että Wollongogissa oli aika, jolloin oli sovittu, että sitä ei lauleta:

- ▶ Kauneimmista joululauluista muistan miten minua harmitti, kun vanhemmat lauloivat kaikki laulut kovin hitaasti. Sekahedelmäsoppa ja riisipuuro kuu-

Kauneimmat joululaulut Oak Flatsissa 2011.

luivat myös tähän juhlaan. Näissä kauneimmat joululaulut -tilaisuuksissa oli aina paljon väkeä.

Alkuaikoina, kun joululauluja laulettiin, oli monta vuotta, ettei *Sylvian joululaulua* saanut laulaa ollenkaan. Se jäi aina pois, kun tykättiin, ettei se sovi, sillä se oli monelle haikea paikka ja sai ihmiset itkemään. Sitten oli vuosia, jolloin se laulettiin viimeisenä lauluna, että kaikki pääsi kunniallisesti pois, jos vaikka sattui itkettämään. Siitä on jo vuosia aikaa, nyt sitä saa laulaa vapaasti. Mutta Silja Lunkka, joka on ollut meidän kanttori ja aloittaa yleensä laulut, on sanonut, että *Sylvian joululaulua* hän ei aloita.

Muistan kerrankin täällä Wollongogissa oli kielinen pastori Hoffman ja hän oli mukana kauneimmissa joululauluissa. Kun laulettiin *Sylvian joululaulua*, Eila Risku alkoi itkeä. Pastori ei tietenkään ymmärtänyt mistä oli kysymys tai miksi Eila itkee, koska lauloimme suomeksi. Eila kuiskasi minulle, että ”selitä sille”.

Kauneimmissa joululauluissa lauletaan tuttuja lauluja. Bass Hillin, Gosfordin ja Wollongongin tilaisuuksissa on aina yleensä joku varmaääninen, joka aloittaa laulun. Ei siis haittaa, vaikka seurakunnalla ei ole soittajaa lauluja säestämässä.

Tilanne on hieman toinen St. Paulsin kirkossa Cityssä, jossa joululauluillekin kaivattaisiin säestäjää, sillä siellä ei ole vakituista laulunaloittajaa niin kuin muissa tilaisuuksissa. St. Paulsin joululaulutilaisuuteen osallistuu seurakuntalaisten lisäksi suomalaisia turisteja, reppumatkaajia ja nuoria suomalaisia maahanmuuttajia. Muistan kuinka vuonna 2012 joululaulutilaisuus lähti hieman ontuen käyntiin:

- ▶ Sydneyn keskustassa sijaitseva St. Paulsin kirkko oli joulukuussa 2012 lähes täynnä, kun ryhdyttiin laulamaan Kauneimpia joululauluja. Martti-pappi ilmoitti ensimmäisen laulun ja päästiin alkuun. Valitettavasti yhteistä säveltä ei tahtonut löytyä, laulu eteni hapuillen ja epätahtiin eri puolilla kirkkokäytävää. Tuntui, että tilaisuudesta ei ehkä tule ihan nimensä veroista, sillä laulu ei kuulostanut kovin kauniilta.

Oli toinen laulu menossa, kun Seija Rönneberg kävi kuiskuttelemassa papille ja tämä lähti Seija mukana jonnekin, hieman huolestuneelta näyttäen. Laulun loppuessa hän palasi takaisin ja kertoi kansalle ilouutisen. Yleisön joukossa oli nuori suomalainen reppumatkaajatyttö, joka oli ilmoittautunut vapaaehtoiseksi säestäjäksi. Seuraava laulu voitaisiin laulaa urkujen säestyksellä. Kun Helena Töllä aloitti soiton ja ensimmäiset sävelet kajahtivat urkuparvelta, oikea joulutunnelma täytti kirkon ja monet pyyhkivät liikituksen kyyneliä. Urut soivat komeasti ja yleisö lauloi innostuneesti. Tuntui, että oli tapahtunut joulun ihme.

Helena ja ystävänsä Tiia antoivat seurakunnalle vielä toisen joululahjan. He osallistuivat jouluaamun jumalanpalvelukseen virolaisella kirkolla. Silloin me saimme laulaa *Enkeli taivaan lausui näin* -virren Helenan säestyksen tahdissa.

6

Killat

Etelän Ristin seurakunnan yhteydessä toimii vuonna 2014 kolme kiltaa: Henrikin, Illawarran ja Nepean kilta. Sydneyn seurakunnassa on toiminut myös muita kiltoja kuten Läntinen kilta eli Liverpoolin kilta ja Pictonin naistenpiiri. Viime mainittua on ehkä jossain yhteydessä kutsuttu myös killaksi.

Vuonna 1963 perustettu Wollongongin luterilainen naisten kilta eli nykyinen Illawarran kilta on seurakunnan killoista vanhin, nuorin on puolestaan Henrikin kilta. Nykyisen Henrikin killan toiminta alkoi vuonna 2006. Kyse oli enemmänkin henkiin heräämisestä kuin uuden killan perustamisesta, sillä Henrikin seurakunnan yhteydessä toimineen killan toiminta oli sammunut seurakunnan lakkauttamisen myötä.

Vaikka killat ovat hallinnollisesti ja taloudellisesti itsenäisiä, ne ovat silti erittäin tärkeä osa seurakunnan toimintaa. Olli Kaukosen Suomi-lehden kirjoitusta lainaten killat ovat seurakunnan ”työrukkasia”. Ne järjestävät toimintaa ja ennen kaikkea niiden vastuulla on varojen kerääminen seurakunnalle. Aluksi killat olivat naisten kiltoja, mutta myöhemmin mukaan tuli myös miehiä, vaikka naiset ovat enemmistönä pysyneetkin. Olli Kaukonen toteaa naisten panoksesta kirjoituksessaan, että ”Rovasti Reimaan ajatusta lainatakseni on toiminta äitien varassa.”

Killat ovat hankkineet itselleen ja seurakunnalle rahaa lukemattomilla tavoilla. Kaksi asiaa on kuitenkin pysynyt samana vuosia: kahviraha ja arpajaiset. Olli Kaukonen muistelee erästä killan kokoontumista näin:

- ▶ Olimme Lempi ja Veikko Valtosella Pictonissa koti-illassa. Juttelin Lempin kanssa niitä näitä, kun huomasin jossain vaiheessa, että pöydällä vieressäni oli nippu arpoja.
 - Mitä nämä ovat? kysyin.

- Ne ovat arpoja, Lempi sanoi.
- Niin mutta kenen?
- Sinun, hän vastasi.
- Mutta milloin olen ostanut ne?
- Juuri äsken, Lempi vastasi.

Kysyin mikä hänen ammattinsa on ollut ja sain vastaukseksi, että kaupanmyyjä.

Marja-Leena Koskinen kirjoittaa Wollongongin killan 30-vuotishistoriikissa, että Seppo Heikkilän aikana (1967–70) kiltojen toiminta vakiintui. Killat saivat Heikkilältä kopiot sekä perus- että ohjesäännöistä, ja silloin muodostui kiltako-koontumisten perusrunko. Kiltujen kokoontumisissa noudatetaan edelleen suurin piirtein tätä 1960-luvun lopussa laadittua järjestystä.

1. Alkuvirsi
2. Pastorin hartauspuhe ja rukous
3. Kirkolliset ja muut ilmoitukset
4. Puheenjohtajan puheenvuoro
5. Kirjeenvaihto – sihteeri
6. Käytännön asiat
7. Loppulaulu ja rukous

6.1 Illawarran kiltä

Nykyisen Illawarran killan alkuperäinen nimi oli Wollongongin luterilainen naisten kiltä. Se on ollut osa Sydneyn suomalaisen seurakunnan ja Etelän Ristin seurakunnan toimintaa lukuun ottamatta vuosia 1971–74, jolloin Wollongong kuului Canberran seurakunnan alaisuuteen.

Kun kiltä vuonna 2013 vietti 50-vuotisjuhlia, killan sihteeri Eila Risku tiivistä killan toimintaperiaatteet seuraavasti:

- Mahdollistaa Luterilaisen kirkon suomenkielinen toiminta suomalaisten keskuudessa Illawarrassa.
- Tukea rahallisesti Etelän Ristin seurakuntaa.
- Tarjota hengellistä ja henkistä virkistystä kaikille, myös niille, jotka eivät ole killan jäseniä.
- Olla lähimmäisiä toisillemme.

Pirjo Räikkö tiivistää killan merkityksen ytimekkäästi kirjoittamalla, että ”Tärkein minulle killan kokouksissa on yhdessäolo. Mielestäni voimme olla ylpeitä siitä, että olemme olleet näin kauan kiltana yhdessä.”

Illawarran killan toiminta alkoi oikeastaan jo paljon ennen killan tai Sydneyn suomalaisen seurakunnan perustamista. Killan 30-vuotishistoriikissa Marja-Leena Koskinen kertoo, että vuosina 1959–61 Wollongongissa monien maahan tulleiden suomalaisten ensimmäinen varsinainen asuinpaikka hostellien jälkeen oli Oak Flatsin ja Albion Park Rail -alue, jossa parhaimmillaan asui kuutisenkymmentä suomalaisperhettä. Kylässäkäyntien siivellä sinne syntyi vähän kuin itsestään ompelupiiri, joka kokoontui kodeissa joka toinen viikko. Kokouksissa kerättiin kahviraha, jolla oli tarkoitus ostaa kangaspuut, kahvirahasta maksettiin rahalahja vierailevalle merimieslähetysseuran pastorille.

Sydneyn suomalaisen seurakunnan perustamisen jälkeen pastori Enok Reimaan liitti Wollongongin siihen ”sivuseurakuntana”. Eila Risku kertoo, että tässä vaiheessa ompeluseurasta tuli Naisten kiltta ja ”omapäisesti on tehty ja oltu erillään Sydneystä”. Killan itsenäisestä asemasta seurakunnassa kertoo myös Eila Riskun toteamus ”ei meitä pysty kukaan määräämään, eikä minun käsittääkseni ole kukaan yrittänytkaan.” Canberran Suvipäivillä 2013 määriteltiin Wollongongin asema, että se on ”itsenäinen Wollongong”, joka kuuluu Etelän Ristin seurakuntaan.

Oma koti ja matot lattiaan

Silja Lunkka kertoo, että kun suomalaiset muuttivat hostellista pois, he alkoivat rakentaa omaa taloa niin pian kuin mahdollista:

- ▶ Tulimme Australiaan vuoden 1958 lopussa. Olimme ensin kuukauden Bonegillan hostellissa, josta lähdimme tammikuussa 1959 Sydneyyn ja sieltä Wollongongiin, jossa ensin asuimme hostellissa. Alhovirrat muuttivat hostellista ensin, kun saivat talonsa valmiiksi. Sitten kun meidän omaa taloa rakennettiin, asuimme Alhovirralla, joiden talo oli saman kadun toisessa päässä. Alhovirran kuusihenkisen perheen lisäksi samassa talossa asuimme me, joita oli kolme henkeä, ja Sivosen pariskunta.

Miehet tekivät silloin hirveesti ylitöitä, ne teki sellaista 12 tuntista päivää. Sitten jokainen yritti vielä omaakin taloansa kyhnää. Ne olivat kyllä ahkeria miehiä. Ylitöiden päälle minunkin mies rakensi sitten vielä meidän ensimmäistä taloa. Me olimme nuori pari, ei meillä ollut rahaa, millä ostaa taloa. Tänne tullessa jokaisella piti olla 40 puntaa, se ei ole paljon se, ja siitä piti sitten ruveta kasaamaan kaikkea.

Kun uudet talot valmistuivat, halusi jokainen, suomalainen kun on, mattoja lattialle. Niin alettiin sitten kutoa mattoja. Minun siskoni mies Canberrassa, Mauno Väisänen, tilasi Suomesta ne kangaspuiden piirustukset ja teki meille kahdet kangaspuut, yhdet killalle ja toiset Suomi-seuralle. Ne olivat hyvät kan-

Illawaran killan matonkudetalkoot 1984 Räiköllä. Vas: Martta Tanninen, Eila Risku, Silja Lunkka, Kyllikki Patrikka, Mirjam Alhovirta, Pirjo Räikkö ja Mai Mikkonen.

gaspuut. Mauno Väisänen teki myös luomapuut ja ne oli meidän *garagessa*¹. Ne olivat killan ja niitä sai käyttää kuka vain ja käydä siellä luomassa kankaansa.

Meillä ei ensin ollut kalastajalankaa loimeksi, mutta täällä oli sellaista nai-lonlangan tapaista, mitä sitten käytettiin. Nythän ne tuovat tullessaan kalas-tajalankaa, kun käyvät Suomessa.

Me kudottiin mattoja myyntiin. Meillä oli sellainen pyyntö, että kuka vain kerkiää, niin voi mennä tekemään ja sitten myyään. Jokainen antoi kuteita ja niitä leikattiin sitten yhteisvoimin, kellä oli milloin aikaa ja me pidettiin tal-koita. 10–15 vuotta sitten niitä oli paljon. Kaikkien äidit on ollut kovia kuto-maan ja tyttärille on jäänyt jotakin sinne päähän, jokainen kutoi vähän niin kuin omalla mallilla.

Minä ja moni muu on ollut niin paljon myymässä kiltalaisten kutomia mat-toja Albion Parkin hallilla ja Warrawongassa. Myytäväksi ommeltiin myös esi-liinoja, siellä myynnissä oli sukkiä ja ompelutöitä.

¹ autotallissa

Pirjo Räikkö on yksi killan ahkerista matonkutojista:

- Illawarran killan ensimmäiset kangaspuut oli Sylvi Kuntsin paikalla, missä minä kudoin mattoa. Sylvi lahjoitti paljon kutomiaan mattoja ja ryijyjä arpajaisvoitoksi killan myyjäisiin. Kyllikki Patrikka teki myös paljon mattoja arpajaisvoitoksi.

Tulin mukaan Illawarran killan kokouksiin maaliskuussa vuonna 1972. Lähdimme linja-autolla Wollongongista. Matka kesti puolitoista tuntia. Perille päästyämme emäntä Marjatta Storhannus tuli ovella vastaan. Hän oli lähdössä kauppaan, oli unohtanut koko killan. Siellä matkalla meitä aikuisia oli neljä ja lapsia kolme, tämä oli pienin kilta, missä olen ollut mukana.

Matot ja käsityöt olivat tärkeällä sijalla killan toiminnassa, siitä kertovat pöytäkirjamerkinnot. 20.11.1969 pidetyn kokouksen pöytäkirja alkaa näin: "Ensin solmimme kutomiemme mattojen päät, joten pääsimme aloittamaan vähän tavalista myöhemmin varsinaisen kokouksen." Vuoden 1968 toimintakertomuksessa luetellaan tehtyjä käsitöitä, joita oli "pellavainen pöytäliina, 9 kpl mollamaijoja ja 18 jaartia mattoja" (n.16,5 metriä). Vuoden 1990 toimintakertomuksessa Eila Risku kirjoittaa myyjäistä: "Maton kudonnasta tuli 325-00 dollaria. Se oli miltei yksinomaan Oak Flatsin naisten erikoisalaa." Vuonna 1999 huhtikuussa loimilanka on puhuttanut kiltalaisia, ja Seija Tarkiainen on luvannut tuoda Suomesta 9-säikeistä loimilankaa.

Ei helvettiin, vaan killan sihteeriksi

Eila Risku saapui perheineen Australiaan vuonna 1968. Matka sai yllättävän käänteen, joka lopulta johti siihen, että hänestä tuli paikallisen naisten killan sihteeri:

- Perheemme tuli Australiaan varhain aamulla 12. marraskuuta 1968. Perheeseen kuului mieheni Seppo ja minä sekä lapset Anna-Leena, kuusi vuotta, Pauli, neljä vuotta, ja kuuden kuukauden ikäinen Eeva-vauva.

Olimme menossa siirtolaisiksi Brisbaneen. Sydneyn lentokentällä meille kuitenkin ilmoitettiin, että jääme nyt täällä pois koneesta ja meidät viedään bussilla Wollongongiin. Siis kaikki siirtolaisiksi tulijat. Emme olleet ikänä kuulleet sellaista paikannimeä kuin Wollongong.

Oli kaunis aurinkoinen päivä, kun vanha bussi läksi viemään meitä kohti tuntematonta. Ihmettelin miten pian pilvenpiirtäjät jäivät taakse, mutta omakotitaloja tuntui riittävän loputtomiin. Onko tämä kaikki vielä Sydneyn kaupunkia, ihmettelin. Mutta kun asutus loppui, tien varsia reunustivat palaneet puunrungot ja musta maa.

Peter Salmisen ristiäiset 1969. Kuvassa Pastori Seppo Heikkilä, kummi Eila Risku Peter sylissä, Tyyne Nivala, Ritva Salminen, Heikki Salminen, edessä Anna-Leena Risku. Kuva Seppo Risku.

Olimme juuri ennen Suomesta lähtöä nähneet televisiosta kuvia Australian metsäpaloista. Tämä näkemämme näytti paljon pahemmalta. Lasten takia en kysellyt Sepolta sen enempää lohduttomista näkymistä.

Sitten bussi alkoi laskeutua alas vuoren rinnettä pitkin mutkittelevaa kapeaa tietä. Näkyi vain palaneita puun runkoja. Suljin silmäni ja ajattelin: Olemme menossa suoraan helvettiin! Pian tuo musta näkymä muuttui kauniiseen merimaisemaan, olimme tulleet perille Wollongongiin, Fairy Meadow Hostelliin.

Odotimme matkan järjestymistä Brisbaneen, mutta parin viikon kuluttua Sepolle tarjottiin työtä täällä. Niin siinä kävi, että jäimmekin Wollongongiin, emmekä ole sitä katuneet.

Tutustuin suomalaisiin luterilaisiin ensimmäisen kerran kummipoikamme Peter Salmisen ristiäisissä Oak Flatsin kirkossa toukokuussa 1969. Naisten kiltan silloisen puheenjohtajan Marja-Leena Koskisen mies Jaakko antoi meille kyydin tilaisuuteen. Kiltalaiset olivat varanneet kirkon, ja pastori Seppo Heikkilä Sydneystä toimitti kasteen.

En juuri tavannut kiltalaisia ensimmäisinä vuosinamme Wollongongissa, sillä useimmat heistä asuivat Oak Flatsissa ja Albion Park Railissa. Olin kiireinen neljän pienen lapseni kanssa, sillä syyskuussa 1970 perheeseemme syntyi

Illawarran killan pullamyjäjaiset Daptossa. Vasemmalta Impi Lehtorinne, Silja Lunkka, Kyllikki Patrikka, Anu Sutinen, Mai Mikkonen, Mirja Kolehmainen, Eila Risku, Raili Kakko ja tyytyväinen asiakas. Kuva: Kauko Mikkonen.

pieni poika. Kielinen pastori K. Hartman kastoi hänet Wollongongin sairaalassa ja siitä lähtien olen ollut mukana sekä australialaisen että suomenkielisen luterilaisen kirkon toiminnassa.

Alkuvuodesta 1971 kiltalaiset lähettivät sanaa, että tarvittaisiin lisää naisia killan toimintaan. 7. kesäkuuta 1971 osallistuin ensimmäiseen Wollongongin Naisten Killan kokoukseen ja samana vuonna 22. joulukuuta minut valittiin sihteeriksi. Tässä virassa olen ollut 42 vuotta pieniä poissaoloja lukuun ottamatta.

Pullaa myynnissä

Erilaiset myyjäiset ovat olleet yksi kiltojen tärkeimmistä toimintamuodoista. Talkoilla on tehty ja myyty ja näin kerätty rahaa killan ja seurakunnan kassaan.

Raili Kakko kirjoittaa myyjäisistä näin:

- Killan myyjäiset ovat olleet hieno asia, siitä on saatu lisää rahaa seurakunnalle. Pullat ja kaikki leivonnaiset ovat menneet hyvin kaupaksi, mutta nyt leipojat ovat tulleet vanhoiksi ja moni on jo pois tästä maallisesta elämästä.

Pirjo Räikkö kirjoittaa, että myyjäisten tahti on vuosien saatossa hieman hidastunut:

- ▶ Illawarran kilta on pitänyt monet myyjäiset. Aikaisimmin oli useammin, viimeisen 7-10 vuoden aikana niitä on pidetty kerran vuodessa. Leivonnaiset kuten pulla ja kakut ovat menneet kuin ”kuumille kiville”.

Killan myyjäisissä on käynyt monenmaalaisia ostajia ja aina on kauppa käynyt. Silja Lunkka:

- ▶ Pullamyymäisiä pidettiin Daptoissa ja Warrawongassa. Tytöt leipo, kuka teki korvapuusteja, kuka hillopullaa (bostonkakkuja), maustekakkuja erilaisia, kermakakkuja, siis kuivakakkuja. Leipää teki Lahja Oksanen ja Kyllikki Patrikka, kaikki me leivottiin jotain. Minä tein hyvin usein viinereitä. Me olimme kaikki vähän nuorempia silloin ja jokaiselta syntyi jotain.

Siellä oli aina ostajia, *even*¹ omat suomalaiset ostivat. Myö leivottiin ja he tulivat ostamaan, sinne jäi viiskymppinen meidän pöydälle. Siellä oli sellaisia ostajia, jotka ostivat useammankin kympin eestä. Joku osti yhdenkin leetan, mutta useammat ostajat ostivat enemmän. Pullaleetat ja kuivakakut olivat myyjäisten suosikkituotteita, mutta kaikki meni hyvin kaupaksi. Sen takia se meidän pöytä tyhjentyi niin äkkiä, eikä siellä ollut vain yksi leeta myynnissä. Ostajissa oli latvialaisia, eestiläisiä ja saksalaisia. Me myytiin pullaa seitsemän dollaria pitko, otettiin kohtuu hinta.

Killan kokoukset

Eila Risku muistaa, että killan kokoukset pidettiin kodeissa eri puolilla Illawarraa aina vuoteen 2006 saakka. Kesäkuusta 2006 lähtien kiltta on kokoontunut kymmenen kertaa vuodessa Dapto Ribbonwood Centerissä.

Vuonna 1976 vihittiin Wollongongin St. Johnin seurakunnan käyttöön Dapton kappeli. Siellä pidettiin vuosien 1976–1996 kaikki suomalaiset jumalanpalvelukset ja killan juhlat, myös jotkut killan kokoukset. Marja-Leena Koskinen kirjoittaa killan historiikissa, että naisten kiltta hankki kappeliin muun muassa ikkunaverhot, astiat ja alttariliinan. Kiltta huolehti myös kappelin pihatöistä.

Pöytäkirjojen mukaan kiltta kokoontui vuonna 1968 yhteensä 19 kertaa ja paikalla oli keskimäärin seitsemän henkilöä. Vuonna 1994 killalla oli 11 kokoontumista, joissa oli keskimäärin 15 henkeä. Eila Risku kirjoittaakin, että killan kävijämäärä on pysynyt jokseenkin samana viimeiset 30 vuotta, keskimäärin 10–15 henkeä.

¹ jopa

Aina ei pappi päässyt paikalle. Pöytäkirjojen mukaan silloin killan kokoontumisissa luettiin Raamattua. Toukokuussa 1969 pastori Heikkilä lahjoitti killalle Raamatun, ennestään killan käytössä oli jo 21 virsikirjaa. Heinäkuussa 1969 killan sihteeri Elvi Heleneva kuvasi kokoontumisen tiivistä ja ytimekkäästi näin:

- ▶ Alkuhartauden ja virsien jälkeen tehtiin käsitöitä, harjoitettiin ohjelmaa ”virsi, rukous ja raamattu”. Joimme kahvia leivosten kera.

Mai Mikkonen kirjoittaa, että kun kilta alkoi kokoontua kodeissa eri puolla Illawarraa, hän pääsi paremmin mukaan kokoontumisiin, jotka saattoivat olla vaikka naapurissa. Killan väkimäärä kasvoi, joten ”eihän sieltä voinut olla pois! Kävi niin, että vuonna 1980 tulin valituksi rahastonhoitajaksi, ja sitä olen tehnyt nämä viimeiset vuodet.”

Vuosien varrella killan kokouksessa on ollut myös vieraita Suomesta. Yksi heistä, Terttu Riihimaa kirjoittaa ensimmäistä kiltavierailustaan marraskuussa vuonna 1989:

- ▶ Jo parin päivän päästä Australiaan saapumisemme jälkeen löysimme itsemme Naisten killasta, joka kokoontui Räiköllä. Muistan tuon kesäisen päivän tunnelman. Naiset olivat pukeutuneina hellemekkoihin. Hiki tuppasi pintaan itse kullakin, kun vieretysten istuimme olohuoneessa.

Pastori Tuomo Mantereella oli mukana soittopeli, matkaurut tai hanuri, jolla hän säesti. Lauoimme useampia virsiä, joista ”*Lähdimme liikkeelle isien maasta*” (595) nostatti kyöneleet silmiini. Se kosketti, tuli niin sanotusti iholle tässä ympäristössä.

Päiväkirjaani olen merkinnyt, että ”Koolla oli paljon suomalaisia, mm. Sylvi Kuntsi ja kauhajokelaisia. Monet kutsuivat käymään!”

Ohjelmaan kuului myös tulevien tapahtumien suunnittelu. Naiset keskustelivat Dapton kirkon verhojen uusimisesta ja joulupuuron keittämisestä. Outoa ristiriitaa tunsin mielessäni, kun tällaisessa ilmanalassa puhuttiin jouluvalmisteluista.

Vuonna 2013 eli 24 vuotta myöhemmin Terttu Riihimaa tuli uudelleen Australiaan ja silloin hän osallistui muun muassa Nepean killan kutsukiltaan ja jumalanpalvelukseen Oak Flatsin kirkossa:

- ▶ Sama aktiivisuus näyttää säilyneen, vaikka väki on jonkin verran vanhentunut. Ihailin vapaaehtoisten tarmokkuutta ja yhteen hiileen puhaltamisen meininkiä. Heillä on kokemusta ja tieto-taitoa hoitaa kokoontumisten järjestelyt, tarjoilut ja muut käytännön asiat. Toiminta ei mitenkään vaikuttanut työntekijäkeskeiseltä, vaan tehtävät ja osaaminen jakaantuvat laajalti seurakuntalaisille. Myös

miehille on löytynyt tehtäviä, joka on hieno asia. Papilla on omat, tärkeät ja kunnioitetut tehtävänsä, joita kukaan muu ei korvaa ja pastorskalla myös!

Lautanen mukaan ja vatsa täyteen

Illawarran killan kokoontumisissa on aina ollut vähintäänkin kahvit. Pöytäkirjojen mukaan kahvit, teet ja sokerit on välillä ostettu killan varoista, välillä kitalaiset ovat ostaneet ne omilla rahoillaan. Syötävät on järjestänyt joko killan emäntä tai sitten jokainen on tuonut *lautasen*¹ tullessaan. Kaikki maksavat kahvirahan.

Silja Lunkka kertoo:

- ▶ Se on sellaista, että ensin sie viet kahvit, sit sie viet ruuat ja sit sie viel maksat siin päälle. Se ei ole kyl ihan oikein, mutta jokainen haluaa tehdä sen, se on sellaista hyväntekeväisyyttä. Näin on ollut aina, ei sitä ole missään sanottu, että sun pitää tehdä. Eihän se kirkko muuten pysy pystyssä, täytyyhän sitä vähän auttaa. Ja millä sitä muuten oikein autetaan kuin pitämällä myyjäisiä ja piknikkiä, pieniä arpajaisia on ollut, niillä koitetaan kerätä rahaa. Ihmiset on halunnut sen tehdä.

On sanottu, että jos ei ole tuomista, tule vaan, tervetuloa vaan kaikki. Ei ole *necessary*² ett sinul on se lautanen. Jokainen tietää, että sinne joku tuop jotain, ettei koskaan tarvi lähteä tyhjin suin pois ja se on tullut tavaksi, että siellä on kahvit. Mutta meille on menny vähän yli äyräiden, alussa oli puhe, että vain *bisqittiä*³ ja kahvia. Mutta nyt tänäänkin oli kolmenlaista leipää, oli kääretorttua, pullaa, keksejä, täytekakku ja kahdenlaista piirakkaa. Viimeisinä vuosina se on ollut niin, että jokainen on tuonut lautasen, niin silloin siellä on tavaraa. Ja meitä on aika monta silti, vaikka on vähänkin porukkaa, jotka vievät sinne.

Silloin kun kilta kokoontui kodeissa, vuorollaan emäntä teki leipää, se teki pullaa, se teki kaiken ja tarjosi kaikille. Mutta kun vanhettuu ihminen, se tulee kai vähän vissiin laiskaksi, niin se tuli vähän raskaaksi, mutta nyt kun kaikki tehdään yhteisvoimin, se on paljon kivempi. Ei kukaan väsy.

Illawarran kilta on pitänyt omia, mutta osallistunut myös seurakunnan yhteisiin piknikkeihin. Maaliskuussa vuonna 1976 pidetyssä killan kokouksessa suunniteltiin Beach Parkissa pidettävää piknikkiä, jonne päätettiin paistaa sata hampurilaista. Saman vuoden lokakuussa killassa suunniteltiin myyjäisiä, joiden yhteydessä

1 lautasellisen syötävää kuten nyttikesteissä

2 välttämätöntä

3 keksejä

Kirkkokahvit Oak Flatsissa 2014.

oli myös *dinner* eli illallinen, jonka ruokalistalle oli stroganoff, makaroni-, maksa-, lanttu- ja porkkanalaatikkoa, salaattia, kaalisalaattia, leipää, kaljaa ja pullaa.

Kilta on järjestänyt myös hautajaisia ja erityisesti hautajaisten tarjoiluja.

Silja Lunkka:

- Me ollaan käyty paljon hautaamassa, sillä 50 vuotta on pitkä aika ja kaikki eivät ole olleet ihan nuoria, kun ovat tulleet. Aina on kahvitilaisuus hautajaisissa ja kaikki on hoidettu kunnialla hautaan, ketä täällä on suomalaisia ollut. Menään sinne ja lauletaan ja juodaan kahvit, niin kuin on tapa. Kilta on järjestänyt viime aikoina tarjottavat moniin hautajaisiin. Siinä kilta on tehnyt hyvää työtä.

Pirjo Räikkö:

- Monissa hautajaisissa kiltta on huolehtinut tarjoilemisista. Minun osallani oli tavallisesti täytekakku. Myös syntymäpäiviä olemme järjestäneet. Ruokajuhlia oli joskus kauan, kauan sitten. Mielestäni kiltta on toiminut samalla lailla kaikki nämä vuodet. Isoin muutos tuli, kun emme enää kokoontuneet kodeissa.

Suomen kirjat

Killan toiminnassa on yhdistynyt monia asioita, on tehty talkoilla käsitöitä ja pullaa, huolehdittu lähimmäisistä, opiskeltu Raamattua, pidetty hauskaa, juotu kahvia ja kerätty rahaa. Suomen kirja -myyjäisissä yhdistyi suomalaisten lukemisen nälkä ja varainhankinta. Eila Risku:

- Ensimmäiset Suomen kirjat -myyjäiset järjestettiin Albion Parkissa vuonna 1977. Muistaakseni niitä järjestettiin kolmena vuotena. Kaikki alkoi Brisbanessa asuvan ja täällä vieraisilla olleen Johannes Tuomisen kysymyksestä, olisiko Illawarran alueella mahdollista järjestää kirjamyyjäiset. Sanoin, että voisimme tehdä sen killan merkeissä.

Kiltta järjesti viikonlopun mittaiset kirjamyyjäiset, jonka lisäksi järjestimme samaan aikaan myös ruokajuhlat. Myynnissä oli niin kirjoja, äänilevyjä kuin kasetteja.

Se oli hirmuisen hyvä menestys ja väki oli kovasti onnellista, kun saatiin lukemista ja saatiin ostaa musiikkia, ihan oikeita kunnon kasetteja. Näin me saimme ehjiä levyjä, meillä oli kotona vain rikkinäisiä ja matkalla rikkoutuneita levyjä. Niitäkin äänitettiin toisilta, koska meillä oli koti-ikävä ja meidän täytyi saada kuulla suomalaista musiikkia. Me äänitettiin mitä vaan oli saatavissa. Mutta sitten kun me saatiin oikein uusia kasetteja, se oli juhlaa se.

Myytävänä oli monenlaista ihan uutta suomalaista musiikkia. Olimme aikaisemmin tilanneet musiikkia ja kirjoja Suomesta Akateemisen kirjakaupan kautta. Mutta nyt mikä ikänä oli muoti, esimerkiksi Päätalon kirjasarjat, me saimme niitä Tuomiselta Brisbanesta. Ne samat kirjat on vähän joka huushollissa, mutta nyt monta kymmentä vuotta jälkeempäin, niitä kirjoja ei oikein kukaan tarvitse. Niitä ei oikein voi lahjoittaa Lepokodille tai mihinkään, koska me ostimme kaikki samoja kirjoja.

Kirjoja ja lehtiä saatiin myös Suomesta ystäviltä ja sukulaisilta. Minun anoppini lähetti joka jouluksi kirjan niin kauan kuin hän eli. Saadut kirjat laitettiin sitten kiertämään.

Jos joku kirja oli erityisen tärkeä, ja kun oppi tietämään ketkä eivät palautaneet kirjoja, niin sinä et antanut kirjaasi hänelle. Mutta niin paljon kuin oli mahdollista, ne annettiin, että toisetkin saivat lukea. Sama jatkuu edelleen.

Vetää, työntää ja tarvittaessa tuuppii

Vuonna 1984 pastori Olli Kaukonen esitteli Suomi-lehdessä Wollongongin naisten kiltaa muun muassa näin:

- ▶ Wollongongissa on aamukilta, jolloin ”mujakööri” saapuu paikalle. Paikka vaihtelee. Rovasti Reimaan ajatusta lainatakseni toiminta on äitien varassa. Edelleen sama tahti on askelten. Ja hyvä niin. Erityistehtävänä on jumalanpalveluspaikan, Dapton kirkon tilojen kunnossapitäminen. Tehtävä hoidellaan yleensä talkoilla.

Tämä joukko jaksaa vuodesta toiseen vetää, työntää ja tarvittaessa tuuppia taakkaansa eteenpäin. Porukka on reilua, tuttuja keskenään. Yhteinen työ, vastuu ja ilo yhdistää.”

Pirjo Räikkö muistaa, että Dapton kirkon siivoojilla oli erittäin hyvä yhteishenki:

- ▶ Talkoita pidettiin Dapton kappelilla. Pidimme huolen kappelin sisätiloista kuten pihastakin. Ennen joulua oli aina siivoustalkoot. Kun tehtiin pihan siivous, leikattiin pensaat ja ruoho, sitten Martta Tanninen kuskasi roskat kaatopaikalle. Paikalla oli tosi hyvä talkoohenki.

Wollongongin naisten kilta muuttui Illawarran killaksi. Miehet tulivat myös toimintaan mukaan. Silti voi sanoa, että naiset ovat kannatelleet kiltaa ja koko seurakuntaa. Eila Risku:

- ▶ Jos naisia ei olisi, ei täällä olisi seurakuntaakaan, ei missään tapauksessa. Varsinkaan nykyisin. Naisten kilta ei ole enää naisten kilta, se on vain kilta. En osaa sanoa, koska miehet tulivat mukaan. Aluksi oli mukana vain sen talon isäntä, jossa kilta pidettiin. Sitten myöhemmin, kun kaikilla ei ollut autoja, ja jos ei päässyt kenenkään muun kyydissä, niin isäntä tuli antamaan kyytiä ja tuli mukaan. Sillä tavalla tuli uudestaan miehiä mukaan. Sydneyssä on rakenettu pappila ja se on tuonut miehiä sinne.

Täällä oli ihan alkuaikana perhe-illoja, mutta ne eivät kestäneet kovin kauan. Silloin alkuaikana, kun tänne tultiin, suomalaisenmiehet olivat pitkiä päiviä töissä. He saattoivat olla viikon poissa kotoa, muualla töissä. Ehkä vaan sun-

nuntaina he kävivät vaihtamassa uudet vaateet. Eivät he kerinneet kirkkoon ja kiltaan, se oli toinen asia naisilla.

60–70 -lukujen taitteessa tulleilla suomalaisilla naisilla oli ammatti. Vaikka perheessä oli useampikin lapsi, hakeuduttiin töihin. Tehtiin mitä vaan, sillä se oli harvoin, kun sai oman ammattialan töitä, kielitaidon ja monen muun asian takia, mutta töihin mentiin. Sen vuoksi monet eivät olleet 30–50 -ikävuoden aikana mukana. He saattoivat olla aluksi mukana ja tulivat sitten taas mukaan kun jäivät eläkkeelle. Näin tapahtuu edelleen.

6.2 Henrikin kilta

Henrikin kilta elää vuonna 2014 kolmatta vaihettaan. Kilta aloitti muistitietojen mukaan toimintansa eri nimellä ja siitä tuli Henrikin kilta Pyhän Henrikin seurakunnan perustamisen jälkeen (1997). Killan toiminta kuitenkin lakkasi jossain vaiheessa, ja siihen päättyi sen ensimmäinen vaihe.

Henrikin seurakunta tarvitsi rahaa ja killan toiminta aloitettiin uudelleen. Killan toinen vaihe päättyi, kun Henrikin seurakunnan toiminnan hiipui.

Vuonna 2006 pidettiin uuden Henrikin killan ensimmäinen kokous ja sen jälkeen toiminta on jatkunut keskeytymättä. Uutta on myös se, että killan toiminta-alue on laajentunut Pohjois-Sydneystä Gosfordiin saakka.

Sanni Karvanen on ollut mukana sekä vanhassa että uudessa Henrikin killassa. Paljon ei ole muuttunut:

- ▶ Vanha Henrikin kilta tai uusi kilta – touhut ovat suurin piirtein samanlaisia. Vanhassa killassa oli mukana lähellä asuvia Rydestä ja Chatwoodista, mutta gosfordilaisia ei ollut mukana.

Henrikin seurakunnan ensimmäinen oma pappi Markku Jaakkola kertoo, että Henrikin kilta ei ollut oikeastaan naisten kilta, vaan killassa oltiin mukana koko perheen voimalla.

Pitkään Henrikin killan eri tehtävissä ollut Sylvi Blomqvist muistelee, että ennen Henrikin seurakunnan perustamista suomalaisia jumalanpalveluksia, joulujuhlia ja lastentoimintaa järjestettiin Pohjois-Sydneystä Narrarweenan kirkossa. Siellä toimi Narrarweenan kilta, joka muutti nimensä Henrikin killaksi. Killan toiminta-alue laajeni koko Pohjois-Sydneeyn Henrikin seurakunnan perustamisen jälkeen. Sakari Vuorinen puolestaan muistaa, että killasta käytettiin molempia nimiä eli Narrarweenan kilta ja Henrikin kilta. Hänen mukaansa kilta sai selkeän toimintaohjelman uuden seurakunnan tultua perustetuksi.

Sotaveteraanipäivän tarjottavat ja tarjoilijat ovat valmiina. Vasemmalta Anneli Matuszewiz, Saara Arnoldy, Anneli Suominen, Seija Rönneberg, Sylvi Blomqvist ja Terttu Inkinen

Henrikin killan toinen vaihe alkoi, kun toiminta käynnistyi uudelleen. Henrikin killan puheenjohtajana ja rahastonhoitajana toiminut Sylvi Blomqvist kertoo killan uudelleen perustamisesta:

- Yhdessä vaiheessa jouduin sitten killan puheenjohtajaksi. Killan toiminta oli pysähtynyt, kun minä ja moni muukin lopetti samaan aikaan.

En muista kuka se silloin oli pappina, kun päätettiin, että perustetaan kilta uudelleen. Kiltahan toi rahaa seurakunnalle. Yhdessä vaiheessahan pappi ei saanut edes palkkaa, kun ei ollut tuloja killan loputtua. Sitä puhuttiin ja puhuttiin. Sitten kutsuttiin ihmisiä koolle, meitä oli varmaan lähemmäs parikymmentä henkeä meillä kotona keskustelemassa killan uudelleen alkamisesta. Kaikki olivat sitä mieltä, että perustetaan. Sovimme, että sillä kertaa ei valikoida toimihenkilöitä, vaan se tehdään seuraavassa killassa ja kysellään sitä ennen kuka haluaa.

Annas olla, me emme päässet siihen toiseen kiltaan. Kun sitten pidettiin meillä kolmas kilta ja luettiin edellisen kokouksen pöytäkirja, siellä sanottiin, että minut on valittu puheenjohtajaksi. Minä sanoin, että onhan ollut puhetta,

että ketään ei saa määrätä mihinkään ilman että henkilöltä kysytään. Minulta ei ole kukaan kysynyt, minkä takia tämmöistä mennään tekemään?

Siitä oli ollut semmoista kinaa, kun joku määräsi, että sinä teet sen ja sinä teet tämän. Minä olin sanonut, ettei tämä käy. Meillä oli aikamoinen palaveri ja lopulta minä sitten hyväksyin, että olen killan puheenjohtaja. Siitä killan toiminta taas lähti.

Minä sanoin, että okei, tästä lähtien minä en määrää eikä kukaan muukaan saa määrätä ketään vaan kysytään sopiiko sinun tehdä, jaksatko tehdä, onko aikaa. Tämä oli meidän periaate aina. Niin lähti toiminta sitten pelaamaan vähän aikaa, kunnes kilta taas lakkautettiin.

Henrikin killan ensimmäisen ja toisen vaiheen aikana kiltaan osallistui ihmisiä Sydneyn pohjoisosasta. Gosfordista tai Central Coastilta ei silloin ollut ihmisiä mukana.

Uudet tulokkaat on killoissa otettu innokkaasti vastaan ja heille on annettu vastuullisia tehtäviä, joskus hyvinkin innokkaasti. Saara Arnoldy:

- ▶ Aina toivottiin, että saataisiin mukaan myös uusia ihmisiä, sillä yleensä koolla oli samat ihmiset. Aina silloin tällöin pulpahti mukaan joku uusi ihminen.

Kun minä tulin seurakunnan toimintaan mukaan, en edes tiennyt mikä se sellainen kilta on. Jouduin heti mukaan killan toimintaan ja olin sen puheenjohtajakin. Vasta myöhemmin tajusin sen, että totta kai ne hyökkäävät uusien ihmisten kimppuun, kun aikaisemmin aina samat ihmiset ovat tehneet kaiken. Mutta se oli oikein mukavaa aikaa, otin silloin aina pojan mukaan, kun hän vielä lähti syömään pullaa ja kakkua.

Henrikin killan yhtenä tehtävänä oli varojen kerääminen seurakunnalle. Tehtävää on toteutettu monin tavoin. Saara Arnoldy, Sylvi Blomqvist ja Esko Vahteristo muistavat monta erilaista tapahtumaa:

- ▶ Esko: Meillä oli talonpoikaisjuhlat, oli mattoja lattioilla ja ruokana laatikoita ja karjalanpaistia. Ne olivat mukavat juhlat.

Saara: Sitten meillä oli tunnelmaillalliset Eppingin kirkon haalissa.

Sylvi: Se oli kyllä ihanaa aikaa. Meillä oli oikein hyvä tämä killan porukka. Meillä oli vaikka kuinka paljon myyjäisiä ja pidettiin piknikkejä ja barbequeta. Oli paljon touhua ja kaikki meni hyvin. Jokainen teki mitä osasi

Esko: Henrikin seurakunnan loppuaikana seurakunta oli niin velassa, että oli pakko perustaa käsityökerho, että saatiin rahaa. Se hankki kirkolle paljon rahaa, se oli noin seitsemän tuhatta dollaria. Pidettiin myyjäisiä ja touhuttiin kaikkea.

Henrikin askartelukerholaiset matonleikkuussa ja ompelupuuhissa Kilpisillä vuonna 1986, kuvassa Margit Kilpi, Sylvi Blomqvist, Anne Neuvonen ja Lempi Matinlassi.

Esko Vahteristo saumurivuorossa Kilpisillä vuonna 1986.

Sylvi: Kerran, kun meillä oli killan kokous, oli Melbourne cup -päivä ja killalla piti olla hattu päässä. Tuomo Mantereella oli päässä Sari Kilpisen tekemä hattu. Hatut arvosteltiin ja paras hattu palkittiin. Se oli Tuomon hattu. Hän sai palkinnoksi pienen hatun. Yhteen aikaa me esittelimme vaatteita ja olimme mannekiineina.

Esko: Siinäkin oli kyse siitä, että vaatteiden myynnistä saadusta tulosta tietty osa tuli seurakunnalle. Rahaa yritettiin kerätä aina jollain konstilla.

Sylvi: Ja siinä sivussa oli hauskaa.

Saara: Olimme kahvittamassa ja järjestämässä ruokailuja ja myyjäisissä erilaisissa suomalaisten tilaisuuksissa, markkinoilla ja eurofestivaaleilla.

Sylvi ja Esko: Meidän paikalla pidettiin barbeque monta kertaa, ja vieläkin silloin tällöin.

Sylvi: Kyllä meillä oli monta hauskaa sen killan touhuissa.

Miesten ja naisten välisestä työjaosta killan toiminnassa kolmikko kertoo näin:

- Naiset ovat hoitaneet kirkkokahvit ja leiponeet sekä paistaneet myyjäisiin ja tehneet paljon töitä. Miesten tehtävänä oli laittaa pöydät ja he olivat auttamassa ja kuskasivat naisia. Oli tärkeää, että miehet tiesivät mitä oli menossa, vaikka he eivät olisi mitään varsinaisesti tehneetkään.

Hätä keinot keksii

Joskus käy niin, että asiat eivät mene niin kuin on suunniteltu. Aina ovat kiltojen naiset keksineet keinot, miten tilanteesta selviää. Terttu Inkinen kertoo yhdestä tapauksesta:

- Sydneyssä pidettiin suomalaisten pappien kokousta. Paikalla oli Mt. Isan pappi Lauri Iso-Aho ja vaimonsa Annikki, Brisbanen pappi, Adelaidesta Jorma Jormakka ja Voitto Pokela, joka oli silloin Henrikin seurakunnan pappina Sydneyssä. Pappi ja pappien rouvat majoitettiin seurakuntalaisten kodeissa.

Henrikin killan tehtävänä oli ruokkia pappit kokouksen aikana. Me laitoimme heille keittoa Eppingin kirkossa. Yhtenä päivänä tuli ukonilma ja virta katkesi. Sähköt meni poikki ja ruoka oli kesken keittämättä. Sit ihmeteltiin, että lähde-täänkö me kattomaan, jos kotona on jossain sähköt.

Sitten Kyllikki Tiainen katteli kaappiloita ja sanoi, että täällähän on paljon kynttilöitä. Niinpä me laitettiin niitä kynttilöitä rykelmään pellin päälle niin paljon kuin kattilan alle mahtui. Siihen tehtiin teline ja kattila sen päälle ja keitto rupesi kiehumaan. Kynttilöillä keitettiin se keitto kypsäksi. Kirkkokynttilöitä ne oli, kaapissa oli koko laatikollinen, myö sieltä niitä omin lupinemme otettiin ja keitettiin keitto ja ongelma oli ohi.

Myyjäisiä ja vihjailevaa viestintää

Useimmille ulkosuomalaisille on tuttua se, että suomalaisena olet ikään kuin vastuussa kaikkien suomalaisten tekemisestä, oli se sitten hyvää ja esimerkillistä tai ei. Näin on myös Australiassa, sen sai Sylvi Blomqvist kokea Crows Nestin myyjäisissä:

- ▶ Meillä oli usein myyjäiset Crows Nestissä, *chemistryn*¹ edessä. Kerran sitten sattui niin, että eräs mies tuli siihen
 - Minkä hyväksi nämä myyjäiset on? mies kysyi.
 - Suomalaisen luterilaisen kirkon hyväksi, minä kerroin.
 - Ai jahah! Minä tunnen suomalaisia miehiä tuossa kapakassa. Kyllä ne ryyppää. Se tuli niin hartaasti. Sitten hän yhtä äkkiä huomasi, että hän taisi sanoa pahasti:
 - Niin niin, kyllähän mekin ryyppäämme, mutta me juomme etupäässä kaljaa, mutta suomalaiset juo niitä väkeviä. Mutta kyllä ne on kovia tekemään työtä!
 - Niin raskas työ vaatii raskaat huvitukset, minä sitten sanoin siihen.

Tuomo Mantere oli hiljattain ostanut haitarin ja hän soitti sitä myyntipöydän vieressä, kun meillä oli myyntipöytä Crows Nestissä. Minä sanoin, että meidän täytyy laittaa hattu maahan, että ihmiset laittavat rahaa siihen. Siihen tuli kamalasti rahaa. Tuomo olisi antanut rahat killalle, mutta minä sanoin, että nämä olet sinä hankkinut, vie ne seurakunnalle tai pane omaan taskuusi. Meillä oli hyvä myynti silloin. Pohdimme, että oliko se ehkä sen takia, että meillä oli niin paljon myytävää? Vai sen takia, kun Tuomo soitti haitaria ja ihmisiä tuli, vai koska oli hyvä ilma?

Henrikin killan kokoukset noudattelevat yhä suurin piirtein Seppo Heikkilän aikana 1960-luvulla luotua killan kokoontumisen kaavaa. Eri aikoina killoilla on ollut omia tunnuslauluja tai kiltalauluja tai -virsiä. Sylvi Blomqvist kertoo, että yhdessä vaiheessa killassa laulettiin aina sama virsi:

- ▶ Muistan kun pastori Jorma Jormakka oli ensimmäistä kertaa naisten killan kokouksessa. Olimme jo aikaisemmin keksineet, että otetaan yksi määrätty laulu, joka lauletaan, ettei aina tarvitse miettiä mitä lauletaan. Me olimme päättäneet, että se on virsi 471 *Hyvä Jumala, kiitän kodista*, jossa lauletaan muun muassa, että ”Anna voimia oikein toimia.” ja ”...emme riitele, turhaan kiistele.”

Kaikki rupesivat nauramaan, kun sitä laulettiin. Jorma kysyi, että mitä varten te nauratte, että tähän on oikein hyvä laulu. Emme me sillä kertaa pu-

¹ apteekin

Joulumyyjäisissä Hornsbyssä, Margit Kilpi, Terttu Inkinen, Eija Saastamoinen ja Tuomo Mantere.

huneet mitään, mutta kerroimme sitten, kun Jorma myöhemmin kysyi, että mitä varten me olimme nauraneet. Joskus sattui, että joku aiheutti pikkuisen hankaluuksia ja siksi olimme keksineet juuri sen laulun "anna voimia, oikein toimia". Jorma Jormakka totesi, että hmm, kyllä hän nyt ymmärtää, miksi olette valinneet tämän laulun.

Uusi Henrikin kilta

Henrikin kilta perustettiin tai herätettiin henkiin kolmannen kerran virallisesti 16. helmikuuta 2006 Helga Lemmen kotona Umina Beachilla pidetyssä kokouksessa. Killan puheenjohtajaksi valittiin Helga Lemme, sihteeriksi Helena Bohun ja rahastonhoitajaksi Eva-Lena Rainford. Käytännössä uusi Henrikin kilta sai alkunsa jo vähän aikaisemmin. Helga Lemme:

- ▶ Henrikin killan toiminta lähti käytännössä liikkeelle yhdestä kysymyksestä. Kun silloinen pappi Pauli Huhtinen kysyi minulta Palvelupisteessä, että "Hel-

ga, etkö sinä voisi alkaa vetämään Henrikin kiltaa?” Minä vastustelin ja kerroin, etten koskaan ole ollut puheenjohtajana. Pauli vakuutti, että olisin oikea ihminen tehtävään. Hän myös sanoi, ettei killan kokoontumisten tarvitse olla niin suureellisia.

Niin me aloitimme sitten Henrikin killan toiminnan uudelleen. Aluksi kaikki oli hyvin yksinkertaisesti laitettua, mutta ajan myötä jotkut ovat halunneet laittaa pöydän kunnolla koreaksi. Pääasia on kuitenkin, etteivät sen kokoontumiset ole mitään kahvikekkereitä. Tarkoituksenamme on kerätä rahaa ja tukea niin seurakuntaa, viljellä Jumalan sanaa sekä tavata ystäviä ja uusia ihmisiä. Sinne ovat kaikki tervetulleita. Tietysti on niin, että ne jotka useimmin käyvät, ystäväystyvät paremmin.

Uuden Henrikin killan ensimmäisessä kokouksessa hahmoteltiin toimintaa ja käytännön asioita. Kokouksessa päätettiin, että killassa tarjotaan ”kaupasta ostetut kahvi-lounastarvikkeet (leivät ja leikkeleet) tai itse tehdyt (esim. soppalounaat).” Niin kahvi- kuin soppalounaan hinnaksi päätettiin viisi dollaria, mutta pöytäkirjassa todetaan, että ”Huom. Ylärajaa ei oo!” Edelleen kokouksessa päätettiin, että killassa pidetään arpajaiset ja että kilta voi järjestää kahvitarjoiluja seurakunnan tilaisuuksissa.

Ensimmäisessä kokouksessa määriteltiin myös uuden Henrikin killan tehtävä:

- ▶ Päätettiin, että killan tarkoitus ei ole ainoastaan *money-raising*¹. Kilta on seurakunnan toimintaa, ystävien ja yksinäisten tapaamispaikka, johon uudet ihmiset toivotetaan sydämellisesti tervetulleiksi! Päätettiin Jeesuksen sanoihin ”Sillä missä kaksi tai kolme on koolla minun nimessäni, siellä minä olen heidän keskellään.”

Uusi Henrikin kilta on järjestänyt muun muassa kirkkokahveja, kahvituksia Sanan ja sävelen -illoissa, vastannut Manly Damilla järjestetyistä pääsiäispiknikeistä, tarjonnut joulutorttuja, riisipuuroa ja sekahedelmäkeittoa joululaulutilaisuuksissa, milloin yksin milloin yhdessä Gosfordin Suomi-seuran kanssa. Kiltalaiset ovat järjestäneet *garage saleja*², piknikkejä, leiponeet, paistaneet, keittäneet ja järjestäneet arpajaisia. Kaiken kaikkiaan killan toiminta on Helga Lemmen mukaan sujunut hyvin:

- ▶ Kaikki killan kokoukset ovat sujuneet hyvin eikä koskaan ole tullut suurempaa hässäkkää tai harmia. Silloin kun pastori on ollut mukana, jokainen on kuun-

¹ varainhankinta

² kotikirppiksiä

nellut sanaa ja laulanut, minun mielestäni se on tärkein. Sitten on ihmisten keskustelut ja yhdessä oleminen. Meillä aina on tarpeeksi syötävää pöydässä, vaikka ei panosteta niin paljon siihen, että pitäisi olla hienot herkut – vaikka kyllä joillakin on sen seitsemän sorttia.

Meidän killassa kaikki ovat pitäneet killan kotonaan ja sen on kiertänyt jokaisen paikalla joka vuosi. Ne, jotka eivät pysty ottamaan killan kokousta kotiinsa, ovat sitten kustantaneet ruuat puistopiknikeille ja he ovat sillä lailla auttaneet.

Erilainen piknikki

Joskus killan kokouksen saama käänne on laittanut pastorin kyvyt koetukselle. Helga Lemme kertoo Woy Woyn Memorial Parkissa pidetystä killan piknikistä:

- ▶ Yksi erikoinen killan kokous oli Woy Woyn Memorial -puistossa järjestetty piknikki. Silloin levitettiin erään miehen tuhka. Henkilö, joka oli huolehtinut tästä miehestä, oli tuhkanut hänet kuoleman jälkeen ja tuhka oli ollut vissiin kymmenen vuotta hänen kaapissa. Sitten viimesilleen, kun hän kaappia siivosi, hän huomasi, että mihinkäs ihmeeseen minä laitan tämän tuhkat. Hän toi sen sitten sinne kiltaan. Tuhka oli jäänyt hänelle, koska mies oli yksinäinen ja Suomessa eivät nähtävästi halunneet sitä tuhkaa.

Monta kertaa Suomessa sanotaan, että haudatkaa sinne, ei tarvitse laittaa tuhkaa tänne. Kaikki eivät ole niin läheisiä eikä kaikilla, jotka ovat olleet täällä 40 – 50 -vuotta, ole enää niin paljon sukuakaan Suomessa.

Minä muistan, kun meidän pastori Martti Paananen oli vähän ihmeissään, kun me sanottiin, että nyt on sitten se tuhkan levitys. Meidän pastori, joka oli vasta hiljan tänne tullut, kysyi, no tarttiskos siihen olla jotkut luvat, ja mihinkäs se sitten levitetään. Me kaikki siihen kuorossa, että eihän siihen nyt mitään lupaa tarvitse, että täällähän saa heittää sen vaikka ruusupensaaseen pihalle.

Me levitettiin se sitten sinne merenrantaan ja kova tuuli tuli ja tietysti se tuli väärältä puolelta ja se tuhka oli kaikkien päällä. Se oli aika erikoinen hautaus. Laulettiin virsi ja pastori Martti sanoi hautajaisrukoukset ja se oli oikein mukava, siis semmoinen todellinen tilaisuus. Me oltiin oikein iloisia, että hän otti sen ihan oikein, kirjan mukaan.

6.3 Nepean kilta

Nepean kilta on Sydneyssä vuonna 2014 toimivista killoista toiseksi vanhin. Perustajajäsen Irja Keski-Nummi kirjoittaa killan perustamisesta:

- ▶ Nepean kilta aloitti toimintansa vuonna 1972. Siihen aikaan oli jo Liverpoolissa kilta. Pastori Sakari Vuorinen oli silloin meillä pappina. Ensimmäinen kilta eli killan perustava kokous oli Kortelaisilla. Mukana oli 14 henkeä: Lahja Rahkonen, Eila Vaurela, Kerttu Majoinen, Aune Haapanen, Hilma Lapinpuro, rouva Räsänen, Tyyne Korhonen, Annikki Rajala, Irja Keski-Nummi, Anja ja Erkki Kortelainen, Pauli Rantanen, Maija Vuorinen ja pastori Sakari Vuorinen.

Aluksi killan nimi oli Mount Druitin ja ympäristön naisten kilta. Siihen aikaan oli Mount Druittissa noin 60 suomalaisperhettä. Pastori Vuorinen toivoi, että heitä tulisi enemmän kun killan nimi on sieltä. Ehdolla oli myös Nepean kilta, mutta Mount Druitt voitti. Me aloimme pitää myyjäisiä St. Marysissä Woolwoodin edessä. Kun haimme lupaa myyjäisiin Penrithin City Councilista tuli aina eteen sama kysymys, miksi heitä eikä Blacktownin alueelta, johon Mt. Druitt kuului?

Killan ensimmäisessä kokouksessa päätettiin, että tämä alkava naisten kilta liitetään N.S.W:n Luterilaisen kirkon naisten liittoon. Kokous valitsi killan puheenjohtajaksi Lahja Rahkosen, joka on ollut tässä tehtävässä siitä lähtien. Hän jatkaa tehtävässä edelleen vuonna 2014. Killan ensimmäiseksi sihteeriksi valittiin Anja Kortelainen, joka on nyt killan rahastonhoitaja.

Killan pöytäkirjasta käy ilmi, että perustavan kokouksen jälkeen killan tilille talletettiin jo sievoinen summa rahaa. Kokouksessa pesuaineita myynyt Pauli Rantanen lahjoitti illan myyntitulot \$18,47 killalle. Kun mukaan laskettiin kahvirahasta saatu tulo, olivat killan varat yhteensä \$ 23.91 dollaria.

Arpajaiset ja kahviraha kuuluvat edelleen killan kokoontumisiin, mutta yhä useammin tarjoilut tehdään nyttikestiperiaatteella eikä emännän tarvitse olla niistä yksin vastuussa. Lahja Rahkosen kertoo:

- ▶ Killassa me kokeilimme sitäkin, että kun oli tarjoamisvuoro, siinä oli aina kaksi ihmistä. Kokeilimme, että he eivät laittaisi kahvirahaa, kun kukaan ei ota mitään aineista. Mutta sitten kun se menee nyttikesteille, niin ei sekään *pelaa*. Jokainen panee kahvirahan niin kuin normaalisti, eikä se ketään vie konkurssiin se yksi vitonen. Eikä kukaan olen *complaininnut*¹ siitä. Minä kyllä kehumalla kehun näitä meidän killan ihmisiä, etteivät ne ikinä ole *complaininnu* rahan puolesta. Sen puolesta on ollut hyvin.

¹ valittanut

Mount Druittin suomalaisten naistenkillasta Nepean killaksi

Lahja Rahkonen vahvistaa sen, mistä Irja Keski-Nummi kirjoitti eli killan nimi aiheutti aluksi hankaluuksia:

- ▶ Sakari Vuorinen oli se, joka antoi Nepean killalle nimen. Me olimme jo silloin Keski-Nummen Irjan kanssa sitä mieltä, että laitetaan sen nimeksi Nepean kiltta, koska Nepean river käsittää hirveän ison alueen. Siitä tuli Mount Druittin suomalaisten naistenkilta, kun Sakari halusi, että se niin on ja se siellä perustettiin, Kortelaisilla.

Seuraava kilta oli sitten Korhosilla, Tyynellä ja Heikillä, siinä ihan vieressä. Kun kilttaa oltiin aloittamassa, niin ovelle kopistettiin. Sieltä tuli Reinikaisen Liisa, nuori rouva, joka asui Doonsidessä. Hän kysyi, että ”Anteeksi, että saanko minä tulla, kun minä kuulun Doonsideen?” ”Totta kai”, me sanottiin. Siinä me ruvettiin miettimään, että hyvänen aika, häiritseekö tämä nyt sillä tavalla, että tänne eivät saa tulla muut kuin mountdruittilaiset. Sinä iltana päätettiin, että killan nimi on ”Mount Druittin ja ympäristön kilta” ja sillä nimellä se kulki kauan.

Myyjäisiä varten tarvittiin luvat, ja me huolehdittiin ne Irja Keski-Nummen kanssa. Me oltiin aina *probleemissa*¹ Irjan kanssa, kun meillä oli näitä myyjäisiä, ne kun ovat Penrithin City Councilin alueella ja Mt. Druitt kuuluu Blacktownin Counciliin. Me oltiin *probleemissa* aina kun uusi virkailija tuli ja sanoi: ”Mitä te tuutte meidän counciliin pitämään myyjäisiä? Kun te olette Mt. Druittin kiltta, te kuulutte Blacktownin counciliin.” Aina me annettiin iso selitys siitä, että meitä on ympäriinsä ja tämä on nimi.

Sitten se asia pantiin vireille hirveen aikasessa vaiheessa, että eikö me voita vaihtaa sitä Nepean killaksi, mutta kukaan ei sanonut mitään. Sitten Erkki Juutisen aikaan me taasen jouduttiin isoon *probleemaan* Irjan kanssa. En muista mikä meillä oli St. Marysissä, mutta piti taas täyttää kaavakkeita ja tehdä sitä ja tehdä tätä. Silloin me sanoimme, että nyt jos ei tapahdu tätä nimen vaihdosta, niin silloin me lopetetaan myyjäiset kanssa. Eihän siitä tule mitään, että joka kerta kun sattuu eri virkailija, niin se tarttuu kiinni tähän, että me ollaan toisen councilin alaisia. Se oli syy, miksi me vaihdettiin se Nepean killaksi ja sen jälkeen ei ole kysytty mitään eikä käsketty mennä Blacktownin counciliin.

Miehet löysivät pian tiensä toimintaan mukaan. Jo ennen killan lopullista nimen muutosta sen nimestä jätettiin naisten-etuliite pois.

¹ pulassa

Autamme kanssaihmiä

Perustavassa kokouksessa Korttelaisilla laadittiin myös Mount Druittin suomalaisen naistenkillan säännöt. Niiden mukaan hengellisen puolen killassa hoitaa pastori. Muut killan tehtävät määriteltiin näin:

- ▶ Killan tarkoituksena on antaa taloustukea seurakunnalle ja mahdollisesti saada mukaan uusia suomalaisia. Vuoden lopussa puolet killan tuloista luovutetaan seurakunnalle ja toinen puoli seurakunnalle eri tarpeisiin killan toiminnan kautta. Sääntöjensä mukaan kilta kerää varoja järjestämällä myyjäisiä, piknikkejä ja kirkkokahveja. Säännöissä määrätään, että kilta kokoontuu kodeissa vuorotellen ja talon emäntä tarjoaa kahvit ja arpavoiton.

Killan säännöissä todetaan myös, että autamme kanssaihmiä hautajaisissa ym. mahdollisuuksien mukaan.

Lahja Rahkonen ja Maire Matikainen kertovat, että tämä sääntöjen kohta, jonka mukaan kilta auttaa ihmisiä hautajaisissa, on toteutunut hyvin killan toiminnassa:

- ▶ Paljon on autettu hautajaisissa. Se tarkoittaa sitä, että me hoidamme koko tarjoilun. Meillä oli pitkään niin, että mitä omaiset antavat, niin me olemme tyytyväisiä siihen mitä maksuun tulee. Sitten meillä oli isoja hautajaisia, joista kukaan ei antanut mitään.

Niilo Rahkonen rupesi painostamaan meitä, että teidän täytyy laittaa konttäsomma, että eihän siitä tule mitään, että te ostatte aineet ja tarjoillette *for nothing*¹. Vuonna 2011 me päätimme, että se on 10 dollaria per person. Kun omaiset kysyvät, me sanomme, että meillä on tällöinen sääntö ja se on pelannut hirveän hyvin. Tähän mennessä ei ole saatu siitä yhtään *complania*, että me laitoimme sen konttähinnan. Siihen kuuluu kaikki, suolapalat ja täytekakut ja muut. Mutta ennen sitä, kun oli hautajaisia, vaikka joku oli, joka ei maksanut mitään niin suurin osa maksoi reilusti, jopa isoja summia.

Hautajaisten lisäksi on järjestetty syntymäpäiväkahvituksia, esimerkiksi Irja Keski-Nummen 90-vuotissyntymäpäivät järjestettiin. Siellä oli 140 henkeä ja kolmen metrin kakku.

Hautajais- ja syntymäpäiväkahvitusten lisäksi Nepean kilta on auttanut lähimmäisiä muilla tavoin esimerkiksi lähettämällä joulupaketteja. Osoituksena tästä on killan pöytäkirjassa liitteenä oleva kirje leskeksi jääneeltä rouvalta:

¹ ilmaiseksi

- Sydämelliset kiitoksemme huomaavaisuudestanne ja avusta jota osoititte meitä kohtaan. Kaikki oli todella tervetullutta, sekä auttoi meitä suuresti vaikeana aikana.

35-vuotisjuhlien yhteydessä Marja-Terttu Huhtinen kirjoitti Suomi-lehteen Nepean killan tekemästä diakoniatyöstä: ”Suuri ja usein näkymätön osa killan toiminnassa on moninainen auttamistyö”. Tästä esimerkkeinä hän mainitsee kyydin antamisen niille, jota eivät yksi pääse mukaan seurakunnan tilaisuuksiin tai sen, kun kiltalaiset yllättivät erään vanhainkodissa asuvan lady:n: ”...ryhmä kiltalaisia pakkasi kahvikorin ja täytekakun mukaansa ja yllättivät päivänsankarin. Paikalle kutsuttiin myös paikallinen pastori pitämään puhe. Ladya ei unohdettu.” Marja-Terttu Huhtinen summaa killan työn näin: ”Nepean kilta on hienolla tavalla vuosikymmenien ajan omalla toiminnallaan toteuttanut kristillistä diakoniatyötä.”

Bisneshän meillä oli aina mielessä

Niin kuin killan säännöissä todetaan, yhtenä tehtävänä on varojen kerääminen seurakunnalle. Killan yli neljäkymmentä vuotta kestäneen historian aikana varoja on kerätty mitä erilaisimmilla tavoilla.

Nepean kilta on järjestänyt vuosien aikana monenmoisia myyjäisiä. Esimerkiksi vuonna 2000 kilta järjesti yhdeksän kertaa räntimarkkinoiden nimellä tunnetut katumyyjäiset, joihin osallistui 200 suomalaista. St. Marysin katumyyjäiset jatkuvat edelleen. Silloin kun niitä ei ole jostain syystä pystytty pitämään, on kilta järjestänyt *garage saleja*.

Toukokuun 17. vuonna 1978 pidettiin Elma Sarénin kotona ylimääräinen kilta matonkuteiden leikkaamista varten. Paikalla oli kahdeksan kiltalaista. Tuolloin sovittiin, että joka kuukausi pidetään ylimääräinen kilta, jossa valmistetaan käsitöitä killan myyjäisiin. Mutta ei killan kokous ollut pelkkää työtä. Terttu Jokela raportoi pöytäkirjassa näin:

- Kyllä siinä juttu luisti matonkuteita leikatessa, puhuttiin yhtä sun toista, jääköön tässä pöytäkirjassa mainitsematta.

Talon tytöt järjestivät meille leikkejä, vaikka sää näyttikin huonolta, keräännymme kaikki takapihan pyykkinarun alle leikkimään. Ensimmäinen leikki oli istuinpaikan löytämisleikki. Musiikki soi ja sen tauottua jokaisen piti keritä istumaan, koska tuolia oli yksi vähemmän, jäi yksi henkilö ilman paikkaa ja oli pelistä pois. Maire ja allekirjoittanut kävivät kovan kaksintaistelun viimeisestä istumapaikasta Mairen jäätyä lopulta ilman istuinta. Palkinnoksi sai voittaja ”selänraaputtajan”. Toinen leikki oli myöskin tuolileikki. Sen voitti Laina ja hänelle tuli palkinnoksi myös ”selänraaputtaja”. Sitten olikin kahvin

Nepean killan myyjäisiä St. Maryssä, myymässä on Anja Kortelainen.

vuoro, jonka aikana ostimme arpoja. Arvottavaksi Elma oli hankkinut ”Servetitelineen”, jonka onnellinen voittaja oli Laina. Lopuksi lauloimme virret 312, 301 Ja 35 ja luimme Herran Siunauksen.

Kuukauden kuluttua 14.6.1978 kilta kokoontui Karjalaisilla. Tuolloin paikalla olivat myös Riitta ja Risto Topi kaksospoikiensa kanssa. Terttu Jokela raportoi kokoontumisesta killan pöytäkirjassa seuraavasti:

- Kovassa työntouhussa saavuimme Karjalaisille keskiviikkoamuna klo 10.00. Työtä tuntui olevan jos jonkin näköistä ja juttu kävi siinä samalla. Maire virkkasi patalappua, Hilma selvitti sotkuista villalankakerää, kerijäksi on tosiaan Hilma joutunut. Elma leikkasi superlonia pikku palasiksi, pappilan kaksosten työskennellessä Elman apuna. Allekirjoittanut leikasi nukketilkkuja, joita sitten Irja kuroi innolla sykeröksi. Puheenjohtaja taisi olla apuna Irjalle langan neulansilmään laitossa. Jokaisella oli jotakin työtä. Talon emännällä oli varmasti eniten meitä passatessa. Kahvipannu tuntui olevan koko ajan kuumana ja eräitä kuppeja varmasti tuli juotuakin leivonnaisten kera.

Risto esitti, että naisten killat yhdessä ostaisivat rippilapsille kaavut, johon me suostuimme.

Seuraavan killan pöytäkirjasta käy ilmi, että Mt. Druitin, Läntisen ja Wollongongin killat päättivät yhdessä ostaa seurakunnalle 20 albaa, joita rippikoululaiset voivat käyttää konfirmaatiassa.

Varainhankinnassa ei ollut siis kyse pelkästään rankasta raadannasta seurakunnan hyväksi, sillä kiltalaiset ovat pitäneet huolen siitä, että se on tapahtunut hauskoissa merkeissä. Lahja Rahkonen tiivistää Nepean killan varainhankintapolitiikan ja toiminnan luonteen näin:

- ▶ Bisneshän meillä oli aina mielessä, totta kai, me tehtiin rahaa. Me on kerätty rahaa syömällä ja hauskaa pitämällä. Me ollaan varmaan sellainen villin lännen kilta. Muualla voi olla hartautta enemmän. Meillä killan kokous on jaettu niin, että on se hartaus, mutta ihmisillä pitää olla hauskaa ja pitää saada vaihtaa keskenään mielipiteitä. Meillä ei ole se uskonto yhtä paljon esillä kuin ehkä muilla. Killan ohjelma runko on säilynyt vuosikausia suurin piirtein samana ja joskus ollaan leikkimielellä.

Huoli seurakunnan taloudesta ja ennen kaikkea siitä, pystytäänkö pitämään oma pappi, on näkynyt killan toiminnassa muun muassa niin, että käyttöön on otettu hyvin epätavallisiakin keinoja. Väillä on ryhdytty jopa uhkapeliin. Lahja Rahkonen:

- ▶ Se oli papiton aika, kun me aloitettiin lottoaminen. Aluksi loton hoitaminen oli Liisa Fillmoren tehtävänä ja siitä hän sai lisänimen Lotto-Liisa. Hän sanoi, silloin kun aloitettiin, että jos me voitetaan, niin mehän ostamme oman papin. Mutta Liisa vaihtoi viime vuonna mielipiteensä ja sanoi, ettei me tarvita pappia, kun meillä on hyvä pappi, nyt minä haluan ostaa itselleni autonkuljettajan.

Rättiviesti ja mannekiininäytökset

Jotkut killan tempaukset ovat vaatineet erityisen paljon leikkimieltä, ainakin papilta. Maire Matikainen ja Lahja Rahkonen muistelevat, että esimerkiksi rättiviesti ja mannekiininäytökset ovat kuuluneet killan ohjelmistoon:

- ▶ Rättiviestin idea oli sellainen, että oli kaksi matkalaukkuja täynnä vanhoja vaatteita ja kaksi joukkuetta. Joukkueen jäsenet olivat rivissä ja ensimmäinen juoksi matkalaululle, otti laukusta vaatteen, puki sen päälleen ja juoksi jonon viimeiseksi ja seuraava lähti liikkeelle. Siellä oli rintaliiviä ja pikkuhousua, siellä saattoi olla yksi sukka ja mitä oikein hassua oli löydetty. Silloin se vielä kävi, kun kaikki vielä taipui. Nyt ei enää pysty tämmöisiä. Näitä rättiviestejä oli kalapiknikeillä.

Nepean killan muotinäytöksen mannekiinit yhteiskuvassa. Vasemmalta Liisa Filmore, Terttu Tiilikka, Anja Kortelainen, Maire Matikainen, pastori Seppo Heikkilä ja Emil Närhi sekä näytöksen juontaja Lahja Rahkonen.

Mannekiininäytöksiä oli kahdet, Matikaisilla ja Rahkosilla. Idea oli se, että Pekka Leskisen puoliso Anneli oli vaatesuunnittelija ja hän lahjoitti meidän killalle kaikki *sample*¹ vaatteet. Siellä oli tosi hauskoja, kivoja ja hyviä vaatteita ja siitä me saatiin idea, että me pidettiin niitä mannekiininäytöksiä.

Meillä oli ruokaa, kahvia, arpajaiset, mitä kukin keksi ja kiltalaiset olivat mannekiinina.

Lahja Rahkonen kertoo, että joskus pääsi pappikin mannekiiniksi:

- Kerran kun olimme Mairen paikalla, niin olin suunnitellut, että Mairen mies Topi ja Eemeli Närhi olisivat olleet mannekiinina. Mutta Topi sanoi, että "Ehei minusta ole siihe." Sitten sanoin Heikkilän Sepolle että "Mulla olisi sulle pyyntö, että rupeatko sinä mannekiiniksi?" "Joo, kyllä" Seppo vastasi ja se oli sitten yllätysnumero, kun viimeisenä tuli Leila ja Laila, eli Seppo ja Eemeli.

¹ Mallikappaleet

Mairea naurattaa vieläkin, kun hän muistelee miten uimapukumallien ”muodot” saatiin kohdalleen:

- ▶ Minun uimapuvut oli niillä. Kun ajateltiin, että mistä me saadaan niihin täyttöä, niin muistin, että onhan minulla villalankarullia. Niistä saatiin muhkeat rinnat Sepolle ja Eemelille. Kyllä ihmiset tykkäsivät, se oli harmitonta hauskaa.

Lahja Rahkonen ja Maire Matikainen kertovat, että Nepean killassa on tehty paljon käsitöitä, muun muassa räsynukkeja, patalappuja, pidetty Tyyny-show ja käsityökilpailuja:

- ▶ Lahja: Meillä oli sellaiset käsityökilpailut, joissa oli miehetkin mukana. Esimerkiksi kerran Niilo teki itävaltalaisen helistimen ja toisella kerralla puisen postilaatikon.

Maire: Sitten oli Esiliina esillä. Ensin tehtiin esiliinoja ja sitten esiteltiin ne, minkä jälkeen ne menivät myyjäisiin myytäväksi.

Lahja: Olli Kaukonen ei suostunut esiliinamannekiiniksi. Olli perusteli sitä sillä, että hänen papillinen tehtävänsä ei salli hänen laittaa esiliinaa eteensä. Ja sitten se karkasi Saarisen Jaskan kanssa ulos.

Suomi-lehdessä nimimerkki OK kirjoitti vuonna 1984 pidetystä Esiliinat esillä -tilaisuudesta näin:

- ▶ Ja sitten se kovin vaihe: paikalla olleet miehet todettiin vapaaehtoisiksi ja niin joka ukko sai sonnustautua esiliinaan, paitsi Jaakko, joka vaivihkaa pujahti porstuan puolelle sekä Olli, jonka sisu ei antanut periksi, vetosi papilliseen koskemattomuuteen ja arvokkuuteen (mitä ne sitten lienevätäkään). Joo, se oli terapiaa parhaasta päästä kun isännät esittelivät luomuksia. Olisikohan muotihuoneen perustamisen paikka?

Naamioidut matkalaiset

Kiltojen toiminta asettaa papit ja pappien puoliset usein mielenkiintoisten haasteiden eteen. Teologisen tiedekunnan opinnoissa ei luultavasti anneta opetusta siihen, miten selvittää naisten uimapukunäytöksen mannekiinina tai sheikkinä, jolla on kaksi vaimoa. Helena Juutinen kirjoitti Suomi-lehteen Nepean killan naamiaisista vuonna 1993:

- ▶ Jo illalla oli pakattu reppuun kirves, eväät ja pullo. Saappaat oli kiillotettu valmiiksi pitkää matkaa varten. Piti lähteä varhain. Puukko vyötäisillä, askel vakaana taivalsi Karjalan perukoilta Niilo Bass Hilliin.

Samaan aikaan varustautui matkaan pientilallinen Kale Leppärannan pitäjän Äijälän kylästä. Peräkanaa tulivat Niilo ja Kale auringon laskiessa kukkulan taa. Karjalan vieno neito Hellin ja kärrinajaja Tatu löysivät hekin perille ajoissa.

Eri puolilta Suomea lähteneet kulkijat tapasivat toisensa iloisissa naamiaisissa Bass Hillissä. Mt. Druittin kiltalaiset ideoivat meille tämän riemastuttavan illan. Lahja-kissa hoiteli juontajan hommat kissamaisen joustavasti.

Monien vieraiden lisäksi tavattiin juhlassa Espanjan neito Ebba ja korpitaitelija Maire. Musta kissa ja klovni pitivät henkilöllisyytensä pitkään salassa, mutta paljastuivat lopulta Pirkoksi ja Eilaksi. Kansainvälistä väriä suomalaiseseen joukkoon toi arabialainen sheikki Erkki 'jalkavaimojensa' Irjan ja Helenan kanssa.

Klovni ja öljysheikki palkittiin parhaina naamiaisasuina. Arvat ja palkinnot vaihtoivat sutjakasti omistajaa.

Heimolaulut kajahtelivat, kahvi maistui kulkijoille ja iloinen puheensorina kiiri pitkin pappilan ilmatilaa.

Vähän nopeutetulla tempolla laulettiin lopuksi uusia tuomasmessulauluja ja tyytyväisin mielin, naamiot riisuttuina, päästiin paluumatkalle kotiin.

Nepean killan naamiaisissa 6.8.1993 olivat paikalla vas. Pirkko Julin, Eila Hakkarainen, Lahja Rahkonen, Kale (Kalevi) Sillanpää, Hellin Kallonen, Irja Keski-Nummi (mustassa kaavussa), Maire Matikainen, Ebba (Elvi) Sillanpää, Niilo Rahkonen, edessä Tatu (Tarmo) Hoven, Erkki Juutinen ja Helena Juutinen.

Kakkua ja pullaa vieraille, presidentille korvapuusti

Nepean kilta on muiden kiltojen tapaan pitänyt paljon myyjäisiä, joita varten on leivottu ja paistettu. Kirkkokahveille, juhliin ja muihin tilaisuuksiin on laitettu tarjottavaa ja pullatilauksia on tullut myös juhlien järjestäjiltä ja muualta. Kyse ei ole mistään pienistä määristä. Irja Keski-Nummi kirjoittaa myyntimenestyksestä:

- ▶ Leivoimme paljon, kerrankin tein 42 pitkoa (750 gr/pitko) ja kymmenen piimäkaakkua. Kun olimme sitten taas myymässä Wolin edessä, tuli nainen ja kysyi oliko vielä niitä piimäkakkuja ja olihan niitä. Hän otti ne kaikki. Hän oli ostanut yhden ja vienyt sen autoon miehelleen, joka maistoi sitä ja lähetti vaimonsa takaisin ostamaan kaikki loput. Muistan, että niitä oli vielä seitsemän jäljellä.

Nepean kilta hoitaa tarvittaessa myös juhlien pitopalvelun. Tästä esimerkkinä on lokakuussa 2013 pidettyjen Sydneyn Suomi-koulun 30-vuotisjuhlien kahvitus. Joskus kysyntää on ollut enemmän kuin kiltalaiset olisivat ehtineet ja jaksaneet tehdä:

- ▶ Suomi-koulun juhliin kiltalaiset tekivät talkoilla sillivoileipiä, kolmioleipiä ja paistoivat karjalanpiirakoita, kuivakakkuja, pullaa, täytekakkuja ja laittoivat tarjolle paljon muita suomalaisia herkkuja. Killan naiset kattoivat pöydän, keittivät suomalaiset kahvit ja tarjoilivat. Lopuksi juhlatila siivottiin porukalla, siinä auttoivat myös miehet. Iso urakka sujui hyvin, mutta kaikki talkoolaiset tunsivat olevansa väsyneitä.

Juhlia seuranneena päivänä killan puheenjohtaja Lahja Rahkonen sai Suomikoululta puhelinsoiton, jossa kiiteltiin juhlien kahvituksesta ja kysyttiin, että voisivatko kiltalaiset leipoa kahvileivät, kun presidentti Tarja Halonen tulee tutustumaan koululle viikon päästä. Sinne tarvittaisiin 250 korvapuustia ja kuusi kuivakakkuja.

Lahja kertoo, että ensimmäinen ajatus oli, että emme me jaksa, ei vielä olla ehditty levätä edellisistä juhlista. Mutta hän oli valmis yrittämään ja ryhtyi soittelemaan killan naisille. Ensin lupasi apuun tulla Maire Matikainen. Sitten muuttopuuhien keskellä oleva Tuula Laine lupasi leipoa kuivakakut, ja lopuksi löytyi vielä kolmas vapaahentoinen leipuri eli Riitta Maijala, joka totesi, että ”kyllähän Tarja Halosen nyt täytyy korvapuusti saada.” Niin tämä neljän naisen talkoolaisakki piti huolen, että presidentti sai korvapuustin ja vielä kakkupalan siihen päälle.

Nepean killan keittiöväki ryhmäkuvassa Sydneyn Suomi-koulun juhlien jälkeen 2013. Vas. Riitta Maijala, Terttu Kallio, Pia Virtanen, Maire Matikainen, Kaarina Matsinen, Lahja Rahkonen ja Anja Kortelainen. Kuva: Riitta Niemi.

Elokuun erikoinen ja kutsukilta

Hauskakin homma ja tapahtuma arkipäiväistyvät, kun sitä on tehty riittävän kauan ja tarvitaan vaihtelua. Kiltaan toivotaan ja tarvitaan uusia ihmisiä, mutta se ensimmäinen kiltakäynti voi olla vaikea. Niinpä piti keksiä helppo tapa tulla tutustumaan kiltaan. Lahja Rahkonen kertoo, että yksi asia johti toiseen:

- ▶ Kutsukilta sai kimmokkeen "Elokuun erikoisesta". Kun me pidimme sen ensimmäisen kerran Bass Hillissä, meidän tarkoitus oli, että Henrikin tai Illawarran kiltalaiset innostuisivat, että heilläkin olisi "Elokuun erikoinen" joku kerta. Sitten seuraava elokuu tuli ja minä sitä kovasti puhuin, mutta mistään ei kuulunut mitään.

Sitten me puhuttiin asiasta ja päätettiin, että vaihdetaanpa nimeä ja tehdään kutsukilta. Niin me laitettiin kutsukilta ja kutsuttiin Henrikistä ja kutsuttiin Illawarrasta. Se ensimmäinen kutsukilta oli meillä ja täällä oli paljon väkeä. Siitä lähti kutsukilta, ja kerran se on ollut Wollongongissakin Mai ja Kauko Mikkosella.

Suurimmaksi osaksi se on kiertänyt täällä Nepeassa. Kun kutsukilta on mainittu lehdessä, niin moni on kertonut minulle, että siitä on tullut juttua,

että sinne me lähdetään. Vaikka heistä ei tulisikaan vakituisia kiltalaisia, niin uusia ihmisiä on aina tullut kutsukiltaan.

Kutsukilta on nimi, eikä se tarkoita sitä, että sinne saavat tulla vain erikseen kutsutut. Toiveena on, että sinne tulevat kaikki. Se on nimi, jolla toivomme saavamme mukaan uusia vieraita. Tykkäämme, jos he jäävät killan toimintaan mukaan.

Aina löytyy aihetta juhlaan

Nepean kilta on juhlinut ahkerasti, ja viiden vuoden välein on juhlittu killan syntymäpäiviä. Risto Topi kirjoitti Suomi-lehteen, että killan 5-vuotisjuhlan ohjelmassa oli muun muassa pienoisenäytelmä, jossa seurakunta oli saanut uuden nimen ´teknillinen seurakunta´. Rahoitus hoidettiin laitteella, joka muutti dollarin kolikon sadan dollarin seteliksi.

Killan 20-vuotisjuhlasta Suomi-lehteen raportoi Helena Juutinen: "Killan 20-vuotiseen historiaan mahtuu paljon työtä ja vaivaa, runsaasti ilon ja työn tuomaa tyydytystä ja roppakaupalla huumoria." Niilo Rahkosen pitämässä puheessa todettiin, että "Killan historiaan on mahtunut viisi täyden toimikauden palvelutta pappia ja yksi on parhaillaan piiskattavana."

"Killasta ei ole lähdetty suurin äänin ovet paukkuen. Eiväthän asiat aina ole olleet kaikkien mieleen – ei saa ollakaan! Mutta yhteishenki, yhteenkuuluvaisuus, suomalaisuus ja luterilaisuus – nämä ominaisuudet ovat teillä Nepean kiltalaiset! Olen ylpeä teistä!" Näin kirjoitti puheenjohtaja Lahja Rahkonen Suomi-lehteen, kun Nepean kilta täytti 35 vuotta.

Kysymykseen, onko koskaan tullut tunnetta, että nyt riittää kakun leipominen ja talkootyö Lahja Rahkoselta ja Maire Matikaiselta löytyy vastaus:

► Lahja: Joskus kun on oikein väsynyt ja jos joku on ollut tyytymätön, niin on tullut sellainen tunne, että "Pitäkää!" Sitten, kun on yön nukkunut, niin sitten ajattelee, että *who cares*¹, meillä on hyvä olla näin.

Maire: Ja homma jatkuu.

Lahja: Talkoissa ja juhlien järjestämisessä hauskaa on ensinäkin yhdessäolo ja yhteenkuuluvaisuus. Onko me kasvettu vai onko me opittu, mutta ei meidän edes paljon tarvitse kysyä toiselta, vaan jokaisella on oma roolinsa.

Maire: Kaikki tietää mihin astuu.

¹ kuka välittää

Keijukaiset tanssahtelevat seurakunnan joulujuhlassa Bass Hillissä. Kuvassa Lahja Rahkonen, Toini Sopenlehto (selin), Irja Keski-Nummi (selin) ja Maire Matikainen.

Vuosia myöhemmin Sydneyn keijut ja tontut tanssahtelivat Brisbanen Suvipäivillä 2014. Vas. Maire Matikainen, Ossi Kärki, Riitta Maijala, Jüri Perendi, Niilo Rahkonen, Lahja Rahkonen, Riitta Niemi ja pastori Martti Paananen.

Nepean kilta on ainoa, jolla on kunniajäsen. Irja Keski-Nummi on ollut mukana alusta asti. Kilta on hänelle edelleen tärkeä, eikä yli 90 vuoden ikä ole killassa käyntiä vielä haitannut. Killan perinteissä Irjan *paikalla*¹ on tärkeä merkitys:

- ▶ Kilta on ollut minulle aloittamisestaan alkaen aika tärkeä. On jo tullut traditioksi, että kilta alkaa uuden toimintavuotensa minun paikallani. Niin ensi vuosikin eli 2014 viimeinen perjantai helmikuussa aloitamme uuden työvuoden, valitsemme toimihenkilöt ja niin taas alkaa koneet pyörimään.

Lahja Rahkonen on ollut meidän vetäjä kaikki nämä vuodet. Sihteeri ja rahastonhoitaja ovat vaihtuneet, mutta Lahja on ollut vetäjä alusta asti. Maire Matikainen on nyt sihteeri ja Anja Kortelainen rahastonhoitaja. Itse olin pitkään rahastonhoitajana, nyt olen killan kunniajäsen, kai se ikä auttaa.

6.4 Muut killat: Liverpoolin kilta

Aikoinaan Sydneyn alueella on toiminut nykyisten kolmen killan lisäksi Liverpoolin naisten kilta eli Läntinen kilta ja Pictonin kotipiiri.

Liverpoolin naistenkillan perustava kokous pidettiin pappilassa 28. syyskuuta 1967. Sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin ”rouva Kyllikki Tiainen, rahastonhoitajaksi rouva Ilta Leskinen ja sihteeriksi rouva Eeva Järvisalo”. Paikalla oli kahdeksan henkilöä mukaan luettuna pastori Seppo Heikkilä ja rouva Pirkko Heikkilä. Kokouksen pöytäkirjassa kerrotaan, että killan kokoontumiset päätettiin pitää kodeissa joka toinen viikko klo 7.30 alkaen. Silloin laadittiin myös toimintaperiaatteet:

- ▶ Naisten kilta aloitetaan ja päätetään hengellisellä hetkellä. Yhteinen toiminta aloitetaan askartelun merkeissä. Tarkoitus on järjestää joulumyyjäiset.

Killan toiminta lähti liikkeelle, väkimäärä lisääntyi kerta kerralta ja marraskuun toisessa kokouksessa paikalla oli jo ennätysmäärä eli 24 osanottajaa. Perustamisvuoden viimeiseen kokoukseen osallistui myös Hellin Kallonen, josta tuli killan kantavia voimia. Näin hän kirjoittaa toiminnastaan killassa ja seurakunnassa:

- ▶ Kokoonnuttiin alkuun Neutral Bayssa Pastori Enok Reimaan kotiin. Sen jälkeen perustettiin Liverpoolin kilta. Naisten killan perustaja oli Pirkko Heikkilä. Kokoonnuttiin eri kodeissa, ja myöhemmin Homebushin pappilassa. Marjatta Wallenius oli silloin puheenjohtaja. Kun Irja Keski-Nummi perusti Nepean kil-

¹ Irjan kodilla

lan, Läntinen kiltta pieneni. Puuhattiin ja siivottiin pappilan kappelia. Järjestettiin piknikkejä ja myyjäisiä, ynnä muuta mukavaa. Pappaja tuli ja meni. Kerttu Jantti huolehti alttarikukista ja liinoista sekä liturgisista väreistä.

Muistan parhaan myyntipäivän Merrylandin kauppakojussa. Tuli mies ja kysyi, mitä koko roska maksaa. En muista hintaa, mutta mies maksoi hyvän hinnan ja meille jäi tyhjä koju ja iloinen mieli.

Kanttorina toimi Irma Barsoum. Irma sanoi kerran minulle, ”tunnen, että tämä on minun hengellinen koti”. Irma oli paljon kirkon toiminnoissa, muun muassa sihteerinä. On paljon rikkaita muistoja Kirkon ajoilta. Pappien perheet tulivat hyvin läheisiksi. Olen vieläkin yhteydessä Ingrid Kaukoseen. Riitta ja Risto Topi vieraili myös luonani Brisbanessa, myös Vähäkylät.

Liverpoolin naisten killan kokoontumisessa oli paikalla usein myös muita miehiä kuin pastori. Seuraavan pöytäkirjamerkinnän perusteella voi päätellä, että aina heidän läsnäoloon ei juuri noteerattu. Näin kirjoittaa killan sihteeri Eeva Järvisalo pöytäkirjassa 8. elokuuta 1968:

- Miehiä oli myös, mutta heistä en tehnyt nimiluetteloa, koska tämä on naisten kiltta. He muuten olivatkin saunassa melkein koko illan.

Liverpoolin killasta tuli Eppingin kiltta ja Läntinen naistenkiltta

Liverpoolin naistenkiltta jakaantui vuonna 1972 päivällä kokoontuvaksi Liverpoolin päiväkillaksi ja illalla kokoontuvaksi Liverpoolin iltakillaksi. Jälkimmäiseen pääsivät mukaan myös töissä käyvät naiset.

Uudet tuulet puhalsivat vuonna 1974, kun Sydneyyn oli saatu toinen pappi. Marraskuun 26. päivänä pidetyssä Liverpoolin naisten killan vuosikokouksessa ”Uudeksi nimeksi päätettiin ottaa Northern Suburbs Finnish Ladies Guild. (Pohjoisalueen suomalainen Naistenkiltta)”, jonka puheenjohtajaksi valittiin Marjatta Wallenius. Kiltta toimi nimestään huolimatta suomeksi. Käytännössä tämä päätös merkitsi killan jakaantumista kahtia.

Pohjoisalueen killan nimeä muutettiin uudelleen vuonna 1977. Silloin ”Vahvistettiin päätös muuttaa killan nimi Eppingin killaksi, koska se kokoontuu Eppingin kirkkopiirin alueella.” Viimeinen seurakunnan hallussa oleva pöytäkirjamerkintä Eppingin killan kokouksesta on päivätty 7. tammikuuta 1977, mutta toiminta ei siihen loppunut: kokouksessa päätettiin pitää seuraava kokous Rönköllä perjantaina 4. maaliskuuta ja laittaa kirkkokahvit Eppingin jumalanpalveluksen jälkeen 20.2.

Killan jakaantumisen jälkeen 10. helmikuuta vuonna 1975 pidettiin Bass Hillin pappilassa Läntisen killan perustava kokous. Killan puheenjohtajaksi valittiin Riitta Topi. Osa alkuperäisen Liverpoolin killan jäsenistä jatkoi toimintaa

Tatu Hoven soittaa viulua ja Kaarina Kuoppala laulaa Bass Hillin kappelissa. Kuva: Kauko Mikkonen.

tämän killan jäsenenä. Viimeinen seurakunnan hallussa oleva Läntisen naisten killan pöytäkirja on päivätty 19.8.1980. Sen mukaan killan seuraava kokous oli 16.9.1980 Bass Hillissä.

Avosydämisen avuliaat

Sydneyssä kiltojen toiminta on ollut erittäin monipuolista. Ehkä voi sanoa sen olleen hyvässä mielessä monenkirjavaa. Punaisena lankana on ollut hartaus, virren veisuu ja rahan keräämiseen liittyvä tekeminen, mutta myös lähimmäisten auttaminen.

Läntisen killan kokouksissa oli myös englannin kielen opetusta, opettajina olivat muun muassa Raija Koskela, Eija Wallenius ja Kari Leskinen. Killassa pidettiin keskusteluiltoja esimerkiksi sellaisesta aiheesta kuin Siirtolaisuus naisen näkökulmasta. Keskustelujen kestoaiheita olivat seuraavat myyjäiset ja seurakunnan rahatilanne.

Seurakunnan talous oli alkuaikoina heikko, siitä kertovat merkinnät killan kahdessa pöytäkirjassa:

- 17. heinäkuuta 1969: Pastori kertoi seurakunnan olevan rahapulassa ja hän pyysi että jos me seuraavassa kokouksessa muistaisimme seurakunnan tarpeen.
- 31. heinäkuuta 1969: Myös päätimme lahjoittaa seurakunnalle \$ 200.

Vaikka kilttojen yksi tehtävä on ollut koko ajan kerätä varoja seurakunnalle, ne ovat kuitenkin olleet taloudellisesti itsenäisiä. Ilmeisesti on pidetty parempana pitää rahaa säästössä killan kuin seurakunnan tilillä. Eeva Järvisalo kuvaa asiaa näin vuoden 1968 toimintakertomuksessa:

- ▶ Ylimääräiset rahat rahastonhoitaja tallettaa säästötillille, joka on killan oma, ja kun seurakunta tarvitsee, olemme avosydämisen avuliaat antamaan mitä meillä on.

Keittiöstä on perinteisesti löytynyt naisten keino auttaa seurakunnan taloutta ja niin oli myös Läntisessä killassa. Pirkko Julin muistelee killan toimintaa ja miten lapset vähän haikeina kommentoivat hänen leipomispuuhiaan:

- ▶ Killassa yritettiin aina kerätä rahaa, vaikka oli tietysti muutakin ohjelmaa. Muistan kuinka aina, kun minä leivoin pullaa, minun poika kysyi, että ”Saaks tätä ottaa vai meneeks ne kirkolle?” Hän tykkäsi kovasti tuoreesta pullasta. Minun tyttöni puolestaan totesi, että ”kilta on sellainen paikka, jonne pitää aina leipoa”.

Meillä oli paljon tekijöitä, Thusbergin Annilla oli pihallaan iso leivinuuni, siinä hän paistoi monet leivät. Juutisen Erkin aikana (1991–97) meillä oli sellainen ohjelma, että kerran kuukaudessa menttiin Kuoppalan Kaarinan luo Villawoodin. Hänellä oli paljon suomalaisia elokuvia. Me katsottiin ensin aamupäivällä yksiokuva ja sitten juotiin kahvit. Kaarina oli leiponut pullaa ja laittanut voileipiä, siellä oli aina pöytä koreana. Hän laittoi sen kaiken omistaan ja me laitettiin sitten kahviraha. Silläkin tavalla kerättiin rahaa.

Yhteen aikaan meidän killan tehtävänä oli siivota pappilan alakerta. Muiden kilttojen ihmiset olivat siihen aikaan vielä töissä ja me kävimme kaksi kertaa vuodessa siivoamassa. Kannettiin kaikki tuolit pihalle ja siivottiin joka paikka.

Kilta järjesti myös hautajaisia ja joskus laitettiin papeille *lunchia*¹. Muistan kerran, kun olimme pappilassa laittamassa *lunchia* kielisille papeille, Olli Kaukonen oli silloin pappina. Hän pohti, että uskaltaako niille tarjota viiniä. Suomalaisille alkoholi on aina vähän arka paikka. Viiniä tarjottiin ja kieliset papit olivat niin mielissään, kun oli hyvä *lunchi* ja viiniä sen kanssa. Ja Olli oli niin *happy*², että oli tarjonnut viinit.

¹ lounasta

² iloinen

Kirjoituksessaan Etelä Ristin työrukkasista Suomi-lehdessä vuonna 1984 Olli Kaukonen lainaa Hellin Kalloksen kronikanomaista raporttia:

- ▶ Meitä Lännen-kiltalaisia on pieni, mitätön porukka. Ääntä meistä lähtee ja puheripuli on jokaisella. Esitän nimeltä seuraavat kiltalaisemme: pullamestari Martta Kaija ja Martan kaveri Terttu Andersson. Jokapaikan puuhanainen Anja Porkka (puheenjohtaja), ompelimestari, rahakirstun vartija Kerttu Jäntti. Taiteilija, kaunosielu Ingrid Kaukonen (sihteeri). Virkkaus-, munkki- ja rahkapiirakaspesialisti Elvi Pallas. Jokapaikan nuohoojat Pirkko Julin ja Hellin Kallonen.

Suomalaisten auttaminen kuului myös Läntisen killan ohjelmaan. Killan pöytäkirjoissa mainitaan muun muassa, että 1960-luvun lopussa kilta antoi tarvitseville perheille ruokapaketteja ja rahaa. Raha-avustuksia kilta antoi vielä 1980-luvulla, siitä osoituksena on tämä kiitoskirje:

- ▶ Etelän Ristin Seurakunnan Läntinen Naisten Kilta!
Haluamme sydämellisesti kiittää Läntistä naisten kiltaa saamastamme rahalahjoituksestanne. Olemme syvästi kiitollisia huomionosoituksestanne surussamme.

6.5 Muut killat: Pictonin kotipiiri

Kirjoituksessaan Suomi-lehdessä vuonna 1984 Olli Kaukonen toteaa, että Pictonin kotipiirin nimessä on kaksi harhaa:

- ▶ Sen toiminta muistuttaa niin erehdyttävästi kiltatoimintaa, että mukaan se kuuluu ilman muuta. Tarkasti ottaen nimessä on toinenkin ”harha”. Pictonista kun on mukana yksi sielu, Anni Ollila, muu väki on Thirlmerestä, Couridjahista ja Tahmooresta.

Vaikka Pictonin kotipiiri oli ehkä se virallinen nimi, ihmiset puhuivat myös Thirlmeren naisten killasta. Eila Ylinen kertoo olleensa sen toiminnassa mukana parin vuoden ajan:

- ▶ Olin mukana Thirlmeren naisten killassa mukana vuosina 1973–75. Silloin oli muutamia kovin surullisia tapauksia, ja naisten kilta otti asiakseen järjestää hautajaiset.
Killan tapaamisissa oli usein niin, että se oli meidän naisten omaa toimintaa, pappi ei aina välttämättä ollut mukana. Naiset aina tekivät sitä käytännön

työtä ja minä olin usein keittiössä. Leivottiin ja tehtiin käsitöitä. Meitä oli kymmenisen naista, ei se ollut mikään pieni porukka silloin.

Meillä oli muutamia oikein hyviä laulajia, jotka lauloivat. Oli sääli, ettei heillä ollut enempää tilaisuuksia laulaa, ihanat laulajat.

Myös Olli Kaukonen antaa kirjoituksessaan tunnustusta piiriläisten laulutaidolle ja muille kyvyille:

- ▶ Tämä joukko on lauluväkkee. Hengelliset laulut kuuluvat joka kerta ohjelmaan (kuin myös Ruuskasen Hilkan jäljittelemätön, helisevä nauru). Vaikuttavin kokemus on ollut Toivo Rantalan lausuma Eino Leinon ”Elegia”, ihan vain extempore eli suomeksi: lonkalta paiskaten. Kaksi kertaa on ollut sellaisiakin, jotka eivät muuten pääse. Ja keräys kirjoituskonetta varten, sekin tapahtui aivan oma-aloitteisesti ”kauppaneuvos” Lempi Valtosen johdolla.

7

Palvelupiste

Palvelupiste perustettiin 1983 Henrikin seurakunnan diakoniatyömuodoksi. Palvelupisteen konkreettisena paikkana on Sydneyn keskustassa olevan St. Paulsin luterilaisen kirkon alakerta. Raila Mantere käyttää Palvelupisteen toiminnasta nimeä lähimmäispalvelutyömuoto.

Aluksi Palvelupiste etsi yksinäisiä ja usein myös kielitaidottomia suomalaisia miehiä, joilla oli päihde- tai asunto-ongelmia. Nyt Palvelupiste on kaikkien suomalaisten, erityisesti ikääntyneiden ja päivällä vapaana olevien kokoontumispaikka. Edelleen Palvelupisteen vapaaehtoiset auttavat muun muassa silloin, kun tarvitaan tulkkausta lääkärin vastaanotolla tai apua sosiaalietuuksien tai asuntoasioiden kanssa. Vuonna 2014 koordinaattoreina toimivat Taru Burbidge ja Mane Stuart.

1970-luvulla oli valtavat ongelmat

Satu Berverley on ollut mukana Palvelupisteen toiminnassa sen alkuajoista asti. Tavallaan hän teki samaa työtä jo vuonna 1971, kun hän aloitti siirtolaisviraston suomenkielisenä työntekijänä. Ja työtä riitti:

- ▶ Siirtolaisviraston suomenkielisen sosiaalityöntekijän työkenttänä oli Sydneyn seudun suomalaiset ja asiakkaita riitti Wollongongista Gosfordiin ja Sinisille Vuorille, jopa muista osavaltioista tuli puheluja tai kirjeitä. Opin kulkemaan ympäri Sydneyä ja sen ympäristöä autollani koti-, sairaala- ja vanhainkotivierailuilla ja käydessäni tulkkaamassa. Ei ollut navigaattoria, mutta karttakirja oli hyvä ja muistikin toimi erinomaisesti.

Ongelmat olivat valtavia. Oli monia traagisia tapauksia, jotka ovat vieläkin kirkkaina mielessä. Monissa muissa tapauksissa joko yksittäinen henkilö tai koko perhe lähetettiin pitkällisten sekä Suomea että Australiaa koskevien tutkimusten perusteella takaisin Suomeen. Usein alkoholilla, fyysisellä tai mielen sairaudella, yksinäisyydellä ja kielitaidon puutteella oli osansa ongelmiin. Monissa näissä tapauksissa papilla oli tärkeä osa tarpeessa olevien hengellisenä tukena.

Erottuaani siirtolaisviraston työstä Sydney Finnish Social Club ja Sydneyn suomalaiset papit painostivat siirtolaisvirastoa ottamaan uuden suomenkielisen työntekijän tilalleni. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut. Suomalaisten keskuudessa olevat ongelmat eivät olleet enää yhtä huutavia kuin olivat olleet vuosikymmenen vaihteessa eikä uusia suomalaisia siirtolaisia tullut paljoakaan. Sydney Finnish Social Club koetti myös hakea avustuksia sosiaalityöntekijän palkkaamiseen klubin kautta. Sekään ei onnistunut.

Tilanne muuttui, kun Voitto Pokela tuli Henrikin seurakunnan papiksi. Hänen sydäntään lähellä olivat varsinkin alkoholisoituneet yksinäiset ja perheelliset, nuoret ja vanhemmat. Juttelin usein hänen kanssaan alkoholi-, mielenterveys- ja monista muista vaikeista suomalaisongelmista ja avun tarpeellisuudesta. Päätettiin perustaa Palvelupiste Australian luterilaisen kirkon Welfare Ministry alaisena.

Henkinen tuki ja ohjaus on aina ollut tärkeä osa Palvelupisteen toimintaa ja sitä arvostetaan, kun se saadaan oikeassa muodossa. Toiminnan pääpaino on kuitenkin ollut aina lähimmäistyössä, sosiaalisessa yhdessäolossa ja toinen toisensa auttamisessa.

Satu Berverley järjesti yhdessä Voitto Pokelan ja Olli Kaukosen kanssa vuonna 1984 lähimmäistyöntekijöille viikon mittaisen kurssin, johon osallistui 22 henkilöä. Tämän lisäksi hän piti kaksi 12 viikon mittaista valtion kustantamaa kurssia, jossa koulutettiin vapaaehtoisia lähimmäistyöntekijöitä.

Vuonna 1986 Australiana luterilaisen kirkon NSW:n alue kutsui Palvelupisteeseen seurakuntasisareksi Sinikka Multasen, joka oli ollut lähetystyössä Papua-Uudella-Guinealla. Hänen virkansa lakkautettiin vuonna 1992, kun tehtävään varatut rahat loppuivat. Sen jälkeen Palvelupisteen toimintaa on hoidettu vapaaehtoisvoimin. Enimmillään Palvelupisteessä on käynyt viikossa 120–150 henkilöä ja toimintaa pyörittämässä on enimmillään ollut noin 20 henkilöä kerrallaan.

Saara Arnoldy muistaa Sinikka Multasen palkkaamisen:

- ▶ Sinikka Multanen oli vuosikausia Papua-Uudella-Guinealla ja Voitto Pokela vääntämällä väänsi sen kättä, että hän tulisi tänne Palvelupisteeseen. Lopulta hän suostui ja tuli ja oli Palvelupisteen koordinaattori. Hän asui pitkään Pymblen pappilassa sen jälkeen, kun Pokelat lähtivät.

Helvi Pokela, diakoni Sinikka Multanen ja pastori Voitto Pokela. Kuva: Saara Arnoldy.

Se oli värikästä aikaa

Saara Arnoldy oli tutustunut Sydneyssä asuviin suomalaisiin tehdessään kyselytutkimusta, jossa hänen muistinsa mukaan oli osallisena muun muassa Turussa sijaitseva Siirtolaisuusinstituutti. Kun hän sitten tuli mukaan Henrikin seurakunnan toimintaan ei mennyt aikaakaan, kun hän osallistui vapaaehtoisena myös Palvelupisteeseen työhön:

- ▶ Alkuaikoina olin paljon mukana Palvelupisteeseen toiminnassa. Pokelan lähdön jälkeen ja ennen kuin Sinikka Multanen tuli, olin siellä *cordineitorina*¹. Se oli oppimisen aikaa, sillä en ollut koskaan tehnyt sellaista työtä. Siinä joutui autolla kuljettamaan ihmisiä, järjestämään ohjelmaa ja sellaista.

Silloin Palvelupiste ja seurakunta toimivat aika paljon yhdessä. Palvelupiste toimi Henrikin seurakunnan yhteydessä, mutta sillä oli yhteys myös Australian luterilaiseen kirkkoon, josta se sai rahoja. Suomesta tuli rahaa papin palkkaan, koska pappi oli mukana myös Palvelupisteeseen toiminnassa. Siinä oli paljon yhdistävää tekijää, varsinkin kun Voitto Pokela oli pappina ja piti kaikenlaisia luentoja ja muuta.

1 koordinaattorina

Silloin siellä oli paljon alkoholistipoikia, sali oli ihan täynnä, kun minä aloitin. Nyt heistä monet ovat jo kuolleet. Siellä oli paljon ihmisiä, jotka olivat aivan erilaisia kuin mihin olin tottunut. Esimerkiksi sinä et koskaan tiennyt varmasti mitä he tarkoittivat. Jos he sanoivat, että tämä pöytäliina on punainen, ei se välttämättä tarkoittanut, että se oli oikeasti punainen. Se oli niin erilainen miljöö kuin mihin olin tottunut, siihen piti oppia ja piti oppia käsittelemään ihmisiä, jotka suuttuivat kauhean nopeasti. Siellä oli välillä kauheita riitojakin. Kun tuli hautajaisia, olin niissä mukana, tyhjäsin ja siivosin ihmisten asuntoja.

Se oli värikästä aikaa ja tykkäsin siitä kovasti, mutta se oli myös kauhean raskasta aikaa. Olin mukana Palvelupisteen johtokunnassa, jossa oli mukana myös muun muassa kielisen kirkon edustaja ja konsuli.

Voitto Pokelan kartanolla olleissa juhlissa oli mukana paljon Palvelupisteen poikia, jotka auttoivat siellä ja Helvi Pokela sitten hoiti heitä. Se oli sellaista touhukasta juttua.

Silloin kun Palvelupiste perustettiin, Voitto Pokela oli hakenut miehiä siltojen alta. Heillä ei ollut oikein kotia ja he nukkuivat sillan alla. Voitto kävi heitä hakemassa ja kutsumassa sinne ja vähitellen he alkoivat sinne tulla. Se avattiin muistaakseni vuonna 1983 ja minä tulin toimintaan mukaan vajaan vuoden kuluttua siitä. Pokela alkoi järjestää heille asuntoja. Pojat olivat selvänä monta aikaa ja rupesivat sitten juomaan, ja tulivat taas uudelleen. Se oli semmoista.

Pokela sanoi aina, että tänne on tervetullut kuka hyvänsä, mutta pulloja ei tänne saa tuoda. Hän otti aina pullot ja pisti mittarikaappiin ja antoi ne takaisin, kun pojat lähtivät. Jos Pokela näki, että jollakin oli salassa, vaikka takin kätköissä pullo, niin hän sanoi, että annappas se tänne, ja vei sen sinne kaappiin. Hän aina vakuutti, että vaikka kaapissa olisi useampiakin pulloja, niin kyllä jokainen omansa tuntee.

Pokela osasi hyvin käsitellä palvelupisteen kävijöitä ja hän oli siellä hyvin pidetty. Voitto ja Helvi Pokela olivat kuin isä ja äiti siinä koko Palvelupisteen perheessä.

Myös Sari Kilpinen muistaa, että Palvelupisteeseen ei saanut tulla viinapullon kanssa:

- Kun tuli Voitto Pokela pastoriksi niin hän aloitti Palvelupisteen ja me menitiin Sylvin kanssa sinne ja kerättiin näitä varjopuolenkulkijoita siltojen alta ja milloin mistäkin. Vietiin ne kirkkoon ja piilotettiin viinapulloja. Siinä kirkon edessä oli pieni puu, niin sinne laitettiin ja ne kävi aina välillä katsomassa, ettei kukaan ollut pihistänyt heidän pullojaan. Sitten taas annettiin pullo takaisin, kun tilaisuus päättyi.

Muurissa on aukko

Eira Kankaala oli tutustunut Voitto Pokelaan tämän työskennellessä Mount Isassa. Kun Palveluspisteessä tarvittiin apua, Pokela kääntyi apua pyytäen Brisbaneen muuttaneen tuttavansa puoleen ja Eira Kankaala lähti auttamaan:

- ▶ Olin lomalla Suomessa, kun pastori Voitto Pokela kirjoitti minulle, että Palvelupisteessä tarvitaan apua. Hän kirjoitti, että muurissa on aukko, voisinko tulla auttamaan. Se oli sitä aikaa kun Sydneyssä oli paljon kodittomia suomalaisia alkoholisteja. Olin tutustunut Pokelaan, kun asuimme yhtä aikaa Mt. Isassa. Hän koki, että Jumala oli antanut minulle lahjan auttaa langenneita.

Tästä sai alkunsa monta vuotta kestänyt vaihe, kun matkustin Brisbanen ja Sydneyn väliä. Australian luterilainen kirkko maksoi minun linja-automatkan ja vähän ruokarahaa. Olin Sydneyssä aina kahdesta kolmeen viikkoa kerrallaan, ja asuin Pokeloilla.

Palvelupisteessä kävimme etsimässä suomalaisia poikia, joilla oli alkoholiongelmia, puistoista, siltojen alta, kapakoista ja kauheista mörskistä. Kapakoihin ja muihin vaarallisiin paikkoihin en koskaan mennyt yksin vaan yhdessä esimerkiksi Anneli Suomisen kanssa. Sain viedä poikia sairaalaan ja hoitopaikkoihin. Erityisesti muistan kodittomille miehille tarkoitetun katolisen hoitokodin, jonne aina joskus joku suomalainen pääsi. Siellä oli paikkoja yli tuhannelle miehelle ja ruoka myös.

Anneli Suominen teki pitkän työrupeaman Palvelupisteen vapaaehtoisena koordinaattorina. Hänen aikanaan toimintaan tuli mukaan myös Aune Kontiainen:

- ▶ Anneli Suominen oli minun aikamani Palvelupisteen koordinaattori. Olin siellä keittiössä koko ajan. Silloin kun se oli auki, menin joka aamu ensimmäiseksi ja laitoin kaikki paikat kuntoon.

Ensimmäisen kerran kun olin siellä niin sanoin, että täällä ei taida muita uusia ihmisiä olla kuin minä. Jorma Jormakka sanoi minulle heti, että ”Et ole enää, nyt kuulut tähän seuraan!”

Kahvit Tarja Haloselle

Monen vapaaehtoisen työ on alkanut siitä, että he ovat menneet käymään Palvelupisteessä ja hetken päästä huomanneet seisovansa soppakattilan ääressä tai järjestämässä hautajaisia. Niin kävi myös Helga Lemmelle:

- Tulin Palvelupisteeseen 1998, me muutimme silloin Sydneyyn, ja koska en tuntenut täkäläisiä suomalaisia, menin Palvelupisteeseen. Ja siellähän tuli heti vastaan tuttu suomalainen mies, joka sanoi, että ”Kas Helgahan siinä!”

Minut otettiin siellä sillä tavalla vastaan, että Palvelupisteen johtaja Anneli Suominen sanoi, että kerropas nyt itsestäsi. Minä kerroin, mutta minusta se oli hirveän vaikeaa, koska äitini oli kuollut edellisenä päivänä.

Sitten minä rupesin auttamaan siellä kaikessa missä tarvittiin, keittiössä ja muualla. Keitin jopa presidentti Tarja Haloselle kahvit, kun hän kävi Palvelupisteessä.

Siellä oli paljon suomalaisia miehiä. Yksi kerrassaan ne rupesivat kuolemaan, kun he tulivat sairaaksi tai vanhoiksi, ja me pidimme paljon hautajaisia. Täällä oli paljon yksinäisiä miehiä, joilla ei ollut ketään täällä. He olivat järjestäneet, että heidän tuhkinsa menee Suomeen, mutta me teimme täällä hautajaiskahvit. Kerran tein jopa arkun päälle kukkakoristeet erälle Palvelupisteessä käyneelle miehelle, jonka hyvin tunsin.

Siellä pidettiin myös muutaman kerran myyjäisiä minun aikanani. Tällaista oli se työ siihen aikaan. Sitten kun muutin kauemmaksi, täytyi jäädä pois sieltä.

Vapaaehtoistyön avulla sekin paikka toimi

Vuonna 1989 Palvelupisteeseen kävi tutustumassa Tampereen seurakuntien diakoniakeskuksessa työskennellyt Terttu Riihimaa. Hän arvioi Palvelupisteen toimintaa ammattilaisen silmin:

- 23.11.1989 aamupäivällä tutustuin Sydneyssä luterilaisen kirkon Palvelupisteeseen. Siellä tapasin diakoniatyöntekijä Sinikka Multasen ja hänen seurakuntaansa, 20–25 suomalaista.

Keskustellessani osallistujien kanssa huomasin, ettei kaikilla ole elämä siirtolaisena sujunut ilman vaikeuksia. Mm. alkoholiongelmaiset ja huonosti liikkumaan pääsevät kaipasivat diakonista tukea. Jotkut kärsivät yksinäisyydestä tai potivat koti-ikävää. ”Olisi halu lähteä Suomeen vanhuuden päiviä viettämään, mutta kun lapset ovat täällä. Ja miten se Suomikin on muuttunut, onko siellä enää mitään tuttua...”

Minusta näytti siltä, että palvelupisteen toiminta kutsui eristyneisyydestä yhteyteen ja oli tärkeä paikka osallistujille. Vapaaehtoistyön avulla sekin paikka toimi, niin ymmärsin.

8

Seurakunnan muu toiminta

Edellä Sydneyn seurakuntien toimintaa on esitelty jumalanpalveluselämän, pappien, nuorisotyön, kiltujen ja Palvelupisteen kautta. 50 vuoden aikana seurakunnan elämässä on ollut niin monenlaista tapahtumaa ja toimintamuotoa, että tähän kirjaan on mahdotonta saada kaikkea mukaan. Raamattupiirejä, piknikkejä ja Suvipäiviä koskevien muistojen on kuitenkin ehdottomasti oltava mukana, sillä ne ovat olennainen osa seurakunnan toimintaa.

8.1 Raamattupiirit

Raamattupiirejä on ollut Sydneyssä lähes seurakunnan perustamisesta lähtien, ja vuonna 2014 kokoontuu yksi raamattupiiri Illawarran alueella. Raamattupiirit ovat toimineet joko maallikoiden johdolla, jolloin pappi on osallistunut kokouksiin vain silloin tällöin, tai papin johdolla, niin kuin nykyinen Wollongongin raamattupiiri. Esimerkiksi Gosfordissa kokoontui 1970-luvulla raamattupiiri kerran kuussa.

Markku Ikonen kirjoittaa olleensa mukana Bass Hillin pappilassa 1990-luvun loppupuolella kokoontuneessa sopuisassa raamattupiirissä:

- ▶ Seppo Heikkilän aikana (1967–70) saimme aikaan raamattupiirin, pieni kokoonpano ihmisiä, jotka kokoontui pappilaan kerran kuussa. Piiri oli pieni, siihen kuului muistaakseni kuusi ihmistä. Heistä oli mainittavana Eila Manninen, jonka sain mukaan, hän oli meidän naapuri.

Mukana raamattupiirissä olimme minä ja Maija, Elvi Pallas, Eila Manninen, Seppo ja Pirkko Heikkilä, muita en nyt satu muistamaan. Raamattupiiri oli hyväsovinen ja erittäin mielenkiintoinen. Tulkittiin Matteuksen ja Luukkaan evan-

keliumeja Sepon ollessa usein se, joka johti oikeaoppisuuteen tulkinnessa. Nämä raamattupiirijat ovat usein mielessä ja kaipaavat samanlaisuutta vieläkin useasti nyt, kun ei ole enää kosketusta suomalaisen seurakuntaan täällä etelässä.

Raamattupiirin aikaansaanti ei ollut helppoa, jostain syystä tuntui aivan kun olisi pyytännyt ihmisiä hammaslääkäriin, jossa ei kuoletuspiikkiä tunneta. Haluttomuus tutkia sanaa, johon seurakunta perustuu, valtasi kirkkoväen. Sanan tutkinta Etelän Ristissä noihin aikoihin oli ihmeen pientä ja ilman intoa.

Pictonin raamattupiiri ja kadonneet kasetit

Hellin Rönkkö oli aktiivinen seurakuntalainen Pictonissa. Hän kirjoittaa, että heidän kodissaan kokoontui Pictonin alueen raamattupiiri:

- ▶ Olen jo aika iäkäs mummeli. Aika on mennyt siivillä. Paljon on tapahtunut näiden vuosien varrella. Tulin uskoon 1980 alkuvuodesta, koska Herra antoi määräyksen minun näin yksinkertaisen ihmisen ”puhdistaa kirkko”. En ymmärrä tänäkään päivänä, mitä se tarkoittaa.

Raamattupiirin väki koolla Rönköllä 1970-luvun alussa. Takaa vasemmalta: Timo Uotila, Veikko Pallas, Eeva Lehtonen, Veikko Valtonen, Erkki Rönkkö, Hellin Rönkkö ja Oili Ohenoja. Edestä vasemmalta: Elvi Pallas, Maija (sukunimi ei tiedossa), Kaarina Hämäläinen, Hilikka Ruuskanen ja Lempi Valtonen.

1970-luvusta lähtien olin, tai olimme Erkin kanssa pienessä touhussa mukana seurakunnassa. Siihen aikaan oli kirkon toiminta yhteinen. Sakari Vuorinen oli pastorina vaimonsa kanttorin kera. Ei se suurta ollut, mutta mukana olimme Etelän Ristin seurakunnassa, en edes muista kuinka monta pastoria on vaihtunut.

Olli Kaukosen muistan parhaiten, hän oli aika toimelias poika Ingrid-vaimonsa kanssa. Hän piti lapsille rippikoulua Thirlmeren Suomi-talolla. Me Maire Matikaisen kanssa olimme keittiössä valmistamassa ruokaa.

Kerran oli Ollin kanssa keskustelu, että meilläkin voisi olla raamattupiiri, niin kuin oli Wollongongin ihmisillä. Olli hankki meille vetäjän. En muista kuka hän oli, ei hän ollut kaukaa. En muista lähtivätkö Suomeen. Meillä ei sen jälkeen ollut vetäjää. Luvimme ja tutkimme Raamattua keskenämme. Odotimme pastoreita, että tulisivat neuvomaan. Turha toivo, kiire oli kaikilla.

Meillä oli iloinen ryhmä, Veikko Pallas antoi meille apua ja sanoi, lukekaa Raamattua paljon, paljon. Keitin kahvia ja jatkettiin Raamatun tutkiskelua. Minä sanoin, että jos tämä on Jumalasta, niin kyllä tämä toiminta pysyy pystyssä. Kymmenen vuotta se raamattupiiri sitten toimi, joka toinen perjantai kokoonnuttiin. Meillä kävi paljon myös Wollongongin ihmisiä siellä.

Sydneyn ensimmäinen Suomi-koulu toimi Bass Hillin pappilassa ja suomenkielen oppiin lapsiaan kuljettavat vanhemmat tutustuivat ikään kuin sivutuotteena seurakuntaan. Kaarina Seppälän kohdalla asiat etenivät niin, että hänestä tuli Pictonin raamattupiirin vetäjä:

- Olli Kaukosen ollessa pastorina meidän Jaana ja Sampo kävivät Ingrid Kaukosen Suomi-koulua lauantaisin. Minä olin heidän autonkuljettaja ja aluksi istuin autossa Suomi-koulun ajan tekemässä käsitöitä, kuten Jaanan Barbienukeille vaatteita.

Minua kuitenkin alettiin ”vetää” autosta pois. Olin siihen aikaan mukana asuinpaikkakuntamme yhteisseurakunnallisessa raamattu- ja rukouspiirissä, jossa oli monesta kirkkokunnasta mukavia aussinaisia. Kysyin siten kerran Bass Hillin pappilan pihalla Ollin kanssa istuessani, onko seurakunnalla raamattu- ja rukouspiiriä? Aloittaisin sellaisen mielelläni. Hän vastasi ettei ole. Jonkin aikaa juteltuamme hän arveli, että Pictonin alueen vanhahkoille suomalaisille seurakuntalaisille voisi sellaisen aloittaa. Syynä oli muun muassa se, että eläkeläiset ja vanhuksset eivät tulleet kirkolle jumalanpalvelukseen matkan pituuden takia muuta kuin hyvin harvoin.

Ensimmäinen kokoontuminen oli keskiviikkopäivänä Hellin ja Erkki Rönkön kotona. Sinne tuli mukaan Olli Kaukosen kanssa Veikko Pallas. Hassua oli, että minä tulin niin paljon myöhässä tähän ensimmäiseen kokoontumiseen, että tulipalovauhtia Pictoniin päin ajaessani ajattelin, että kaikki ovat jo lähteneet

koteihinsa, kun pääsen perille. Syynä myöhästymiseeni oli, että naapurin nuori rouva tuli koputtamaan oveeni juuri ennen lähtöä ja pyysi, että katsoisin vähän aikaa hänen pienen poikansa perään. En muista mihin hänen piti mennä, mutta sen ymmärsin, että asialla oli kiire. Huh helpotusta, kun kaikki olivat vielä koolla ja ilmapiiri iloinen ja seurallinen.

Raamattupiiri kokoontui sitten Rönköllä joka keskiviikko. Minä keräsin autooni lähistöltäni mukaan kolme rouvaa, joista yksi oli suomalainen, Kaarina hänkin, muut englantilaista alkuperää. Hellin Rönkkö oli ihana emäntä, harvoin olen nähnyt kenenkään toivottavan vieraita kotiinsa yhtä sydämellisesti kuin Hellin sen teki. Raamattupiiriin tuli Olli Kaukosen aikana vieraitakin sitä seuraamaan.

Järjestin myös joitakin retkiä, teimme yhden Canberraan, Erkki Rönkkö oli silloin pikkubussin kuljettajana ja minä ajoin omaa autoani. Canberran pastori oli silloin Jouni Riipinen ja hänen Lilja rouvansa upea ja mielenkiintoinen emäntä. Lilja oli siihen aikaan Suomi-lehden päätoimittaja. Vierailimme myös Kentlynin ortodoksisen naisluostarin vanhassa, alkuperäisessä kirkossa ja kokoonnuimme aika ajoin myös Valtosen Lempin kotona.

1970- ja 80-lukujen vaihteessa Suomessa vaikutti karismaattinen helluntaisaarnaaja Niilo Yli-Vainio. Kaarina Seppälä kertoo, että Yli-Vainion saarnakasetteja kiersi myös Sydneyssä:

- ▶ Helluntaisaarnaaja Niilo Yli-Vainion suosion ollessa suurimmillaan myös Australiassa kuunneltiin tämän saarnakasetteja. Pictonin raamattupiiriläisillä oli kasetteja, joita sitten lainattiin toinen toiselleen.

Seurakunnan silloinen pappi, Olli Kaukonen oli kuullut kaseteista ja pyysi minua lainaamaan ne, jotta hänkin saisi kuunnella Yli-Vainion saarnat. Tein työtä käskettyä ja toin kaikki saarnakasetit Ollille. Hän ei kuitenkaan koskaan palauttanut niitä takaisin. Raamattupiiriläiset kyselivät niitä ja sain moitteita, kun en palauttanut niitä, sillä monet muutkin olisivat halunneet kuunnella Yli-Vainion puheita.

Vuosien kuluttua Olli Kaukonen sitten paljasti, että hän oli pyytänyt kasetit lainaan ja hävittänyt ne, koska ei halunnut, että seurakuntalaiset kuuntelevat helluntaisaarnaajaa.

Eila Risku kertoo, että Olli Kaukonen puuttui myös Wollongongin raamattupiirin toimintaan:

- ▶ Raamattupiiri aloitettiin Sylvi Kuntsin kotana ja kun se perustettiin, siellä oli mukana myös helluntailaisia ja adventisteja, koska he olivat Sylvi Kuntsin ys-

Alkuvuodesta 2014 Wollongongin raamattupiirissä tutkittiin Paavalin matkoja. Vasemmalta Marita Carroll, Raili Kakko, Mai Mikkonen, Kauko Mikkonen, Silja Lunkka, Anu Sutinen, Kyllikki Patrikka, Eila Risku ja pastori Martti Paananen.

täviä. Kaikki olivat ihan sulassa sovussa. Sitten tuli Suomesta Eila Williams ja hän halusi ruveta pitämään raamattupiiriä, myös Voitto Pokela kävi siellä.

Olli Kaukonen tuli johonkin kokoukseen ja sanoi, että eihän tämä mikään luterilainen raamattupiiri ole ja että ei enää kokoonnuta kodeissa vaan Dapton kappelilla ja niin tehtiin. Sen myötä raamattupiiri muuttui niin, että se meni kirkon oppien mukaan.

Ihmisillä on ollut muihin kirkkokuntiin kuuluvia ystäviä, joten se on ollut koko ajan, että millaista rajaa pidetään ja missä asioissa se pidetään.

Hysterisen hauska raamattupiiri ja Melbourne Cup

Saara Arnoldy on osallistunut useammankin raamattupiirin toimintaan Henrikin seurakunnan eri vaiheissa. Hän kertoo raamattupiiristä, jossa oli niin hauskaa, ettei sieltä voinut olla pois:

- Meillä oli Jorma Jormakan aikaan raamattupiiri Ramonessa Anna-Liisa ja Jouko Jonnisen paikalla. Meillä oli siellä pieni joukko, joka kokoontui päivällä joka toinen torstai.

Kyllä meillä oli hauskaa, kyllä me naurettiin, se oli ihanaa aikaa kanssa, sitä kesti monta vuotta. Me ei oltu otsa kurtussa. Kyllä me vakavoiduttiinkin ja puhuttiin Jumalan sanasta, mutta siellä oli niin hyvä ilmapiiri, etten *mis-tannut*¹ montakaan kertaa. Se on ollut suuri siunaus minun elämässäni, olen niin kiitollinen siitä.

Eila Riskun ja Silja Lunkan mukaan yksi Illawarran killan avainhenkilöitä on ollut Sylvi Kuntsi, joka oli aloittamassa myös raamattupiiriä. Hän houkutteli mukaan Silja Lunkan:

- Sylvi Kuntsi oli kuin äiti meille kaikille. Kerta kaikkiaan se oli niin. Niin kiva, hieno vanhempi ihminen, joka ymmärsi kaikkia. Hän sai puhuttua minut raamattupiiriin. Tulet vaan sinne! Minä sanoin, etten minä voi tulla, kun en tiedä siitä mitään. Hän sanoi, että tulet vaan ja niin minä menin ja olen ollut siellä jo pitkän aikaa.

Kerta kaikkiaan mie en voi niin hyviä sanoja sanoa, mitä Sylvi Kuntsi oli. Ei nyt voi sanoa, että pyhä, mutta hän oli niin lähellä sitä pyhää, mitä kirkkoon kuuluu.

Kun pastori Martti Paananen palasi maaliskuussa 2014 kotiin Bass Hillin pappilaan Wollongongin raamattupiiristä hän toi mukanaan ”jälkeläisiä” ja ilmoitti, että heillä oli ollut hysteerisen hauska raamattupiiri. Naurua oli riittänyt muun muassa siitä, että emännällä oli mennyt kielet sekaisin ja *’left overs’* oli kääntynyt suomeksi jälkeläisiksi. Papin tuomisina oli siis raamattupiirin kahveilta yli jäänyttä pullaa.

Wollongongin raamattupiiri kokoontuu kerran kuussa Marita Carrollin kotona. Marita Carroll kirjoittaa, että hän tuli mukaan Raamattupiirin toimintaan eläkkeelle jäätyään:

- Aloin käydä suomalaisen kirkon palveluksissa, kun olin yli kahdenkymmenen. Aluksi kirkossa käyntini ei ollut säännöllistä, mutta kävin aina jouluna ja pääsiäisenä.

Kun isäni jäi eläkkeelle vuonna 1980, hän ryhtyi toimimaan aktiivisesti kirkossa ja piti myös joitain maallikkojumalanpalveluksia, silloin kun meillä ei ollut omaa pappia. Isäni pyysi minua usein mukaan kirkkoon ja kävin niin usein kun pystyin. Silloin minulla ei tosin ollut niin paljon aikaa eikä mahdol-

1 jättänyt väliin

lisuutta ottaa osaa raamattupiiriin, Naisten killan toimintaan tai muihin suomalaisiin toimintoihin.

Kun kahdeksan vuotta sitten jäin eläkkeelle ja melkein samaan aikaan menetin molemmat vanhempani ja mieheni, aloin osallistua Raamattupiirin toimintaa. Kun piirille tarvittiin kokoontumispaikkaa, minulla oli ilo tarjota kotini siihen tarkoitukseen.

Nyt tunnen itseni etuoikeutetuksi, kun raamattupiiri kokoontuu minun kodissani joka kuukauden ensimmäisenä tiistaina. Ne ovat niin valaisevia hetkiä ja meillä on onni, että pastori Paananen voi olla mukana piirissämme. Hän saa välillä kimurantteja kysymyksiä, joista toiset ovat vakavia, toiset vähemmän, mutta me saamme aina vastauksen – hyvin selvästi selitettynä. Me tutkimme Raamattua rennossa ilmapiirissä ja olen oppinut paljon kärsivälliseltä pastorilta. Välillä keskustelumme harhailee pois varsinaisesta aiheesta, mutta se vain rikastuttaa yhdessäoloamme.

Ennen kuin nykyinen pappimme Martti Paananen tuli, Raamattupiiriämme veti pätevästi Eila Risku. Silloin pohdimme ja tulkitsimme keskenämme Raamatun tekstien merkitystä, mutta kaikkiin kysymyksiin meillä ei ollut vastausta, siksi meille oli suuri ilo, että uusi pastori vihdoinkin tuli! Valitettavasti kerran vuodessa on se Tapahtuma, joka menee Raamattupiirimme edelle eli marraskuun ensimmäisenä tiistaina on aina The Melbourne Cup. Se on laukakakilpailu, joka ”pysäyttää koko kansakunnan”. Silloin jotkut haluavat lyödä hevosista vetoa ja naiset käyttävät tavallisesti silloin hattua – ja me siirrämme sen vuoksi Raamattupiiriin!

Raili Kakko vahvistaa asian, marraskuun ensimmäisenä tiistaina ei raamattupiiriin kokoontu:

- ▶ Raamattupiiriin ei ole sopivaa olla Melbourne cup -päivänä sillä jotkut haluavat seurata, kun hevoset juoksevat. Jos sattuu oikea hevonen voittamaan, voi voittaa rahaa.

8.2 Piknikit

Monet Sydneyn suomalaiset ovat innokkaita sienestäjiä, marjastajia sekä järvi- ja jokikalastajia. On siis vain luonnollista, että myös seurakunnan puitteissa on lähdetty luonnon helmaan, puistoihin tai järven rannalle piknikeille. Siellä on naurettu ja pidetty hauskaa, syöty hyvin, veisattu virsiä ja pidetty jumalanpalveluksia. Ennen piknikeillä oltiin yötä, nyt niissä käydään päiväseltään.

Burrendong Dam in

**UKKOAHVEN-
PIKNIKKI**

15.-18.2.1985

Ohjelmassa:

- kalastusta
- eteläisen pallonpuoliskon ensimmäiset ja samalla Australian avoimet mestaruuskilpailut, lajina TULITIKUNHEITTO!
- kalastusta
- piknikijumalanpalvelus lauantaina
- kalastusta

Ruokahuolto paikanpäältä
Tulot Rakennustukisäätiölle.

Ajo-ohje: Kokoontuminen pe 15.2. klo 9 pm (21.00) Orangen pääkadun Shell -huoltoaseman vastapäätä, josta perille porukalla. Omia aikojaan tulevat: Orangen jälkeen liikenneympyrästä oikealle Wellingtonin viitta, 400 m päässä viitta Stuart Town oikealle. Loppumatka kts karttaa. Perillä portin ja toimiston ohi 500 m, jossa Eagle Beagle Camping Ground. Karavaanimajoitusta haluavat ottakaa yhteys pappilaan 10.2. mennessä puh. 02-727 4387, tai suoraan manageriin 068-46 7435.

TERVETULO!

**Etelän Ristin seurakunta
Rakennustukisäätiö**

Burrengton Damilla pidetyn piknikin ohjelmassa oli muun muassa tulitikunheiton avoin Australian mestaruuskilpailu. Kuva: Riitta Niemi.

- Irja Keski-Nummi: Picnikkejä pidettiin aina. Paras oli Wellington-järvellä, sinne mentiin aina suurella joukolla ja oltiin teltoissa yötä, joillakin oli *karavaani*,¹ ne olivat niissä.

Ukkoahvenen piknikillä maksettiin pappila

Etelän Ristin seurakunnan historian ja talouden kannalta suurin ponnistus olivat kalapiknikit, joilla maksettiin Bass Hillin pappilan ostamista varten otettu laina. Lahja Rahkonen kertoo, että idea kehittyi vähitellen:

- Kerran vuodessa meillä oli piknikki, jolla kerättiin rahaa Bass Hillin pappilarakennussäätiölle. Piknikin virallinen nimi oli ”Ukkoahven piknikki rakennustukisäätiön hyväksi”, mutta niitä kutsuttiin kalapiknikeiksi.

1 asuntovaunu

Rakennustukisäätiö sai alkunsa niin, että aluksi oli neljä miestä, jotka päättivät, että rakennustukisäätiö perustetaan. He päättivät niin, että he laittaisivat 50 dollaria kuukaudessa kassaan ja jokainen yrittäisi kysyä kavereiltaan, jotka myös laittaisivat 50 dollaria kuukaudessa kassaan.

Hetken kuluttua yksi näistä neljästä lähti pois ja sanoi, että ”minä en rupia tommoseen hommaan”. Sitten siihen ei jäänyt kuin kolme ja silloin pappina ollut Risto Topi.

Meillä oli neuvoston kokous. Ossi Sopenlehto ja minä oltiin täältäpäin neuvostossa siihen aikaan. Sitä sitten mietittiin ja sanoin vieressä istuneelle Ossille, että mitähän jos ehdotettaisiin iltapäiväkahvia. Me ehdotettiin, että ruvettais pitämään silloin tällöin eri kodeissa iltapäiväkahveja. Se hyväksyttiin. Ensimmäiset iltapäiväkahvit oli Sopenlehdolla, seuraavat oli sitten meillä ja sitten oli vielä jossain kolmannessa paikassa, jota en nyt muista.

Sitten ryhdyimme kehrittelemään tätä piknikkiä, johon oli saatu idea jostakin. Se oli Laukan Pentti, joka tiesi hyvän paikan, eikä sinne ollut kauhean pitkä matkakaan. Tämä tapahtui Hannu Kilpeläisen aikana (1978–86).

No, me mentiin ja meillä oli oikein paljon hauskaa. Jotkut, jotka lähtivät ajamaan peräkkäin, ajoivat sitten loppumatkan jonkun toisen kyydissä, jotkut olivat Bathurstissa joutuneet kilparadalle. Pimeässä laitettiin teltta sinne pystyyn. Meillä oli ollut niin hauskaa jo matkalla ja kun mentiin sinne piknik-paikalle, me naurettiin ihan älyttömästi.

Kävelin sitten vessalle siellä ja siinä oli *grouppi*¹ nuoria. Kuulin kun ne sanoivat, että ”Tuo porukka on niin kännissä, että ootetaan kun ne nukahtaa, niin mennään sinne teltalle.” Kun palasin, kerroin kaikille, että me ollaan kuulemma niin kovassa kännissä, että yöllä meidän ruokavarastot lähtee. Sen seurauksena Ossi ja Toini Sopenlehto tekivät oman petinsä ihan muonitusteltan ovensuuhun. Ei meillä kellään tainnut mitään olla eikä kukaan humalassa, meillä oli vaan niin hauskaa. Tällä viisiin se piknikki alkoi.

Seuraava päivä kun valkeni, siellä oli hartautta ja mitä nyt ikinä piknikillä oli ja siitä se piknikki alkoi ja me saimme hyvän kimmokkeen jatkaa. Sitten rupesimme suunnittelemaan seuraavaa piknikkiä, se oli Burrendong Damilla. Siinäkin meillä oli hyvä trauma, kun me ensimmäisen kerran mentiin, eihän me tunnettu paikkoja. Hienolle, aavalle hietikolle pistettiin teltat, törmälle parkkeerattiin. Kun myrsky tuli, niin olihan siellä vähäsen ruokateltassa hiekkaa.

Maire Matikainen: Kananmunatkin piti pestä erikseen, ei niitä voinut ennen ruveta paistelemaan, muuten olisi hiekat pudonnut pannuun.

Lahja Rahkonen: Piknikkiä pidettiin vuosia. Se oli iso haaste, mutta kun sitä oli nuori, sen jaksoi. Minä olin aamupäivätyössä ja ainakin kaksi viikkoa orga-

1 ryhmä

Käydenvetokisa Illawarran ja Nepean killan naisten välillä vuonna 1995 päättyi etualalla olevien illawarralaisten voittoon. Heillä oli parempi tekniikka. Kuva: Kauko Mikkonen.

nisoin ostoksia ja kaikki mitä pitää piknikillä olla. Siellä oli paljon väkeä, koskaan ei ollut alle viidenkymmenen ja joku kerta oli yli seitsemänkymmentäkin.

Lahja Rahkonen ja Maire Matikainen: Meillä oli Luterilaisen kirkon laina ja vain viiden prosentin korko, meillä oli niin edullinen se laina. Aina sillä piknikiltä tulleella rahalla saatiin koko vuosi menemään.

Kohteliaisuus kaukana

Mai Mikkosen mukaan piknikit on pyritty järjestämään keskeisiin paikkoihin, jotta sinne on ollut helppo tulla eri puolelta Sydneyä. Piknikille lähdettiin perjantai-iltana niin pian kuin töistä päästiin, jotta saatiin teltalle hyvä paikka. Mai Mikkonen:

- ▶ Muistan hyvin erään kerran, kun piknikki järjestettiin Wellington Damilla. Sinne piti mennä hyvin aikaisin, jotta saatiin hyvä paikka. Me päästiin lähtemään vasta myöhään perjantai-iltana, kun meidän Kaukolla meni töissä myöhään. Kauko ja Martta Tanninen tiesivät olevansa leiripaikalla hyvissä ajoin. He lupasivat nukkua autossaan ja pystyttää oman telttansa ja laittaa meille peti-

paikat valmiiksi, kun tiedettiin, että tullaan niin myöhään. Ei tarvinnut sitten yösydännä pimeässä teltaa pystyttää.

Martta Tanninen oli päättänyt lähteä yöllä meitä vastaan leirintäalueen portille. Oli pimeää ja vähän pelottavaakin. Niinpä hän, tunteakseen olonsa turvalliseksi, laittoi jalkaansa miehensä isot ja raskaat saappaat. Portille kävellessään hän tömisteli raskaasti, jotta kuulostaisi isolta ja voimakkaalta mieheltä siltä varalta, että pimeässä olisi ollut joku vaarallinen vaanimassa. Martta sai kulkea portille kaikessa rauhassa, ja sitten kun me tultiin, niin päästiin kaikki nukkumaan.

Seuravana aamuna me lähdettiin Martan kanssa katsomaan portille. Piknikalueen valvoja tarjosi meille paluukyydin ja Martta tältä kysymään, että onko alueella turvallista liikkua yöllä. Valvoja ei varsinaisesti vastannut kysymykseen, vaan katsoi Marttaa ja totesi: ”Jos sinut joku pimeässä ottaa mukaansa, niin kyllä se jo seuraavalla valopylväällä päästää pois.”

Anja ja Erkki Kortelainen osallistuivat monelle piknikille ja erityisesti yksi niistä on jäänyt Anjan mieleen:

- ▶ Kun olimme menossa piknikille ja kun tultiin Bathurstiin, meidän piti kääntyä, mutta me käännyimme väärästä paikasta ja me jouduttiin autoradalle. Me ajettiin sitä autorataa ympäri ennen kuin me osasimme pois sieltä. Sitten me menimme kysymään petroliasemalta, että mistä kääntyy se tie sinne piknikipaikalle. Se paikka oli järven rannalla. Ne neuvoivat meille sitten tien sinne.

Sitten jäi vielä siitä piknikistä mukava muisto kanssa, kun siellä oli järvi ja sen pinnalla oli hirveästi sellaista, ihan kuin hernettä. Me tyttöjen kanssa mentiin sinne uimaan, me sanottiin, että uidaan hernesopassa. Me oltiin ihan vihreitä siitä hernesopasta. Siellä ei ollut vettä kuin vessojen sivussa sellainen *tappi*¹, puoli metriä maasta, siellä me sitten pestiin itsemme.

Pappina oli silloin muistaakseni Kaukonen. Kaukosen aikana aina sattui ja tapahtui.

Eräällä toisella piknikillä oli sellainen ilma, että Olli Kaukonen joutui varustautumaan hieman epäpapilliseen asuun:

- ▶ Kangaroo Valleyssä oli seurakunnan piknik ja aluetta koetteli kova helle. Suora auringonpaiste oli koettelemus. Pidin kirkonmenot kenttäjumalanpalveluksen kaavalla Lempi Valtosen sombrero päässä ja seisoin vessarakennuksen seinustalla varjossa.

1 vesihana

8.3 Suvipäivät

Suvipäivät on Australian suomalaisten luterilaisten seurakuntien yhteinen, kerran vuodessa järjestettävä kesätapahtuma. Talkootyönä toteutettavan tapahtuman järjestävät eri seurakunnat vuorotellen. Marita Carroll tietää, että tapahtuman järjestäminen vaatii paljon työtä:

- ▶ Suvipäivät ovat todella mieltä kohottava, kaikin tavoin ihana tapahtuma. Organisointi vaatii paljon työtä, mutta se on vaivan arvoista! Suvipäiviltä lähtee hyvillä mielin ja sekä fyysisesti että hengellisesti virkistyneenä.

Suvipäivien ohjelmassa on jumalanpalvelusten ja raamattutuntien lisäksi muun muassa erityisohjelmaa lapsille, konsertteja ja seurakuntalaisten esittämiä sketsejä ja kilpailuja. Raili Kakolle on tärkeää, että Suvipäivillä tapaa tuttuja ja uusia suomalaisia:

- ▶ Suvipäivillä olen ollut mukana seitsemän kertaa ja ne on olleet hyvin järjestettyjä eikä aika ole tullut pitkäksi. Siellä tapaa suomalaisia kaikilta paikkakunnilta, ympäri Australiaa.

Suvipäivät järjestetään yleensä loma-aikaan, ja usein ne ovat olleet keskellä Australian kuumaa kesää, tammikuun alussa. Samaan aikaan on maassa usein ongelmia maasto- ja pensaspalojen kanssa. Helena Juutinen kirjoittaa Sydneyn suvipäivistä:

- ▶ Sydneyssä oli Suvipäivät 6-9.1.1994 ja ne saivat dramaattisen käänteen, kun jouduimme pakenemaan metsäpaloa. Palot riehuivat Sydneyssä sinä vuonna ja aiheuttivat paljon tuhoa.

Lauantai-iltapäiväksi oli järjestetty vapaata oleskelua. Monet olivat lähteneet leiripaikalta rannoille ja kaupunkia katselemaan. Kun palailimme rannalta, näimme, että savu nousi leiripaikkamme suunnalta. Leirille päästyämme meidän käskettiin häipyä nopeasti. Heittelimme omat tavaramme ja Melbourneen papin Keihäsen perheen tavarat autoon. Keihäset ajelivat perässämme, poikamme Ilkka oli heidän autossaan.

Joku tuli sanomaan, että emme saisi enää poistua, vaan meidän pitäisi mennä keskelle nurmikenttää turvaan. Se ei tuntunut loogiselta, sillä palo tuli eri suunnasta, kuin poistumisreitti. Emme siis menneet ja joku palomies juoksi huutamaan, että mitä te täällä vielä teette, alkakaa mennä ja nopeasti!

Ajoimme kovaa vauhtia sinne, mistä olimme tulleetkin. Näimme tulenlieskat takanamme muutaman sadan metrin päässä. Se on näky, jota ei unohda.

Osa rakennusten edessä olleesta nurmialueesta paloi, mutta leirikeskus säästy, sillä omistajat ja palomiehet saivat sammutettua liekit nurmikolle - sille

samalle alueelle, johon meidät oli ensin määrätty kokoontumaan. Palasimme katsomaan palon jälkiä myöhemmin.

Suvipäivät jatkuivat sunnuntaina Eppingin kirkossa. Bass Hillin pappilaan majoitettiin 17 ihmistä. Siskonpetejä oli sekä yläkerrassa että kappelin lattialla.

Pappilan puhelin soi jatkuvasti. Hätääntyneet omaiset Suomesta soittelivat. Suomessa näytettiin uutisia rajuista paloista ja kerrottiin, että palot lähestyvät jo Sydneyn keskustaa.

Canberran pappilaan oli tullut vasta muutama kuukausi aikaisemmin Oikarisen perhe. Omaiset eivät voineet ymmärtää, että he eivät olleet jo palanneet Canberraan. Saimme ehkä hieman rauhoiteltua omaisia kertomalla, että Sydney on valtavan laaja alue ja olemme turvassa Bass Hillin mäellä.

Myös Saara Arnoldy muistaa tulenpalavat Suvipäivät:

- Kun Suvipäivät oli Sydneyssä Lane Cove National Parkissa vuonna 1994, oli hirveän kuivaa ja hyvin *low humidity*¹. Muistan kun istuimme siellä pikku ryhmässä ja puhuimme, että toivottavasti ei tule tulipaloo. Siinä oli ympärillä vain puskaa.

Seuraavana päivänä, vai olisiko ollut jo samana iltapäivänä, kun alkoi palaa. Meillä oli vapaata silloin iltapäivällä ja muistan, että menin kotona käymään, kun asuin niin lähellä. Kun tulin takaisin siellä oli poliiseja ja kauheat jonot, minä just ja just pääsin sinne leirialueelle ja sitten ne sulkiivat sen. Jos olisin tullut kymmenen minuuttia myöhemmin, en olisi päässyt sinne enää.

Suvipäivät olivat leirikeskuksesta ja ne pienet talot, joissa ihmiset asuivat olivat ylhäällä rinteessä. Kun tulin leirialueelle, ihmiset juoksivat joka puolelle ja kantoivat tavaraa autoihin. Ne olivat ihan shokissa ja kertoivat, että meidän pitää lähteä alueelta, sillä tulipalo on hirveän lähellä. Yhden kiltalaisen auto jäi sinne leiripaikalle, mutta me kaikki ihmiset lähdimme pois sieltä.

Me jännitettiin, että jos Eva-Lenan auto on palanut ja kaikki muut tavarat, jotka oli sinne jätetty. Sinne oli jätetty myös *speakersyteemit*², sillä Viktor Klimenkon piti tulla sunnuntaina esiintymään. Sitä varten oli vuokrattu hienot monen tuhannen dollarin laitteet ja me pelkäsimme, että nyt ne menee kaikki.

Suvipäivät tavallaan loppuivat siihen, vaikka lauantaina yritimme jatkaa ohjelmaa Rönnebergien kotona.

Kun palasimme takaisin, näimme, että tuli oli tullut aivan leirikeskukseen aidan viereen ja siihen se sitten oli sammutettu. Mitään ei ollut palanut. Mutta paikka oli täynnä savua ja tuhkaa. Osa ihmisistä oli jo lähtenyt kotiinsa.

1 alhainen ilmankosteus

2 äänentoistolaitteet

Ilkka Juutinen ja tulipalon jäljet Sydneyn suvipäivien juhlapaikalla 1994. Kuva: Helena Juutinen.

Sunnuntaina pidimme sitten Eppingin kirkossa jumalanpalveluksen ja Klimenko lauloi siellä. Leirialueelle ei päässyt, mutta äänentoistovälineet saatiin haettua leirikeskuksesta, kun selitettiin minkä takia niitä tarvittiin. Ja auto saatiin hakea pois.

Se oli aika erikoinen kokemus se sunnuntain jumalanpalvelus. Muistan kun Klimenko ja Jormakka halasivat siellä lopuksi ja ihmiset ottivat kuvia. Se oli niin jännää, kun Jorma ei ole oikein helluntailaisiin menevä tyyppi.

Sylvi Blomqvist muistaa Eppingin kirkossa olleen tunnelman:

Kaikki vaan kuunteli kirkossa Klimenkon laulua vaikka ulkona paloautot huutaa ja huutaa.

Kun me lähdimme leirikeskuksesta ajamaan pois, pääsimme juuri ja juuri kotiin, sillä tiet olivat välillä poikki ja välillä liekit löi puskasta. Otimme autoomme niin paljon väkeä kuin mahtui ja tuotiin meille yöksi. Ihmisiä majoitettiin koteihin ja Bass Hillin pappilaan. Jotkut lähtivät takaisin kotiinsa Canberraan.

9

Seurakunnan merkitys

Tämän kirjan ilmestyessä Sydneyssä on ollut suomalainen seurakunta 50 vuotta. Tuona aikana oli jakso (1976–2007), jolloin Sydneyssä oli kaksi suomalaista seurakuntaa. Monelle Australiaan muuttaneelle suomalaiselle Suomalainen seurakunta on ollut tärkeä, joskus jopa elintärkeä.

Sydneyssä työskennelleille papeille seurakunta on ollut kasvun paikka. Eräät Suomesta tulleista papeista ovat jopa sanoneet, että Australia teki heistä papin. Suomalaiset ovat hakeneet seurakunnasta ja papilta apua niin hengelliseen, henkiseen kuin fyysiseen hätään. Papilla ei ole läheskään aina ollut mahdollisuutta tarkistaa käsikirjasta tai säännöistä, miten tulisi toimia. Sydneyssä papin on pitänyt osata ottaa vastuu ja tehdä päätöksiä.

Seurakunnan tilaisuuksissa on jaettu iloja ja riemuja, on naurettu ja tehty talkoilla satoja kiloja pullaa, pari pappilaa ja metrikaupalla mattoja. Kirkkokahveilla ja killan kokouksessa on saanut puhua suomea ja tullut ymmärretyksi, Palvelupisteessä ja muussa toiminnassa on voinut tuntea itsensä tarpeelliseksi ja merkitykselliseksi.

Se on kyllä hyvä asia

Suomalaisen seurakunnan merkitys ei riipu vain kielitaidosta tai sen puutteesta, kyse on isommasta asiasta ja laajemmasta yhteenkuuluvaisuudesta. Saara Arnoldy:

- ▶ Yhteenkuuluvaisuuden tunne on ollut tärkeä. Tunne, että olen suomalainen, että minä kuulun tähän joukkoon. Vieläkin, vaikka nyt käyn kirkossa hyvin harvoin, tulee semmoinen tunne, vaikka istun siellä yksinään ja erikseen, mutta

Bass Hillin pappilassa tehtiin Pirkko Heikkilän johdolla talkootyönä postikortteja Seppo Heikkilän ollessa toista kertaa eläkepappina Sydneyssä. Vasemmalta Ritva Ylönen, Terttu Tiilikka, Raili Puumalainen, Pirkko Heikkilä, Reino Tiilikka, Niilo Rahkonen, pastori Seppo Heikkilä ja Markku Ylönen.

kuitenkin yhdessä, tulee sellainen tunne, että minä kuulun tänne. Mutta sitten sinä tarvitset jotain muutakin ja se on se, että sinä puhut ihmisten kanssa ja puhut suomen kieltä.

Anja Kortelaiselle seurakuntayhteys ei ole vain mukana olemista vaan myös tekemistä:

- ▶ Seurakunta on merkinnyt paljon, se on ollut kerta kaikkiaan suuri meidän elämässämme. Siinä on tärkeää ollut se yhteishenki, siinä näkee aina toisia kave-reita ja aina sieltä tulee mukaan jotakin. Niin paljon kuin on ollut mahdollista, olemme olleet mukana talkoissa ja auttamassa muutenkin ihan koko ajan.

Helga Lemme kertoo, että suomenkielinen jumalanpalvelus tuntuu enemmän:

- ▶ Suomenkielisiä jumalanpalveluksia tarvitaan, koska sen ymmärtää paremmin, se on se alkuperäinen kieli minkä olet oppinut ja muistat kaikki rukoukset ulko-a. Kun menin naimisiin täällä Australiassa, kävin ainakin puolitoista vuotta joka sunnuntai katolisessa kirkossa mieheni kanssa. Tietysti, tulihan sitä sa-

Henrikin kiltalaisten myyntipöytä Eurofestivalilla French Forestissa vuonna 1996. Sylvi Blomqvist, Tuula Tainio, Saara Arnoldy, Lempi Matinlassi, Raija Yliselä ja Sinikka Rastas.

naa sielläkin, mutta suomenkielinen jumalanpalvelus tuntuu tutummalta ja sävyttää enemmän meitä suomalaisia.

Suomalainen seurakunta on ollut monelle ihmiselle hyvin tärkeä. Kun ihmiset ovat nuoria, heillä ei ole aikaa niin paljon, mutta kun he tulevat vanhemmiksi, he alkavat kaivata jotakin muutakin elämään ja sitten he tulevat seurakuntaan. Se on kyllä hyvä asia, että suomalainen seurakunta on ollut täällä.

Aune Kontiaiselle seurakunta on tärkeä voiman lähde:

- Suomalainen seurakunta on merkinnyt minulle paljon, hyvinkin paljon. Olen joskus käynyt tutustumiskäynnillä näissä paikkakunnan kirkoissa, mutta eiväthän ne ole antaneet miulle mitään. Mie saan kirkosta hyvin paljon itselleni, sitä voimaa elää eteenpäin. Sinne minä aina vaan menen ja kaipaan sitä. Saarnat ovat olleet yleensä kaikki tärkeitä, niistä minä olen ammentanut evästä mukaan, tukea ja turvaa.

Seurakunta on osa suomalaisuutta

Sydneyn suomalainen seurakuntaelämässä on tehty ja touhuttu paljon sellaista, mitä Suomessa ei luultavasti olisi tapahtunut seurakunnan sisällä. Täällä seurakunnan seinät ovat kaukana toisistaan ja katto on korkealla. Useat seurakuntalaiset osallistuvat myös kielisten seurakuntien toimintaa, mutta suomenkielellä on väliä. Virret on mukavampi laulaa suomeksi ja kirkossa on muutenkin kotoisampaa. Lahja Rahkonen:

- ▶ Suomalaista seurakuntaa tarvitaan, koska me tunnemme olomme kotoisaksi siellä. Minä olen yrittänyt käydä ja olla St. Marysin kirkossa ja ihan rehellisesti sanottuna, en minä ole siellä sillä tavalla kotona. Ei, vaikka ne ihmiset siellä ovat kamalan ystävällisiä ja pappi on tosi kiva ja tunnen sieltä ihmisiä monen kymmenen vuoden takaa, mutta siltikään. Jos olisi pakko, niin sitä varmasti sopeutuisi. Suomalaisessa seurakunnassa tuntee sellaisen kotoisan olon.

Seurakunta on myös merkinnyt suomalaisuutta. Kun me asuimme maalla, Bilpinillä, sinne tuli suomalainen pappi kerran kuukaudessa. Siellä oli mukana pieniä lapsia ja minä opetin niille suomalaista ohjelmaa, joku lausui siellä runoa ja ne esittivät *Pieni nokipoika* -laulua. Hartauden jälkeen lapset esittivät ohjelmaa ja tavallaan siinä oli samalla suomenkielen tunteja.

On tärkeätä, että on joku

Suomalainen seurakunta on paitsi hengellinen yhteisö, myös suomalaisen kulttuurin kannattelijä ja eräänlainen kollektiivisen muistin paikka. Sari Kilpinen:

- ▶ Minulle kerran eräs tuttava sanoi, että kun hän tulee vanhemmaksi, kyllä hän sitten menee kirkkoon. Ja minä olen tullut siihen tulokseen, että kun ihminen tulee vanhemmaksi, niin kirkko tulee tärkeämmäksi.

Eikä pelkästään se kirkko, vaan se yhteys toisiin ihmisiin ja se, että pysytään puhumaan samalla kielellä. Minä puhun englantia ihan hyvin, mutta suomeksi on välillä kiva puhua. Me ajatellaan samalla tavalla, meidän tausta on samanlainen ja kirkko on yhdistävä side.

Minä en henkilökohtaisesti ole kovin *easy*¹ henkilö käymään kirkossa, koska minulla on liian paljon kysymyksiä ja omia mielipiteitä, mutta se sopii minulle, kun ihmiset ovat niin hyväksyviä. Minun mielestäni me tarvitsemme enemmän sellaisia tilaisuuksia kuin kotikirkko Rahkoloilla. Ja sellaista yhteyt-

1 helppo

tä, että voi puhua pastorin kanssa asiasta kuin asiasta, ei niin, että olisin ujo esittämään kysymyksiä.

*I feel comfortable*¹ tämän meidän kirkkotouhun kanssa ja se on sääli, jos siitä joskus tulee loppu. Ettei olisi suomalaista kirkkoa. Me vanhat tarvitaan suomalaista seurakuntaa.

Minä käyn myös kielisessä seurakunnassa, mutta se ei ole sama. Jokainen kävi kirkossa, kun minä olin pieni, se ei ollut mikään sellainen, että mennäänkö vai eikö mennä. Me asuimme pienellä maaseutupaikalla ja jokainen käveli kirkkoon ja kävi kirkossa.

Minulle se on ehkä enemmän kulttuuria, se on osa minun kulttuuria, sitä miten minut kasvatettiin. Minä olin lapsena Suomessa seurakuntakerhossa ja muussa toiminnassa, se on osa minun kasvatustani.

Se on tärkeitä täälläkin, koska seurakunta on paikka, mihin ihmiset voi mennä ja ne näkee toisiaan ja ne voi puhua ja tietää että ihmiset ajattelevat näistä asioista suurin piirtein samalla tavalla. On helpompi avautua sellaisen ihmisen kanssa, joka tietää mikä sinun *background*² on, mistä sinä tulet. Esimerkiksi voin puhua lapsuudesta suomalaisen ystäväni Alzheimer -tautia sairastavan aviopuolison kanssa. Meille tämän ikäisille ihmisille on niin tärkeitä, että on joku, jonka kanssa voit muistella millaista elämä oli. Kirkossa käynti oli osa sitä elämää.

Viimeinen palvelus suomeksi

Tämän kirjan muistojen keräämisen yhteydessä moni muistelijä on huokaissut toiveensa siitä, että Sydneyssä olisi suomalainen pappi vielä silloin kun he kuolevat, että heidät saatettaisiin haudata suomeksi. Markku Ikonen kirjoittaa näin:

- ▶ Etelän Ristin ajoilta on rakkaat muistot ja kaipaavat useasti kuulla suomenkielistä jumalanpalvelusta, saarnaa ja rukousta, suomenkielen rikkautta. Meidän ja seurakunnan tiet erosivat, kun muutimme Naromaan, mutta meille jäi muistot ”oi niitä aikoja”.

Iloitkaa ja kannattakaa suomalaista seurakuntaa jokaisessa kaupungissa! Se on siirtolaiselle ihmiselämän helmi, aina siihen asti, kun arkun päälle heitetään viimeiset mullat ja suomenkielinen pappi lausuu suomenkielisen rukouksen sinun puolestasi.

1 tunnen oloni viihtyisäksi

2 taustasi

9.1 Tältä näytti tulevaisuus vuonna 1978

Nepean killan tai silloin vielä Mt. Druitin killan 5-vuotisjuhlissa esitettiin seuraava Lahja Rahkosen kirjoittama näytelmä. Näytelmässä esitetyt ennustukset eivät ole toistaiseksi toteutuneet, mutta vielä on yhdeksän vuotta aikaa ennen killan 50-vuotisjuhlia. Silloin juhlietaan komeasti, ja kuka tietää, millä kulkuvälineellä silloin kirkkoon ja kiltaan kuljetaan.

Lahja Rahkonen: Välähdys Mt. Druitin naistenkillan 50-vuotisjuhlasta

► Liisa: Nyt elämme vuotta 2022. On Kulunut 45 vuotta siitä, kun Mt. Druitin ja ympäristön naistenkilta juhli 5-vuotissyntymäpäiviään. Siellä oli ollut mukana minunkin isoäitini, nimeltään Maire Matikainen. Isoäiti on nyt Quislandissa, eikä ole ollut oikein hyvä Kuntoinen, joten ei ole mukana täällä. Mutta meillä oli suuri ilo saada kaksi mummua vieraaksi, entinen puheenjohtaja ja sihteeri. Voisitko sinä Pastori Matias tuoda heidät tänne? (taluttaa yhden kerrallaan, tervehtivät Liisaa). Mitä sinä Lahja mummo voisit kertoa meille 5-vuotisjuhlasta ja sen aikaisesta naisten killasta?

Lahja: Voi veikkonen, minähän voin kertoa ihan vaikka mitä. Kyllä se sentään siihen aikaan oli ihan oikiaa elämää. Me tehtiin vähän kaikenlaista pikku bisnestä seurakunnan hyväksi; ja aina meillä oli oikeasti mukavaa, siellä killassa. Ei sen talon katolla harakat istuneet, ei varmasti. Niin meillä oli Risto Topi täällä Pastorina ja se pastorska, siinä oli kans ihan oikea immeinen. Muistatko sinä Toini häntä?

Toini: Joo, joo, kyllä minä pastorskan muistan, kuinkas en muistaisi. Mutta onko se totta, että teillä on täällä nyt uusi pastori, joka olisi Riston kaksoispoika Matias?

Liisa: Kyllä se on ihan totta. Ja voin kertoa teille mummot, kun niin sitä Ristoa kehutte, eli pojasta polvi paranee. Mikä se teidän seurakunta silloin oli nimeltään?

Lahja: Sehän oli Etelän Ristin suomalainen luterilainen seurakunta. Eikö tätä nimeä sitten enää käytetä?

Liisa: Eei, ei. Sitä kutsutaan nyt N.S.W. Teknillinen seurakunta.

Toini: Mitä se teknillinen sitten oikein tarkoittaa? En minä ainakaan jaksakaan sitä ymmärtää.

Liisa: Ensinnäkin, kenenkään ei tarvitse sunnuntaiaamuisin lähteä ajamaan kirkkoon kovassa liikenne ruuhkassa.

Lahja: No mutta hyvänen aika eikä ihmiset sitten käy enää ollenkaan kirkossa? Voi voi voi.

Liisa: Kyllä varmasti, ihan kaikki käy kirkossa, yhtään suomalaissyntyistä ei jää pois Matiaksen jumalanpalveluksesta.

Toini: No kyllä niitten sitten pitää autoa ajaa ihan varmasti.

Liisa: Odottakaas kun minä kerron. Mehän saimme seurakunnalle juuri uuden Helikopterin.

Lahja: HELIKOPTERIN! No kyllä siihen varmaan monet arpajaiset pidettiin.

Toini: Ihan varmasti.

Liisa: Eipäs!--- Kuulkaapas mummut, kun kerron teille tästä teknillisestä seurakunnasta. Ettehän te voi mitään tietää, kun olette niin kaukana siellä Quislandissa. Se vanhainkoti rakennettiin niin kauas - - ihan liian kauas. Isoäiti on minulle kertonut rakennusajoista ja - - hankkeesta. Siellä se minunkin isoäiti on. Oli vähän huonokuntoinen eikä päässyt tänne mukaan.

Toini: Niin - - Siellähän se Matikaisen Maire on Lahjan ja minun huoneen välissä. Me entiset Mt Druitin tytöt asumme samassa siivessä.

Lahja: No miten te sitten sen ihme linnun saitte, ja kuka sitä ajaa ja mitä varten? Voisit sinä jo sen kertoa. Kyllä nuo nykyajan nuoret rouvat sitten aina vaan jaarittelee yhtä ja samaa.

Liisa: Anteeksi vaan mummut, mutta olen yrittänyt kertoa sitä teille jo monta kertaa, mutta te ette annan minun puhua loppuu.

Toimi ja Lahja: Me kuunnellaan nyt. Kerro.

Liisa: Meillä on tietokone tuolla kanslian nurkassa ja asia on niin, että jokainen seurakuntalainen joka panee tollarin kolehtiin sunnuntaina. Se laite-taan tietokoneeseen ja sieltä se tulee takaisin 100 setelinä. Kirkossa käy joka sunnuntai noin 500 henkeä joka sunnuntai. Matias kerää kaikki Helikopterilla ja kuljettaa myös takaisin. Ja tästä sai seurakunta nimensä N.S.W. Teknillinen seurakunta.

Toini: No mutta, onko se naistenkiltakin sitten teknillinen.

Liisa: Ei ole. Me olemme vaalineet niitä vanhoja periaatteita ja myöskin nimi on sama kuin se 50 vuotta sitten annettu.

Lahja: Entäs juhlahame, onko se myös periaatetta?

Liisa: Ei ole. Ei me näistä tykätä, mutta laitoimme näin juhla-vieraitten kunniaksi.

Lahja ja Toini: Kiitos teille, kiitos.

Toini: On meillä siellä vielä paljon puhumista, kunhan palaamme takaisin Quislandiin, Finlandia kotiin.

Lahja: Joo. Mutta toista se oli ennen Mt. Druitin naisten killassa.

Liisa: Loppu!

10

Yhteenveto

Sydneyssä suomalainen seurakuntatoiminta on viidenkymmenen vuoden aikana tarjonnut monelle siirtolaiselle henkisen, hengellisen ja kulttuurisen kodin. Seurakunnan kautta erityisesti monet 1950–1970 -lukujen aikana Sydneyn alueelle tulleet suomalaiset ovat saaneet itselleen ystävä- ja tukiverkoston. Seurakunnan toimintaa on leimannut iloinen yhdessä tekemisen ja toimimisen ilmapiiri, jossa kaikkien kyvyt ja taidot ovat olleet tarpeen. Tärkeä osa on myös lähimmäisten auttaminen ja heistä huolehtiminen.

Sydneyn suomalaisten seurakuntien toiminta on aina ollut aktiivisten seurakuntalaisten varassa. Papit ovat tulleet ja menneet, seurakuntalaiset ovat pitäneet toiminnan käynnissä ja tarvittaessa tukeneet ja pitäneet huolta myös papista ja tämän perheestä.

Edellä kerrotuista muisteluista nousee esille vapaaehtoistyön ja erityisesti kiltojen ja niissä toimineiden naisten työn merkitys niin toiminnan järjestäjinä kuin varainhankkijoina. Sydneyssä seurakuntalaiset, niin miehet kuin naiset, ovat tottuneet tarttumaan toimeen, oli kyse sitten rakentamisesta tai pappilan tai papin palkan maksamisesta. Seurakunnan vapaaehtois- ja talkootoiminnalle on erityistä se, ettei se ole ollut vain raatamista vaan samalla on osattu ja haluttu pitää myös hauskaa.

Kun lukee kiltojen pöytäkirjoja ja kuuntelee seurakuntalaisten muisteluita, on helppo huomata, että papin puoliset ovat osallistuneet erittäin merkittävällä panoksella seurakunnan työhän. Voi sanoa, että vaikka palkkaa on maksettu vain papille, ovat pappi ja papin rouva muodostaneet työparin, jossa molempien työpanos on ollut tärkeä.

Suomalaisten määrä Australiassa oli korkeimmillaan vuonna 1971, silloin koko maassa asui 10 359 suomalaissyntyistä ihmistä (Australian Government, 2014).

Samaan aikaan sijoittuvat myös Sydneyssä seurakunnan toiminnan vilkkaimmat vuodet. 1970-luvun alun jälkeen suomalaisten määrä on koko ajan laskenut.

Vuoden 2011 väestölaskennan mukaan koko Australiassa asuu 7 939 henkilöä, joilla on suomalaiset sukujuuret. Heistä 2 275 asuu New South Walesin alueella. (Australian Government, 2014.).

Suomenkielisiä henkilöitä on 2011 väestölaskennan mukaan koko Australiassa 5 972. Heistä 73,9 prosenttia (4 410) on syntynyt Suomessa, mutta toiseksi suurin suomea puhuvien ryhmä ovat Australiassa syntyneet, joita on 21,6 prosenttia (1 287). New South Walesin alueella asuu 2011 väestölaskennan mukaan 1 580 suomea puhuvaa henkilöä ja Sydneyssä heistä asuu 1 035 henkilöä. (SBS, 2014.).

Suomessa syntyneistä valtaosa eli noin 60 prosenttia ilmoittaa väestölaskennassa olevansa luterilaisia. 17,4 prosenttia ilmoittaa kuuluvansa "ei-uskontoa"-ryhmään, ja 5,4 prosenttia on ilmoittanut uskonnokseen helluntailaisuuden. (Australian Government, 2014.).

Etelän Ristin seurakunnan pastori Martti Paananen arvioi, että hän tapaa säännöllisesti kuukauden aikana jumalanpalveluksissa, kiltojen kokouksissa ja muissa tilaisuuksissa noin sata ihmistä. Varovaisesti arvioiden seurakunta tavoittaa vuoden aikana noin kymmenesosan kaikista alueensa suomenkielisistä.

Seurakunnan pääasiallinen toimintakieli on edelleen suomi, mutta suurin osa toimituksista eli häistä, kasteista ja hautajaisista on kaksikielisiä, ja osa täysin englanninkielisiä. Monille seurakuntalaisille suomen kieli on oleellinen osa kirkon toimintaa. Suomi on useimmille tänne muuttaneille heidän tunnekielensä, eikä kaikkien englanninkielen taito riitä osallistumaan pelkästään englanninkieliseen seurakuntatoimintaan. Nuoremmille suomenkieliset tapahtumat toimivat tavallaan myös kielilylynä ja suomalaisen perinteen ja kulttuurin kohtaamispaikkana.

Etelän Ristin seurakunnalla on tällä hetkellä kuukausittain jumalanpalvelukset neljässä paikassa: Bass Hillin pappilassa, Sydneyn keskustassa St. Paulsin kirkossa, pohjoisessa Woy Woyssa St. Matthews kirkossa ja kaupungin eteläpuolella Oak Flatsissa olevassa Holy Crossin luterilaisessa kirkossa. Oak Flatsin jumalanpalvelus siirtyy vuoden 2014 aikana Wollongongiin, koska Holy Crossin kirkko myydään.

Kiltojen toiminta on edelleen vilkasta. Suurin kilta on läntisen Sydneyn alueella toimiva Nepean kilta, jonka kokoontumisiin osallistuu parhaimmillaan 30–40 ihmistä. Pohjois-Sydneyssä ja Gosfordin alueella toimii Henrikin kilta ja Wollongingin alueella Illawarran kilta. Niiden kokouksiin osallistuu säännöllisesti 10–20 henkeä.

Kiltojen toiminta tapahtuu päiväsaikaan. Kiltoihin tulee harvakseltaan myös uusia jäseniä. He ovat yleensä eläkkeelle jääneitä suomalaisia, joilla on halu tulla mukaan nimenomaan suomenkieliseen toimintaan.

Seurakunnan historiassa killat ovat olleet ratkaisevassa asemassa. Ne ovat olleet sen taloudellinen selkäranka järjestämällä mm. myyjäisiä ja talkoita. Kilttojen toiminnassa on aina ollut mukana myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät osallistu

seurakunnan muuhun toimintaan. Killat ovat tarjonneet hengellisen annin lisäksi mielekästä tekemistä, iloisen ilmapiirin ja ystäviä.

Etelän Ristin seurakunnassa on parhaillaan käynnissä kaksikielinen rippikoulu, jossa on puolisen tusinaa osallistujaa. Yleensä vanhemmat ovat halunneet, että lapset tulevat konfirmoiduiksi ja, että he oppivat suomalaista hengellistä ja kirkollista perinnettä ja sanastoa.

Sydneyssä on järjestetty myös muita lapsille ja nuorille tarkoitettuja tilaisuuksia ja tätä kautta seurakunnan toimintaan on tullut myös nuorempia vastuunkantajia. Säännöllisen lasten- ja nuorten toiminnan järjestämistä hankaloittavat kaupungin suuret etäisyydet ja seurakunnan ainoan oman tilan, Bass Hillin pappilan, syrjäinen sijainti.

Yksi uusista toimintamuodoista on kaksi kertaa vuodessa järjestettävä naisten tapahtuma Sydneyn Siskojen Saturday. Maaliskuussa 2014 järjestettyyn tilaisuuteen osallistui noin 50 naista ja syyskuussa osallistujia oli 45. Näissä tilaisuuksissa australiansuomalaiset asiantuntijanaiset luennoivat ja keskustelevat omasta erikoisalastaan. Sydneyn Siskojen Saturdayn tarkoituksena on tarjota sekä mielenkiintoista asiaa että toimia ovena seurakunnan muuhun toimintaa.

Sydneyn Siskojen Saturday on yksi esimerkki siitä, että seurakunnan järjestämä toiminta kiinnostaa, jos se aiheeltaan koskettaa ja löydetään oikea paikka ja aika. Toinen esimerkki kiinnostuksesta ovat Kauneimmat joululaulut, jotka keräävät kirkkoihin paljon sellaista väkeä, joka eivät muuten osallistu seurakunnan toimintaan.

Tämän hetkellä kulurakenteella, omalla varainhankinnalla ja Suomesta saatavan tuen määrällä voisi arvioida, että seurakunnalla on vielä ainakin joitakin vuosia varaa ylläpitää omaa pappia.

Lähes kaikkien Australian suomalaisseurakuntien taloudellinen tilanne on vaikea ja niiden kohtalot liittyvät toisiinsa. Adelaiden ja Perthin seurakunnalla ei ole enää omaa pappia. Mt. Isan suomalainen seurakunta lakkautettiin 2014 yhdistämällä se paikalliseen englanninkieliseen seurakuntaan. Suomen kirkon tuen avulla Birsbanen, Melbournen ja Sydneyn suomalaisilla seurakunnilla on vielä varaa palkata kokoaikainen pappi. Ainoastaan Canberran seurakunta on tällä hetkellä omavarainen.

On hyvä muistaa, että seurakunnan tärkeimpiä henkilöitä ovat seurakuntalaiset, eikä seurakunnan olemassaolo edellytä sitä, että sillä on oma pappi. Tästä on hyvänä osoituksena se, että Sydneyssäkin on pärjätty pitkiä aikoja ilman päätoimista pappia. Välillä on ollut eläkepappien aikoja, ja toisinaan on tultu toimeen kokonaan ilman sielunpaimenta.

Taloudelliset ongelmat eivät kosketa ainoastaan suomenkielisiä seurakuntia, vaan myös Australian luterilaisen kirkon seurakunnilla on taloudellisia vaikeuksia erityisesti New South Walesin alueella. Seurakuntalaiset ja papit ikääntyvät ja uutta väkeä ei luterilaisiin seurakuntiin tahdota saada.

Seurakunnan kulttuurihistoriallisesti merkittävin perintö ovat luultavasti kiltojen kokouksissa pidetyt pöytäkirjat. Ne ovat korvaamaton aarre sille, joka haluaa saada käsityksen sekä Australian siirtolaisuudesta että seurakunnan ja sen ihmisten elämästä. Kiltujen sihteerit ovat kertoneet ja kuvaileet välillä hyvin värikkäästi seurakunnan tapahtumia. Niistä voi lukea kuinka seurakuntaa rakennettiin. Niissä on kuvauksia vaikeuksista, suruista, tappioista, iloista, yhdessä tekemisestä, tuhansista leivotuista pullakiloista, ystävydestä ja välittämisestä. Toivon, että seurakunnan ja kiltujen päättäjillä on viisautta ja voimaa huolehtia siitä, että tästä aarteesta pidetään huoli. Toivon, että ne lahjoitetaan sellaiseen arkistoon, jossa ne ovat kaikkien halukkaiden luettavana ja tutkittavana. Yksi tällainen arkisto olisi Turussa toimiva Siirtolaisuusinstituutin arkisto. Sinne on kerätty suomalaisten siirtolaisten materiaalia eri puolilta maailmaa jälkipolville säilytettäväksi. Instituuttia rahoittaa Suomen opetusministeriö.

Seurakunnan tulevaisuuden kannalta mielestäni tärkeintä on, että tiedostetaan taloudelliset realiteetit, työntekijän/työntekijöiden, vapaaehtoisten ja seurakuntalaisten voimavarat ja pidetään aloite omissa käsissä. Tarvittaessa tehdään päätöksiä, vaikeitakin, hallitusti ja suunnitelmallisesti jo ennen kuin niitä on pakko tehdä.

Yksi asia on kuitenkin varmaa – Sydneyssä tarvitaan suomalaista seurakuntaa.

Lähteet

Julkaisemattomat lähteet

Beverley, S. (2008). *Palvelupiste 1983–2008*.

Henrikin killan pöytäkirjat 2006–2013.

Koskinen, M.-L. (1993). Wollongongin luterilaisen naisten killan 30-vuotis taipaleelta.

Liverpoolin naisten killan ja Läntisen naisten killan pöytäkirjat 1961–1980.

Mt. Druitin suomalaisten naisten killan, Mt. Druitin ja ympäristön naisten killan ja Nepean killan pöytäkirjat 1972–1979.

Wollongongin luterilaisen naistenkillan ja Illawarran killan pöytäkirjat 1967–2000.

Sydneyn suomalaisten seurakuntalaisten ja Sydneyssä työskennelleiden suomalaisten pappien kirjalliset ja suulliset muistelut.

Julkaistut lähteet

Australian Government, Department of Immigration and Citizenship. *Community Information Summary Finland-born*. Viitattu 2.9.2014 http://www.dss.gov.au/sites/default/files/documents/02_2014/finland.pdf

Kansanaho, E. (1975). *Etelän ristin alla: Australian suomalaisten kirkollista elämää*. Helsinki: Kirjaneliö.

Mantere, R. (2003). Australia. K. Kääriäinen, *Matkassa maailmalla: kirkon ulko-suomalaistyö 1900-luvulla* (ss. 109-167). Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Pokela, V. (1995). *Jälkiä Australian sannassa*. Helsinki: Sley-kirjat.

SBS. *SBS Census Explorer*. Viitattu 2.9.2014 <http://www.sbs.com.au/censusexplorer/>

Suomi-lehden artikkelit: Eila Riskun, Lahja Rahkosen ja Saara Arnoldyn leikekoelmista.

